

**INDEX JURIS
THEOREMATUM
QUAE IN
DECISIONIBUS S.
ROMANAE ROTAE...**

Felice Ceccopieri

7. 2. 118

7. 1. 118

II

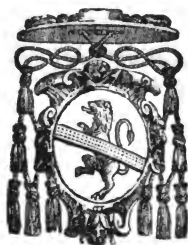
INDEX
JURIS THEOREMATUM

QUAE
IN DECISIONIBUS
S. ROMANAE ROTAE

ANNOR. MDCCCVII. MDCCCVIII. MDCCCIX.

CONTINENTUR
A FELICE EX COMITIBUS CECCOPIERI

J. U. D.
CONCINNATUS.

ROMAE 1821.
APUD CAROLUM MORDACCHINI

Superiorum permissu.

1281 341001
1281 341001
1281 341001

ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO

D. COSMO CORSIO

S. ROMANAE ROTAE XII. VIRO

FELIX CECCOPERIUS SALUTEM.

Jurisprudentiae studio cum meam navassem operam hoc suscipiendum opusculum optime censui, quod et utilitatis et animi cujusdam oblectationis mihi esse potuisset. Qua in re id primum cautum volui, ut Jurisperitis ac Jurisprudentiae studiosis commodi aliquid praeberem: omne deinde me tulisse punctum animadverti, si eam propter tuam humanitatem, qua me **PRAESUL AMPLISSIME**

prosequeris, opusculum hoc tuo nomine inscribere mihi fas esset. Ex quo non exiguum me obtinuisse praesidium intellexi, cum juris theoremata ab hoc Tribunali sapientissimo tradita in unum colligens, ejusdem Tribunalis XII. Viri tutelam adipisceretur. Et certe satis apte cognovi, nihil optabilius mihi posse contingere; Cum summus hic, quem honorificentissime geris, Magistratus, et doctrina praestantes et summo familiae splendore praeditos requirat; eumque ita geras, ut non solum accensearis sapientum numero, verum et eximios gentis tuae nobilissimos Viros imiteris, et assequaris: Quorum copiam, inter cujusque saeculi praeclarissimos, maximam habemus. JOANNEM enim CORSIUM Bardi filium enumeras in Florentina Republica Senatorem, pluribus Magistratibus et Legationibus ad potentissimos Europae Principes usque a decimo quinto saeculo perfunctum. Hinc SIMONEON, illi in Senatoria dignitate coeterisque patriae atque Italiae honoribus ingenii ac animi dotibus successit: Tum JOANNES, quem sub saeculi decimi septimi initium ob insignia ipsius ac majorum merita inter Romanos Patricios adscriptum reperimus. MAURUS eodem tempore floruit S. Minlati Episcopus. Habemus quidem JACOBUM doctissimum virum, qui non tam litteris ineunte vix aetate se totum adscripsit, verum etiam sapienti-

v

bus omnibus praesidio fuit. COSMUS etiam ac THOMAS, ille proavus tuus, hic patruus magnus, clarissimis in patria Magistratibus honorificentissime gestis refulsere. Itidemque DOMINICUM MARIAM horum patruum ad Sacram Purpuram, Ravennae Legationem, et Arimini Cathedram evectum recordamur. Horum porro praeclarissimorum virorum aliorumque complurium, quibus gens tua omni aevo redundavit, in iisque THOMAE (qui nunc propriis avitisque praefulgens virtutibus a consiliis est Ferdinandi III summi Hetruscorum Principis), aemulum nunc te praebes, ut novum et tuae familiae clarissimae, et patriae splendidissimae, et Romanorum Praesulum Ordini amplissimo lumen addas.

Nihil igitur mihi gratius, nihil jucundius quam talem studiorum meorum judicem habere. Quapropter hoc altero tuo beneficii genere, (si mihi illud conferre volueris), me arctiori tibi vinculo devinctum certo scio. Vale.

ADPROBATIO.

VII

Jussu Rñi P. Philippi Anfossi S. Palatii Apostolici Magistri Indices Decisionum S. Romanae Rotae annis 1807. 1808. ac 1809. editarum a Com. Felici Ceccoperio Compositos attente perlegi ac sedulo perpendi. Cumque nihil in iis repererim, quod sacrosanctae nostrae religioni, rectae morum informationi, summorumque Principum juribus adversetur; atque imo miram in iis componendis diligentiam maximumque eorum auctoris ingenium laudare debuerim, non abs re duco, ac utilissimum jurisprudentiae praesertim studiosis existimo veniam dari, ut illi typis evulgentur.

Datum Romae ex aedibus meis postridie Kalendas Quintiles anno post Christi adventum MDCCCXXI.

Philippus Timotheus de Salvettis J. U. D. et in Romana Curia Advocatus.

1

I M P R I M A T U R

1991

MATUR

DECISIONES

ANNOR. 1807. 1808. 1809.

Ex quibus hujus indicis conclusiones eductae fuerunt.

1. *Aesina* Immissionis quoad portionem praedii Paganello cum domo rurali 8. Maii Resta 1807.
2. Eadem 11. Martii Eodem 1808.
3. Primogeniturae 19. Junii Gardoqui 1807.
4. Eadem super nullitate nominationis Eodem 1807.
5. Eadem 16. Martii Eodem 1808.
6. Societatis super primo dubio 26. Junii Rusconi 1807.
7. Eadem super secundo dubio Eodem 1807.
8. Seu Anconitana litterae Cambialis 15. Januarii Resta 1808.
9. *Alatrina* Dotis quoad taxationem expensarum 4. Julii Isoard 1808.
10. *Albanesi* Afflictum 1. Aprilis Piccolomini 1808.
11. Pecuniaria 26. Junii Bussi 1807.
12. Eadem 16. Martii Eodem 1807.
13. Reductionis contractus 9. Junii Tassoni 1809.
14. Eadem super fructibus Eodem 1809.
15. Rescissionis contractus 1. Aprilis Piccolomini 1808.
16. Supplantationis receptarum 28. Martii Piccolomini 1808.
17. *Anagnina* Immissionis 13. Junii Tassoni 1808.
18. Eadem 12. Junii Isoard 1807.
19. Legitimae super reservatis 15. Junii Rusconi 1807.
20. Liquidationis 3. Februarii Isoard 1809.
21. Quoad dotem Margaritae Laurentini 7. Februarii Rusconi 1807.
22. Eadem 30. Januarii Tassoni 1809.
23. Quoad haereditatem Appolloniae Coluzzi 7. Februarii Rusconi 1807.

24. *Anagnina* Eadem 27. Februarii Tassoni 1809.
25. Quoad jocalia & vestes 15. Junii Rusconi 1807.
26. Eadem 30. Januarii Tassoni 1809.
27. *Anconitana* Quoad summam scutor. 23722. 80. 9. Martii Piccolomini 1807.
28. Cambii 15. Maii Bussi 1807.
29. Eadem 8. Februarii Eodem 1808.
30. Eadem scut. 2000. super liberatione a molestiis 8. Februarii Eodem 1808.
31. Eadem scutor. 1500. 12. Februarii Eodem 1808.
32. Eadem super liberatione a molestiis Eodem 1808.
33. Cautionis 15. Januarii Isoard 1808.
34. Eadem 13. Junii Eodem 1808.
35. Damnorum & expensarum 26. Junuarii Resta 1807.
36. Immissionis 26. Junii Piccolomini 1807.
37. Eadem 7. Februarii Resta 1808.
38. Eadem super fideicommisso universali 10. Aprilis Piccolomini 1807.
39. Eadem quoad fideicommissum particulare 15. Junii Eodem 1807.
40. Litterarum Cambii 26. Junii Isoard 1807.
41. Eadem 29. Aprilis Cesarei 1808.
42. Pecuniaria quoad rem judicatam A. C. Riganti 13. Martii 1807.
43. Pecuniaria 3. Junii Gardoqui 1807.
44. Eadem 29. Aprilis Tassoni 1808.
45. Eadem 18. Martii Cesarei 1808.
46. Eadem 12. Februarii Gardoqui 1808.
47. Eadem super alimentis praeteritis 3. Julii Piccolomini 1807.
48. Reintegrationis 15. Maii Bussi 1807.
49. Eadem 22. Junii Bardaxi 1807.
50. Eadem 15. Junuarii Eodem 1808.
51. Eadem 9. Maii Bussi 1808.
52. Eadem super fructibus Eodem 1808.
53. Societatis 19. Junii Bardaxi 1807.
54. Eadem 9. Martii Eodem 1807.

55. *Anconitana* Eadem super aperitione oris 19. Junii Eodem 1807.
 56. Eadem super aperitione oris 9. Martii Eodem 1807.
 57. Seu Tergestina pecuniaria 15. Maii Tassoni 1807.
 58. Eadem pecuniaria 15. Februarii Eodem 1808.
 59. *Asculana* Immissionis 15. Junii Gardoqui 1807.
 60. Pecuniaria 15. Junii Serlupi 1807.
 61. Eadem 2. Martii Eodem 1807.
 62. *Auximana* Divisionis Argentorum 9. Martii Rusconi 1808.
 63. Emphyth. usis 11. Decembris Resta 1807.
 64. Eadem 19. Junii Eodem 1807.
 65. Eadem 7. Maii Eodem 1808.
 66. Immissionis 20. Februarii Bussi 1807.
 67. Eadem 4. Aprilis Tassoni 1808.
 68. Nullitatis contractus 22. Junii Eodem 1807.
 69. Primogeniturae 26. Januarii Resta 1807.
 70. Eadem super augmento 23. Januarii Rusconi 1807.
 71. Eadem super fructibus 18. Martii Eodem 1808.
 72. Primogeniturae 1. Februarii Piccolemini 1808.
 73. Eadem super resclutis 11. Decembris Eodem 1807.
 74. Eadem super reservatis Eodem 1807.
 75. Seu Anconitana Censuum 8. Maii Cesarei 1807.
 76. Eadem immissionis quoad bona Alexandri Malaccari
super secundo semisse 9. Januarii Bardaxi 1807.
 77. Eadem transactinnis 8. Maii Cesarei 1807.
 78. Eadem 7. Martii Eodem 1808.
 79. Eadem Censuum Eodem 1808.
 80. *Barehinonen* Seu Anconitana Nauli 20. Aprilis Resta 1807.
 81. *Camerinens* Circumscriptionis et praelati onis 3. Martii Piccolo-
 mini 1809.
 82. Juris pascendi seu lignandi 11. Junii Eodem 1807.
 83. Liberationis a molestis 26. Junii Eodem 1807.
 84. Pecuniaria 16. Februarii Resta 1807.
 85. Praelationis 9. Martii Serlupi 1807.
 86. Eadem 19. Junii Eodem 1807.
 87. Eadem 7. Martii Eodem 1808.
 88. *Centum Cellarum* Pecuniaria 20. Januarii Piccolemini 1808.
 89. Seu Libumen Piratariae 15. Junii Isoard 1807.

90. *Centum Cellarum* Eadem 22. Junii Eodem 1807.
 91. Eadem 26. Januarii Eodem 1807.
 92. Eadem 27. Januarii Eodem 1807.
 93. Eadem 25. Januarii Eodem 1808.
 94. Eadem 1. Februarii Eodem 1808.
 95. Seu Tyburtina pecuniaria 8. Maii Eodem 1809.
 96. *Civitatis Castellii* Super fructibus 10. Junii Eodem 1808.
 97. Eadem 20. Januarii Eodem 1809.
 98. Super redditione rationis 15. Maii Cesarei 1807.
 99. Super haereditate Catharinae Chiausini 8. Maii Eodem 1807.
 100. Haereditatis super immissione 15. Maii Eodem 1807.
 101. Haereditatis quoad predium Piosina 13. Junii Eodem 1807.
 102. Haereditatis quoad fructus praedii Piosina Eod. 1807.
 103. Haereditatis super fructibus beneficii 12. Junii Eodem 1807.
 104. Haereditatis super immissione quoad fructus Eodem 1807.
 105. Eadem 9. Januarii Eodem 1807.
 106. Eadem 11. Decembris Eodem 1807.
 107. Eadem super fructibus beneficii 9. Januarii Eodem 1807.
 108. Eadem quoad predium Piosina 12. Januarii Eodem 1807.
 109. Eadem quoad fructus praedii Piosina Eodem 1807.
 110. Manutentionis et reintegrationis 11. Maii Resta 1807.
 111. Eadem 16. Januarii Eodem 1807.
 112. *Civitatis plebis* Coloniarum 13. Martii Serlupi 1807.
 113. Eadem 29. Aprilis Eodem 1808.
 114. Immissionis 29. Aprilis Bardaxi 1807.
 115. Super pretio Animalium 28. Aprilis Eodem 1809.
 116. Laesionis 10. Martii Piccolomini 1809.
 117. Nullitatis testamenti 20. Martii Bussi 1809.
 118. Pecuniaria super resolutis 10. Martii Piccolomini 1809.
 119. *Corana* Consucessionis 26. Junii Tassoni 1807.

120. *Corona* Eadem 20. Junii Eodem 1808.
 121. *Cornetanà* Restitutionis Animalium 15. Januarii Piccolomini 1808.
 122. Eadem 20. Junii Eodem 1808.
 123. Eadem super reservatis 27. Junii Eodem 1808.
 124. *Eugubina* Reductionis 27. Aprilis Eodem 1807.
 125. *Fabrianen* Seu Tudertina reductionis 13. Junii Bussi 1808.
 126. *Fanen* Aperitionis Oris 7. Martii Rusconi 1808.
 127. Super credito 3. Julii Eodem 1807.
 128. Donationis 6. Maii Bardaxi 1808.
 129. Inventarii 11. Maii Cesarei 1807.
 130. Legitimae super fructibus 27. Februarii Bardaxi 1807.
 131. Pecuniaria 2. Decembris Eodem 1807.
 132. Eadem 12. Junii Eodem 1807.
 133. Retrocessionis domus Lanciae 12. Junii Eodem 1807.
 134. Eadem 2. Decembris Eodem 1807.
 135. Subhastationis et deliberationis 3. Julii Rusconi 1807.
 136. *Ferentina* Manutentionis 22. Junii Tassoni 1807.
 137. Eadem 28. Martii Eodem 1808.
 138. *Onoris* 16. Maii Isoard 1808.
 139. Recognitionis in Dominum, et solutionis Canonum
 9. Junii Bardaxi 1809.
 140. *Firmana* Cappellaniae 8. Junii Gardoqui 1807.
 141. Depositi 8. Junii Bardaxi 1807.
 142. Executionis rescripti 26. Junii Piccolomini 1807.
 143. Immissionis 18. Martii Bardaxi 1808.
 144. Eadem 15. Januarii Eodem 1808.
 145. Manutentionis super bono jure quoad bona Michaelis Ronconi 15. Maii Piccolomini 1807.
 146. Eadem 4. Martii Eodem 1808.
 147. Eadem super fructibus 13. Martii Gardoqui 1807.
 148. Eadem 26. Junii Eodem 1807.
 149. Praetensae Manutentionis 27. Aprilis Rusconi 1807.
 150. Nullitatis Cambii 17. Februarii Bardaxi 1807.
 151. Eadem 23. Martii Eodem 1808.
 152. Primogeniturae de Montanis super immissione in specie quoad non-resoluta 12. Junii Bussi 1807.
 153. Eadem quod reservata 19. Junii Eodem 1807.

154. *Firmana* seu Mathelicen fideicommissi 19. Junii Rusconi 1807.
 155. Eadem 28. Martii Eodem 1808.
 156. *Forosempronien* Transactionis seu divisionis 16. Januarii Rusconi 1807.
 157. *Fulginaten* Liberationis a molestiis super non resolutis 12. Junii Gardoqui 1807.
 158. Pecuniaria 3. Julii Eodem 1807.
 159. Eadem super fructibus Eodem 1807.
 160. Reductionis 19. Februarii Bussi 1808.
 161. Eadem 30. Januarii Gardoqui 1809.
 162. Super primo dubio 9. Martii Tassoni 1807.
 163. Eadem super secundo dubio Eodem 1807.
 164. *Fundana* Immissionis 1. Februarii Bardaxi 1808.
 165. *Hortana* Contractus Emptionis venditionis 4. Junii Bardaxi 1808.
 166. Immissionis 4. Aprilis Resta 1808.
 167. Praelationis 4. Julii Bardaxi 1808.
 168. seu Civitatis Castellanae confinium 6. Maii Cesarei 1809.
 169. *Interamnen* Attentatorum 24. Aprilis Serlupi 1809.
 170. Super bono jure Eodem 1809.
 171. Donationis 27. Februarii Resta 1807.
 172. Eadem 12. Junii Eodem 1807.
 173. Dotis super reductione 2. Martii Rusconi 1807.
 174. Nullitatis extinctionis Cambii 6. Martii Piccolomini 1809.
 175. Reintegrationis super primo dubio 16. Januarii Eodem 1807.
 176. Eadem 15. Februarii Eodem 1808.
 177. Eadem super secundo dubio 16. Januarii Eodem 1807.
 178. Eadem 15. Februarii Eodem 1808.
 179. Eadem super tertio dubio 19. Januarii Eodem 1807.
 180. Eadem 11. Martii Eodem 1808.
 181. Salviani 6. Martii Piccolomini 1809.
 182. *Lauretana* Haereditatis super legitima 29. Aprilis Bussi 1808.
 183. Eadem super falcidia Eodem 1808.
 184. Immissionis quoad haereditatem Francisci Mariae 15. Maii Serlupi 1807.

185. *Lauretana* Eadem quoad haereditatem Aloysii Eodem 1807.
 186. *Macerata* Beneficii 15. Februarii Piccolomini 1808.
 187. Circumscriptionis 26. Junii Rusconi 1807.
 188. Executionis Apocae 11. Januarii Bardaxi 1808.
 189. Eadem 23. Martii Eodem 1808.
 190. Pecuniaria 4. Maii Bardaxi 1807.
 191. Reductionis 26. Junii Piccolomini 1807.
 192. Eadem 2. Maii Tassoni 1808.
 193. *Moletitana* Praepositurae 29. Januarii Serlupi 1808.
 194. *Montisalti* Liberationis a molestiis 26. Junii Tassoni 1807.
 195. Eadem super nullitate executionis Eodem 1807.
 196. *Montisfalisci* Consucessionis 22. Junii Serlupi 1807.
 197. Supplementi legitimae 20. Januarii Serlupi 1808.
 198. Eadem 13. Maii Eodem 1808.
 199. Eadem 5. Decembris Eodem 1808.
 200. *Narnien* Compactionis Multiplici 19. Januarii Bardaxi
 1807.
 201. Eadem 10. Junii Eodem 1808.
 202. Eadem 8. Maii Eodem 1807.
 203. Eadem quoad fructus ante motam litem 19. Janua-
 rii Eodem 1807.
 204. Eadem 8. Maii Eodem 1807.
 205. Donationis 8. Junii Eodem 1808.
 206. Eadem 27. Februarii Eodem 1809.
 207. Praelationis 17. Martii Piccolomini 1809.
 208. *Nepesina* Excomputationis 3. Julii Cesarei 1807.
 209. Juris redimendi Eodem 1807.
 210. Eadem quoad summam oblatam 4. Aprilis Eodem
 1808.
 211. Legati 15. Junii Piccolomini 1807.
 212. Eadem 11. Martii Eodem 1808.
 213. Manutentionis 19. Junii Bussi 1807.
 214. Eadem 11. Decembris Eodem 1807.
 215. *Nucerina* Executionis 20. Martii Piccolomini 1809.
 216. Immissionis 12. Januarii Bardaxi 1807.
 217. Eadem 3. Julii Eodem 1807.
 218. Eadem 7. Martii Eodem 1808.

253. *Perusina* Eadem super deposito 17. Aprilis Eodem 1809.
 254. Eadem super reservatis Bussi 1809.
 255. Primogeniturae 13. Aprilis Eodem 1807.
 256. Eadem 14. Decembris Eodem 1807.
 257. Reductionis 28. Martii Piccolomini 1808.
 258. Eadem 17. Maii Eodem 1808.
 259. Eadem 13. Maii Tassoni 1808.
 260. Eadem 12. Februarii Eodem 1808.
 261. Eadem 25. Januarii Resta 1808.
 262. Supplementi 14. Aprilis Tassoni 1809.
 263. *Praenestina* Mutae 13. Martii Cœarti 1809.
 264. *Pisaurens* Assignamenti super loco solutionis 1. Aprilis Rusconi 1808.
 265. Eadem super manutentione Eodem 1808.
 266. Contractus 16. Martii Tassoni 1807.
 267. Eadem 1. Februarii Eodem 1808.
 268. Immissionis 22. Junii Rusconi 1807.
 269. Eadem 15. Maii Bardaxi 1807.
 270. Manutentionis 5. Junii Resta 1807.
 271. Eadem super bono jure Eodem 1807.
 272. Reintegrationis 16. Martii Tassoni 1807.
 273. Eadem 1. Februarii Eodem 1808.
 274. seu Fanen. 23. Januarii Resta 1807.
 275. *Privernens* Alimentorum 3. Julii Bardaxi 1807.
 276. Consucessionis et fructuum 22. Junii Eodem 1807.
 277. Divisionis 5. Maii Tassoni 1809.
 278. Eadem 27. Januarii Eodem 1809.
 279. Donationis 5. Junii Eodem 1807.
 280. Eadem 19. Februarii Eodem 1807.
 281. Dotis 3. Julii Bardaxi 1807.
 282. Immissionis 8. Julii Isoard 1808.
 283. Eadem seu reintegrationis 19. Februarii Tassoni 1808.
 284. Nullitatis testamenti 26. Junii Eodem 1807.
 285. Redditionis rationis 5. Maii Eodem 1809.
 286. Eadem 27. Januarii Eodem 1809.
 287. Spolii 26. Januarii Eodem 1807.
 288. *Reggina* Cymbas Trajectinae 20. Martii Eodem 1809.

***

289. *Reatina* Eadem super restitutione in integrum et aperitione oris Eodem 1809.
290. Immissionis 13. Martii Resta 1807.
291. Nunciationis novi Operis 13. Januarii Tassoni 1809.
292. Eadem super attentatis Eodem 1809.
293. Reversionis tertiae partis dotis 5. Februarii Serlupi 1808.
294. Seu Spoletana super secundo dubio quoad praedium Valleacora 3. Julii Serlupi 1807.
295. *Rocineten.* 22. Junii Isoard 1807.
296. 4. Aprilis Eodem 1808.
297. Primogeniturae 6. Martii Piccolomini 1807.
298. *Ripana* Divisionis super executione rejudicatae, 5. Junii Gardoqui 1807.
299. Eadem super fructibus Eodem 1807.
300. *Romana* Super primo dubio 3. Julii Tassoni 1807.
301. Super secundo dubio Eodem 1807.
302. Super tertio dubio Eodem 1807.
303. Accomauditae super redditione rationis quoad deputationem periti 3. Februarii Cesarei 1809.
304. Actionis rei vindicatoriae 10. Junii Tassoni 1808.
305. Affictus 9. Junii Serlupi 1807.
306. Cadem 12. Februarii Eodem 1807.
307. Eadem super extractatione 13. Martii Serlupi 1809.
308. Eadem super emendatione damnorum Eodem 1809.
309. Alimentorum 27. Junii Tassoni 1808.
310. Aperitionis oris 23. Januarii Serlupi 1809.
311. Eadem 30. Januarii Piccolomini 1809.
312. Aquaeductus super restitutione 5. Maii Gardoqui 1809.
313. Eadem super damnis Eodem 1809.
314. Attentatorum 5. Junii Bardaxi 1809.
315. Avareae quoad creditum scut. 1406. 40. 29. Aprilis Piccolomini 1807.
316. Avareae 29. Aprilis Eodem 1807.
317. Eadem super subministratione 4. Maii Eodem 1807.
318. Beneficii = deducto ne egeat = 1. Februarii Isoard 1808.

319. *Romana* Bibliothecae 4. Aprilis Bardaxi 1808.
 320. Eadem 20. Junii Eodem 1808.
 321. Cambii et fructuum 16. Martii Isoard 1808.
 322. Cambii 20. Januarii Resta 1808.
 323. Eadem 19. Januarii Bussi 1808.
 324. Eadem 3. Junii Eodem 1808.
 325. Eadem 5. Februarii Serlupi 1808.
 326. Eadem super fructibus 13. Junii Piccolomini 1808.
 327. Cambii 13. Junii Eodem 1807.
 328. Eadem 13. Junii Gardoqui 1808.
 329. Eadem 5. Februarii Resta 1808.
 330. Eadem 27. Junii Cesarei 1808.
 331. Eadem 12. Decembris Tassoni 1808.
 332. Eadem super augmento Decimae 27. Januarii Bardaxi 1809.
 333. Cambii 16. Januarii Piccolomini 1809.
 334. Eadem super fructibus Eodem 1809.
 335. Cambii 22. Februarii Tassoni 1809.
 336. Eadem quoad summam scutor. 5550. 3. Februarii Serlupi 1809.
 337. Cauthelae Angeli 4. Aprilis Eodem 1808.
 338. Eadem super rerervatis 20. Junii Cesarei 1808.
 339. Cauthelae Angeli 30. Januarii Serlupi 1809.
 340. Census 14. Januarii Cesarei 1807.
 341. Census vitalitii 27. Junii Isoard 1808.
 342. Eadem super reductione 3. Februarii Bussi 1809.
 343. Censuum 13. Maii Bardaxi 1808.
 344. Circumscriptionis 17. Aprilis Serlupi 1807.
 345. Eadem 2. Decembris Bardaxi 1808.
 346. Eadem 4. Aprilis Gardoqui 1808.
 347. Eadem 4. Julii Bardaxi 1808.
 348. Eadem 6. Martii Eodem 1809.
 349. Concordiae 21. Aprilis Eodem 1809.
 350. Consignationis quarti Tennimenti Bocceae 9. Maji Resta 1808.
 351. Consucessionis 5. Maii Isoard 1809.
 352. Contractus 19. Februarii Serlupi 1808.

xx

353. *Romana* Eadem 13. Junii Eodem 1808.
 354. Eadem 20. Junii Gardoqui 1808.
 355. Eadem 20. Januarii Eodem 1809.
 356. Eadem 5. Junii Eodem 1809.
 357. Contractuum 14. Decembris Piccolomini 1807.
 358. Crediti 26. Januarii Serlupi 1807.
 359. Crediti originarii 28. Martii Cesarei 1808.
 360. Crediti super Circumscriptione Eodem 1808.
 361. Eadem 8. Julii Eodem 1808.
 362. Crediti originarii 4. Julii Cesarei 1808.
 363. Damnorum 3. Julii Eodem 1807.
 364. Eadem 16. Martii Eodem 1807.
 365. Eadem 12. Januarii Resta 1807.
 366. Eadem 5. Junii Bardaxi 1809.
 367. Eadem 3. Februarii Bussi 1809.
 368. Eadem quoad Tennimentum Bocceae 10. Junii Cesarei 1808.
 369. Eadem quoad Tennimentum Sani Salvatoris in Vetralla 27. Februarii Eodem 1809.
 370. Quoad Tennimentum Sani Salvatoris in Vetralla 27. Februarii Eodem 1809.
 371. Damnorum quoad Tennimentum Bocceae 3. Martii Cesarei 1809.
 372. Deletionis vinculi LL. MM. 12. Junii Resta 1807.
 373. Devolutionis 22. Februarii Piccolomini 1809.
 374. Dilationis quinquennalis 4. Aprilis Cesarei 1808.
 375. Eadem 8. Julii Eodem 1808.
 376. Eadem super reservatis 20. Februarii Eodem 1809.
 377. Dotis 3. Julii Isoard 1807.
 378. Eadem 26. Junii Gardoqui 1807.
 379. Eadem 15. Januarii Isoard 1808.
 380. Eadem 15. Januarii Gardoqui 1808.
 381. Eadem 8. Julii Eodem 1808.
 382. Eadem 27. Junii Tassoni 1808.
 383. Eadem 20. Februarii Bussi 1809.
 384. Eadem & lucri dotalis 9. Januarii Isoard 1807.
 385. Dotis et lucri super fructibus 12. Januarii Eodem 1807.

386. *Romana* Dotis lucri et spillaticorum 12. Decembris Eodem
1808.
387. Eadem 27. Junii Isoard 1808.
388. Dotis et lucri dotalis quoad beneficium Auth. = Hoc
nisi 9. Ianuarii Eodem 1807.
389. Dilationis quinquennalis 26. Ianuarii Serlupi 1807.
390. Emendationis Damnorum 23. Ianuarii Piccolomini
1807.
391. Eadem 20. Junii Gardoqui 1808.
392. Eadem 5. Junii Eodem 1809.
393. Eadem 20. Ianuarii Eodem 1809.
394. Evacuationis domus 27. Junii Isoard 1808.
395. Executionis contractus 13. Junii Bardaxi 1808.
396. Eadem 5. Maii Cesarei 1809.
397. Expurgationis fovei 16. Februarii Isoard 1807.
398. Eadem foveorum Tennimenti Bocceae quoad reintegra-
tionem 27. Ianuarii Cesarei 1809.
399. Extinctionis Cambii 20. Aprilis Rusconi 1807.
400. Fideicommissi de Butiis quoad portionem Hippoliti
12. Ianuarii Serlupi 1807.
401. Fideicommissi de Cinciis super executione reijudicatae
23. Ianuarii Resta 1807.
402. Eadem 28. Martii Isoard 1808.
403. Fideicommissi de Lecce 10. Junii Tassoni 1808.
404. Eadem 3. Februarii Eodem 1809.
405. Fideicommissi de Maximis super contributione 12. Ju-
nii Rusconi 1807.
406. Eadem quoad bona Petri senioris 14. Aprilis Bardaxi
1809.
407. Fideicommissi Lanci quoad tabulas pictas et Aba-
ctum descript. sub n. 1. 2. 4. 5. 13. 14. 15. 17.
22. Junii Piccolomini 1807.
408. Eadem quoad tabulas pictas descriptas sub. N. 9. 10.
Eodem 1807.
409. Eadem quoad tabulas pictas descriptas sub N. 3. 6. 7.
8. et 16. Eodem. 1807.
410. Fideiussionis 3. Julii Cesarei 1808.

411. *Romana* Fructum dotis 4. Maii Serlupi 1807.
 412. Eadem 11. Januarii Gardoqui 1808.
 413. Haereditatis 8. Junii Serlupi 1807.
 414. Immissionis 20. Februarii Bardaxi 1807.
 415. Eadem 29. Aprilis Eodem 1807.
 416. Eadem 16. Maii Bussi 1808.
 417. Eadem super non resolutis 20. Aprilis Bardaxi 1807.
 418. Immissionis quoad bona libera March. Josephi Hortensii de Rubeis 26. Januarii Bussi 1807.
 419. Eadem quoad bona primogeniturae Petri Francisci de Rubeis Eodem 1807.
 420. Immissionis super non resolutis 7. Decembris Bardaxi 1807.
 421. Immissionis 16. Martii Bussi 1807.
 422. Eadem seu Reintegrationis 9. Martii Isoard 1807.
 423. Immissionis quoad progressivitatem fideicommissi 9. Martii Gardoqui 1807.
 424. Immissionis 9. Martii Eodem 1807.
 425. Juris Gazagi 3. Julii Rusconi 1807.
 426. Laesionis enormissimae 3. Julii Isoard 1807.
 427. Laesionis super resritutione in integrum 5. Maii Piccolomini 1809.
 428. Leesionis 5. Maii Eodem 1809.
 429. Legati 4. Aprilis Bardaxi 1808.
 430. Eadem 5. Decembris Eodem 1808.
 431. Eadem 20. Junii Eodem 1808.
 432. Liberationis a molestiis 11. Maii Piccolomini 1807.
 433. Eadem 19. Februarii Serlupi 1808.
 434. Eadem 28. Martii Bussi 1808.
 435. Eadem 28. Martii Bussi 1808.
 436. Eadem 13. Junii Serlupi 1808.
 437. Eadem 9. Junii Isoard 1809.
 438. Libertatis bonorum 16. Martii Rusconi.
 439. Litterarum Cambii 26. Januarii Piccolomini 1807.
 440. Eadem 26. Januarii Eodem 1807.
 441. Eadem 8. Iulii Isoard 1808.
 442. Eadem 14. Aprilis Piccolomini 1809.

443. *Romana* Litterarum Cambialium 12. Maii Isoard 1809.
 444. Litterae Cambialis 20. Februarii Cesarei 1809.
 445. Locationis 26. Iunii Bardaxi 1807
 446. Eadem 8. Junii Serlupi 1807.
 447. Eadem quoad primum dubium super restitutione Ar-
 menti 9. Martii Resta 1807.
 448. Eadem quoad secundum dubium super restitutione
 gregis Eodem 1807.
 449. Eadem super incisione Arborum 13. Aprilis Eodem
 1807.
 450. Eadem quoad plantationem Salicum 13. Aprilis Eo-
 dem 1807.
 451. Locationis 20. Februarii Serlupi 1807.
 452. Eadem super pretio Animalium 4. Bussi 1808.
 453. Eadem 12. Decembris 1808.
 454. Locationis super reservatis 13. Maii Rusconi 1808.
 455. Majoratus super restitutione in integrum 11. Januarii
 Resta 1808.
 456. Eadem super Aperitione Oris 11. Januarii Eodem 1808.
 457. Manutentionis 4. Aprilis Serlupi 1808.
 458. Eadem 4. Junii Bussi 1807.
 459. Eadem 30. Januarii Eodem 1809.
 460. Eadem seu Spolii 26. Junii Eodem 1807.
 461. Eadem 16. Januarii Eodem 1807.
 462. Mercedis 16. Maii Bardaxi 1808.
 463. Eadem 13. Januarii Eodem 1809.
 464. Eadem 14. Aprilis Serlupi 1807.
 465. Eadem quoad remjudicatam scut. 1000. 16. Januarii
 Bardaxi 1808.
 466. Eadem 13. Januarii Eodem 1809.
 467. Mercedis super deputatione periti 27. Aprilis Serlu-
 pi 1807.
 468. Eadem 14. Aprilis Eodem 1809.
 469. Mercedum 6. Martii Tassoni 1809.
 470. Nullitatis extinctionis Cambii 9. Martii Serlupi 1807.
 471. Eadem super non resolutis 15. Januarii Eodem 1808.
 472. Nullitatis obligationis 10. Junii Cesarei 1808.

473. *Romana Pecuniaria super Cauthela Angeli 23. Novembris Resta 1807.*
474. *Pecuniaria 11. Decembris Tassoni 1807.*
475. *Pecuniaria quoad partitam rubrorum 62. frumenti Indici 2. Decembris Piccolomini 1807.*
476. *Eadem 24. Aprilis Eodem 1807.*
477. *Eadem quoad partitam rubr. 37. frumenti indici 7. Decembris 1807.*
478. *Eadem quoad partitam rubror. 37. 24. Aprilis Eodem 1807.*
479. *Pecuniaria 3. Julii Eodem 1807.*
480. *Eadem 8. Junii Eodem 1807.*
481. *Eadem 4. Julii Eodem 1808.*
482. *Eadem 27. Junii Tassoni 1808.*
483. *Eadem 3. Martii Eodem 1809.*
484. *Eadem 30. Januarii Piccolomini 1809.*
485. *Eadem 8. Maii Eodem 1809.*
486. *Eadem quoad deposita dierum 26. Junii & 2. Julii 1798. 12. Junii Rusconi 1807.*
487. *Eadem quoad depositum diei 27. Novembris 1797. 13. Martii Eodem 1807.*
488. *Pecuniaria 12. Januarii Eodem 1807.*
489. *Eadem quoad secundam ratam afflictus 6. Martii Eodem 1807.*
490. *Eadem super primo termino 6. Martii Eodem 1807.*
491. *Pecuniaria super creditis 9. Martii Eodem 1807.*
492. *Pecuniaria super Credito Eodem 1807.*
493. *Eadem super compensatione 16. Martii Eodem 1807.*
494. *Pecuniaria 22. Junii Piccolomiui 1807.*
495. *Eadem 17. Februarii Eodem 1807.*
496. *Eadem 9. Januarii Bardaxi 1807.*
497. *Eadem 5. Julii Eodem 1807.*
498. *Eadem 11. Maii Eodem 1807.*
499. *Eadem 16. Januarii Eodem 1807.*
500. *Pecuniaria super primo dubio 20. Junii Strasoldo 1807.*
501. *Eadem super secundo dubio Eodem 1807.*
502. *Pecuniaria super primo dubio 2. Martii Resta 1807.*

503. *Romana* Eadem super primo dubio 8. Junii Eodem 1807.
 504. Eadem super secundo dubio 2. Martii Eodem 1807.
 505. Eadem super secundo dubio 8. Junii Eodem 1807.
 506. Pecuniaria quoad partitam scut. 417. 39. 22. Junii Eodem 1807.
 507. Pecuniaria 12. Ianuarii Eodem 1807.
 508. Eadem quoad partitam scut. 712. 61. 19. Ianuarii Eodem 1807.
 509. Eadem quoad partitam scutor. 417. 39. 19. Ianuarii Eodem 1807.
 510. Pecuniaria super novis terminis 27. Apr. Rusconi 1807.
 511. Eadem quoad secundam ratam Afflictus 12. Iunii Eodem 1807.
 512. Pecuniaria super creditis 5. Iunii Eodem 1807.
 513. Eadem super credito 5. Iunii Eodem 1807.
 514. Pecuniaria 3. Iulii Eodem 1807.
 515. Eadem super compensatione 3. Iulii Eodem 1807.
 516. Eadem quoad cambium scut. 2500. 26. Junii Bussi 1807.
 517. Eadem quoad cambium scut. 1000. Eodem 1807.
 518. Eadem quoad fructus utriusque Cambii Eodem 1807.
 519. Pecuniaria 3. Iulii Isoard 1807.
 520. Eadem 3. Iulii Eodem 1807.
 521. Eadem 10. Aprilis Cesarei 1807.
 522. Eadem 5. Junii Bussi 1807.
 523. Eadem super creditis 14. Decembris Serlupi 1807.
 524. Eadem super credito 23. Martii Eodem 1808.
 525. Pecuniaria 4. Iulii Eodem 1808.
 526. Eadem super creditis 27. Junii Eodem 1808.
 527. Pecuniaria super secundo termino 4. Iulii Eodem 1808.
 528. Eadem super primo termino, Eodem 1808.
 529. Pecuniaria super credito quoad novos fructus et interesse 27. Junii Eodem 1808.
 530. Pecuniaria super credito Eodem 1808.
 531. Eadem super creditis quoad novos fructus et interesse 27. Junii Eodem 1808.

***

532. *Romana Pecuniaria super credito quoad refectionem expen-*
rum extrajudicialium Eodem 1808.
533. *Pecuniaria super novis terminis 4. Julii Eodem 1808.*
534. *Pecuniaria super ultimis terminis Eodem 1808.*
535. *Pecuniaria super compensatione 8. Julii Eodem 1808.*
536. *Pecuniaria super qualitate monetae 9. Maii Resta*
1808.
537. *Pecuniaria super Cautela Angeli 6. Aprilis Eodem*
1808.
538. *Eadem 11. Martii Eodem 1808.*
539. *Pecuniaria 22. Februarii Rusconi 1808.*
540. *Eadem 26. Januarii Cesarei 1808.*
541. *Eadem super restitutione scut. 300. 29. Januarii*
Eodem 1808.
542. *Pecuniaria quoad tenimentum Tralliatæ 13. Maii*
Resta 1808.
543. *Pecuniaria quoad partitam scutor. 712. 61. 27. Ju-*
nii Garloqui 1808.
544. *Pecuniaria 3. Junii Eodem 1808.*
545. *Eadem 11. Julii Eodem 1808.*
546. *Eadem 12. Decembris Piccolomini 1808.*
547. *Eadem super praelatione 24. Aprilis Isoard 1809.*
548. *Pecuniaria quoad tenimentum Tralliatæ 3. Februa-*
rii Cesarei 1809.
549. *Pecuniaria super compensatione 30. Januarii Barda-*
xi 1809.
550. *Pecuniaria 3. Martii Tassoni 1809.*
551. *Eadem quoad refectionem damnorum Eodem 1809.*
552. *Pecuniaria super qualitate Monetæ 9. Junii Piccolo-*
mini 1809.
553. *Pecuniaria quoad partitam scut. 11122 3. Februarii*
Eodem 1809.
554. *Pecuniaria quoad partitam scut. 800. 20. Januarii*
Eod. 1809.
555. *Pecuniaria super damnis et interesse 3. Februarii*
Eod. 1809.

556. *Romana Pecuniaria quoad partitam scut. 2000. 20. Januarii Eod. 1809.*
557. *Praelationis 2. Martii Resta 1808.*
558. *Eadem 20. Februarii Bussi 1809.*
559. *Eadem 12. Decembris Isoard 1808.*
560. *Eadem quoad partitam Cannarum 2060. 12. Junii Eod. 1807.*
561. *Praelationis 1. Aprilis Eodem 1808.*
562. *Eadem quoad Cannas 2060. 3. Martii Eodem 1809.*
563. *Praelationis Crediti 23. Novembris Resta 1807.*
564. *Praelationis et evacuationis 8. Julii Isoard 1808.*
565. *Primogeniturae 13. Junii Bardaxi 1808.*
566. *Eadem 1. Aprilis Eodem 1808.*
567. *Eadem 13. Martii Bussi 1809.*
568. *Eadem Cardinalis Tyberii Muti super immisione 18. Martii Bussi 1808.*
569. *Primogeniturae de Mutis super responsionibus 19. Junii Serlupi 1807.*
570. *Eadem 12. Februarii Eodem 1807.*
571. *Primogeniturae super reservatis quoad melioramenta et refectioes Palatii 5. Junii Cesarci 1807.*
572. *Eadem super reservatis quoad melioramenta et refectioes Palatii Urbis 26. Januarii Eodem 1807.*
573. *Primogeniturae de Mutis quoad usum habitationis 26. Junii Eodem 1807.*
574. *Eadem 1. Februarii Eodem 1808.*
575. *Primogeniturae de Mutis quoad Mandatum de evacuando 26. Junii Eodem 1807.*
576. *Eadem 1. Februarii Eodem 1808.*
577. *Primogeniturae de Mutis super fructibus 3. Julii Eodem 1807.*
578. *Reductionis 15. Maii Piccolomini 1807.*
579. *Eadem 15. Junii Isoard 1807.*
580. *Eadem 19. Junii Tassoni 1807.*
581. *Eadem 14. Decembris Eodem 1807.*
582. *Eadem 10. Aprilis Bussi 1807.*

583. *Bomana* Eadem 26. Junii Bardaxi 1807.
 584. Eadem 3. Julii Eodem 1807.
 585. Eadem 16. Februarii Bussi 1807.
 586. Eadem 13. Martii Tassoni 1807.
 587. Eadem 13. Junii Isoard 1808.
 588. Eadem 27. Junii Bardaxi 1808.
 589. Eadem 25. Januarii Isoard 1808.
 590. Eadem 20. Januarii Tassoni 1808.
 591. Eadem 18. Martii Eodem 1808.
 592. Eadem 11. Januarii Isoard 1808.
 593. Eadem 12. Decembris Bussi 1808.
 594. Eadem 28. Aprilis Eodem 1809.
 595. Eadem 20. Martii Bardaxi 1809.
 596. Eadem 16. Januarii Piccolomini 1809.
 597. Refectionis damnorum quoad moram traditionis 22.
     Junii Isoard 1807.
 598. Eadem quoad qualitatem frumenti Eodem 1807.
 599. Refectionis damnorum Cesarei 1809.
 600. Eadem quoad moram traditionis 2. Decembris Bar-
     daxi 1808.
 601. Eadem 8. Julii Eodem 1808.
 602. Eadem 29. Januarii Isoard 1808.
 603. Eadem 5. Maii Bardaxi 1809.
 604. Reintegrationis 4. Julii Tassoni 1807.
 605. Eadem quoad modum 2. Martii Rusconi 1807.
 606. Rescissionis Affictus 16. Februarii Bussi 1807.
 607. Rescissionis conventionis 13. Martii Resta 1807.
 608. Eadem 12. Februarii Eodem 1808.
 609. Eadem 13. Maii Eodem 1808.
 610. Eadem 23. Januarii Bardaxi 1809.
 611. Restitutionis Animalium 11. Decembris Eodem 1807.
 612. Eadem 6. Maii Eodem 1808.
 613. Eodem 20. Januarii Eodem 1809.
 614. Restitutionis Animalium seu solutionis pretii 5. Ju-
     nii Tassoni 1807.
 615. Eadem 12. Januarii Eodem 1807.
 616. Salviani 15. Junii Tassoni 1807.

617. *Romana* Eadem 26. Junii Bussi 1807.
 618. Eadem 13. Martii Tassoni 1809.
 619. Societatis super refectione expensarum extrajudicialium 9. Januarii Rusconi 1807.
 620. Eadem super reductione 9. Januarii Eodem 1807.
 621. Solutionis afflictus 4. Aprilis Gardoqui 1808.
 622. Supplementi 17. Martii Isoard 1809.
 623. Eadem super fructibus Eodem 1809.
 624. Supplementi dotis 5. Junii Isoard 1807.
 625. Eadem 11. Decembris Eodem 1807.
 626. Eadem quoad fructus et expensas judiciales et extrajudiciales 5. Junii Eodem 1807.
 627. Eadem 11. Decembris Eodem 1807.
 628. Supplementi dotis 16. Januarii Eodem 1809.
 629. Eadem quoad fructus et expensas judiciales et extrajudiciales Eodem 1809.
 630. Tabularum pictarum super societate 22. Junii Resta 1807.
 631. Eadem 1. Aprilis Eodem 1808.
 632. Eadem 13. Januarii Isoard 1809.
 633. Tennimenti Bocceae et Tralliatæ super Creditis 4. Julii Cesarei 1808.
 634. Tennimentorum Bocceae et Tralliatæ super Creditis 3. Martii Eodem 1809.
 635. Quoad Tennimentum Ssni Salvatoris in Vetralla 26. Februarii Eodem 1809.
 636. Theatri de Alibert 22. Junii Piccolomini 1807.
 637. Eadem super ingressu Eodem 1807.
 638. Transactionis 4. Aprilis Rusconi 1808.
 639. Ususfructus 16. Maii Bussi 1808.
 640. Seu Anagnina 1. Aprilis Eodem 1808.
 641. Eadem 17. Junii Eodem 1808.
 642. Seu Anconitana pecuniaria 16. Maii Resta 1808.
 643. Seu Assisien. Nullitatis depositi 3. Julii Eodem 1807.
 644. Seu Batava litterarum Cambialium 27. Januarii Isoard 1809.

645. *Romana* Eadem super reservatis in rejudicata A. C. met quoad
damna & interesse 30. Januarii Isoard 1809.
646. Eadem super reservatis in rejudicata A. C. met quoad
Cambia & recambia ac expensas extrajudiciales
22. Januarii Eodem 1809.
647. Seu Batava super rejudicata 2. Junii Eodem 1809.
648. Eadem litterarum Cambialium Eodem 1809.
649. Seu Camerinea refectionis damnorum & expensarum
3. Martii Piccolomini 1809.
650. Seu Centumcellarum Avarcae generalis 11. Maii Ru-
sconi 1807.
651. Eadem Baratteriae & damnorum 17. Aprilis Bardaxi
1807.
652. Eadem damnorum in genere & in specie 15. Maii Ru-
sconi 1807.
653. Eadem damnorum in specie 11. Maii Eodem 1807.
654. Eadem damnorum in specie 7. Martii Eodem 1808.
655. Eadem reductionis 23. Februarii Bardaxi 1807.
656. Seu Civitatis Castelli rescissionis contractus 27. Junii
Bussi 1808.
657. Seu Farfen. Associationis 3. Julii Gardoqui 1807.
658. Eadem super liberatione a molestiis Eodem 1807.
659. Seu Farfen dotis super liberatione a molestiis Eodem
1807.
660. Seu Farfen Dotis 3. Julii Eodem 1807.
661. Seu Florentina Cambii 21. Aprilis Serlupi 1809.
662. Eadem super fructibus Eodem 1809.
663. Seu Florentina pecuniaria 16. Martii Eodem 1808.
654. Eadem spoliis 26. Junii Isoard 1807.
665. Seu Florentina super primo dubio 16. Februarii Ser-
pi 1807.
666. Eadem super decimo dubio Eodem 1807.
667. Seu Fundana praelationis 11. Maii Bussi 1807.
668. Seu Januens pecuniaria 5. Junii Piccolomini 1807.
669. Eadem super reservatis Eodem 1807.
670. Seu Liburnen pecuniaria super fructibus 20. Januarii Re-
sta 1808.

671. *Romana* Eadem 4. Aprilis Eodem 1808.
672. Seu Liburnen pecuniaria 6. Maii Eodem 1808.
673. Eadem quoad medietatem pretii Navis *L'Aurora* Eodem 1808.
674. Seu Maceraten Assignamenti 12. Januarii Tassoni 1807.
675. Eadem 20. Februarii Serlupi 1809.
676. Eadem nullitatis contractus 23. Martii Tassoni 1808.
677. Eadem 4. Julii Eodem 1808.
678. Eadem re integrationis 23. Martii Eodem 1808.
679. Eadem 4. Julii Eodem 1808.
680. seu Nepe sina ex fractionis 20. Februarii Serlupi 1807.
681. Seu Parisien Circumscriptionis 8. Maii Piccolomini 1807.
682. Eadem super rejudicata Eodem 1807.
683. Seu Portuen Pecuniaria 11. Maii Bussi 1807.
684. Seu Praenestina executionis Laudi 3. Julii Bussi 1807.
685. Eadem Moleadini super adnexis 3. Maii Bardaxi 1808.
686. Seu Reatina dotis 1. Aprilis Eodem 1808.
687. Seu Smirnen pecuniaria super reservatis 3. Julii Tassoni 1807.
688. Seu Smirnen 4. Maii Eodem 1807.
689. Seu Smirnen pecuniaria 15. Junii Bussi 1807.
690. Seu Spoletana 17. Junii Piccolomini 1808.
691. Eadem 8. Maii Eodem 1809.
692. Seu Terracinen Attentatorem 4. Julii Isoard 1808.
693. Eadem spoliū Eodem 1808.
694. Eadem spoliū super modo purgandi 10. Martii Eodem 1809.
695. Eadem super Circumscriptione 4. Julii Eodem 1808.
696. Seu Tuderina successione super executione rejudicatae 8. Junii Eodem 1807.
697. Seu Tuderina purgationis morae 14. Decembris Bardaxi 1807.
698. Eadem 24. Aprilis Eodem 1807.
699. Seu Tyburtine reductionis 11. Martii Cesarei 1808.
700. Seu Ubertina praestationis fundi liberi 24. Aprilis Bussi 1809.

701. *Romana* Seu Urbineten liberationis a molestiis 8. Maii Serlupi 1807.
702. Eadem litterarum Cambii Eodem 1807.
703. *Sabina* Pecuniaria 16. Januarii Tassoni 1809.
704. Sylvae 9. Januarii Serlupi 1807.
705. Eadem quoad jus lignandi &c. Eodem 1807.
706. *Senogallien* Augmenti dotalis quoad modum fructus & expensas 13. Aprilis Eodem 1807.
707. Damnorum & compensationis 15. Maii Resta 1807.
708. Eadem super non resolutis quoad partitam scut. 11953. Eodem 1807.
709. Donationis 26. Januarii Cesarei 1807.
710. Eadem 14. Decembris Eodem 1807.
711. Immissionis 17. Aprilis Rusconi 1807.
712. Eadem quoad fideicommissum Jo. Baptistae Alessi 22. Junii Tassoni 1807.
713. Eadem 15. Februarii Eodem 1808.
714. Legitimae seu supplementi 8. Maii Resta 1807.
715. Nullitatis executionis 15. Junii Serlupi 1807.
716. Subhastationis & deliberationis 11. Maii Serlupi 1807.
717. Eadem super fructibus Eodem 1807.
718. Subhastationis & deliberationis 2. Maii Eodem 1808.
719. Eadem super fructibus Eodem 1808.
720. *Septempedana* fideicommissi Bruni 12. Junii Bussi 1807.
721. Eadem 9. Martii Eodem 1807.
722. Jurispatronatus super manutentione 22. Junii Bussi 1807.
723. Eadem super gratiosa subrogatione 22. Junii Eodem 1807.
724. Redditionis rationis 14. Decembris Isoard 1807.
725. *Setina* pecuniaria 22. Junii Tassoni 1807.
726. Eadem super liquidatione 27. Junii Eodem 1808.
727. Eadem 27. Junii Cesarei 1808.
728. Eadem 16. Januarii Tassoni 1809.
729. Eadem quoad non resoluta 8. Maii Eodem 1809.
730. Super primo dubio 4. Julii Bardaxi 1808.
731. Super secundo dubio Eodem 1808.
732. Super tertio dubio Eodem 1808.

733. *Signina* Aperitionis oris 11. Maii Eodem 1807.
 734. Eadem 11. Martii Eodem 1808.
 735. Eadem super executipae contractus Eodem 1808.
 736. *Cathelae Angeli* 16. Februarii Eodem 1807.
 737. Eadem 22. Junii Eodem 1807.
 738. Litterationis a molestiis 17. Aprilis Eodem 1807.
 739. *Smyrnaen* pecuniaria 3. Februarii Eodem 1809.
 740. Valloneae 14. Aprilis Gardoqui 1809.
 741. *Spoletana* Extinctionis Cambii 8. Maii Eodem 1807.
 742. Eadem 1. Aprilis Eodem 1808.
 743. Fideicommissi Domitici Mauri 4. Julii Caesaris 1808.
 744. Eadem 1. Aprilis Resta 1808.
 745. Eadem super non resolutis 28. Aprilis Caesaris 1809.
 746. Immissionis 13. Maii Piccolomini 1808.
 747. Eadem 15. Maii Tassoni 1809.
 748. Eadem super fractibus 13. Maii Eodem 1808.
 749. Eadem 20. Februarii Eodem 1809.
 750. Obsequiorum Matrimonialium 29. Aprilis Isoard 1808.
 751. Eadem super alimentis Eodem 1808.
 752. Reductionis 11. Maii Tassoni 1807.
 753. Eadem quoad Cambium scut. 800. 4. Maii Bussi 1807.
 754. Eadem quoad Cambium scut. 1000. Eodem 1807.
 755. Sen Interanen Dotis 15. Junii Tassoni 1807.
 756. Eadem 15. Januarii Eodem 1808.
 757. *Sutrina* Contractus 25. Junii Bardaxi 1807.
 758. Eadem 15. Februarii Eodem 1808.
 759. Eadem 16. Januarii Eodem 1809.
 760. Litterarum Cambialium 10. Aprilis Eodem 1807.
 761. Eadem 12. Februarii Eodem 1808.
 762. Pecuniaria super secunda rata 25. Junii Eodem 1807.
 763. Eadem 15. Februarii Eodem 1808.
 764. Eadem 16. Januarii Eodem 1809.
 765. *Terracinen* Molendini 14. Decembris Caesaris 1807.
 766. *Tolentina* Laesione 22. Junii Eodem 1807.
 767. *Toletana* Census 12. Februarii Tassoni 1808.
 768. Eadem 20. Februarii Eodem 1809.
 769. *Tudertina* Immissionis quoad fideicommissum Nerci Laurenti 20. Februarii Tassoni 1807.

770. *Tudertina* Eadem quoad praelegatum Benedicti Laurenti 25. Fe-
buarü Eodem 1807.
771. Eadem 12. Junii Eodem 1807.
772. Eadem 12. Junii Tassoni 1807.
773. Inmissiois quoad fideicommissum Fortunati Sardoli
8. Junii Tassoni 1807.
774. Eadem quoad fideicommissum Nerei Laurenti 8. Junii
Eodem 1807.
775. Primogeniturae 20. Januarii Eodem 1809.
776. Eadem 21. Aprilis Eodem 1809.
777. Successiois quoad praelegatum Benedicti Laurenti 23.
Februarii Eodem 1807.
778. Supplementi 27. Aprilis Isoard 1807
779. Seu Fulgiatea Successiois 15. Junii Resta 1807.
780. *Tusculana* Pecuniaria 27. Junii Tassoni 1808.
781. Eadem 12. Maii Eodem 1809.
782. Fideicommissi Cassani Crescenzi 27. Februarii Piccolo-
mini 1809.
783. *Vadon* Fideicommissi 10. Aprilis Tassoni 1807.
784. Eadem super non resolutis Eodem 1807.
785. *Valitoria* Cassationis effectus 27. Junii Bardaxi 1808.
786. Eadem 15. Martii Eodem 1809.
787. Executionis 16. Maii Rasconi 1808.
788. Eadem 6. Julii Bardaxi 1808.
789. Eadem 20. Januarii Eodem 1809.
790. Frumenti 22. Junii Serlupi 1807.
791. Inventarii 4. Julii Piccolomini 1808.
792. Schedula paghero 27. Junii Gardoqui 1808.
793. *Verulana* seu Perentina Dotis 5. Decembris Isoard 1808.
794. Eadem 15. Martii Eodem 1809.
795. Eadem reintegratiois 5. Junii Eodem 1808.
796. *Viterbium* Dotis & fructuum 16. Martii Tassoni 1808.
797. Nullitatis contractuum 26. Junii Bardaxi 1807.
798. seu Centumcellarum pecuniaria 19. Junii Tassoni 1807.
799. *Urbanien* Primogeniturae 5. Junii Bardaxi 1807.
800. Eadem 19. Februarii Eodem 1808.
801. *Urbevotana* Cambi 9. Junii Piccolomini 1809.

802. *Urbevetana* Horti super Circumscriptione 29. Jan. Bardaxi 1808.
 803. Immissionis 8. Februarii Eodem 1808.
 804. Eadem 29. Aprilis Tassoni 1808.
 805. Laesionis 11. Martii Cesarei 1808.
 806. Nullitatis divisionis 13. Martii Serlupi 1807.
 807. Reductionis 22. Junii Bussi 1807.
 808. Eadem 20. Junii Eodem 1808.
 809. Reintegrationis 24. Aprilis Piccolomini 1809.
 810. *Urbinate* Reductionis 17. Aprilis Serlupi 1807.
 811. Restitutionis in integrum 23. Martii Eodem 1808.

Post fere confectum opus proditae.

812. *Firmana* Manutentionis super bono jure 19. Junii Piccolomini 1807.
 813. Eadem 20. Februarii Eodem 1807.
 814. *Januen* Quoad creditum scut. 1500. 23. Februarii Eodem 1807.
 815. Pecuniaria 23. Februarii Eodem 1807.
 816. Eadem 3. Julii Eodem 1807.
 817. *Interamnen* Salvianii 11. Januarii Piccolomini 1808.
 818. Eadem 2. Maii Eodem 1808.
 819. *Romana* Pecuniaria 23. Januarii 1807.
 820. Eadem 23. Martii Gardoqui 1808.
 821. Eadem 5. Junii Bussi 1807.
 822. *Privernen* Divisionis 13. Junii Tassoni 1808.
 823. *Centumcellarum* Seu Cornetana contractus 12. Januarii Isoard 1807.
 824. *Romana* Dotis et lucri super executione reijudicatae 6. Martii Isoard 1809.
 826. *Tudertina* Immissionis quoad fideicommissum Fortunati Sardoli 20. Februarii Tassoni 1807.
 826. *Romana* Dilationis quinquennalis 26. Januarii Serlupi 1807.
 827. Pecuniaria super primo termino 22. Junii Rusconi 1807.
 828. *Anconitana* Separationis patrimoniorum 13. Aprilis Tassoni 1807.
 829. *Perusina* Primogeniturae 17. Junii Cesarei 1808.

1. The first part of the book is devoted to a general survey of the history of the theory of the structure of the atom.	207
2. The second part is devoted to a detailed study of the structure of the atom.	208
3. The third part is devoted to a study of the structure of the nucleus.	209
4. The fourth part is devoted to a study of the structure of the elementary particles.	210
5. The fifth part is devoted to a study of the structure of the field.	211
6. The sixth part is devoted to a study of the structure of the universe.	212
7. The seventh part is devoted to a study of the structure of the human mind.	213
8. The eighth part is devoted to a study of the structure of the human body.	214
9. The ninth part is devoted to a study of the structure of the human soul.	215
10. The tenth part is devoted to a study of the structure of the human spirit.	216

THE STRUCTURE OF THE ATOM

1. The first part of the book is devoted to a general survey of the history of the theory of the structure of the atom.	207
2. The second part is devoted to a detailed study of the structure of the atom.	208
3. The third part is devoted to a study of the structure of the nucleus.	209
4. The fourth part is devoted to a study of the structure of the elementary particles.	210
5. The fifth part is devoted to a study of the structure of the field.	211
6. The sixth part is devoted to a study of the structure of the universe.	212
7. The seventh part is devoted to a study of the structure of the human mind.	213
8. The eighth part is devoted to a study of the structure of the human body.	214
9. The ninth part is devoted to a study of the structure of the human soul.	215
10. The tenth part is devoted to a study of the structure of the human spirit.	216
11. The eleventh part is devoted to a study of the structure of the human intellect.	217
12. The twelfth part is devoted to a study of the structure of the human will.	218
13. The thirteenth part is devoted to a study of the structure of the human emotions.	219
14. The fourteenth part is devoted to a study of the structure of the human passions.	220
15. The fifteenth part is devoted to a study of the structure of the human desires.	221
16. The sixteenth part is devoted to a study of the structure of the human hopes.	222
17. The seventeenth part is devoted to a study of the structure of the human fears.	223
18. The eighteenth part is devoted to a study of the structure of the human joys.	224
19. The nineteenth part is devoted to a study of the structure of the human sorrows.	225
20. The twentieth part is devoted to a study of the structure of the human life.	226

INDEX RERUM.

A

Abbas.

Abbas Sublacensis in universo territorio quasi Episcopalem jurisdictionem exercet. 222. §. 3.

Abbas Commendatarius juxta dispositionem juris Canonici ea omnia explet, quae ex potestate delegata Ordinariis competunt. *ibid.* §. 4.

Praesertim quoad ea, quae ad clausuram Monialium spectant. *ibid.*

Abbas Commendatarius cum pro se habeat juris assistentiam in toto territorio sibi spectante, jurisdictionem a Concilio Tridentino delegatam exercere in universa Dioecesi potest. *ibid.* §. 6.

Unicus etiam actus ab Abbate commendatario exercitus, cum sit juri conformis, sat est, ad illius jurisdictionem servandam. *ibid.* §. 9.

Abortus.

Foeminae prospera quoque in valetudine non raro abortus edunt & mortuam prolem emittunt. 413 §. 8.

Absens Absentia.

Cum absens per quinquennium censeatur mortuus, ideo ei substituti ad successionem concurrere possunt. 421. §§. 4. 5. & 9.

Adverte quoad facultatem novas iterandi nuptias, absentia quinquennalis non sufficit ad inortuum eum existimandum. *ibid.*

§. 4.

Dicta enim prior dispositio locum habet in rebus mere civilibus. *ibid.* §. 4.

Ob absentiam Adversarii, judicium non est nullum, sed tantum absenti facultas impertitur appellandi. 742. §. 5.

Acceptare Acceptatio.

Acceptatio differri potest etiam duos post menses a die disdictae. 208. §. 8.

Qui cambialem acceptat, ad ejusdem solutionem tenetur. 439. §§. 2. 7. & 8.

Acceptatio per fraudem extorta nihili existimari potest. 503. §. 8.

Acceptilatio.

Perspicuis modis Acceptilationis nullitas evincenda est, cum pro se habeat validissimam juris praesumptionem. 234. §. 3.

Acceptilationibus factis a Regimine Republicano parum aut nihil credendum. 372. §. *final.*

Accessorium.

Bonorum accessoria ad eos pertinent, quae bona debentur. 269. §. *final.*

Cum de sterili pecuniarum credito agitur, & nulla de accessorio

A

riis inter partes inita conventio , non potest actio competere productiva accessionum & damnum . 366. §. 12.

Accollatio Accollatarius .

Est Accollatio , quando quis pro alio se soluturum constituit : tunc is , pro quo ille se constituit , manet obligatus . 642. §. 6.

Ideoque accollationis natura versatur in susceptione alienae obligationis . 135. §. 9.

Unde aut Accollatio est independens absoluta , & gratuita ; & tunc alienum debitum in Accollatarium ex integro transfunditur . 190. §. 3.

Aut Accollatio est causativa occasionalis , respectiva , & tunc tantum alieni debiti in Accollatarium obligatio recidit , quanti causa , occasio , & respectivitas valet . *ibid.* §. 3.

Dicitur respectiva , occasionalis , & causativa , cum peculiaris summa accollatur , & de huius solutione aliquis pollicetur . *ibid.* §. 4.

Constitutoque de Accollatione , Accollatarius ad eam praestandam tenetur . 188. §. 3.

Universalis Accollatio ad nonnulla tantum debita restringi nequit . *ibid.* §. 4.

Accollationis promissio pro vera accollatione existimatur . *ib.* §. 4.

Accollatio vero facta ex causa falsa & erronea vitatur . *ibid.* §. 6.

Verum si non constet de ejusdem erroneitate , nihil inquirendum , cur Accollatio sequuta sit . 188. §§. 6. & 7. & 189. §. 6.

Ex accollationis natura laesio in ipsa accollatione excluditur . 188. §. 8.

Accollatio facta *circa la metà dei debiti gravanti tutti i capitali* ad quaedam tantum determinata debita coagustari nequit . 189. §. 3.

Accollatio vices gerit verae & perfectae solutionis . 259. §. 3. 260. §. 3.

Acquirens .

Tertius Acquirens .

Tertio Acquirenti avocari nequeunt bona ab alterius Cohæredis substituto , cujus jura integra manent in reliquis bonis non alienatis . 294. §. 6.

Actio in genere .

In Contractu quolibet Actore non probante se onus suum adimplevisse , corrui in ipso iudicio Actionis fundamentum . 57. §. 3.

Quoties eadem concurrunt actiones , idem semper iudicium ferendum . 101. §. 2.

Incivile est actionem proponere post lapsum annorum septuaginta : quia quaecumque actio per triginta annorum spatium praescribitur . 709. §. 4.

Instituta semel actio non praescribitur per silentium quinquennii . 230. §. *final.*

Actio clara ab ambiguis juxta Rotae consuetudinem solet secer-

ni, ne judieia in aevum protrahantur. 411. §. 4. & 10.

Nemini licet actionem semel promotam variare; praecipue si altera alteri opponatur. 41. §. 5.

Nulla actio exerceri potest in eum, qui nomen non dedit contractui. 546. §. 11.

In rebus dividuis dividuntur pro rata actiones, ut si quid pereat; super reliquis exerceri possit hypotheca, 559. §. 5.

Actio clara & expedita, non est cum turbida commiscenda. 600. §. 4. & 601. §. 6.

Quo rigidior est actio, rigidiori quoque indiget probatione. 612. §. 5.

Actio de constituta pecunia.

Actio de constituta pecunia celerem exposcit executionem. 508. §. 3.

Procedit in omnibus stipulationibus etiam pro rebus non fungibilibus in haeredes constituentes & in eorumdem bona. 642. §. 5.

Non praescribitur, nisi spatio triginta annorum. *ibid.* §. 5.

Actio depositi.

Tenetur actio de depositi qui retinet praemium della provigione inter mercatores assuetum quin mandatum receperit pro summa recipienda. 479. §. 10.

Actio ex empto.

Instituta actio de empto damna interclusa non censentur. 602. §. 4.

Actione agens ex empto expen-

sarum etiam extrajudicialium refectionem expostulasse non intelligitur. 728. §. 3.

Actio mandati.

Sola actio mandati tenetur quis, quamvis & recipere & penes se debeat retinere pecuniam. 479. §. 7.

Actio non numeratae pecuniae.

Actio non numeratae pecuniae nonnisi intra mensem proponi potest. 597. §. 9.

Adeo ut post mensem ab emissae confessione laud sit amplius recipienda exceptio non numeratae pecuniae. 600. §. 6. & seq. & 601. §. 8.

Actio quanti interest.

Ex factis stipulationibus oritur actio ad implementum eoque fine laud obtento, ad quanti interest. 194. §. 4.

Actio Rei Vindicatoria.

Actio rei vindicatoria jure hereditatis successoribus conceditur. 408. §. 4.

Nequit exerceri ad proprietatem & dominium avocandum a tertiis possessoribus. 660. §. 8.

Actione rei vindicatoria aut merces aut pretium postulatur. 304. §. 4.

Eo enim tendit, ut dominus reintegrationem obtineat ad rem propriam ab alio retentam. 679. §. 4.

Actio pro Socio.

Qui actionem pro Socio instituit nisi societatem concludentis-

4
sime probaverit, corrui actio in-
stituta. 673. §. 2.

Actio Solidalis.

Actio solidalis competit emptori
adversus condominos vendito-
res. 725. §. 2.

Competit quoque socio, pro
debitis contractis, si in causam
societatis contracta fuerint. *ibid.*
§. 7.

Actio ex stipulatu.

Actio ex stipulatu est expedi-
tissima, nec retardari valet ex-
ceptionibus quae ultio rem indagi-
nem requirant. 60. §. 4.

Actio Utilis.

Actio Utilis mandati competit
domino in procuratorem, cum
is de re domini contractum iniit.
689. §. 5.

Actor.

Peremptio in Actore titulo, quo
actionem fundabat, obmotae quo-
que actionis jus peremptum dici
debet. 156. §. 2.

Nec potest actor suam fundare
actionem sub spe, sed paratus
debet actionem suam promovere.
217. §. 6.

Actus in genere.

Actus accipi debet quemadmo-
dum agentes eum declararunt.
39. §. 5.

Juris praesumptio stat pro ac-
tus legitimitate. 49. §. 5. 50.
§. 4.

Ubi duplex confluit causa, a-
lia proba, alia turpis, actus cen-
seri debet initus ex priori causa:
cum indubio sententia ferenda sit
pro actus validitate. 715. §. 5.

Neque actus substantia immu-
tata dici debet; quamvis speciale
nomen actui dare contrahentibus
placuerit. 156. §. 3.

Actus possessorii exerciti in
vim mandati de immittendo nihil
valent tres ob causas de quibus.
213. §. 5.

Actui gesto auctorante praeto-
re favet juris praesumptio, nisi
substantialibus vitiis irritus esse
demonstretur. 405. §. 4.

De Actuum validitate ad bona
fideicommissaria pertinentium, in
vim legis Nasellianae viden. 438.
§§. 2. 3. 4.

Actus ex voluntate alterius ge-
stus dici nequit, si quis profitetur
eum proprio jure gerere. 451.
§. 5.

Ab actu nullo nullum jus ori-
tur. 496. §. 6. 507. §. 16. 96.
§. 7. 792. §. 3.

Cum actus contra agentium vo-
luntatem existere nequeat, non
quod ipsi facere poterant, sed
quod facere voluerunt, unice at-
tendendum est. 496. §. 11.

Crescit actus validitatis prae-
sumptio si sub fide hastae fiscalis,
publice & solemniter actus abso-
lutus sit. 716. §. 4.

Actus bona fide gesti, quamvis
non omnia solemnia adhibita sint,
validi tamen censentur. *ibid.* §§.
8. & 10.

Corruit tamen actus, si fun-
damentum quo innititur corruat.
722. §. 9.

Ad actuum necessarium Com-

munitatis validitatem obfirmant, neque comitiis opus est, neque alia qualibet in huiusmodi actibus numquam profutura solemnitate. 244. §. final. & 245. §. 10. 248. §. 5.

Ad actus enim validitatem demonstrandam satis est abfuisse dolum & fraudem. 524. §. 9.

Magis quod actum est quamquod scriptum respiciendum. 226. §. 7.

Actus enim substantia praevalere debet cortici verborum. 312. §. 9.

Actus turbativi.

Actus turbativi immemorabili nullum praeiudicium important. 270. §. 6.

Adultus.

Adultus est ab aetate duodecim vel quatuordecim annorum usque ad vigesimum quintum annum. 170. §. 16.

Adjudicatio: Adjudicatarius.

Adjudicatarius quamvis non teneatur servare antecessoris contractum, tamen huic obstrictus manet si contractus fuerit juratus. 570. §. 4.

Aut hypothecam generalem omnium bonorum praese tulerit. *ib.* §. 4.

Administratio Administrare.

Adminis trandi facultas integra semper manet, donec expresse administratio interdicitur. 392. §. 7.

Creditor mercedum satisfactus

censetur, si res domini administraverit. 469. §. 8.

Administrator in genere.

Administrator non potest quidpiam ex bonis administratis quocumque interposito contractu sibi addicere. 48. §. 6.

Adeout non solum amittat rem emptam sed etiam quadruplum praestare teneatur. *ibid.* §. 6.

Male administrantibus prohibitum est suum creditum in administratarios exercere. 103. §. 5.

Qui vero sentiel rationem reddidit, aut ejus fides cognita sit, ad alteram rationem reddendam compelli nequit. 498. §. 4. & *seq.*

Administrator repraesentat Domini, sive administrati personam. 522. §. 4.

Bonorum suorum administrationis interdictio signum est de coctionis; cum impotentem contrahendo reddit administrantem. 681. §. 6.

Nequit Administrator nec per se, nec per interpositam personam sibi quidquam de bonis administratis adscribere. 51. §. 2.

Administrator quoad rationem rationis.

Administrator de proprio tenetur reficere damna pupillo, si per suam administrationem eadem damna quaequam obvenerint. 28. §. 3.

Tenentur enim, de levissima etiam culpa. *ibid.* §. 5.

Admissio ad Causam.

Nequit tertius, legitimus esse contradictor nisi admissionem ad causam obtineat. 718. §. 4.

Advocatus.

Advocatus, & jurisconsultus leges nescire nequit. 183. §. 13.

Aedes Aedificare.

Cum agitur de Aedibus magnatum usui destinatis, melioramenta quoque ad luxum, & voluptatem utilia censentur. 572. §. 4.

Quidquid in Aedium necessitate aut augmento impensum fuerit, id omne integre rependi debet. *ibid.* §. 8.

Aedes rurales aestimantur veluti praedia rustica. 754. §. 7.

Aegidiana.

Constitutio Aegidiana respuit appellationem & celerem exposcit iudicati executionem. 265. §. 2.

Intellige, si & inter personas laicas iudicium institutum sit, & sub Pontificis imperio. *ibid.* §. 2.

Aemulatio.

Improbatae sunt venditiones, quae cum absque Gandelae accensione fiant, animosae oblatores aemulationi locum praebeant & pretium augeant. 85. §. 10.

Aequalitas.

Cum contrahentes de praetisa aequalitate convenerunt, ea deficiente, licet procul absit laesio aequalitati tamen locus esse debet. 13. §. 3.

Aequitas.

Ubi aequitas evidens poscit, subveniendum est. 80. §. 6.

Aequitas enim est comes, pars, & modus iustitiae. *ibid.* §. final.

Verum propter aequitatem non est a jure scripto recedendum. 507. §. final.

Aequitas opponitur malae fidei. 689. §. 7.

Aequitas in dubiae legis interpretatione vim exercere potest. 307. §. final.

Nunquam vero eo excurret, ut scriptae vel receptae legi praevalent. *ibid.* §. final.

Nec sinit, ut his idem exigatur. 337. §. 11.

Aequipollens.

Nequit per aequipollens extingui obligatio. 395. §§. 6. 7. 9.

Intellige, si non ad factum extinctionionis, verum praecise ad substantiam fundi libertatis comparandae stetit obligatio. *ibid.* §§. 6. 7. 9.

Aestimatio.

Bonorum aestimatio a Codice Censuali desumi nequit. 68. §. 6.

In aestimatione licet pondus designatum non sit, tamen cum qualitas & quantitas expressa fuerit, haec ponderis expressio designationem supplet. 129. §. 11.

Agri.

Agri renovatio nempe qui sterilibus antea erat, postulat ut perpetuum sibi ad laboris praemium jus colendi acquisitum sit a cultoribus. 112. §. 8.

Agro meliorato, pretium augeri debet. 811. §. 17.

Aggeres.

Dummodo pristinus aggerum locus non immutetur, nihil damni venit ex novorum aggerum confectione. 460. §. 10.

Agnatio.

Jure agnationis fulcito, non potest adimi vocatio antequam ad minus dilectos fideicommissum demigret. 3. §. 8.

Cum manet etiam fideicommissi Agnatio, nulla quaestio de existentia perpetui fideicommissi excitari potest. 66. §. 4.

Agnationis voto nil magis adversatur, quam foeminarum admissio. 69. §. 5.

Agnationis contemplatio excludit consilium Oldradi. *ibid.*

7.

In primogenitura qualificata agnatus masculus censetur expresse substitutus. *ibid.* §. 8.

Maxime si testator, non nisi in masculos etiam ordine retrogrado deferri mandavit. *ibid.* §. 8.

Sub nomine *familiae* veniunt soli agnati. 73. §. 9.

Vocatis omnium agnatorum primogenitis, nefas est alterum admittere, & alterum a successione repellere. 119. §. 2.

Agnato, cui semel placuit admittere foeminas exclusas in eius gratiam, nefas est amplius resilire ab admissione. 149. §. 11.

Non est verisimile, ut, qui respectis agnatis illico cognatitiam lineam vocavit, abhorruerit in successionis progressu a masculis cognatis. 154. §. 3.

7
Aliquando Agnatus numeratur, non tamquam agnatus masculus sed tamquam stipes merus successionis. *ibid.* §. 4.

Masculus tamen ex foemina cum Agnatis commisceri nullatenus potest. *ibid.* §. 4.

Masculinitatis qualitas, non item agnationis qualitas, in descendantibus a testatore valida censi potest. *ibid.* §. 6.

Votum conservandae Agnationis interpretari oportet, ut Agnati praeferri quidem foeminis debeant. 163. §. 7.

Sed iis defectis foeminae tandem ad Successionem admittantur. *ibid.* §. 7.

Statuta omnia, & omnes decisiones Agnatis potius favent quam foeminis. 229. §. 5.

Sub nomine Agnationis lineae Masculinae, veniunt soli Masculi ex Masculis taxative. 269. §. 7. 566. §. 4.

Nil enim magis repugnat agnationi, quam collatum in cognatos successionis compendium. 155. §. 4.

Et quamvis sub nomine descendantium veniant, etiam cognati, tamen id locum non habet, si constet, testatorem, solos agnatos vocasse. *ibid.* §. fin.

Si non constet de voto agnationis sub nomine *Cippi* veniunt etiam foeminae. 746. §. 11.

Agnatitio fideicommissi instituto, admittendi sunt soli Agnati. 567. §. 6.

Familliae splendor ac decus a testatore volitum numquam importat votum Agnationis conservandae, nisi id expresse a testatore dicatur. 769. §. final.

Alienare Alienatio.

Intercedente iudicis auctoritate jure meritoque alienari potest etiam id quod rigoroſe alienari nequiebat, cum ſupponatur cauſam addeſſe neceſſariam. 214. §. 8.

Facta ab uno alienatione juſta cauſa, & altero ſive conſocio aut cohaerede &c. conſentiente, illius portioni integre adnumerandum eſt praedium ut valide tertius acquiſierit, tamquam ad alterius partem ſpectans. 294. §. 7.

Alienatio vel totius vel partis patrimonii ſacri inducit extinctionem tituli. 357. §. 8.

Alienatio facta ab eo, qui alienare non poterat, corrumpit, & habenda eſt, ac ſi facta non fuiſſet. 451. §. 4.

Alienatio tunc dicitur neceſſaria, cum familiae circumſtantiæ vivendique neceſſitas eam ſuaſcant. 724. §. 8.

Alienatio minoris & mulieris nulla eſt, niſi ſolemnitatibus adhibitis. 343. §. 13.

Qui alienat a momento alienationis omne juſ amittit, & hoc in ſucceſſorem immediatum tranſfertur. 455. §. 9.

Fieri nequit alienatio in creditorum pernicioſam. 677. §. 3.

Alienandi facultas.

Facultas alienandi immunem

reddit haeredem ab onere redditionis rationis & ab onere reſtituendi univerſam haereditatem, 274. §. 6.

Obtenta facultate alienandi, bona exeunt qualitate fideicommiſſariam. 181. §. 5.

Alienationis prohibitio.

Alienationis prohibitio ne filiorum haeredum perſonas minime egrediente onus ſubſtitutionis impositum non inde erui poſteſt. 59. §. 4.

Alienatio Bonorum Eccleſiaſt.

Vetita eſt bonorum locorum piorum a jure Canonico alienatio. 450. §. 7.

Adeo ut nulla cenſeatur niſi adhibitis omnibus ſolemnitatibus. 343. §. 13.

Alimenta.

Alimenta conventa correſpectively ad traditionem bonorum, interim & donec ſtat incertum, utrum aliquid praeter datum tradendum ultro ſit, ſolvenda ſunt pro ratione capituli traditi. 47. §. 5.

Qui conſequi alimenta debebat, fructus loco alimentorum ſibi vindicare poſteſt per id temporis, quo alimenta non recepit. 102. §. 4.

Et fructus in ſpecie praefiniendi ſunt ad rationem taxae legalis, nimirum ad ſcuta quatuor pro quolibet centenariio & anno. *ib.* §. 4.

Nihil enim aequius ac juſtius,

quam per id temporis, quo mater alimenta filio praestare recusavit, fructus haereditatis huic deberi. 104. §. 2.

Ex sola petitionis alimentorum omissione caducatus dici non debet a fructuum perceptione qui antea per iudicis sententiam monitus nullo modo fuit. *ibid.* §. 5.

Foeminis ante matrimonium alimenta debentur. 275. §. 2.

Dotis enim quasi vice funguntur. *ibid.* §. 4.

Filiis alimenta in paterna domo praebenda sunt. 522. §. 6.

Eaque debentur non ad luxum sed ad necessitatem. *ibid.* §. 6.

Alimenta praestari debent, ubi alimentarius degit. 264. §. 9.

Charitas sanguinis & naturae vox postulat, ut frater dives alimenta praebat inopi sorori. 309. §. 3.

Alimentis praestandis in vim cessionis nihil interest, quid bona cessae valeant, sed promissa alimenta praefinienda sunt juxta gradum alimentarii. 341. §. 4.

Et promissis alimentis, non species alimentorum sed pecunia praestanda est. *ibid.* §. 4.

Alternativa.

Per expressionem alternativam id tantum fieri debet, ut impleta prima parte non sit locus secundae & vicissim. 77. §. 4.

Alternativa exprimi solet per particulam = o = 78. §. 2.

Angariae.

Angariae, datii, & vectigalis

nomine non reale sed personale onus venit universis vassallis indictum. 263. §. 17.

Animalia.

Boves & equi gregatim non solent pasci sicut oves & caprae. 121. §. 4.

Ideo ubi agitur de morbo epidemico probandus est rigorose. *ibid.* §§. 4. & 6.

Ad hoc fides pastoris ad propriam exonerationem emissam non tenet. *ibid.* §. 5.

Conductor animalium tenetur etiam ad culpam levissimam. *ib.* §. 8.

Adeo ut, vix morbus in animali aut mortis periculum dignosci potest, teneatur, ut se liberet, statim domino id denunciare. *ibid.* §. 11. & 122. §. 10.

Solum stigma vulgo merco non probat identitatem animalium. 612. §§. 6. & 7.

Potius identifica dici poterunt, si conductor tanti non erat, ut posset nova subrogare. *ibid.* §. 11.

Annua praestatio.

Praestatio annua ex fructibus naturalibus implenda, & ex redditibus bonorum, non potest conflare legitimam natu minori bus assignandam. 19. §. 3.

Annus.

Vir censetur habilis ad procreandum si annos 65. adhuc non superaverit. 573. §. 7.

Annorum disparitas, tunc dicitur esse, cum nulla procreandae sobolis spes adsit. *ibid.* §. 7.

B

Pensione statuta pro quolibet anno, tot censentur obligationes, quot sunt anni. 588. §. 4. & 593. §. 4.

Antefactum.

Solutione antefacta qui solvit creditor exsurgit & solutio haec in antecessum facta in quoddam transit mutui genus. 593. §. 4.

Aperitio Oris.

Arbitrium pro aperitione oris semper ad juris tramites est exercendum. 733. §. 3.

Quod evenit, si obreptitium subreptitiumve fuerit rescriptum aliudve Principis indultum. *ib.* §. 3.

Ad aperitionis oris beneficium obtinendum demonstrari debet Pontificis decretum fuisse obreptitium aut subreptitium. 755. §. 3. & 126. §. 2.

Conceditur quoque ex aperta rescripti injustitia quae nonnisi per obreptionem & subreptionem locum habuisse censetur. 310. §. 20.

Verum cum praesumptio stet pro validitate rescripti, nisi evidenter probetur obreptitio & subreptitio locus esse nequit aperitioni oris. 311. §. 5.

Appellare Appellatio.

Appellatio ab una tantum sententiae parte interposita, secumfert acceptionem alterius partis. 135. §. 3.

In gradu Appellationis actio ad trutinam revocatur, eo modo, quo proposita fuit ab initio. 228. §. 3.

Approbare.

Ad plures pertinens res quaevis uti singulos, ab omnibus debet approbari. 636. §. 4.

Nec cogi potest quis, etiamsi major pars secus requirat. *ibid.* §. 4.

Aqua.

Aquarum stagna accidere possunt, etiam in fundo superiori, si superficies inferior arida sit. 397. §. 7.

Communis est usus aquarum publicarum. 460. §. 7. & 461. §§. 7. & 8.

Et quandocumque possunt derivari dummodo nihil alteri officiat. *ibid.* §§. 7. 8.

Arbiter.

Quod fieri solet in arbitri constitutione ut nempe vetitum sit ab illius judicio appellare, non impedit quominus liceat succumbenti ab ejusdem judicio reclamare. 580. §. 4.

Quidquid arbiter decrevit extra compromittentium voluntatem, nullum censendum est. 684. §. 4.

Nec ullam sibi sumere potest facultatem, nisi in compromisso aperte appareat. *ibid.* §. 5. & *seq.*

Adeo ut facultas arbitro delata = *di pronunciare l'imparziale suo parere* = non efficit, ut omnia pro suo lubito componat aut immutet. 683. §. 7.

Sed tantum quod jus legumque praescripta postulant. *ibidem* §. 7.

Arbitrium.

Arbitrium iudicis non effusum neque immoderatum, sed boni viri officio consentaneum esse debet. 61. §. 6.

In qualibet dubietate non est interponendum arbitrium pro aperitione oris sed Pontificis gratia exequenda est. 63. §. fin.

Quod arbitrio alicujus committitur, intelligitur arbitrio boni & honesti viri non absoluto & illimitato. 683. §. 4.

Est vero a iudicis prudentia explicandum. *ibid.* §. 5.

Arbores.

Venia obta pro arborum incisione ad statutum effectum, cedere non possunt arbores, nisi ob eum unicum finem concessum. 449. §. 3.

Argentarius.

Competit Argentario praemium *della provigione* quod non in certa quantitate sed quandoque plus quandoque minus juxta summas exigendas constituitur. 479. §. 8.

Pecunia argentarii cum destinata sit cambiorum usibus, habetur loco mercis & usuras recipit. 663. §. 5. 670. §. 4.

Secus de mercatoribus. 663. §. 5.

Ideoque cum argentarii numquam otiosam retineant pecuniam, eorum interesse computant erga suos corresponsales. 670. §. 4. & 671. §. 6.

Nec indigent interpellatione requisitorum Castrensiu. 670. §. 5.

Usurae vero permissae ad semissem coercentur. *ibid.* §. 6.

Arma.

Jussio sumendi arma & nomen familiae non inducit Agnationis contemplationem; cum id etiam a foeminis fieri possit. 773. §. 8.

Omnes enim dictum onus possunt implere. 143. §. 10. 144. §. 10. 155. §. 5.

Arrha.

Licet contrahentibus Arrhae nomine in pactum deducere quantitatem, quae magis ipsis placeat. 476. §. 7.

Arrha tradita, si venditor rem venditam non tradat, tenetur arrham duplam restituere. 476. §§. 3. & 9. 478. §. 2. 495. §. 2.

Quamvis non sit ejus traditio limitata, tamen non solet dimidium pretii excedere. 495. §. 5.

Artifex.

Artifex si damnum faciat non solum lucrum amittit, nec mercedem recipit, sed etiam damna reficere debet. 313. §. 2.

Ascendentes.

In successionibus intestatis potiora sunt jura Ascendentium quam transversalium. 213. §§. 6. & 16. 214. §. 3.

Assecurator.

Assecurator cum teneatur ad periculum pro trajiciendis aut vendendis mercibus, ideo pretium consequi debet. 671. §. 4.

Imo si mora fiat in persolvendo assecurationis pretio, usurae licite peti possunt. *ib.* §§. 4. & 5.

A mandantibus omne id rependi debet, quod assecurator pro ea assecuratione impendit. 672. §§. 3. & 4.

Maxime si ob factam assecurationem devenerit locupletior. *ib.* §§. 7. & *seq.*

Assignata.

Ex assignatis major utilitas detrahi non potest ea, quae ex eorum valore promanat. 239. §. 8.

Extinctio cambii assignatis peracta tamquam legitima habenda est. 329. §. 4.

Assignamentum.

Assignamentum depactum in correspectivitate onerum, concedit mole sua, oneribus ipsis concidentibus. 131. §. *final.*

Attentata.

Attentata dirimuntur ad trames boni juris. 223. §. 2.

Attentatum dici nequit ab Episcopo, si id fecerit, quod prohibitum fuit tempore nimium vetusto veluti octoginta annos ante. *ibid.* §. 5.

Quilibet excessus in exequutione mandati iudicis revocandum est tamquam species attentati. 688. §. 2.

Spretus inhibitionis legalis veluti attentatum inducit. 802. §§. 2. & 3.

Pendente attentatorum iudicio silere debet illud super negotio principali. 118. §. 5.

Veniunt attentata in sequelam inhibitionis & spretus. 118. §§. 5. & 8. 292. §. 2. & 314. §§. 4. 5. & *seq.*

Attentata sunt rigorose purganda, si his inhibitionem attentator habuerit, & his iussa illa spreverit. 314. §. *final.*

Avarea.

Universali Avarea iudicio locus erit, ubi casus fortuitus dedit causam damno, sed socium habuit quoque factum hominis. 316. §. 4.

Et tunc damnum est communiter sentiendum. *ibid.* §. 4.

Verum in simplici Avarea locus habet casus mere fortuitus, & tunc damnum sequitur dumtaxat rei dominum. *ibid.* §. 4.

Auctio.

In debitoris bonorum venditione peragenda, auctio publica adhibenda est, qua vitantur fraudes & pretium calore licitantium augebit. 86. §. 7.

Auctor.

Damnum sequitur suum auctorem. 83. §. 7.

Servandum est quicquid a suo auctore factum fuit. 636. §. 2.

Incivile imo est auctoris factum denegare. 188. §. 11. 139. §. 14.

Avocatio.

Avocandi pecunias a creditore posteriore ad fiscum tantum pertinet. 615. §. 6.

Axiomata.

Contractus qui mutuo consensu fit, non dissolvitur nisi mutuo dissensu. 540. §. 14.

Contra non valentem agere nulla currit praescriptio. 387. §. *final.*

Cui plus licet, non debet licere cuiminus. 665. §. 7. 705. §. 5.

Deponere non est salvare. 240. §. 3.

Exclusio unius inclusio alterius. 188. §. 3.

Eadem ratione militante, idem iudicium esse debet. 134. §. 5.

Incognita locari non possunt. 115. §. *final.*

In iudicii quasi contrahitur. 714. §. 5. & 468. §. 11. 595. §. 5. 596. §. 9.

Juris diversitas in una eademque persona diverso modo metiendae est. 131. §. 12.

Major pars trahit ad se minorem. 296. §. 3. 636. §. 4.

Nemo excusatur ignorantia juris. 145. §. 5.

Nihil magis obvium, quam peculiarem & relativam paritatem in universalem & absolutum transformare. 141. §. 7.

Non datur melior probatio, quam proprii oris confessio. 191. §. 9.

Non omnia, quae tractantur ad exitum perducuntur: nec semper volumus quae facere possumus. 110. §. 7.

Posteriora derogant prioribus. 60. §. 6. 142. §. 6.

Praeter fatuum nemo jactat quod non suum est. 54. §. 11.

Prior in tempore potior in jure. 558. §. 3.

Quem de evictione tenet alio, eundem agentem repellit excep-

tio. 216. §. 4. 657. §. *final.* & 2. §. 8. 218. §. 7.

Qui caussam damni dat, damnum ipse fecisse videtur. 364. §. 3. 449. §. 3.

Qui vult consequens, antecedens quoque velle censetur. 344. §. 9.

Quod major pars fecit, omnes fecisse videntur. 389. §. 2.

Quod deterius solvitur, non videtur solutum. 239. §. 2. 340. §. 8.

Quod semel placuit, amplius displicere non potest. 60. §. 8. 408. §. 10. 344. §. 10. 716. §. 6. 464. §. 11.

Quod nullum est, ex jure non extat. 128. §. 5.

Quod non extat, nullo modo rescindi potest. *ibid.* §. 5.

Quod jus quis sibi statuit, religiose servare debet. 697. §. 4.

Quod omnis tangit, debet ab omnibus approbari. 636. §. 4.

Quod semel nostrum factum fuit, nequit sine nostra voluntate ab alio occupari. 636. §. 2.

Qui tacet, consentire videtur. 121. §. *final.* 763. §. 7.

Qui lege agit, nemini infert injuriam. 482. §. 8.

Res inter alios acta tertio nocere non potest. 343. §. 7.

Res inter alios acta nemini nec prodest, nec nocet. 79. §. 8. & 811. §. 15.

Res perit domino suo. 251. §. 2. & 252. §. 2.

Reus conventus quidquam probare tenetur . 64. §. 6.

Si lex agri seu statuta agraria scripta non inveniuntur , vetustas vicem legis tenet . 112. §. 11. & 113. §. 8.

Successio in jure pari , par etiam danda est . 119. §. 2.

Tantum volumus quantum possumus . 165. §. 7.

Volenti et consentienti nulla fit injuria . 194. §. 8. & 234. *final.* & 399. §. *final.*

Ubi eadem viget ratio , idem jus debet obtinere . 112. §. 10.

Vera existimanda sunt , quae a veritate procedunt . 682. §. 19. Ubi lex non distinguit , nec nos distinguere debemus . 336. §. 4.

Utile per inutile non vitiatur . 710. §. *final.* & 193. §. 7.

B

Baptismus .

Qui infantem suscipit filium , dum baptismo munitur , signum est nuptias patris neonati probasse . 185. §. 6

Baro .

Actio tributa creditoribus Baronum solidalis est , vi cujus scilicet illi quaevis bona persequi possunt . 135. §. 4. 336. §§. 5. 7. 9. 348. §. 5.

Titulus *di Baronaggio* rigidissime probandus est , prae odio tituli , qui resistit naturali libertati . 142. §. 11.

Ad compescendas Baronum

fraudes , bona ab ipsis hypotecata , si ad creditores eludendos fideicommisso vincuntur , non fideicommissaria sed libera censeri debent . 491. §. 2. & 526. §§. 2. & 3.

Baro ille reputandus est qui dominium habet & possessionem feudorum cum jurisdictionis exercitio . 526. §. 6.

Beneficia Ecclesiastica .

Administratio beneficii ecclesiastici ad solum sacerdotem pertinet , quamvis sit sub patria potestate . 103. §. 7.

Beneficia quoad nominationem , capacitatem , vel incapacitatem illa assequendi .

Ubi agitur de qualitate a lege requisita , satis est in beneficii vacatione qualitatem adesse in potentia . 186. §. 5.

Secus ubi agitur de qualitate ab homine requisita . *ibid.* §. 5.

Vacatione sequuta nominatio fieri debet , ab eo , qui directe jus nominandi a fundatore est consequutus . 193. §. 8.

Beneficium deducto ne egeat .

Filius familias mercaturam exercens non fruitur beneficio *deducto ne egeat* . 318. §. 3.

Beneficia quoad fructus .

Fructus beneficii ad eum spectant , cui beneficii munus collatum est . 107. §. 2.

Imo ita libere debentur , ut , quamvis filio debeantur , tamen nec pater , eosdem sibi adscribere

re ulla ex parte possit. *ibidem* §. 2.

Bona in genere.

Bona sive stabilia, sive mobilia auctoritate iudicis distrahenda hanc subire debent in publica depositaria. 86. §. 2.

Ut plus offerenti concedantur. *ibid.* §. 7.

Dicuntur cessa ad corpus, cum a corpore incipit & in mensuram desinit traditio. 757. §. 9. 759. §. 7.

Dicuntur tradita ad mensuram, cum a mensura incipit & in corpus desinit traditio. *ibid.* §. 7.

Praesumptio semper stat pro bonorum individuitate. 770. §. 10.

Et libertate. 784. §. 2. & 406. §. 3.

Bonorum quae ab eadem veniunt haereditate, quamvis diversis jaceant in locis non tamen dispar esse potest conditio. 285. §. 8. 286. §. 8.

Nec diversa sunt a coeteris bonis, de quibus jam redditum iudicium est. *ibid.* §. 8.

Bona per spatium centum annorum tamquam libera habita, frustra fideicommissaria esse contenditur, cum observantia resistat. 406. §. 10.

Alienationes factae, & actus judicialis bonorum libertatem comprobare possunt. *ibid.* §§. 14. 15. & 16.

Bona quoad distractionem.

Bona debitoris obaerati distrahi nequeunt, nisi universo credi-

torum convocato concursu, aliisque adhibitis solemnibus, de quibus. 87. §. 2. & seq.

Et juxta formam & praxim loci, ubi viguit iudicium actum pro distractione. *ibid.* §. 7.

Bona Ecclesiae.

Ex Administratorum ignavia bona Ecclesiae, minui nequeunt. 472. §. 9.

Bona emphyteutica.

Irrequisito domino directo, distrahi nequeunt; secus Emphyteuta caducus fit a iuribus suis. 373. §. 4.

Bona dotalia.

Bona dotalia, quae aestimata in dotem data sunt, desinunt esse periculo dotantis, & transeunt in periculum viri. 383. §. 5.

Etiamsi bona nondum tradita fuerint: dummodo traditio ob dotantis moram vel culpam retardata non probetur. *ibid.* §. 5.

Adverte, id procedere si ab illa aestimatione, vera emptio venditio perfecta fuerit. *ibidem* §. 10.

Bona fideicommissaria.

Cogi nequit fideicommissarius, ut bona fideicommissaria ad quoddam onus implendum tradat, nisi probetur, illo oneri nisi bonis fideicommissariis satisfieri nequire. 573. §. 8.

Primum enim bona libera aut paterna aut materna, deinde bona fideicommissaria rependi debent. *ibid.* §. 9.

Bona a fideicommissi viuculo

semel soluta, in illud amplius non recidunt. 50. §. 7.

Bona fideicommissaria non recipiunt hypothecam. 817. §. 4.

Bona non censentur fideicommissaria deficiente Archiviatione fideicommissorum. 526. §. 14.

Nec notio fideicommissi existentis, minime obest creditori nisi certo constet vere bona illa fideicommissaria esse. *ibid.* §. 14.

Bona haereditaria.

Sub nomine quartae partis haereditatis venit quarta omnium bonorum haereditariorum. 108. §. 2.

Sub nomine bonorum haereditariorum veniunt sola bona libera. 163. §. 3.

Bona enim, quae restituenda sunt, haereditaria dici nequeunt, sed ad eos pertinentia, qui ex auctoris voluntate vocantur. *ibid.* §. 3.

Votum conservandi bona haereditaria, inutile reddi nequit ab haeredis facto. 712. §. 4.

Bona propria.

Sub nomine *di beni proprj* non veniunt ea patrimonii sacri. 710. §. 7.

Bona quoad identitatem.

Longo annorum intervallo intercedente, quamvis sequuta sit finitimarum possessionum variatio, nefas tamen est de illorum identitate dubitare. 744. §. 5.

Idem dicendum, quamvis nominis variatio sequuta sit. *ibid.* §. 5.

Et bona posita in loco, quo fideicommittens possidebat, nisi alienatio probetur, fideicommissaria censentur. *ibid.* §. 5.

Bona quoad traditionem.

Cum Bona sunt tradenda ad corpus, non quantitas aut mensura consideratur, sed tantum ut integra fiat traditio. 757. §. 10. 11. & seq.

Bona tradita censentur ad mensuram, quando a mensura & quantitate incipit, & in bonorum corpus desinit traditio. 757. §. 9. 758. §. 7.

Secus dicendum, si e contra, *ibid.* §. 7.

Ad corpus tradita intelliguntur si fundi ipsi uni in una, alteri in altera quantitate traditi sint. *ibid.* §. 8. & 757. §. 12. & seq.

Idem dicendum, si tradita sint omnia & qualiacumque fuerint. 758. §. 10.

Clausulae = circa = appositio, bona tradita fuisse ad corpus designat. *ibid.* §. 12.

C

Caducitas.

Ad inducendam caducitatis poenam oportet antea eum per iudicis sententiam monere, qui caducare de suo jure debet. 106. §. 5.

Cambium.

Cambium est verus contractus emptionis venditionis quo scilicet praesenti pecunia collybisticas

litteras quis emit alio loco exigendas . 40. §. 3.

Ideo si quis defecerit , non jus oritur pro dissolutione contractus sed actio oritur pro adimplemento . *ibid.* §. 4.

Imo etiam tenetur ad id , quod interest . *ibid.* §. 5.

Cambia obliqua , indole ac natura sua , privatissimae conventionis fines non egrediuntur . 141. §. 9.

Cambia coalescere solent ex creditis preaexistentibus . 150. §§. 5. & 7.

Moneta , quae in creatione cambii intercessit , eadem eundemque valorem praeseferens in ejus extinctione concurrere debet . 399. §. 2.

Sub cambii contractu continentur non solum mutuum sed etiam mandatum , quo debitor suscipit obligationem trajiciendae pecuniae . 258. §. 5.

Cambia inita cum schedis monetariis reservatis ad solum usum emptionis , non ideo dici possunt foeneratitia aut laesiva . 325. §. 4.

Juramentum & obligatio Cameralis Cambio apposita , impedimento sunt , quominus turbida de usuris exceptio proponatur . 331. §. 12.

Clericis vetitum est cambium activum non passivum . 525. §. 5.

In cambio obliquo non requiritur , ut pecunia ipsa in contractum deducta afferatur a debitore ad campsozem , ut hic eam trajiciat

17
ciat de nundinis ad nundinas . *ib.* §. 6.

Contractus enim substantia consistit non tam in mutuo , quam in mandato creditoris ex debitore suscepto super tractione pecuniae . *ibid.* §. 6.

In cambii contractu inito cum justis fructibus difficile est , ut ex defectu solemnium locus sit nullitati obligationis . 524. §. 5.

Necessariae causae dicuntur ad cambium contrahendum aeris alieni dimissio , vel occurrendi familiae necessitatibus . *ibid.* §. 7.

Adeo ut , si adsit causa necessaria , rite contrahi possit cambium ex credito praeexistenti . 530. §. 8.

Cambium rite extinctum , redivivum facere non licet . 742. §. 2.

Cambium restitui nequit , ubi nulla praecesserit datio . 792. §. 2.

Canon .

Canon perpetuus , qui respondet quantitati pensionis , utilis dijudicari debet , atque eo minus renunciandus est laesivus . 63. §. 9. & 65. §§. 4. & 6.

Canones praesertim Ecclesiastici aestimantur ad rationem scutorum duorum in singula centum . 63. §. 11. 64. §. 7. 426. §. 2. & 65. §. 8.

Canonis perpetua praestatio sufficit ad probandam coloniarum perpetuitatem . 112. §. 10.

Canonum exactioni complures sunt adnexae accessiones , quae

C

emphyteusis sunt propriae nimirum jura devolutionum, laudemiorum &c. 426. §. final.

Sub nomine annuae praestationis, veniunt etiam canones. 578. §. 4.

Canonis praestatio, eadem semper manere debet, si colonia sit perpetua. 113. §. 19.

Ab emphyteuta solvi debet. 139. §§. 3. & 4.

Canonicus.

Nequit Canonicus Ecclesiae jura laedere, maxime, si sponte rem gesserit. 640. §. 10.

Capellania.

Ubi agitur de Capellania perpetua, quam fundator declaravit non amovibilem, nominatio semel expleta retractari non potest. 37. §. 4.

Capellania laicalis.

Nondum purificata posterioris vocationis conditione, nefas est in extremum subsidium sibi dotalem honorum Capellaniae usum fructum vindicare. 36. §. 4.

Cardinalis.

Cardinalis commendatarii jurisdictione, cum sit quasi Episcopalis, per non usum non amittitur. 222. §. 9.

Catastrum.

Catastri valor, non duplo solum, sed & triplo decrescit, ideoque ab ejusdem aestimatione nihil desumi potest. 68. §. 6.

Limita; si in judiciis approbati sint: tunc enim omnem fidem obtinent. 263. §. 3.

Causa.

Causa extinctiva differt a suspensiva, in eo, quod illa, jura & obligationes perimit, haec si cessat, pristina jura reviviscunt. 488. §. 15.

Constito de causae justitia, constat quoque de illius necessitate. 513. §. 4.

Causa falsa.

Quidquid ex falsa causa processerit, ad nihilum redigi debet. 175. §. 2.

Nihil officit legatis aut institutionibus &c. falsa causa, quam testator veram existimavit. 419. §. 7.

Limita; si probetur, dispositionem illam ex unica adducta falsa causa locum habuisse. *ibid.* §. 7.

Dicitur quispiam agere ex falsa causa, quando falsa opinione deceptus, id facit, quod alias non fecisset. *ibid.* §. 9.

Causa falsa etiam ex conjecturis elici potest. 502. §. 8.

Vitiatum dicitur, ubi falsa causa intersit. 503. §. 5.

Causa finalis.

Causa finalis alia est intrinseca, alia extrinseca. 40. §. 6.

Si quis contrahit ex causa extrinseca, contractus dicitur immutatus. *ibid.* §. 6.

Corruente causa finali stipulatio ipsa ex defectu voluntatis corrumpitur. 131. §. 7. 496. §. 5.

Causa enim finalis ea est, quae actum eundem ponit in esse, ita

quidem ut actus ipse non extaret, si illa causa non extitisset. 131. §. 14. & 132. §. 8. 206. §. 3.

Reticere solent accidentalia & occasionalia, minime vero causa finalis aut venditio, sine qua non. 335. §. 8.

Et, quando causa finalis censetur inducta vide. 610. §. 5.

Causa impulsiva.

Causa impulsiva nihil interest, utrum vera fuerit vel falsa. 325. §. 8.

Et indubio causa censetur semper impulsiva, non finalis. *ibid.* §. 8.

Cautela Angeli.

Si allegatur Cautela Angeli super bonis viri, mulier a possessione praedii ejici nequit. 290. §. final.

Non admittitur nisi certo & perspicuo titulo. 473. §. 5.

Tunc maxime locum habet Cautela Angeli, cum is, qui nititur illa, jure pariter nitido fulcitur super bonis controversis. 736. §. 3. & 737. §. 2.

Cautelae Angeli allegatio est debiti principalis confessio. 538. §. 2.

Rejicienda est cautela Angeli, quae titulis innitatur obscuris & separatam indaginem requirentibus concurrente alio creditore claro jure suffulto. 339. §. 9.

Qui cautelam Angeli proponit, tertius fit, & rejicitur, nisi perspicue evincat id, quod intendit. *ibid.* §. 10.

Cautio.

Usufructuario nequit cautio remitti. 70. §. 4.

Cedens.

Cedens tenetur omnia jura tradere cessionariis, quorum ope hi possent cessa nomina exigere. 249. §. 6.

Ita ut quidquid damni cessionariis ex cedentis mora vel reluctantia evenit; in cedentem refundendum sit. *ibid.* §. 6.

Cedens, dummodo veritatem rei alienatae & cessi nominis comprobet, omni periculo liberatus censetur. 820. §§. 3. & 6.

Nec tenetur de damno cessionario obvento ob suam culpam. *ibid.* §. 5.

Cedulae.

Nomina ex Cedulis conflata reducenda sunt juxta tariffam a lege Naselliana probatam. 779. §. 6.

Cedulae a vetusta praestantia licet collapsae valide praediorum frugiferorum pretium repraesentare potuerunt. 245. §. 8.

Census.

Census creatio consistit in emptione reddituum vel omnium vel partis alieni fundi. 208. §. 3.

Si de nullitate census, vel de evictione fundi censiti res sit ubi nullum concurrat creditoris factum, hypotheca generali census adhuc consistit, id tamen probari non potest ubi Creditor in potestatem venerit fundi censiti; ita ut is fundum censitum retinens, haud possit reliqua debi-

toris bona ex generali hypotheca persequi. 616. §. 4.

Census absque creditoris consensu, neque in fructibus neque in sorte imminui potest. 378. §. 7.

Qui probat census impositionem super fundo, probat jus percipiendi responsiones. 343. §. 8.

Conventio fructuum compensativorum omnem tollit census imaginem. 525. §. 8.

Census quoad Bullam Pianam.

Requirat Bulla Piana, ut in actu stipulationis, fiat coram Notario & testibus numeratio pecuniae. 48. §. 12.

Et judiciali interpellatione transmissa, extinguantur census, & praedia liberentur. 208. §. 4.

Sortes censuum ut dicta Bulla praescribit, sunt irrepitibiles. 496. §. 7.

Juxta eandem Bullam competit creditori praelatio super fundo censito. 667. §§. 2. 8. & fin.

Quamvis Bulla Piana ab invito census capitis redditionem peti non posse praescribat: locum tamen non habet contra tertios, qui ob eorum interesse valent de capite censuali pacisci. 395. §. fin.

Census quoad extinctionem.

Census extinguatur, si creditor, dominus deveniat fundi censiti. 616. §. 4.

Qui censum extinguere debet & non extinguit, id omne praestare debet, quo opus est ad censum extinguendum. 495. §. 3.

Iniquum enim est nummos receptos pro census extinctione sibi adsciscere. *ibid.* §. 4.

Census Vitalitius.

Cum Census vitalitius, humanae vitae incertitudine pendeat, ejusdem sors sub incerto eventu minutatim restituitur. 507. §. 8.

Centenaria.

Observantiae legitimae sive Centenariae inductae auctoritas non tollitur, si vel casu, vel alterius culpa & dolo fuerit postea violata. 66. §. 13.

A Centenaria possessione & observantia oritur possessori jus, quo aliud validius non censetur. 82. §. 3.

Completa centenaria, etiam interdicta vulgata centenariae usui contraria, nihil valent. *ibid.* §. 5.

Censetur enim tempus illud percutere, posteaquam centenaria jam completa fuit. *ib.* §. 5.

Actus, qui effectus carent, non efficiunt praescriptioni centenariae. *ibid.* §. 6.

Firmior imo censenda est, si facta haec in contemptum abiire & acquiescentia subsequuta sit. *ibid.* §. 6.

Frustra possessio huic: vel illi causae adscribitur cum centenaria constituat titulum undique meliorem. *ibid.* §. 8. & 9.

Quot vita functi sunt possessoribus fideicommissi toties centenaria interrupta dici debet. 617. §. 9.

Supponit centenaria omnem me-

liorem titulum de mundo . 139.
§. 20.

Tum in Laicos , tum in Ecclesiasticos aut Principes supremos . 263. §. 2.

Centenaria in iudicio jam canonicata atque approbata , nihil ei officit , si per tale iudicium aut ob lites illius interrupta extiterit . *ibid.* §. 16.

Imo ex inde magis magisque vires acquisierit . *ibid.* §. 16.

Cessio .

Cessio , quae ab initio lege impediende nulla fuerit , hoc impediendo sublato ac nova voluntate accedente valida esse incipit . 162. §. 14.

Per cessionem intelligitur inducitur quasi emptio venditio & cedentis jus in cessionarium transfertur . 240. §§. 5. & 7.

Cessio pro solvendo , cum importet simplex mandatum ad exigendum , manet cedentis periculo , si exactio fieri nequeat . 474. §. 3.

Tunc cessio pro soluto habetur & debitor liberatur , cum ex stipulationis littera apparet . 668. §. 8.

Nominis cessione in alium perfecta cum in cessionarium omnia iura demigraverint , ita nomen quoad cedentis personam amplius in illius patrimonio censi nequit . 681. §. 5.

Et a vocari a creditoribus nequit , quamvis anteriori hypotheca suffultis . *ibid.* §. 5.

Cessionarius .

Cessionarius dicitur procurator in re propria . 208. §. 5.

Consentientibus cessionariis in cambi cessione , sequitur cessi nominis dominium in cessionarium transiisse . 240. §. 9.

Nequit cessionarius plus juris proferre quam cedens habebat . 417. §. 15. 420. §. 3.

Injustum est post perfectam & completam cessionem bona cessa ob debita factaque posteriora cedentis auferre cessionariis . 128. §. 3.

Quamvis Cedens teneatur indemnem servare cessionarium , tamen de damno obvento , ob istius culpam cedens non tenetur . 820. §. 5.

Chartula .

Chartula informis nullam in iudicio fidem conciliare sibi potest . 502. §. 10.

Maxime si subscripta sit a persona suspecta de illius simulatione aut falsitate . 503. §. 12.

Chirographum .

Deneganda est exequutio Chirographo obreptitio & subreptitio , interposito arbitrio ad juris tramites pro Aperitione oris . 55. §. 2.

Est ideo illico danda oris aperitio . 55. §. 5. & 755. §§. 3. & 8.

Nullae exceptiones adversus Chirographum ex certa scientia obsignatum proferri possunt . 755. §. 9.

Falsitati vero innixum Chirographum nullum est . 734. §. 4.

Libere atque amplissime exerceri possunt, quae Chirographum non prohibuit, neque necessaria est oris aperitio. 348. §. 6.

Exequutionem tamen habere debet Chirographum, nisi oris aperitio interponatur. 549. §. 7.

Cippus.

Sub nomine Cippi veniunt etiam Masculi foeminarum. 804. §. 7.

Circumscriptio.

Acta, quae nec ex defectu citationis, neque jurisdictionis nec mandati nulla sunt, per alias circumstantias extraneas circumscribi non possunt. 187. §. 3.

Quaestiones de Circumscriptione, & nullitate juxta Rotae stylum, a bono jure definitionem recipiunt. 344. §. 4. & 346. §. 2. & 227. §. 2.

Pariter circumscriptio denegatur, nisi de nullitate aut in forma aut in substantia constet. 345. §. 2. & 347. §§. 3. & seq.

Et quidem probanda validissime. 347. §. 2. & 348. §. 2.

Citare Citatio.

Citatione ad recipiendum interposita, intelligitur oblatio facta, ut nulla alia opus sit oblatio. 209. §. 5.

Citationis defectus insanabilem parit nullitatem. 696. §. 5.

Nefas est Citationem eo mittere, ubiquis magistraturam sive in aede publica exercet. 741. §. 4.

Sed potius in loco sui domicilii compellendus. *ibid.* §. 4.

Dummodo citatio domi debitoris relicta sit, citationis personalis defectus nihil officit ad nullitatem inducendam. 246. §. 7.

Citatio ad sententiam valide fit, domi relicta copia. 742. §. 3.

Ad domum habitatam mitti debet citatio quamvis alibi intra diem immoretur. *ibid.* §. 6.

Civitas.

Quod leges imperant & in Primaria Civitate seu Metropoli divulgatur, subito subditas universas Civitates obligationis nexu costringunt. 242. §. 8.

Clausulae in genere.

Utrumque amplae aut effrenatae sint semper tamen sunt interpretandae, ut principalis actus naturae famulentur. 54. §. 6.

Ita ut quamvis amplissimae sint, non possunt tamen procuratorem ad exigendum solum deputatum arbitrum & universum administratorem efficere. *ibid.* §. 6.

Clausulae exequutivae in finali Instrumenti parte appositae de stylo potius notarii, quam ex contrahentium voluntate appositae censentur. 171. §. 10. & 172. §. final.

Quaecumque sit Clausularum amplitudo, semper intra fines negotii coercetur. 337. §. 6.

Clausula Codicillaris.

Efficet Clausula Codicillaris, ut haereditis institutione rescissa haereditas tanquam intestata ad

proximiorē deferatur . 114.
§. 3.

Proximior autem cogetur deinceps haereditatem eandem scriptis haeredibus per quamdam fidei commissi speciem restituere. *ibid.*
§. 3.

*Clausulae constituti
ad habendum &c.*

Clausulae ad habendum verum plenumque dominium in cessionarium transferunt . 240. §. 6.

*Clausulae constituti
& precarii .*

Clausulae constituti & precarii ea vis est , ut possessionem una cum proprietate rei in contractum deductae illico in acquirentem transferat . 287. §. 3. 781. §. 3.

Clausulae in specie .

Clausula = *post hos omnes* = conciliari non potest cum limitatione successionis . dec. 1. §. 9.

Clausula = *il primogenito così nominato dovrà nominare fra i suoi figli il successore* = excludit potestatem nominandi si primogenitus decedat absque liberis. *decis.* 4. §. 4.

Clausula = *De causis* = vi sua rei iudicatae validitatem praesupponit , nec de alio sinit inquiri quam de ejus iustitia . 66. §. 3.

Clausula = *seu* = saepe saepius non unius alteriusque paritatem sed declarationem importat . 202. §. 6. 201. §. 7.

Clausula = *salvo jure* = Apponit solita in procura vim habet , ut principalis indemnitas servetur a

damnis obventis per procuratorem . 238. §. 4.

Adverte tamen , quod dicta clausula illiquidum tantum computum erratum respicere potest , non liquidum ita ut in hoc secundo casu nihil valet . *ibid.* §. 4.

Clausulae = *quandocumque* = *in omni casu* = substituto plenius consulunt per compendiosam substitutionem . 400. §. 11.

Clausula = *in caso che* = fidei commissum coercet ad casum obitus primi haeredis absque filiis . *ibid.* §. 11.

Clausula = *una cum aliis quibuscumque prohibitionibus substitutionibus &c.* = volitas invehit qualitates , volitumque succedendi ordinem repetit , non vero novum personarum genus in prima sede constituendum . 414. §. 9.

Clausulae = *implorantes &c.* = *non se adstringentes &c.* = significant iudicium censi non debere coercitum ad jus illud , quod nominatim expressum fuit . 419. §. 5.

Clausula = *in circa* = partis decimae imminutionem secum fert . 757. §. 6. & 758. §. 4. & 759. §. 4.

Clausula = *valuta in conto* = onerosum praesertit titulum . 760. §. 6.

Et de ejus effectibus latius vide . *ibid.* §§. 5. & 6.

Clausula = *nel modo come sopra* = eandem superiorem successionem ordinemque successoris secumfert . 144. §. 7.

Clausula signaturae = *eidem cum facultate circumscribendi* = apponitur ut ad evitandos circuitus circumscriptio pendeat a causae meritis. 361. §. final.

Clausula = *fin d'adesso* = indicat instantaneum rei & dominii translationem. 383. §. 12.

Clericus.

Clericus a laicalis statutis minime ligatur. 167. §. 8. & final.

Coactio.

Coactione non probata non est, ut voluntaria dici non debeat solutio facta alteri quam legitimo creditori. 372. §. 8.

Codicillus.

Stante Codicilli veritate, falsum dici nequit testamentum cum codicillus sit testamenti pars & additio. 117. §. 12.

Collusio.

Est latens & fraudolenta conventio inter plures ad decipiendum tertium. 54. §. 19.

Maximis ideo indiget probationibus. 760. §§. 8. & 10.

Inducit enim crimen flagitiosissimum. *ibid.* §. 8.

Colonia Coloni.

Colonis minime imponendum est ut ostendant quatenam adamsim fuerit prima origo coloniarum. 112. §. 7.

Canonis praestatio perpetua probat perpetuitatem Coloniarum. *ibid.* §. 10.

Et temporis spatium ita colonos juvat, ut eorum favore praesumendum sit quemcumque supervenisse titulum. *ibid.* §. 12.

Perpetui dici debent coloni, qui a tanto tempore terram exercent, ut initii desit memoria. 113. §. 2. & seqq.

Columnellus.

Qui in unoquoque novi generis columnello primum gradum tenent, aequalem fideicommissi partem nanciscuntur. 269. §. 4. & 14.

Cum aequalites pro virili successio fieri debeat, intelligitur ut ab uno aut una qualibet descendente Masculo vel foemina efformato Columnello, pars aequa dicenda est ea, quam uniuscujusque columnelli primogenitus assequeretur. 143. §. 4.

In plures columnellos substantiae divisio a testatore volita dici nequit, si praesertim in secundae sedis ingressu, unico puncto omnem primogenituram includat. 144. §. final.

Commodum.

Nemini injuria fit, si quae ad nonnullorum privatum commodum introducta sunt, ea ipsi omittere malint. 85. §. 4.

Quem commoda sequuntur, sequi debent incommoda. 704. §. 14.

Communio.

Differt plurimum simplex communio a Communione universalis. 417. §. 14.

Quando res communiter a pluribus possidetur vix est, ut de portione unius alter possit dispo-
nere, eo ignorante & invito. 451. §. 6.

Nemo invitus in communione vivere cogi potest. 822. §. 4.

Differt societas a communione, ita ut una extante, altera deficiat. 690. §. 6.

Communio certorum bonorum efficit, ut commune sit quoque inter socios damnum. 691. §. 7.

Communio universalis.

Communio universalis nec meum nec tuum agnoscit. 417. §. 6. & 11. & 188. §. 13.

Adeo ut rigida & probantia monumenta reposita, & in qualibet dubietate pro exclusione sit pronuntiandum. 417. §. 6. & 11. & 188. §. 13.

Maxime si adduci velit inter fratres. 417. §. 7.

Requiritur ad eam probandum

I. Una eademque domo, una eademque uti mensa.

II. Lucra omnia indiscriminata adipisci communiter.

III. Rationes inter se numquam redditae fuisse. *ibid.* §. 7.

Si itaque alter lucrum faciat, & alter nullam habeat lucri faciendi occasionem, praesumptio stat pro communione universalis exclusione. *ibid.* §. 8.

Excluditur quoque, si quisque proprio nomine contrahat, bona alienet &c. *ibid.* §. 9.

Et de aliis praesumptionibus excludentibus viden. §. 10. 12. 13.

Et de hisce omnibus huc usque adductis latius in dec. 420. §. 4. 5. 6. 7. 9. & 690. §. 8. & seq.

Universali communione posita, quidquid ab uno aeris alieni contractum fuerit in utriusque consortium aequo jure concidere debet. 189. §. 15.

Compensatio.

Compensatio debiti certissimi cum credito non certissimo non inducitur. 47. §. 9.

Et de liquido ad illiquidum numquam admitti valet. 60. §. 4. & 345. §. 9. 570. §. 7. & 549. §. 7.

Compensatio non admittitur, nisi quando creditum & debitum aequae certum & liquidum demonstrantur. 61. §. final.

Compensatio fit ipso jure, qualibet seclusa animi declaratione cum debitum & creditum inter easdem personas concurrat. 208. §. 2.

Cum creditor censuarius fundum censitum emat, pretium solvendum compensandum est cum pretio soluto. *ibid.* §. 3.

Sunt tamen casus, in quibus dicta compensatio non admittitur; de quibus. *ibid.* §. 4.

Admittenda vero est, quoties constat de credito praexistenti proveniente ab ipsius fundi pretio. *ibid.* §. 6.

In creditis ab una eademque causa provenienti datur compensatio etiam liquidi ad illiquidum. *ibid.* §. 7.

Pariterque concurrente credito & debito utrinque liquido, est compensatio admittenda. 249. §. 7.

D

Quamquam ex diversis causis nascatur . *ibid.* §. 7.

Admittitur compensatio in unica utriusque crediti paritate & conditione . 493. §. 2.

Non datur compensatio in credito proprio cum debito sociali, neque in credito negotiationis unius cum debito alterius. 689. §. 6. & 12.

Neque admitti potest compensatio cum debito procuratoris ex re aut pecunia domini . *ibid.* §. 6. & 10.

Est enim compensationis substantiale, ut inter easdem personas debitum creditumve hinc inde suboriat . 760. §. 11.

Compensationem postulans debitum fatetur . 20. §. 11. & 247. §. 5.

Computare .

In naturali fundi reditu frustra computari possunt, quae a fortuna & industria hominis proficiuntur & causas agnoscunt incertas nec perpetuas nec a soli ubertate pendentes . 305. §. 17.

Concordia .

Concordia trahi nequit ad remissionem iurium incertorum, quae causam expectant a futuro eventu . 337. §. 6.

Ad ineundam concordiam iudex potest litigatores urgere . 455. §. 24. & 25.

Rescissa concordia censetur, si quod concordatum fuit, nullum effectum sortitum est . 95. §. 5.

Nec ligare potest concordia, si

in actu non accedat consensus, aut concordantium subscriptio . 849. §. 3. 5. 8.

Ne quis vero aliena largitate prodatur, stat pro essentia concordiae, ut in antecessum debitor patrimonialis status sui firmationem exhibeat legitimam . *ibid.* §. 7.

Potest creditor abjudicare concordiam nulla praeunte legitima status firmatione debitorisque viribus penitus inexploratis ac temere compositam . *ibid.* §. 9.

Debitorum in procuranda concordia & non bona fide agentes omni legum praesidio orbantur . *ibid.* §. final.

Concordia incidenter non est revocanda, aut ejus vis suspendenda in judicio executivo . 61. §. 8.

Ad concordiam ineundam nulla requiritur iudicis auctoritas sed satis est partium consensus . 77. §. 7.

Conditio .

Obligatio conditionata, non exequuta conditione, soluta non intelligitur . 608. §. 7.

Ablativum absolutum inducit conditionem . 609. §. 6.

Quidquid sub conditione positum est in die statuta, haec diei adjectio promissorem monet absque alia interpellatione . *ibid.* §. 12.

Quod sub certa conditione relinquitur, conditione verificata tanquam purum & simplex vi-

detur relictum usque ab initio .
351. §. 8.

Et quando dicatur inducta conditio viden. 610. §§. 5. & 6.

Quod sub una conditione conceditur, sub contraria intelligitur ademptum. *ibid.* §. 7. & 37. §. 6. & 608. §. 6. & 609. §. 7.

Et vicissim. 814. §. 8.

Quamvis expressa non legatur conditio facile tamen erui potest quatenam fuerit apposita. 610. §. 8.

Raque corrueute, corrui actus, cum consensum defecisse intelligatur. *ibid.* §§. 13. 15. 16. 170 & 736. §. 4. & seq. & 737. §§. 3. & seq.

Conditione purificata faciendum est aut dandum, quidquid sub conditione positum erat. 809. §. 3.

Re ad huc sub conditione pendente, si nihil agere alter malit, alteri injuriam non infert. 680. §. 6.

Conditio infuturum tempus collata suspendit emolumentum. 527. §. 9.

Et quamvis res statuta sit sub die certa, pars tamen conditionalis apposita conditionalem facit obligationem. 608. §. 7.

Qui palam profitentur, se propositas condiciones exploraturos esse, non sunt hoc animo ut se venditioni interim obligent sed rem futurae consultationi relinquunt. 85. §. 6.

Meliorem conditionem offerenti jure traditur res publica venditioni exposita. *ib.* §. 7.

Quidquid sub conditione debetur concidit, si in eum a quo incipere non poterat casum res venit. 131. §§. 3. & 10. & 132. §§. 3. 12.

Successio in vim conditionis locum habere nequit, si conditio evanescat. 255. §. 13. 256 §. 10.

Dedeeet unam eademque conditionem ab una eademque persona appositam contradictoria significatione interpretari. 414. §. 15.

Conditio si sine filius.

Quamvis reciproca substitutio pertineat ad fideicommissum particulare, tamen ob non purificatam conditionem si sine filiis immissio denegatur. 39. §. final.

Conditio si sine filiis, licet hi postea defecerint, substitutio secundo geniti evanescit pervulgarem; ac si numquam scripta fuisset. 69. §. 6.

Conditio si sine filiis subintelligi debet ex praesumpta testatoris voluntate, ac substitutio ita sumi, ut deficiat, filiis a praedefuncto relictis. 145. §. 4.

Conditio = *morendo senza figli maschi* = cum respiciat obitum filiorum & nepotum masculorum rigida intelligitur voluta a testatore masculinitatis conditio degenerante in generatum. 229. §§. 6. & 7.

Conditione si sine filiis apposita substitutioni, eadem non purificata expirasse substitutionem censetur. 744. §. 7.

Conditionalis pars.

Quod ad contemplationem ali-

cujus promittitur, stat pro unica & taxativa conditione. 131. §. 5.

Communitate a testamentis alienum creditus partem conditionalem amplius esse dispositiva, nisi aperta testatoris voluntas aliter exigat. 400. §. 10.

Conditionalis pars, cum sit interpretis partis dispositivae, si meminerit testator descendentiam masculinam, nomine posterorum, intelligitur vocasse masculus. 711. §. 5.

Condominus Condominium.

Venditio facta nomine communi non inducit societatem inter eosdem initam, sed tantum consortium & condominium. 325. §. 4.

Condomini renunciatio alteri Condomino praejudicium ullo modo potest importare. 207. §. 11.

Condonatio.

Condonatio praesumptionibus educi nequit. 450. §. 7.

Conductor.

Conductor qui finita vel rescissa locatione conductione, rem invito domino retinet, perinde habetur, ac si rem alienam invaderet. 228. §. 2.

Nunquam potest conductor, ut rem conductam retineat, creditum, quod cum locatore habet obliuere licet creditum istud non sit liquidum. *ib.* §. 5.

Etiamsi super conductis bonis pro eo credito hypotheca contracta fuisset. *ibid.* §. 6.

Ita ut pro suo credito in separa-

ta actione ac diverso iudicio sententia ferenda sit. *ibid.* §. 7.

Tenetur conductor ea locatori reficere damna, quae eidem per ipsum obveniant. 449. §. 2.

Si conductor pensionis immuntionem obtinuit, quae damna ei obveniunt a locatore repetere non potest. 604. §. 3.

Restituitur conductori quidquid in odium locatoris damni inferatur si locator facto proprio causam odio dederit. *ibid.* §. 4.

Atque a locatore reficienda sunt. 708. §§. 2. & 3.

Conductor rem conductam finita locatione restituere debet. 121. §. 3.

Et restitutione non facta, tenetur ad quanti interest. *ibid.* §. 3.

Tenetur conductor in casu periculi rei locatae locatori denunciare, ut locator certus fiat de eventu sequuto absque culpa conductoris. 121. §. 11. & 122. §. 10.

Conductor repetere non potest damna fundo illata non ob factum conductoris, sed ob factum alterius. 633. §. 6.

Pactum a *fiamme e a fuoco* nihil afficit, ut si conductor enormiter laesus sit non restituatur in integrum. 808. §. 7.

Damna & lucra sarcienda & aquirenda sunt a conductoribus. 599. §. 8.

Conductor rem locatam ipsomet valore & qualitate restituere tenetur. 115. §. 11.

Domino tantum licet de re sua

libere disponere, non conductori, cui usus tantum reservatur. 307. §. 6.

Idco expelli potest ante tempus contractui praefinitum, si pacta violaverit. *ibid.* §§. 5. 7. 8.

Aut, quae facere debebat, neglexerit quamvis rem utilem domino gessisse contendat. *ib.* §§. 5. 7. 8.

Finita conductione, conductor est condemnandus ad rem integram locatori restituendam. 613. §. 2.

Confessio.

Confessio viri quoad res mulieris extradotales attendenda est, si facta, constante Matrimonio. 25. §. 4.

Cum praesumatur non esse factam in fraudem vetitae donationis inter conjuges. *ibid.* §. 4.

Est proximum calumniae de negare quod jam per propriam confessionem comprobatum est. 191. §. 9.

Nec unquam melius urgeri quis potest, quam propria confessione. 162. §. 6. 151. §. 9.

Haeredum gravatorum confessio solemniter in tabulis emissa fideicommissariam bonorum qualitatem demonstrat. 163. §. 13.

Nefas enim est adversus propriam confessionem insurgere. 202. §. 14. 216. §. 6. 236. §. 8. 358. §. 6. & 50. §. final. 252. §. 9. 770. §. 12. 253. §. 7. 207. §. 7.

Maxime si coram Pontifice emissa fuerit. 202. §. 14.

Iteratae judiciales confessiones rem judicatam constituunt. 358. §. 8.

Confessio enim debitoris superlativam conficit demonstrationem. 480. §. 3.

Maxime si facta sit in judicio, in quo quasi contrahitur. 333. §. 7.

Propria confessio nihil valet contra rem tertii. 362. §. 8.

Confinia.

Visitationes confinium magnum habent pondus; maximae si plures & eadem in ratione fuerint. 168. §§. 13. & seq.

Conjectura.

Conjectura foenoris non excluditur, si contrahentes nobilitate praefulgeant. 68. §. 5.

Conjecturae non seorsim accipi debent, sed in unum, ad veram contractus indolem dignoscendam. *ibid.* §. 11.

In claris locus non est conjecturis. 274. §. 5.

Conjugium.

Ad dissociandum conjugium non duri alterutrius conjugis asperique mores sufficiunt, sed necessarium est, quod asperitati saevities accedat. 750. §. 6.

Consanguineus.

Sub nomine consanguinei, si de aliqua re odiosa agatur, veniunt soli adjuncti a latere paterno. 167. §. 5.

Consensus.

Deficiente simultaneo, & successivo contrahentium consensu, imperfectus remanet contractus. 823. §. 5.

Cum agatur de re gravi, non una scientia satis est, sed explicitus consensus requiritur. 235. §. 14.

Nil magis consensui repugnat, quam vis & coactio. 239. §. 4.

Error & falsa causa, consensum ab actu remouent. 502. §. 5.

Et quidquid absque consensu factum fuit, censetur nullum. 502. §§. 7. final. & 503. §§. 4. & 9.

In re pertinente ad plures, uti singulos, omnium singulorum requiritur approbatio ad aliquid faciendum vel innovandum. 636. §§. 4. & 6.

Qui consensus si deficiat inducit nullitatem et iniquitatem contractus. 258. §. 5.

Solutio facta absque venditoris consensu nulla est. 261. §. 6.

Consensus presumi non debet. 387. §. 9.

Nec censetur intercessisse, si conditio purificata non sit. 609. §§. 8. & 13.

Consensus patris dicitur incedere in filii contractu, si scivit, & probavit omnia. 443. §. 4.

Sufficit quoque hunc consensum accedere ex intervallo. *ibid.* §. 4.

Pariterque accedet consensus, si pater cum filio contrahat. *ib.* §. 4.

Constitutiones Apostolicæ.

Constitutio Pii IV. quæ incipit = *quavis* = edita adversus

spuriis, & eos excludens a quacumque successione, agit de meritis spuriis, ideoque pertrahit nequit ad natos ex libera cum libero. 66. §. 7.

Constitutio Gregorii XV. præcipit Ordinariis, ut visitent monasteria, & monialium asceteria, quamvis exempta, & regularibus subjecta. 222. §. 5. & 223. §. 3.

Constitutio Clementis VIII. ad compescendas fraudes Baronum, qui contracto aere alieno super suis bonis, atque istis fideicommisso devinctis creditore fraudabant, indistincte omnia tamquam libera esse præscribit. 491. §§. 2. & 3. 524. §. 3. 526. §. 6.

Hanc autem constitutionem moderatus est Urbanus VIII., dum jussit bona illa fideicommissaria censi posse, si sex menses ante susceptionem aeris alieni fideicommissi vinculo illa effecta fuerint. 491. §. 2.

Adverte: Ad hoc neppure esse bona fore archiviata. 491. §. 7. 512. §§. 5. & *seq.* & 523. *per tot.*

Et de his omnibus vident. *dec.* 523. *per tot.*

Juxta constitutionem Innocentii XI. non licet post annum de subhastationis, & deliberationis nullitate queri. 716. §. 5. & 718. §. final.

Imo ad quamlibet læsionis querelam hæc prorogata constitutio. 766. §. 4.

Constitutiones Sixti IV. Julii II. Leonis X. inquilinis jus praelationis tribuentes ut in rei conductae venditione prae haberentur, abrogatae sunt a subsequentibus Pii V. & Gregorii XIII. 564. §§. 3. & 4.

Constitutiones Pii V & Pauli V. conveniunt circa inventarium cum legum sanctionibus. 791. §. 3. & 4.

Constitutio Piana.

Requirat Constitutio Piana super censibus, (ita dicta a nomine S. Pii V. ejus auctoris) quod in actu stipulationis fiat coram Notario & testibus numeratio pecuniae. 48. §. 12. & 51. §. 4.

Præscribit quoque ut judiciali interpellatione transmissa penitus census extinguatur, praedia liberentur, & a creditore sors repeti possit. 208. §. 4.

Consucessio.

In jure communi par omnium tum Masculorum tum foeminarum favere danda est consucessio. 376. §. 3.

Consuetudo.

Cum res sit de consuetudine immemorabili, minime requiritur, ut comprobata evincatur in contradictorio judicio. 187. §. 7.

Id enim exigitur dumtaxat, dum res est de consuetudine decennali aut quadragenaria. *ibid.* §. 7.

In consuetudine contra jus, quae modum probationis solum respicit, nihil refert uno alterove modo rem confici. 268. §. 8.

Consuetudo efficit, ut fiat, quod praeteritis temporibus factum fuit. 397. §. 3.

Contractus.

Contractus quilibet, rei traditione deficiente, resolvitur. 40. §. 6.

Contractus correlative pari lance pensandi sunt. *ibid.* §. 10.

Ex fortuito contractus inadimplimento non lucrum percipi debet, sed damnum vitare licet. *ibid.* §. 10.

Firmi aliquando remanent contractus initi in proprium commodum ab alieni patrimonii gestoribus, dummodo bona fide actum fuerit. 48. §. 7.

Adverte tamen id procedere si justa pretii solutio facta deprehendatur, si bona fide contractus initus sit, si non solum non veniat in administrati perniciem sed in utilitatem. *ibid.* §. 7.

Qui contractus executionem postulat, ni prius probet se pro sua parte onus suum implevisse, actionem nullam habere potest. 63 §. 4.

Ex post facto judicandum non est de validitate aut injustitia contractus: sat enim est quod utilis fuerit, cum initus est. 64 §. 15.

In stipulatione contractus id tempus spectandum est, quo contrahimus. *ibid.* §. 16.

In contractibus rei veritas potius, quam scriptura existimanda est. 68. §. 2.

In contractibus, in quibus au-

ctio publica intervenit in diem ;
primus oblato palmam fert. 86.
§. 5.

Dummodo ultimam oblationem
implere sit paratus. *ibid.* §. 5.

Contractus conditionibus ad-
iectis dici non potest perfectus &
absolutus, nisi conditiones ap-
positae impletae sint. 823. §. 4.

Contractus omnes in quam-
cumque rem cadant, ita semper
censentur initi, ut salva maneant
jura, quae tertius legitime ac-
quisierit. 112. §. 6.

Contractus ex noudum con-
juncto consensu, cum perfectus non
sit, obligationem nequit induce-
re. 124. §. 5.

In contractibus dubii exitus si-
ve aleatoriis qui lucrum recipit,
aeque damnum obventum sentire
debet. 194. §. 6.

Nec laesio induci potest, si-
ve bene si-ve male uni ex contrahen-
tibus rescenderit. *ibid.* §. 6.

Possessionem retinere, fructus
percipere vectigalia pensitare sunt
indicia initi contractus. 266.
§. 8.

Contractus bona fide initi, ac
titulo oneroso quibus affecta sunt
bona, licet haec ad fideicommis-
sa postea restituta spectent, ta-
men servandi sunt. 294. §. 12.

Ex testibus probari potest con-
tractus perfectio. 390. §. 9.

Contractus, in quo pretium
intercessit, non lucrativus est,
sed onerosus. 438. §. 5.

Contractu nomine alterius ge-

sto ad illum spectant obligatio-
nes appositae, cujus nomine con-
tractus initus fuit. 439. §. 6.

Non potest indoles contractus
internosci, nisi prius facta con-
sistent & apte illustrantur. 467.
§. 5.

Perfectus dicitur contractus,
cum res, pretium, consensus,
intervenerint. 507. §. 8.

Vix perfecto contractu, suum
statim effectum ille sortiri debet.
ibid. §. 21.

Accedente partium consensu,
satis firmus esse potest contrac-
tus. 513. §. 3.

Stat semper praesumptio pro
contractus validitate, licet justa
forma servata non sit. *ibid.* §. 4.

Qui contractum non implent,
tenentur ad quanti interest. 521.
§. 5. & 560. §. 7.

Quidquid profluit ex contractu
oneroso & correspectivo, id om-
ne onerosum & correspectivum
est, licet ex rei eventu conver-
tatur in lucrum. 560. §. 8.

Contractu inito a *flamme e a
fuoco* si exinde damnum impor-
tetur alteri ex contrahentibus, hic
illud ferre debet. 604. §. 2.

Pacta apposita in praecedenti
contractu & generaliter confirmata
in posteriori, censentur, ac si
de verbo ad verbum relata fuis-
sent. 611. §. 11.

Corruit contractus ex defectu
consensus & voluntatis usque ab
initio. 663. §. 14. 608. §§. 12.
& 13.

Contractibus alibi gestis, jus reddendum est juxta illius loci leges & consuetudines. *ibidem* §. 18.

Subsistere non potest contractus absque contrahentium voluntate. 697. §. 9. & 698. §. 8.

A contractu illegitimo nullum jus oritur. 702. §. 5.

Ad lubitum contrahentium contractus potest rescindi. 797. §. 5. & 6.

Contractus ultra praesumptionem naturalem in se habens, si plurimo temporis spatio & auctorante vigeat Principe, maximum robur acquirit. 65. §. 2.

Favor initi contractus minime opitulatur ei, qui optime sciebat alteri jam quaesita jura fuisse potiora ad fundum assequendum. 87. §. 16.

Contractus jam initus & perfectus non potest ex alterius mutato consilio irritari. 128. §. 4.

In contractu oneroso & correlative non requiritur insinuatio neque alia solemnitas a Constitutione Carpensi aut particulari statuta requisita. *ibid.* §. 10.

Ubi lucrum aequale, aequale detrimentum concurrens, non donationem sed contractum correlative initum fuisse, censendum est. *ibid.* §. 13.

Contractus instrumento perficitur, nisi contrahentes etiam submoto instrumento, perfectum esse decreverint. 165. §. 7.

Contractu nondum perfecto,

licet unicuique retrocedere. *ibid.* §. 8.

Jus quaesitum jure in antecedenti contractu labefactari nequit per contractum posteriorem ad opportunitatem effectum, qui priorem obligationem non potest destruere. 188. §. 11.

Ad labefactandum contractum obligatione Camerali munitum requiritur praescriptio triginta annorum. 189. §. 11.

Contractus, qui justus ab initio emersit, justus semper est habendus quomodocumque res permanserit. 242. §. 9.

In contractu bonae fidei, ubi quis laesus comperitur, aut rescissionem aut reductionem petere potest. 306. §. 3.

Quae-esse & abesse possunt, contractum non vitiant. 325. §. 7.

Contractus accipi debent, prout scripto explicantur. 337. §. 4.

Et nihil comprehendit, nisi quod; mere expositum est. *ibid.* §. 4. & 5.

Irritus censetur contractus, si contrahentes omittunt ejusdem implementum 353. §. 3.

Obligationes quae ex proprio contractu manant, illum semper sequuntur. *ibid.* §. 5.

Oportet probare, in ratihabente scientiam fuisse nullitatis tum in facto tum in jure, ut contractus nulli approbatio evincatur. 381. §. final.

Contractus initus mutuo contrahentium lucro & damno, lae-

sionem non admittit nec enormissimam nec enormem. 481. §. 9.

Contractus initi cum schedis praeservatis post abrogationem ad solum usum comparandi bona nationalia non arguuntur laesiones aut fœnoris. *ibid.* §. 10.

In quolibet contractu inter plures stipulationis causas unam veram esse sat est, ut altera corruente illa firma maneat. 656. §. 8.

In contractibus aequalitas servanda est. 116. §. 9.

Contractus celebratus absentibus debitoribus, continet nominis venditionem potius, quam veram delegationem. 333. §. 10.

Non ab extrinseca contractus nuncupatione, sed ab eorum substantia & contrahentium pactis ejusdem contractus est indoles aestimanda. 342. §. 10.

In contractibus scriptura existitur ad probationem tantum, numquam ad contractus essentialiam. 255. §. 12.

Contractus mutuo contrahentium consensu perficitur. 356. §. 5. 396. §. 3.

Contractus non solum a qualitate & quantitate, sed etiam a conditione & causa finali efformari potest. 610. §. 4.

Et quando dicatur conditio & causa finalis inducta. *ibid.* §. 5.

Si nihil additum vel detractum sit post rite initum contractum a contrahentibus, durat ex eorumdem voluntate, nec ullum vitium

ex arbitraria temporis adjectione contrahit. 661. §. 13.

Signum, nota, aut accedens, nihil contractui detrahit. 759. §. 11.

Contractus Ciavanzo o stocco.

Ad inducendum = *Ciavanzo e stocco* = in contractu satis est cum pecunia merces coaluisse. 150. §. 3. 151. §. 2.

Id vero clarissimis demonstrandum est probationibus. 150. §. 3.

Hujusmodi contractus nunquam cambium inducere potest, nisi illud deinceps ex nova quasi voluntate in cambii postea confecti sortem fuisse redactam dicatur. 151. §. 5.

Mixtio isthaec probatur ex creditoris qualitate. *ibid.* §. 13.

Hoc in contractu cum agatur res inter creditorem & debitorem nihili faciendi sunt testes. *ibid.* §. 14.

Contractus innominatus.

In contractu innominato, cessante causa illius praestationis, cessare debet quoque contractus. 507. §. 9.

Contractus minoris.

Validus est contractus ab ipso minore initus, si jam quasi major res gerat suas. 797. §. 9.

Contractus Mulieris.

Juxta constitutionem Benedicti XIV. nullus habendus est contractus ille, in quo mulier sibi

satis bene non consuluerit . 275. §. 4.

Accedente iudicis auctoritate , validus dici debet mulieris contractus , etiamsi de bonorum alienatione agatur , dummodo necessitas urgeat . 170. §. 8. & 12.

De jure communi in contractu mulieris vigesimum quintum aetatis annum excedentis nulla requiritur solemnitas . *ibid.* §. 16.

Contractus quoad nullitatem .

Juxta constitutionem Pianam annullantur contractus censuales , qui praeexistenti credito compacti fuerunt . 48. §. 12.

Cum agatur de nullitate contractus emphyteutici ob ejus laesionem , temporis est habenda ratio , quo ille praecipue fuit initus . 63. §. 9.

Si sub emptionis larva illicitum foenus contractum fuisse constat , nullus censendus est contractus . 68. §. 2.

Corruente conditione aut causa finali , contractus nullus censetur . 610. §. 3.

Contractus quoad qualitatem .

Deficiente specifica contractus qualitate , non potest aptari quod in altero statutum sit . 68. §. final.

Contractus qui verbis & re convenit mandato , accipi non potest pro contractu depositi : maxime si obstat contrahentium expressio . 479. §. 5.

Initium respici debet rei ad contractus qualitatem dignoscendam . *ibid.* §. 6.

Contractus quoad rescissionem .

Rescinditur contractus , deficiente causa finali aut existente causa impossibili . 40. §. 6.

Adverte tamen , quod deficiente causa finali extrinseca , contractus non rescinditur , deficiente vero causa finali intrinseca , tunc rescinditur . *ibid.* §. 6.

Ad rescindendum contractum jam perfectum non est procedendum cum meris possibilibus , quae possunt esse & abesse . 64. §. 12.

Verum concludentissimis probationibus . *ibid.* §. 12.

Contractus emptionis fundi , vinculis servitutis aut hypothecae aut hujusmodi postea detectis debet rescindi . 127. §. 3.

Ad contractus rescindendos non cujusvis generis detegantur onera , admittuntur , sed ea dumtaxat quae finalem causam infringant . 606. §. 3. & 4.

Licet in contractu aliquid peccatum sit , non ideo rescindi poterit , nisi de dolo , lata culpa &c. constet . 128. §. 18.

Contractus ultra dimidium laesivus rescinditur . 805. §. 4.

Rescinditur quoque contractus etiamsi a contrahente laesioni renuncietur ; dummodo levis contrahendi necessitas stipulationi causam dederit . *ibid.* §. 9.

Contractus quoad resolutionem.

Ex impossibilitate resolvitur contractus, quando & ipsa praestatio impossibilis facta est. 40.

§. 7.

Non resolvitur contractus, quando aliquid fit pro cautela communi. 410. §. 6.

Si contractus non fuit impletus non ideo resolvitur dici potest. 607. §. 6.

Deficiente causa finali, contractus censetur solutus, ac si pactum resolutivum fuisset appositum. 608. §. 11.

Resolutus non dicitur contractus si non impleatur tempore statuto. 609. §. 6.

Adverte, ubi tempus volitum fuit pro causa finali aut conditione, id minime procedit. *ibid.* §. 6.

Contractus solutio, quae voluta est quoad emptorem ob pretium non solutum, aequae voluta intelligitur quoad venditorem ob rem non traditam, *ibid.* §. 10.

Fas est resolutionem postulare, quoties rei traditio deficiat. 40. §. 6.

Contradictio.

Ad evitandam contradictionem quaevis capiendi interpretatio. 39. §. 7.

Contrahentes.

Intimus contrahentis animus perpendi debet, non quo nomine egerit. 68. §. 2.

Contrahentium placita sancta

esse debent ac religio servanda. 77. §. 3.

Deficiente simultaneo & successio contrahentium consensu, contractus manet imperfectus. 823. §. 5.

Contrahens creditorem retundere nequit, qui pro re hypothecata actionem instituat. 141. §. 10.

Contraentium observantia est optima interpretis eorum, super quibus illi contraxerunt, quaeque in stipulationem deduxerint. 815. §. 7.

In contractibus, in quibus contrahentium voluntas cognoscenda est, inspici debet quid actum sit inter eosdem. 235. §. 9.

Nil enim melius, quid contrahentes voluerint, cognosci potest, quam quod ex propriis factis eruitur. 583. §. 14.

Contrahens debet non solum promissa servare, verum si defecerit, ad damna est condemnandus. 597. §. 4.

Qui cum alio contrahit, non debet esse ignarus conditionis ejus, cum quo contrahit. 128. §. *final.*

Contrahentium voluntate immutata, & aliis postea conventionibus initis, non quod antea sed quod postea conventum fuit, servandum est. 467. §. 5.

Dummodo ad praecedentia pacta eos non rediisse constet. *ib.* §. 5.

Nec in dubiis verborum expressionibus; aut interpretationibus capiendi est contrahentium volun-

tas, sed semper in facto. 610. §. 4.

Resolutio in substantialibus favore unius contrahentis depacta etiam alteri contrahenti inservit. *ibid.* §. 14.

Si de aequalitate conventum fuerit, aequaliter omnia sunt inter contrahentes dividenda. 13. §. 3. 342. §. 7.

In re dubia, observantia declarat contrahentium voluntatem. 661. §. 12.

Contributum.

Confluente infortunio, damnum passum aequaliter conferendum est in generali contributo. 315. §. 2.

Precipue si agatur de jacta mercium in mare ad commune periculum vitandum, contributum ad omnes ampliari debet. *ibid.* §. 5.

Mora cum navibus facta ex justa causa, in contributum procedere debet. 316. §. *final.*

Ex clara disponentis voluntate cessat contributum. 674. §. 5.

Conventio.

Semel inita conventio non potest aliquis de ea queri: nam fundamentum bonae fidei est conventorum constantia. 162. §§. 5. & 9.

Et qui conventionem fregit, nullam fidem meretur. 476. §. 4.

Deficiente conditione apposita, conventio evanescit. 665. §. 11.

Neminus licet a conventionem recedere, aut promissa non servare. 30. §. 6.

Quamvis, quod promissum est, aliter ad id faciendum cogi non posset. *ibid.* §. 6.

Quod conventum fuit dici nequit, factum alterutrius injuria. 428. §. 3.

Censentur enim ad eam venire volentes & consentientes. *ibid.* §. 3.

Correctio.

Detecto errore, calculi semper correctioni locus esse debet. 666. §. 4.

Correspondentia.

Eorum quae inter se correspondentia sunt, ita unum alteri collacere debet, ut nequeat unum consistere, altero deficiente. 131. §. 7.

Promissio renunciandi, pro ipse renunciatione haberi non potest, cum nihil renuncianti obvenit, in cujus correspondentiam aliqua summa solvi debeat. *ibid.* §. 9.

Mutua correspondentiae natura est, ut, si ex eis unum deficiat, alterum nequeat incolumen manere. 132. §. 7.

Manente correspondentia a contrahentibus voluta, inquirendum non est quomodo correspondentiae satisfactum fuerit, 194. §. 4.

Sat enim est correspondentiae satisfactum fuisse. *ibid.* §. 4.

Quod in correspondentiam venit, debet protinus exequi. 764. §. *final.*

Secus deficiente uno, alterum quoque deficit, juxta correspondenti-

vitatis naturam. 407. §. 4. & 408. §. final. & 496. §. 5.

Postulat correspectivitas, ut, postquam venditor rem tradiderit, emptor pretium solvat. 683. §. 3.

Correspectivitas non potest pae-
to poenali muletari. 797. §. 8.

Correspectivorum natura non
sinit, quod Cambiali insoluta
a trahente, hic exigit id, quod
consequutus fuisset, si cambialem
revera solvisset. 41. §. 6.

Sufficit quod correspectivitas
adsit tempore contractus. 691. §. 4.

Correus debendi & credendi.

Differunt inter se correus debendi,
& correus stipulandi & credendi. 235. §. 6.

Inter correos credendi & stipu-
landi nisi solidaliter illi si obliga-
rint, tenendum est, quemlibet
pro sua tantum parte stipulasse.
ibid. §. 7.

Est arbitrio debitorisolvere
cuicumque ex correis credendi.
ibid. §. 8.

Correus debendi, qui omnia
correorum debita persolvit, est
indemnitas ab istis servandus. 497.
§. 4.

Qui debitum alicujus suscipit,
& efficitur correus debendi, te-
netur ad id praestandum, ac si
obligatio a se ipso inchoasset. 642.
§. 4.

Declaratio debitoris nocere ne-
quit creditori, si a correo debendi
contra tabularum fidem omitta-
tur, ut hunc liberet a solutione.
310. §. 11.

Creditor :

Leges prohibent creditorem
quidquam superlucrarı caussa in-
ducıarum debitori tributarum ad
solvendum. 47. §. 7.

Creditori in judicio Civili de
nullitate contractus laccessito licet
res suae separata actione condice-
re. 77. §. 9.

Ne debitorum jactura locuple-
tetur. *ibid.* §. 9.

Creditoris conditio deterior fie-
ri nequit nec venditione nec dona-
tione &c. &c. 141. §. 10.

Adeo ut si creditorem hypothe-
carium agentem arcere nequit
emptor quominus exequutionem
patiatır, & si maximum pretium
persolvit, multominus arcere po-
terit illum contrahens, qui fere
nihil pro re hypothecata obtinenda
pretii nomine reprehesentavit.
ibid. §. 10.

Creditor quoque oblationem
suam dare potest ad ea, quae sub
hasta publica distrahuntur. 187.
§. 3.

Tunc enim tertii personam re-
presentat atque rem debitori uti-
lem gerit, cui maxime refert am-
pliori pretio pignus distrahi. *ibid.*
§. 3.

Non est cogendus creditor ad
crediti sui symbolam dumtaxat
recipiendam. 236. §§. 6. & 7.

Non potest creditor ex se de-
bitoris bona invadere. 287. §. 5.

Quin antea a judice probata sint
credita & debitori tributa facultas

debitam solvendi pecuniam . *ibid.* §. 5.

Nec potest creditor persequi bona , quae sub debitoris dominio non sunt . 290. §. 4.

Cum non possent pro suis debitis hypothecari . *ibid.* §. 4.

Creditor , qui oblatam summam non recepit , & haec postea periit , ipse unus damnum sentire debet . 340. §. 2.

Adverte tamen , hanc dispositionem locum non habere , nisi reapse offeratur pecunia . *ibid.* §. 3.

Aut haec pereat ob culpam debitoris . *ibid.* §. 3.

Deficientibus obligatoribus , Creditor est admittendus ejusque favore adjudicatio absolvenda . 405. §. 6.

Creditoris qui post habita iudicis auctoritate noluit accipere solutionem , & postea pecunia periit damno periisse eadem pecunia censetur . 486. §. 5.

Pignus judiciale creditori constituitur , cum hic aliquid retinet , donec aut sit satisfactus aut pignus distrahatur pro pecunia debita . 512. §. 8. & 9.

Creditor nullum interesse sentire debet ab utili pecuniae solutae exitu . 582. §. 7.

Eo modo , quo nullum damnum pati debet . *ibid.* §. 7.

Creditor habere debet quantum solvit . 584. §. 9.

Ex possibili sola detractio competentia , potest creditor fi-

descommissaria bona in ipsum distracta retinere . 611. §§. 5. 6. & 7.

Creditorum convocatio est de-
fectionis argumentum . 681. §. 6.

Accusata ab acceptante littera cambiali , creditor actionem habet in trahentem ad damna interesse & expensas extrajudiciales . 687. §. 4.

Quod major Creditorum pars voluit , minor quoque velle debet . 296. §. 4.

Creditor transit in omnia jura debitori competentia . 530. §. 3.

Cum debitoris personam repraesentet . *ibid.* §. 3.

Creditor in re debitoris vendenda tenetur publice ac palam licitari , ut maximum pretium colligere possit . 559. §. 3.

Creditor , qui pignus retinet , hypothecam simul omnium bonorum retinere non potest . 663. §. 10.

Nec ea persequi valet , nisi reddito vel excluso pignore , nempe citato debitore & solemnitis adhibitis . *ibid.* §. 10.

Creditori cambialium a debitore indemnitas est praestanda , & restitutio omnium expensarum etiam extrajudicialium . 761. §. final.

Creditor , qui viam exequutivam sibi stipulatus est , variandi & cumulandi pollet arbitrio . 767. §. 4. & 6.

Creditori expeditam actionem habenti nequit nocere privata de-

bitoris declaratio contra publicarum tabularum fidem emissa favore correi debendi, ut hunc liberet a solutione. 310. §. 11.

Vigilantia nequit esse creditori damnosa, cum praesertim primus obligatus solutioni impar evaserit. 336. §. 12.

Ubi major Creditorum numerus ad concordiam incundam accedit, nequit minor eorum numerus resiliire. 349. §. 4.

Imo ad eam incundam cogi debet. *ibid.* §. 4.

Et viceversa. *ibid.* §. 6.

Quae in Creditorum favore iura constituta sunt non poterant in illorum odium & damnum retorqueri. 824. §. 4.

Creditor mercedum censetur satisfactus, si res domini administraverit. 469. §. 8.

Nefas est Creditori omnia bona debitoris insectari praesertim si agatur pro uno eodemque credito. 549. §. 3.

Creditori enim licet sui crediti satisfactionem semel tantum assequi. *ibid.* §. 3.

Praesertim donec sarcta tecta-que maneat debitoris exequutio. *ibid.* §. 14.

Integra manet Creditori actio ad fructus condicendos nisi solutionem factam esse probetur. 768. §. *final.*

Nequit Creditor in emptorem justo & oneroso titulo possidentem agere iudicio exequutivo vel

per actionem rescissoriam. 789. §. 4. 5.

Verum agere debet in iudicio ordinario. *ibid.* §. 7.

Creditor quoad concursum praelationem & prioritatem.

Nummi debitoris uti coeterae res omnes sunt Creditori priori & potiori, posteriore despecto in haesitanter consignandi. 141. §. 3.

Concurrentibus pluribus creditoribus praefarendus est qui habet anteriorem hypothecam. 563. §. 2.

Sat est unum iudicis concursus decretum, nec necessaria est solemnitas mandati de subastando in casu venditionis expletae ad instantiam unius aut alterius creditoris extra concursum. 81. §. 6.

Creditum.

Si pro credito pecuniario, licet sterili, bona frugifera in solutum cedant, fructus quoque debentur. 130. §. 2.

Tunc enim fit quaedam ex legum ministerio subrogatio. *ibid.* §. 2.

Et quamvis creditum pecuniarium sterile censeatur, semper tamen aptum censetur fructus gignere, si creditor ex dilata solutione damnum expertus sit. 410. §. 2.

Vetitum est creditum census urgere adversus bona fideicommissaria. 422. §. *final.*

Credito communi existente, li-

cet unicuique creditori suam partem obtinere . 470. §. 3.

Qualitas pecuniae seu monetae in qua constitutum est praemium sive = *aggio* = qualitatem demonstrat etiam monetae in qua principale creditum est constitutum . 480. §. 4.

Cum agatur de credito illiquido & incerto ne mercatoribus quidem competunt usurae . 688. §. final.

Creditum indole sua fructus gignere non potest . 798. §. 2.

Per publicum instrumentum creditum fit exploratissimum . 80. §. 3.

Creditorum dismissio juxta juris dispositionem fieri debet , habita relatione ad tempus crediti constituti . 818. §. 9.

Ex credito praeexistenti licito jure obliqui cambii species constituitur . 224. §. 5.

Quin debitor possit ea , quae de cambio directo sancita sunt ad diversam in initio contractus speciem , transferre . *ibid.* §. 5.

Creditum non probatur melius , quam publicis tabulis , quibus omnis est fides praestanda . 257. §. 3.

Creditum censetur satisfactum , si praetensus creditor passus est executionem a praetenso debitorre , quia reclamaverit . 322. §. 5.

Creditum censetur extinctum , si creditor res debitoris penes se retinens haeredi exhibere recusat ,

41
nec de his ullam redditionem reddit . 337. §. 12.

Melius constare non potest de credito , quam exhibendo debitoris confessionem . 546. §. 4.

Creditum pecuniarium absque interpellatione requisitorum Castrensiis nullos fructus producit . 663. §§. 6. & 7.

Cum agatur de credito privilegato aut obligatione Camerali munito , prohibitum variari potest executio . 824. §. 3.

Et de uno in alium libere renovari , donec plena satisfactio consequatur . *ibid.* §. 3.

Culpa .

Ex propria culpa nemini licet condicendi fructus crediti & quantitatis referre compendium . 47. §. 8.

Culpa indiget certis probationibus . 479. §. 12.

Turpe est , quod ex propria culpa provenit in alterius odium retorquere . 516. §. 8.

Curator .

Curator non potest de bonis minorum quocumque interposito contractu sibi addicere quidquam sub poena non solum amittendi rem emptam sed quadruplum praestandi . 48. §. 6.

Non modo fraudem ac dolum praestare debet , verum etiam repurare minoribus cogitur quidquid ex ejusdem levissima culpa jacturae pertulerint . 29. §. 2. & 30. §. 3.

Potest curator transactiones et
F

iam iure; quae firmatae manent nisi curatorem mala fide congruo in iudicio se gessisse probetur. 78. §. 5.

Curator contractum auctorare debet ut validus dicatur. 692. §. 10.

Crimen.

In iudiciis crimen non praesumitur ideoque maximis indiget probationibus. 494. §. 3.

Verum, ubi reapse nullomodo objectis responderi queat, aut defendi non potest; Admitti debet. 819. §. 9.

D

Damnum.

Damnum est patrimonii immunitio, seu id, quod ex nostro patrimonio deest. 450. §. 3. & 123. §. 5.

Sub Damni nomine veniunt etiam lucra amissa. 35. §. 7.

Quae reficienda sunt ab illis, quorum culpa obvenit. *ibid.* §. 7.

Damnorum refectionem postulare a contractu obventorum in eo iudicio, in quo contractus rescissio petitur, extraneum est. 40. §. 8. & 390. §. 2.

Damnum sequitur solum auctorem. 83. §. 7.

Sub nomine refectionis damnorum veniunt etiam expensae extrajudiciales. 179. §. *final.*

Nullum damnum in insontem & pactorum in fide quiescentem re- torqueri potest. 190. §. 8.

Nefas est alterius pecuniam cum illius damno in propriam utilitatem erogare. 302. §. 3.

Ad inducendam damnorum actionem, requiruntur evidentissimae probationes. 363. §. 5. & 364. §. 3.

Nec praesumptiones aut conjecturae sufficiunt. 363. §. 5. & 364. §. 3.

Mora irregularis non excusat ab emendatione damnorum. 390. §. 11.

Damnorum emendatio postulatur non poenae nomine, sed ob inadimplementum pactorum. 450. §. *final.*

Ad damnorum actionem admittendam requiruntur non solum probationes verum etiam caussa immediata & directa. 499. §. 4.

Ita ut omnia valeant ad ea excludenda. *ibid.* §. 7.

Cum de damnis agitur fieri nequit extensio de casu ad casum sed omnis ad ea excludenda sumitur interpretatio. 521. §. 2.

Doli & culpa expers ad damnorum emendationem nequit condemnari. *dec.* 8. §. 7. & 607. §. 9.

Cum nemo ex facto alterius sit praegravandus, damna, quae a tertio inferuntur, ab hoc sunt emendanda. 707. §. 6.

Damna, quae conductori obveniant ex facto, vel in odium locatoris, ab hoc reficienda sunt. 708. §§. 2. & 3.

Qui enim causam damni dat,

damnum ipse fecisse videtur *ibid.*
§. 6.

Damnum ab eo resarciendum,
ob cuius moram in danda vel fa-
cienda re obvenit. 790. §. 3. 4. &
366. §§. 4. 7. 11. & 600. §§. 2. 3.
& 601. §. 4. 555. §. 3. 5. & 603.
§§. 2. 3.

Lucrum cessans, aut damnum
emergens potest iustum praebere
foenori lucrum. 798. §. 4.

Damnum e propria culpa ob-
ventum cedit in proprium incom-
modum. 257. §. 6.

Damnum facere censetur, qui
id fecit quod facere ius non habet.
350. §. 6.

In dubio damna excludi debent.
350. §. final. 635. §. 10.

Qui vero damnum intulit,
damnum sarcire debet. 412. §. 9.
& 366. §§. 3. 4. 5. 6 & 649. §. 3.

Damnorum nomine, veniunt
etiam expensae extrajudiciales.
589. §. 2. 444. §. 7.

Nemo ex alterius facto, dam-
num in bonis propriis experiri
debet. 526. §. 22.

Damnis propositis in vim con-
tractus, non solum refici debet
quantum est damnum intrinsecum
sed etiam lucrum speratum. 654.
§. 2.

Damna spectant ad illum, qui
obligationem iniiit. 690. §. 7.

Qui lucrum sentire poterat,
damnum quoque sustinere debet.
808. §. 4.

Damna, quae a re publica di-

manant, publicis sumptibus sunt
reficienda. 288. §. 4. 289. §. 2.

Retorqueri nequit damnum
in eum, qui nullam damno caus-
sam dederit. 303. §. 10.

In damnorum iudicio duo evi-
dentissime probanda sunt; pri-
mum revera damnum obvenisse;
deinde ex ejus culpa, in quem
actio instituitur. 367. §. 7.

Qui ex sua culpa damnum sen-
tit, non intelligitur damnum sen-
tire. 392. §. 3.

Ad refectionem damnorum pe-
tendam necessaria non sunt re-
quisita Castrensia, ob moram,
si obligatus defecit in implemento
facti. 555. §. 4.

Ab injusto rei detentore, sti-
pulatori refici debet quanti inter-
est rem non traditam, nomine
damnorum & fructuum. 623.
§. 2.

Inter mercatores lucri amissio
damnum reputatur. 645. §. 3.

Datio in solutum.

Permissa bonorum datio in
solutum ad creditores dimittendos
nihil aliud respicit quam modum
solutionis debitori indemnitati
consentaneum. 86. §. 8.

Indatione in solutum tenetur
debitor tantum repraesentare,
quanti Creditorem interfuit in rei
cessae possessione haud potuisse
remanere. 738. §. 3.

Simulata datio in solutum pos-
sessionem aut jus aliquod non
transfert. 215. §. 2.

Et datione in solutum corruente, corruunt quoque clausulae appositae: *ibid.* §. 3.

Datio in solutum dicitur simulata, si possessio aut capta non sit, aut fructus non percepti &c. 219. §. 11.

Debitor.

Fingi non potest, nulla pecunia recepta sese subscribere debitorum. 28. §. 5.

Quo validiora sunt vincula, quibus debitor sese ad solvendum obstringit, eo ineluctabilius debitum erumpit. 42. §. 3.

Leges prohibent, creditorem quidquam superlucrari in causa induciarum tributarum debitori ad solutionem. 47. §. 7.

Debitorum ad satisfactionem debiti certi, liquidi & confessi opportuno juris remedio ad solutionem cogendi sunt. 60. §. 2.

Debitor proprio facto & confessione solutionem evitare nequit nec impedire mandati executionem. 61. §. 4.

Debitor nisi integram summam bona fide se persolverisse doceat, non omnino libere evadit. 84. §. 2.

Sed pro ea dumtaxat quantitate, quam revera persolvit, liberationem assequitur. *ibid.* §. 2.

Debitor bona fide solvens inimicis sui creditoris, id tantum assequitur, ne sit in damno, non vero ut lucrum cum ipsius creditoris jactura assequatur. *ibidem* §. 4.

Magnum venit debitori compendium, si ex creditis praeexistentibus Cambia coalescant. 150. §. 5.

Cum enim incontinenti debitum solvere debebat, debitum suum ita in aliud debitum transtulit. *ibid.* §. 5.

Juxta constitutionem Pauli V, tribuitur debitori mensis unius spatium ad relucendum pignus. 187. §. 6.

Adverte, hanc dispositionem locum obtinere in subhastationibus & deliberationibus expletis in urbe. *ibid.* §. 6.

Vel vigore mandatorum expeditorum in Urbe. *ibid.* §. 6.

Est arbitrio debitoris solvere cuicumque ex correis credendi. 235. §. 8.

Debitoribus dolosis non solum nullus favor praestatur a legibus, sed tamquam fures habendi sunt. 295. §. 2.

Neque dilatio quinquennalis aut cessio honorum iis conceditur. *ibid.* §. 2. & 5.

Nec pacisci potest debitor quicumque cum Creditore in perniciem aliorum concreditorum. *ib.* §. 3.

Nequidem si concordia accesserit, cum iis, qui minorem partem constituunt. *ibid.* §. 3.

Dolosus dicitur, si aes alienum contraxerit dum impari solvendo se esse sciverit. *ibidem* §. 4.

Nihil differt debitor decoctus a debitore, qui mala fide aes alienum contrahat sciens se solvere non posse. *ibid.* §. *final.*

Ideoque nulla dilatio ei concedenda. *ib.* §. *final.*

Debitoris confessio aut attestatio ad proprium abjiciendum debitum emissam, nihili facienda. 611. §. 8.

Debitor pignus a creditore venditum ante tempus repetere nequit, verum actionem habet ad quanti interest. 615. §. 2.

Inutile est debitori decocto terminum ad re luendum pignus assignare. 716. §. 11.

Injustum est debitorem ad his solvendum cogere. 244. §. 3. & 247. §. 2.

Debitor, qui absque praefactione sciens contraxit, immerito contractum arguit foenoris, & suam obligationem declinat. 257. §. 5.

Debitor uti non potest juribus ad tertium spectantibus. 327. §. 9.

Solutio facta a debitore prius censetur in fructum & usuras, postea in diminutionem capitis, 544. §. 3.

Constito de crediti existentia, debitor ad solutionem est cogen- dus. 229. §. 4.

Debitor indemnem debet servare fidejussorem. 231. §. 2. & 3.

Declaratio debitoris creditori non nocet, si in favore correi de-

bendi emittatur contra tabularum publicarum fidem ut hunc liberet a solutione. 310. §. 11.

Si liquide non constet de tota debiti summa, est tamen debitor interea condemnandus ad ea, quae liquida apparent. 466. §. 4. 5. & *seq.*

Potest cogi debitor ad alium subrogandum fundum vel censualis nummis condici possunt, si fundus alteri obligatus deprehendatur. 700. §. 4. & 6.

Quamvis debitor non teneatur censualem reddere pecuniam. *ibid.* §. 4. & 6.

Tunc enim per malam fidem interpositam tenetur quoque summam protinus restituere. *ibid.* §. 8. & 10.

Nefas est alterum, quam suum debitorem insectari atque alterius quam sui debitoris res condicere: 739. §. 3. & *final.*

Debitum.

Debitum, quod erumpit ex confessione debitoris est probatissimum. 27. §. 8. 359. §. 6.

Ob Debitum Camerali obligatione munitum, in vim publici instrumenti illico mandati relaxatio concedi debet. 61. §. 4.

Debita confestim dimittenda sunt bonorum alienatione, nec de jure induciae tribuendae. 75. §. *final.*

Non tollitur debitum, quamvis versione facta cambialis creditor inutilem contra tertium cautionem acceperit. 358. §. 10.

Debitum unica solutione dimittendum scindi non potest. 487. §. 2.

Nec creditor cogi potest parciales solutiones recipere absque usuris decursis. *ibid.* §. 2.

Licet vero rite solvere ratam sine usuris, si debiti dimissio per partes ex conventionem permissa fuerit. *ibid.* §. 4.

Debitum dicitur etiam, quod sub conditione debetur. 736. §. 9.

Qui mutuam accepit pecuniam, ad illius restitutionem statim die obstringi debet. 44. §. 2.

Debitum ad certam summam a rejudicata, ad minorem summam cohiberi nequit. 327. §. 5.

Naturalis est debiti indoles, ut licet exigi nequeat deficiente juris praesidio, ubi tamen solum fuerit, repeti non possit. 539. §. 5.

Cum res sit de debito frugifero, solutio censetur facta prius in excomputationem fructuum, deinde capitis. 544. §. 3. & seq.

Debitum anticipata solutione dimitti potest, & justam solutionem inducit 587. §. 4.

Limita, si id debitoris commodo fiat. *ibid.* §. 4.

Intellige, debitum ante diem solvi posse, si certum & purum sit, non impurum quod ob extrinsecas causas deficere possit. *ibid.* §. 4.

Nec umquam debitum contra-

hi potest ea super re, quae numquam recepta fuit. 483. §. 4.

Decimae.

Decimae exigi debent cum charitate. 221. §. 5.

Ideoque in decimarum exactione silere debet quaecumque iudicii formula. *ibid.* §. 4.

Nec ullo servato ordine iudicii, tantum imploratur a iudice, ut Agricolas moneat, ne removeant fruges ab arcis nisi prius decimas praebuerint. *ib.* §. 4.

Qui vero decimas non offert, anathemate punitur. *ib.* §. 5.

Decisiones.

In Decisionibus Rotalibus, id tantum quod ex proposito, & primariae decernitur, non quod obiter dicitur, spectandum est. 604. §. 13.

Declaratio.

Declarationi emissae contra proprium commodum maxima fides tribuenda est. 74. §. 4.

Decoctio Decoctus.

Ad probandam decoctionem gravissimis opus est probationibus. 439. §. 3.

Quae quamvis latens, tum probata censetur, cum nemo fidem Campsori praestet. *ibid.* §. 3.

Pluribus modis probari potest, de quibus latissime vident. *ibid.* §§. sequ.

Traheatis decoctio, etiam paulo post acceptionem litterarum sequuta nihil detrahit acceptantis obligationi. 508. §. 5.

Decoetus tanquam mortuus habetur. 668. §. 10.

Idecirco rigidissime decoctio probanda est. 682. §. 12.

Nempe aut concursus creditorum convocatus, aut administratio, aut cessio bonorum &c. demonstranda. *ibid.* §. 12.

Et cum latens decoctio publicam praecedat, ideo illa non existente, haec existere nequit. *ib.* §. 13.

Unica latitatio, nisi aliae accedant probationes, satis non est ad decoctionem probandam. *ibid.* §. 15.

Protestationes, vero, latitatio, litterae insolutae, fuga &c. simul conjunctae decoctionem apertissime inducunt. 689. §. 11.

Quin tenuissimae eo tempore solutiones sequutam decoctionem excludant. *ibid.* §. 11.

Cessio formalis bonorum decoctionem importat. 44. §. 6.

Delegatio Delegatus.

Delegatio nunquam censetur intercessisse, nisi accesserit consensus delegati creditoris, & delegatarii debitoris. 323. §. 4. & 324. §. 6.

Delegatus non potest alterum subdelegare. 802. §. 7.

Maxime si electa fuerit industria personae. *ibid.* §. 7.

Cum per delegationem dominium transferatur. 236. §. 9.

Ideb in cambil cessione, ubi cessi nominis delegatio inducta fuerit, cessi nominis dominium

in cessionarium transfertur. *ibid.* §. 9.

Intellige, consentientibus debitoribus. *ibid.* §. 9.

Solvendae obligationis modis delegatio adnumeratur, cum novus debitor in locum prioris substituitur. 500. §. 4.

Et dicitur absoluta, cum creditoris, & debitoris consensus appareat. *ibid.* §. 4.

Delegatus Apostolicus.

Delegatus Apostolicus facultatem habet, tum visitandi Clausuram, tum exquirendi rationem administrationis. 222. §§. 5. 7.

Ab omnibus Monachis, & Monialibus. *ibid.* §§. 5. 7.

Quamvis ii observantia longi temporis exempti dici possent. *ibid.* §§. 5. 7.

Deliberatarius.

Non tenetur deliberatarius in ipso Actu deliberationis pecuniam numerare. 187. §. final.

Potest enim pretium solvere jam sequuta deliberatione. *ibid.* §. final.

Jure deliberatarius fructus a fundo deliberato percipere potest. 717. §. 2.

Deliberatio.

In Actu ipsius deliberationis necessaria non est pecuniae numeratio. 187. §. 8.

Solvi enim potest, sequuta deliberatione. *ibid.* §. 8.

Deliberatio est exequutionis effectus. 405. §§. 5. & 6.

Deliberatio bona fide absoluta, licet forma subhastationis rigidissime custodita non fuerint, tamen firma est. 718. §. 17.

Trinae licitationis defectus, nullitatem non inducit, si bona exposita fuerint publicae venditioni auctoritate iudicis cum facultate procedendi oeconomice. 81. §. 8.

Delictum.

Causa delinquendi intercedente, maxime suspicari debet de delicto. 16. §. 3.

Delictum praeseferre debet probationes concludentissimas. 267. §. 2.

Dementia.

A dementia omnis juris praesumptio abhorret. 284. §. 3.

Ita ut qui eam asserat, concludenter probare debeat. *ibid.* §. 3.

Repugnat, ut, qui dementiae incusatur, eodem tempore in re sua se gerat prudenter. *ibidem* §. 8.

Depositio.

Depositio prior semper retinenda est & altera quaevis in posterum facta spernenda veluti ad opportunitatem conficta. 151. §. 12.

Depositum.

Pecuniae depositum habendum est perinde, ac si penes debitorem ipsum maneat, nisi requisita adhibeantur solemnina. 141. §. 4.

Qui depositum debiti confecit datam fidem implevit, nec amplius potest ad solvendum damnari. 190. §. 2.

Depositum confectum absque iudicis mandato nulliter factum ac nullum censetur. 209. §. 9.

Et factum privato debitoris arbitrio pariter nullum habendum est. 240. §. 3.

Nullum quoque dicitur, si non integre factum fuerit. 643. §. 5. & 825. §. 3. 6. & 242. §. 5. & 678. §. 6. & seq. & 679. §. 9. & 334. §. 2.

Nullum quoque, si factum moneta proxime reprobanda. 240. §. 3.

Ut depositum vice fungatur solutionis, & pecuniae periculum in creditorem transfundat, requiritur

I. Quod debitor creditorem vocet ad recipiendum.

II. Quod iudex praefiniat terminum ad recipiendum.

III. Quod creditor injuste recipere recuset.

IV. Quod iudex nummos a Creditore injuste recusatos deponi jubeat. 825. §. 3. & 244. §. 6. 7. & 8.

Si desit unum istorum, habetur tamquam factum non fuisset. 825. §. 3.

Qui assentitur deposito conficiendo ex jure, illi assentitur, nempe ut leges jubent. *ibid.* §. 5.

Rejicitur verò illegitimum. *ib.* §. 5.

Validum depositum non infirmat posterior quomodo libet transmissa intimatio . *ibid.* §. 5.

Ita invalidum ex posteriori transmissa notitia non convalescit . *ib.* §§. 5. & 6.

Depositum factum auctorante iudice si perierit postea, creditori peremptum dicitur . 486. §§. 5. & seq.

Depositum factum in moneta currenti, quamvis postea reprobetur, nullum tamen vitium contrahit . 716. §. 15.

Depositum factum, minime citatis creditoribus, nullum est . 242. §§. 2. 3. 4.

Depositum legitime factum si perit perit damno illius in cuius gratiam factum fuerit . 244. §. 4. & 253. §. 4.

Ideo factum in gratiam deponentis perit suo damno . 252. §. 4.

Pariterque irregulariter factum perit damno deponentis . *ibid.* §. 5.

Depositum perimit obligationem debitoris, non vero liberat debitorem, si creditor caussam habeat respuendi depositum . 326. §. 3.

Depositum factum adhibitis solemnibus, si postea perierit perit damno creditoris accipere recusantis . 718. §. 16.

Nullum dici nequit depositum, si factum absente creditore . 742. §. 4.

Cum debuisset aut adesse, aut procuratorem ad recipiendum eligere . *ibid.* §. 4.

Si Depositarius depositum con-

servat, ut ad omnem deponentis postulationem restituat, tunc si depositum perit, in deponentem periisse dicitur . 253. §§. 5. & 6.

Quamvis irregulariter factus . *ib.* §§. 5. & 6.

Constito de regularitate depositi voliti, & facti nihili faciendum, si coeterae formalitates in usum non venerint . *ibid.* §. 8.

Deportatio.

Deportati dicuntur, cum in ejiciendo praeses usus sit verbo *deportationis*, relegati, si *relegationis* . 796. §. 3.

Hodie nec deportati neque ad triremes damnati mortui censentur civiliter . *ibid.* §. 4.

Ideoque nec civitatis nec patriae potestatis juribus destituuntur . *ibid.* §. 4.

Descendentes.

Nomine Descendentium in infinitum, & si in remotissimis gradibus ab instituyente descendant tamen isti quoque comprehendantur . *dec.* 1. §. 3.

Commemoratis tantum haereditum suorum personis, onus impositum ad eos tantum pertinet nec ad descendentes transferri valet . 59 §. 5.

Filiis tantum vocatis haeredibus, & descendantibus nupiam commemoratis, hos despectos est dicendum . *ibid.* §. 6.

Descendentes masculi sunt, tum qui per virilem tum qui per faeminam lineam descendant . 154. §§. 2. & 3.

G

Nomine enim descendantium veniunt tum agnati tum cognati . 722. §. 5. & 826. §§. 4. & 5. & 769. §. 8. & 774. §. 5. & 804. §§. 3. & seq.

Maxime si sint vocati ab extraneo . 826. §. 5. & 773. §. 3.

Ac repetita descendantium vocatio etiam Cognatos inducit. 155. §§. 2. & 3.

Fieri nequit, quod ad omnes descendentes diffuset haereditas, quae uni tantum restituenda proponitur . 184. §. 6.

Omnium & singulorum vocatorum nuncupatio pugnat cum solius primogeniti admissione cohaeret cum simultaneo descendendum concursu . 202. §. 4.

In successione intestata primum succedunt descendentes, postea ascendentes, hinc transversales . 213. §. 16.

Non potest in descendentes migrare successio, si primus non successerit . 255. §. 14.

Nomine descendantium Masculorum ex foeminis continentur omnes masculi . 297. §. 10.

Ac aequae ipsi succedunt, quamvis per unum aut per multiplex medium foemineum descendant . *ibid.* §. 10.

Concurrentibus descendentibus legitimis cum illegitimis, illi istis sunt praefereendi . 404. §. 7.

Descendentia.

Dari non potest quod in sex stipitum descendentia & vocatis omnibus inter se descendentibus,

nulli inter se transversales esse possint . 240. §. 4.

Descriptio.

Descriptio accurate facta, supplet defectui rei non visae . 20. §. 5.

Detractiones.

Detractiones legitimae ac dotis Maternae competunt super bonis fideicommissariis . 521. §. 4.

Deficiente inventario detractiones intelliguntur consumptae . 281. §. 12.

Devolutio.

Declarata a domino directo devolutione, devolutionis iudicium prius ad exitum perducitur debet, ac deinde locum fieri morae purgationi . 373. §. final.

Dictio.

Dictiones = *solum* = *tantum* = rem cohibent nominatim ad casus expressos . 396. §. 6.

Dictio = *quatenus* = non solum praesefert conditionem, sed stat limitative . 36. §. 7.

Et cum sequenti = *in eis* = collectivam in omnibus contemplatis lineis praelationem demonstrat, & excludit discretivam . *ibid.* §. 7.

Dictio Italica = *O* = latine = *sive* = efficit, ut quae sequitur alternativa non alias ad effectum produci debeat nisi primum omnino evanuerit . 75. §. 5.

Dictio = *e poi* = *seguita la sua morte* = spectat ad effectum institutionis . 114. §. 12.

Scilicet ad haereditatis compendium actu assequendum, non jus

ut ulumque subcessionis. *ibid.* §. 12.

Dictio = *a contemplazione della rinuncia* = & non = *a contemplazione del Matrimonio* = significat Matrimonium esse meram, & non dam caussam occasionalem. 131. §. 13.

Dictio = *loro eredi* = de haeredibus extraneis etiam verba fecisse testatorem significat. 140. §. 12.

Dictio = *suoi* = haeredibus adjuncta, aumquam tanti habenda est, ut jus patronatus gentilitium sive mixtum efficiat. *ibid.* §. 12.

Dictio = *qualsivoglia* = tamquam universalis, omnem casum comprehendit. 157. §. 5.

Dictio = *come sopra* = qualitates singulas designat, & repetit, quae superius expressae fuerint, 229. §. 12.

Dictio = *anche* = natura sua aliquid aliud supponit, quod animum disponendi demonstrat. 419. §. 8.

Dictio = *tutti* = latissima est, & neminem excludit. 423. §. 3.

Dictio = *circiter* = minorem majoremve quantitatem praesferre potest. 607. §. 8.

Efficit quoque, ut obligatio verificetur in minori quantitate. 553. §. 6.

Dictio = *ancora* = non limitativa, sed ampliativa est ad casum ab expresso diversum. 712. §. 6. & 713. §. 10.

Dictio = *loro* = ad proxime nominatos referenda est, ad eos

nempe, quibus statim adhaeret. 711. §. 7.

Dictiones = *successores* = *lineae* = *ascendentes* = ostendunt rem esse de jure patronatus merae, familiari et gentilitio. 37. §. 7.

Dictio = *E'* = sua proprietate conjungit nominatos in eodem ordine. 747. §. 3.

Dictio = *progetto* = sonat in tractatum. *dec.* 47. §. *fin.*

Vocula = *ad* = (cum de dispositionibus pertractetur) adhibita potius quam = *in* = dispositionem jam declaratam, non immutat, neque invertit. *dec.* 200. §. 6.

Dilatio, & Dilatio quinquennalis.

Iniquum est, ac laesivum pro dilatione duorum annorum debitum mille argenteis augere. 190. §. 6.

Debitoribus dolosis nec cessio bonorum, nec dilatio quinquennalis conceditur. 295. §. 2.

Qui dilationem petit ad solvendum, debitum jam fassus est. 358. §. 8.

A creditorum majore numero, non a iudice pendet utrum debitor quinquennalis dilationis beneficio fruatur. 827. §. 2.

Nulla fides ad eam obtinendam adhiberi potest assertis creditis, nisi legitimae probationes accedant. *ibid.* §§. 3. & 4.

Juxta statutum Urbis conceditur, si debitor idonee caverit de solvendo in fine dilationis. *ibid.* §. 6.

Dilatio a creditore debitori in-

dulta nullos producit fructus, & usuras. 798. §. 8.

Denegata dilatione quinquenniali, non venit contra succumbentem etiam resectio, expensarum extrajudicialium. 374. §. 2.

Disdicta.

Disdicta coram iudice incompetendi emissā habenda est, ac si nulla intercesserit. 396. §. 11.

Ludicra dicitur disdictae denuntiatio nisi mandatum speciale principalis in personam procuratoris disdicentis penes acta productum fuerit. *ibid.* §. 12.

Dispositio.

Qualibet in dispositione illi tantum comprehenduntur, qui in finali ejusdem dispositionis ratione continentur. 200. §. 10.

Conditione dispositioni appositā, & non purificata, dispositio nulla censetur. 256. §. 10.

Duae dispositiones oppositae simul stare non possunt. 279. §. 4.

Quaelibet enim dispositio sic accipi debet ut evitetur contradictio. 297. §. 7.

Licet in integrum expendere dispositionis contextum, utramque partem conferre cum altera jam satis explorata ad magis explorandam disponentis voluntatem. 143. §. 6. & 144. §. 3.

Dispositiones ita explicandae sunt, ut nullum verbum remaneat otiosum. 186. §. 7.

Pedissequa vota debent princi-

pali dispositioni famulari. 566. §. 14.

Nec possunt ullo pacto illam subvertere, novas eudere sedes, non vocatas vocare &c. *ibidem* §. 14.

Maxime si, quod disponens voluerat, expresserit. *ibidem* §. 14.

Dispositiva pars, dispositiva vocatio.

Dispositivae testamenti parti coeterae omnes inservire debent. 66. §. 10.

Nullibi melius colligi potest qui fuerint dispositive vocati, nisi eo loci, quo iterum ii omnes vocati in conditione ponuntur. 229. §. 9.

Diversitas.

Summae difformitas, causssae diversitatem significat. 43. §. 8.

Quantitate, pretio, personis diversis in syngrapha appositis, diversa etiam syngrapha esse debet. 12. §. 8. & 9.

Divisio.

Iniquum est divisionis nullitatem postulare, cum jam ab utraque parte executioni commissā fuerit. 189. §. 12. & 13.

Divisionis prohibitionē agnatis praecipue favere voluisse testatorem censetur. 66. §. 9.

Divisionis prohibitio & praeceptum communionis contra bonos mores habentur. 294. §. 8.

Libera enim esse debet dividendi facultas ad jurgia evitanda ser-

vandamque tranquillitatem . *ibid.* §. 8.

Qui bona communia cum alio possessa dividit , non ut alteri donet , sed ut suum agnoscat , proficitur . 206. §. 7.

Nulla est divisio , si dolus intercesserit . *ibid.* §. 9.

Et qui minus medietate , in pari divisione , habuit , enormiter laesus dicitur . *ibid.* §. *final.*

Divisio quandocumque peti potest . 188. §. 10.

Documentum .

Documentum sero exhibitum aut lituris plenum &c. vehementem falsitatis inducit suspicionem . 207. §. 10. & 759 §. 14.

Dolus .

Dolus est crimen , nunquam praesumitur . 36. §. *final.* & 296. §. 5.

Ideoque ad dolum probandum non sufficiunt inania verba . 43. §. 5.

Quidquid actum est per dolum fraudemque nihili habendum est . 48. §. 4.

Mutatio nominis non leve est doli argumentum . *ibid.* §. 7.

Dolus in omni iudicio puniendus . 53. §. 3.

In societate vero est rigorosius puniendus . *ibid.* §. 3.

Cum enim sit dolus calliditas , fallacia , machinatio ad circumveniens alterum adhibita . *ibid.* §. 4.

Ideo qui mihi utile non fecit ,

imo transformavit in noxium , dolo egit . *ibid.* §. 8.

Dolus nunquam praescribitur , ne cum alterius iactura quisquis locupletari possit . *ibid.* §. *final.*

Socius tenetur de dolo . 54. §. 13.

Et tenetur ad quanti interest . *ibid.* §. 15.

Quisquis aliud dicit , aliud agit , aliud simulat , dolo agere dicitur . *ibid.* §. 16.

Descriptionis omissio ex falsa opinione procedens nihil fraudis & doli praesefert . 129. §. 13.

Qui se dolo circumventum affirmat , cum rem proponat asperimam , evidenter id probare tenetur . 500. §. 7.

In vitis , non consentientibus injuria doli inferri potest . *ibid.* §. 11.

Nemo ex suo dolo ferre potest ullum compendium . 611. §. 8.

Praesumptio stat pro doli exclusionem . 296. §. 5.

Doli exceptio ut in creditorem verti possit , oportet , ut is dolo causam dederit . 331. §. 5.

Secus non tenetur de dolo , qui causam dolo non dedit . *ibid.* §. 5.

Oportet quoque demonstrare quod creditor absque illo dolo adhibito obligationem aut contractum non fecisset . *ibid.* §. 7.

Quod ex dolo & fraude factum est , nullum censetur . 601. §. 9.

Qui dolum objicit , eum vere

intercessisse probare debet. 335.

§. 7.

Dominium :

Dominium in primogenituris , juris ministerio in Primogenitum transit . 69. §. 9.

Dominium esse potest duorum in solidum . 512. §. 8.

Dominium soli probatur prae-
cipue a tituli exhibitione ad illud transferendum idonei . 704. §. 4.

Et vetusta ac nunquam inter-
rupta consuetudo fructuum colli-
gendorum . *ibid.* §. 4.

Dominia rerum non nudis ver-
bis sed reali traditione transfe-
runtur . 561. §. 4.

Ex simplici vero traditione rei
dominium non confertur in iis re-
bus , quae in numero & mensu-
ra consistunt , nisi numeratio &
mensuratio intercederet . *ibid.*
§. 7.

Dominus .

Dominus fundi superioris non
tenetur aggeres munire aut foveas
expurgare , ne fundi inferioris
dominus detrimentum patiat .
364. §. 4.

Dominus vero fundi superioris
impendere non potest , quominus
Dominus fundi inferioris aquas
avertere a se possit . *ibid.* §. 4.

Dominus directus nihil de suo
impedire debet ut res emphyteu-
tica servetur incolumis . *ibid.*
§. 4.

Res perit domino suo . 479.
§. 4. & 253. §. 2.

Et is ferre debet quidquid in-

fortunii in ea contingat . 604.

§. 7.

Vetitum est domino ea facere ,
quae servitutem alteri debitum
impediant vel tollant . 705. §. 7.

Solus dominus hypothecam ,
onera , aut servitutes praediis im-
ponere potest . 574. §. 4.

A bonorum Domino rem suam
melioratam vindicante id dumta-
xat refici debet , quod minus in-
ter impensum & melioratum . 74.
§. 6.

A Domino traditis praediis a-
gricultori colendis cum onere cer-
tam quotam annuatim praestandi
haec quota si fructus aliquos affi-
ciat , omnes affecisse videtur .
112. §. 15.

Nisi aliter conventum fuerit .
ibid. §. 15.

Cujuslibet rei periculum &
damnum in dominum est refun-
dendum . 236. §. 10.

Si Emphyteuta sit caducatus ,
sat est Dominum directum vo-
luntatem suam quaecumque ratio-
ne patefacere , ut jus suum exer-
cuisse dici posset . 344. §. 7.

Donatio .

Donatio valida ac legitima ap-
parente , concedenda est statim
donatario ad bona donata immis-
sio . 99. §. 2.

Improbantur donationes inter
Causidicos & Clientes . 171. §. 2.
3. 5. 6. 7. & 172. §. 2. 4. 5. 6. 7.

Non solum ob circumventionis
periculum , sed etiam ex defectu
liberae voluntatis atque consensus

in Cliente propter timorem litis. *ibid.* §. 2. usque ad 7.

Quod nullo jure cogente conceditur, donatum aestimatur. 814. §. 3.

Donatio absque subscriptione incongrua dicitur, & tamquam falsa existimatur. 279. §. 2.

Donationes a quolibet prudenti viro emissae vel publicis, vel privatis tabulis inniuntur. *ibid.* §. 3.

Donatio, quae non fuerit pura & ex mera liberalitate non proveniens, in insinuatione non indiget. 357. §. 10.

Donationi legem donator imponere potest quaecumque velit. 423. §. 9.

In donatione causa onerosa dici nequit, cum donator nullum percipit emolumentum. 438. §. 6.

Donatio per triginta annorum spatium sequuta, infringi nequit. 709. §. 4. & final.

Donatio insinuata ac per aliquod tempus servata, religiose custodienda est. 205. §. 3.

Debet pro re donato aliquam portionem bonorum quae solet esse vigesima, sibi reservare, ut possit testare. *ibid.* §. 7.

Necessarium vero id non est, si usumfructum sibi donator reservaverit. *ibid.* §. 9.

Donatio plurimis conjecturis falsa dici potest, de quibus vident. 280. per tot.

Donatione facta patri, qui acceptavit pro se & filiis, censentur

vocati non ut haeredes patris, sed ex persona propria. 281. §. 5.

Donationis effectus interceptendi non sunt, donec intercepta non sit per rem judicatam donatio. 319. §. 3.

Donatione facta titulo oneroso, nihil officit si testator nihil sibi reliquerit ad testandum. 206 §. 3.

Cum liceat omnia bona oneroso titulo in alium transferre. *ibid.* §. 5.

Etiamsi autem nec onerosa, nec quocumque alio titulo donatio facta, sed ob meram largitatem necessarium tamen non est vigesimam sibi reservasse testator, sed tantum quidquid retinuisse, quantum satis sit ad testandum. *ibid.* §. 7. 8.

Donatio contemplatione Matrimonii.

Donatio facta intuitu certi Matrimonii Mulierem quoque comprehendit. 149. §. 3.

Et quando Matrimonium dicatur finalis donationis causa: & quando impulsiva vident. 431. §. 8. & 9.

Si non certum & determinatum sit Matrimonium, ejus causa donatur, impulsiva tantum esse dicitur, quae etiamsi non impleta, donatio tamen consistit. 709. §. 6.

Facta a titulo di pura e semplice donazione demonstrat Matrimonium non causam finalem, sed tantum impulsivam fuisse. *ibid.* §. 6.

Facta, ut *con maggior lustro e decoro sostenga i pesi Matrimoniali* nonnisi incidenter & secundario matrimonium respexisse censetur. *ibid.* §. 7.

Et de aliis conjecturis vident. 709. §. 7. & *sequent.* & 710. §. 2. 4.

Donatio intuitu Matrimonii a testatore facta, sive eo vivo sive mortuo, sive ante sive post delatam successionem satisfiat, conditioni nuptiarum contrahendarum, semper tamen sustinetur. 120. §. 8.

Nec per supervenientiam filiorum potest revocari. 205. §. 5.

Cum talis donatio exhibeat contractum corresponsivum. *ibid.* §. 6.

Donatio cujus causa finalis sit Matrimonium dicitur contractus innominatus = *do, ut facias* = 206. §. 3.

Donatio quoad insinuationem.

In donationibus non semper necessaria est insinuatio. 99. §. 3.

Imo non nunquam facile suppletur sive remittitur. *ibid.* §. 3.

Scilicet per juramentum. *ibid.* §. 3.

Aut donantis jurata renunciatio omnem excludit insinuationis necessitatem. *ibid.* §. 3.

Donatario insinuationem perficiente in ipso donationis instrumento, non solum non urget necessitas alterius insinuationis faciendae, sed imo prorsus excluditur. *ibid.* §. 4.

Ante insinuationem quae ad validitatem actus de essentia & pro forma a lege requiritur, donatio imperfecta censetur ex defectu consensus. 171. §. 9.

Et est revocabilis. §. 9.

Nec sufficit insinuare, jam actio iudicio aut incepto. *ibid.* §. 10.

Non enim prodest re amplius non integra. *ibid.* §. 10.

Donatio irrevocabilis inter vivos & major solidis tercentis antiquitus, nunc quingentis, indiget necessario insinuatione. 279. §. 12.

Etiamsi sit inter sanguine conjunctos. 279. §. 12. & 488. §. 9.

Donatio quod revocationem ob super supervenientiam filiorum.

Revocari nequit, si facta sit intuitu matrimonii. 205. §. 5. & 6.

Donator.

Quoties non adempta imo explicite praeservata fuit libertas donatori de reliquis bonis disponendis, indicium est donatorem noluisse firmam dispositionem. 39. §. 6.

Nequit donator ferre retro pedem & donatarium laedere donationem revocando onerosam. 206. §. 4.

Etiamsi in donatione expresse non reservaverit sibi vigesimam donator; ac si quidquid aliud minoris momenti sibi retinuit, sufficit, ne donatio corrumpatur. *ibid.* §. 6.

Dos.

Filio & haeredi testamentario dos materna debetur . 21. §. 2.

Eaque pro virili cum fratre cohaerere aut sorore consequenda est . *ibid.* §. 2.

Mulier inuupta potest semper de sua dote testari . 23. §. 5.

Assumit enim locum legitimae, & liberum devenit mulieris patrimonium . *ibid.* §. 5. & 6.

Dos, quae ab extraneo datur, censetur mulieri donata, nisi expressa pactione cautum fuerit, illam reddi debere . 814. §. 2.

Maxime in casu, quo mulier a patre congrue dotari poterat . *ibid.* §. 2.

Reservatio jurium pro assequenda dote ex bonis paternis vel Maternis quae ab extraneo conceditur, non censetur profectitia & intuitu patris assignata . *ibid.* §. 3.

Imo tradita videtur, dummodo congruam dotem a patre non consequatur . *ibid.* §. 3.

Dotantis declarationes liberam dotis traditionem affirmantes indubium nequeunt revocari . *ibid.* §. 5.

Inventarii defectus nihil officit ad excludendam actionem pro dote . 274. §. 8.

Multo magis si testator absolvit haerodem ab ejusdem inventarii confectione . *ibid.* §. 8.

Per dotem etiam post Matrimonium foeminis consultum est . 275. §. 2.

Dotis congruitas atque justitiae

familiae censu atque ex dotandae qualitate decernitur . 281. §. 15.

Data doti privilegia durant perpetuo, quousque dos durat, nec ex mulieris senectute privilegia illa conticescunt . 388. §. 2.

Dos peti non potest, nisi donec puella nubat . 420. §. 10.

Dos quoad avocationem pecuniae gaudet privilegiis fisci . 615. §. 6.

Limita: hanc dispositionem locum habere cum res sit de avocatione pecuniae a posteriore Creditore qui receperit non titulo oneroso sed titulo lucrativo . *ibid.* §. 6.

Avus paternus praedefuncto filio neptem dotare debet . 624. §. 3.

Licet dives sit, & aliunde dotata . *ibid.* §. 3.

Dos congrua esse debet tum patrimonio Mulieris tum mariti qualitate . 624. §. 5. & 625. §. 3.

Dicitur non congrua, si legitima sit minor . 624. §. 8.

Dotis supplementum ejusdem dotis partem constituit . 626. §. 2.

Mulier pro dote agens repetere potest expensas judiciales & extrajudiciales . 626. §. fin. & dec. 795. §. 2.

Peti quoque potest supplementum dotis si dos congrua non fuerit . 625. §. 3. & 197. §. 3. & 199. §. 5.

Eadem sunt privilegia tum dotis tum augmenti dotalis . 706. §. 4.

Incogruum non est, quod mulier in propiorum filiorum, & ne-

potum gratiam sua privetur dote. 712. §. 8.

Dos a testatore foeminis designata pro argumento non est eadem non fuisse ad successionem vocatas. 769. §. 7.

Juxta nonnulla statuta licet mulieri disponere de certa dotis parte erga extraneos. 293. §. 8.

Virgo matura dotem paratam habere debet, ut facilius nuptias contrahere possit. 381. §. 3.

Dos juxta Urbis statutum tradi non debet, si alimenta praebeantur innuptae. 686. §. 2. & 3.

Eoque in casu foemina actionem habet ad dotem consequendam cum nubat. *ibid.* §. 2. & 3.

Et quando nam dos veniat in causa testati & quando in causa intestati viden. *ibid.* §. 4. & *seq.*

Dos quae succedit loco legitimae, nexus omnes, onera, & conditiones respuit. 24. §. 5. & 6.

Alimenta foeminae praestita illius dotem nequeunt decurtare. *ibid.* §. 5. & 6.

Aut renunciationem supponere. *ibid.* §. 9.

Dote foeminis a patre relicta, illae excluduntur propter dotem relictam non propter Masculos. 351. §. 6.

Jura a dote provenientia omnes vincunt creditores, quocumque suffultos titulo. 547. §. 3.

Privilegium enim dotis, privilegio legis *Interdum* anteponitur. *ibid.* §. 4.

Expedit enim Reipublicae, ut

Mulierum dotes salvae sint. *ib.* §. 4.

Dos

Quoad Constitutionem Sixtinam.

Hodie ab augmentum onerum Matrimonialium, locum amplius non habet constitutio Sixtina. 624. §. *final.*

Dummodo derogatio impetretur. *ibid.* §. *final.*

Dos aestimata, vel inaeestimata.

Dos relicta = *in moneta* = intelligitur constituta aestimata, sive in quantitate. 381. §. 5.

Dos quantitativa in qualitativam converti nequit, nisi intercedente mulieris consensu. *ibid.* §. 6.

Cujus consensus, ut rite praestitus dicatur, adhibenda sunt praescripta solemnia a lege aut statuto. §. 6.

Mulieri enim magis expedit habere dotem in pecunia, quam in fundis. *ibid.* §. 7.

Quoties in dotem res aestimatae, vel datae, vel assignatae fuerint, toties de iisdem rebus inter contrahentes vera emptio venditio tacite inita censetur. 383. §. 5.

Adverte si emptio venditio ex illa aestimatione profluens vere perfecta fuerit. *ibid.* §. 10.

Dos quoad Avum.

Avus paternus tenetur dotare neptem quamvis aliunde dota-

tam, si pater praedefunctus sit : 624. §. 3.

Et tenetur etiam dotare nepotem, quando nullus filius reliquit profectionis substantias. 625. §. 6.

Dos

Quoad assecurationem.

Pignus & securitas quantitatem receptae dotis totius excedere non debet. 387. §. 3.

Dos

Quoad Auth. Res, quae.

Præscribit *Auth. Res*, quae *Cod. comm. de legat.* ut dotibus sive constituendis, sive restituendis primogenitura, & fideicommissa ascendentia in subsidium teneantur. 378. §§. 2. & 3. & 384. §. 2. & 573. §. 6. & 379. §. 2. & 524. §. 10. & 574. §. 10.

Quamvis Primogeniturae institutor expresse id ipsum prohibuerit. 378. §. 4.

Dos

Quoad confessionem de recepto.

Dotis aut constitutae aut receptae licet solemniter emissa confessio nihili valet, nisi de vera, effectiva, & reali numeratione constet. 349. §§. 10. 11. & seq.

Dos

Quoad constitutionem.

Non praesumitur patrem, qui aequa dilectione sit filius prosecutus, disparem & inferiorem

alteri dotem constituisse : 173. §. 5.

Si dos sit incerta seu in periculo ob lites obventas, matrimonio etiam deficiente constitui, & in tuto poni debet. 281. §. 4.

Dos constitui debet, habito respectu ad familiae patrimonium, & qualitatem dotandae. *ibid.* §. 5.

Infirma valetudo, & aetas requirunt dotem satis amplam. *ib.* §. 6.

Nihil officit dotis constitutioni si exinde dissipetur, aut subvertatur fideicommissi substantia. 378. §. 5.

Dos filiae constitui debet etiam si nubat invito Patri. 624. §. 6.

Cum enim dos stet loco legitimae, inter exhaereditationis causas non legitur, si nuptiae fuerint invisae. *ibid.* §. 6.

Adverte tamen dotem stare loco legitimae quoad privilegia, non quoad quantitatem. 625. §. 8.

Dotis constitutio facta a fideicommissi ascendentis conditoribus, nisi congrua sit nihili facienda est. 379. §. 4.

Quandoque enim dotis constitutio omnem fideicommissi substantiam absumit. *ibid.* §. 6.

Statutum praescribens, foeminas dotatas acquiescere debere, intelligitur congrue dotatas. 628. §. 2.

*Dos**Quoad fideicommissum.*

Quoties Dos e fideicommisso detrahitur, evidens est bona libera prorsus deficere. 281. §. 2.

Adeo ut bona fideicommissaria nonnisi in subsidium veniant. *ibid.* §. 9.

Nefas enim est foeminae diviti ex fideicommisso dotem condicere. *ibid.* §. *final.*

*Dos**Quoad fructus.*

Cum fructus dotis debeantur ad substinenda onera matrimonialia. 626. §. 2. & 627. §. 2.

Ideo debentur a die initi Matrimonii. 626. §. 2. & 627. §. 2.

*Dos**Quoad patrem.*

Debet pater necessario filiam dotare. 624. §. 2.

*Dos**Quoad restitutionem.*

Auth. res quae locum habet etiam pro dotis restitutione. 573. §. 6.

Quia dotis restitutio est debitum necessarium. *ibid.* §. 6. & 482. §. *final.*

Et, quod ultra dotis restitutionem a viro promissum est, id nullo gaudet *Auth. beneficio.* *ibid.* §. 6.

Est restituenda, tam si ex bonis familiae, quam si ex bonis propriis uxoris constituta fuerit. 293. §. 4.

Reductio in restitutione dotis

facienda est, si moneta, qua soluta fuit vilescat tempore restitutionis. 173. §. 5. & 6.

Lex prohibens dotis amotionem absque consensu patris dotatae accipi non potest pro lege dotem restituendi a dotata cum bonis, quae a Patre aut Matre obtinisset. 814. §. *final.*

Jure meritoque dotis separatio postulatur, cum post testatoris obitum factus sit restitutioni locus. 274. §. 3.

Dos, quae quantitativa fuit tradita, in quantitate restitui debet. 388. §. 2.

Dos quoad solutionem.

Adveniente dotis restituendae die, & moneta duplicis valoris currente, medietas ex aerosis nummis, medietas ex auro argenteove solvenda. 706. §. 3.

Idem de dotis fructibus aut augmento dicendum est. *ibid.* §. 6. & 7.

Dos quoad separationem.

Cum factus sit dotis restitutioni locus, jure separatio postulatur. 274. §. 3.

Nec sufficit omissio inventarii. *ibid.* §. 10.

Necesse enim esset demonstrare, factas fuisse alienationes tam in genere quam in specie. *ibidem* §. 10.

Dubium.

In causis in gradu Appellationis vel restitutionis in integrum promovendis, dubia continent

substantiam sententiae in prima instantia latae. 209. §. 3.

Dubio proposito stricte standum est. 336. §. 11.

Ita ut additio = in casu &c. = omnia, quae ad aliam spectant disputationem rejicit. *ib.* §. 11.

Duplicitas.

Partitarum duplicitas non praesumptionibus, neque illationibus, sed certis probationibus, demonstranda est. 12. §. 6.

E

Ecclesia.

Ecclesiae interesse nihil praedictum inferitur, si Canon ab alio potius, quam emphyteuta solvatur. 63. §. 8.

Ex privato alicujus consilio quod ab extrinsecis causis procedere potest, Ecclesiae laesio produci non debet. 64. §. 17.

Ecclesia cum alterius jactura non locupletatur. *ibid.* §. 21. & 263. §. 11.

Non censetur privilegiata Ecclesia, si indiscriminatim lex aliqua de omnibus loquatur, quin peculiariter illi Ecclesiae privilegia concedat. 248. §. 12.

De Ecclesia Setina in specie, & Serminetensi viden. 730. 731. 732. *per tot.*

Ecclesiasticus.

Statutis foeminarum exclusivis Innocentius XI., etiam Ecclesiasticos inclusos voluit. 743. §. 8.

Edicta.

Edicta vi propria induunt naturam citationis. 221. §. 6.

Constituunt judicii fundamentum & reddunt litem contestatam. *ibid.* §. 6.

Electio.

Qui in numero, corpore, familiarave eligibilium versantur, indiscriminatim gaudent successione compendio. 202. §. 2.

Eleemosynae.

Quod in causam eleemosynae traditum fuit, etiamsi per centenarium tempus traditum fuisse probetur, nunquam titulum praebet ad eandem eleemosynam titulo coactivo in posterum praetendendam. 704. *per tot.*

Vide *Legatum Pium.*

Emphyteusis.

Concessio ad tertiam generationem masculinam non inducit locationem, verum emphyteusim. *dec.* 7. §. 5.

Emphyteusis perpetua est utilior Ecclesiae, ob interesse, quod habet Emphyteuta bona meliorandi & conservandi. 64. §. 5.

Emphyteusis perfici debet, interveniente publico instrumento ac omnibus solemnibus adhibitis. 680. §. 4.

Multo magis nihil actum dici debet, si deficiente scriptura, dubia proponatur concessio, & evidens non sit emphyteusis probatio. *ibid.* §. 5. & 8.

Testes nihil probant in emphy-

teusi, deficiente scriptura; *ibid.* §. 9. 11. & *seq.*

Qui morae purgationem postulat, cecidisse fatetur a jure emphyteutico. 697. §. 7.

Censetur inducta emphyteusis ex investiturae instrumento & aliis conjecturis. 139. *per tot.*

Uti de aliis conjecturis eam inducentibus. *ibid.*

Emphyteusis quoad devolutionem & caducitatem.

In contractibus emphyteuticis ad caducitatem evitandam; modi ac pene ob moram in solvendo canones pacti resolutivi indolem assumunt. 665. §. 15.

Emphyteuta.

Emphyteuta qui canones non solvit, aut jam obtentam morae purgationem fefellit, non est ad ulteriorem morae purgationem admittendus. 697. §. 5. & 698. §. 4.

Doloso enim & culposo emphyteutae est beneficium purgandae morae denegandum. 697. §. 11. & 12. & 698. §. 6. & 10.

Onerum solutio spectat ad emphyteutam. 640. §. 6. & 641. §. 3.

Emptio:

Pretii tenuitas ne medietatem veri valoris pertingens, pactumque redimendi conjunctum, non emptionem venditionem partes iniisse, sed foenus occultare voluisse demonstrat. 68. §. 5.

Ficta & simulata quoque dicitur si contrahentes fassi sint, in-

terusuria non percepisse pro modo fructuum prediorum sed pro ratione usurarum. *ibid.* §. 9.

In emptione venditione praecipuum est, ut pericula rei venditae non ad venditorem, sed ad emptorem referantur. *ibidem* §. 10.

Ex ipsa emptionis venditionis natura promanat obligatio venditoris ad emptorem liberandum. 83. §. 3.

Res illius propria est, cujus nomine emitur. 101. §. 3.

Non enim ei acquisita censetur qui pecuniam solvit, sed cujus nomine res empti fuit. 102. §. 4.

Emptor potest retinere simul fundum & pretium, si fundus non ea libertate praestet, quam venditor promiserit. 127. §. 3.

Valet emptio venditio, quousque congruo in judicio illius nullitas pronunciatur. 390. §. 7.

Qui inita emptionis venditionis pacta violavit tenetur ad damna & ad quanti interest. 597. §. 4.

Perficitur emptio, consensu, re, & pretio. 354. §. 6.

Adeo ut non requiratur scriptura. *ibid.* §. 6.

Tria enim illa emptionem efficiunt. 820. §. 3.

Adeo ut cessio venditionis naturam induat. *ibid.* §. 3.

Maxime si accedant clausulae constituti, & praecarii. *ibid.*

Emptor :

Emptor potest simul retinere fundum , & pretium , si fundus non ea libertate praestet , quam venditor promiserit . 127. §. 3.

Periculum rei venditae post perfectum contractum spectat ad emptorem . 390. §. 10. & 507. §. 10.

Emptor , qui ratam habuit reservationem juris pascendi , & lignandi , utrumque jus non potest impugnare . 82. §. 11.

Emptori turbato competit liberatio a molestiis a venditore praestanda . 83. §. 4.

Sola declaratio fundi cum promissione evictionis , sufficit ut emptor insurgere possit adversus creditorem pro liberatione a molestiis . *ibid.* §. 6.

Emptori rite possidenti vim inferre non licet . 272. §. 3.

Vitium rei venditae nocet venditori , si emptor vitium nesciverit . 507. §. 20.

Secus si novisset . *ibid.* §. 20.

Emptor non tenetur solvere pretium rerum sine ipsius culpa amissarum . 702. §. 4.

Emptor tutus redditur ab hypothecis a venditore contractis , si creditores dimittat juris ordine servato . 818. §. 10.

Emptor , qui rem non obtinuit vel facto vel praetermissione venditoris , non est cogendus ad pretium solvendum . 352. §. 6.

Nunquam ad emptorem censeatur translatum periculum , si ven-

ditum fuerit genus non species . 433. §. 8. 436. §. 5.

Emptor servare debet factum venditoris si contractus locationis conductionis antea a venditore initus juratus fuerit , & hypothecam generalem praesetulerit . 570. §. 4.

Emptori duae actiones competunt , altera ad sibi tradendam rem emptam , altera ad condicendum , quanti amisit , ob moram traditionis . 600. §. 11. & 601. §. 3. & 603. §. 10.

Emptoris in re tradenda silentium , indicium est illum ea re tradita contentum esse . 237. §. 9.

Aut saltem moram in traditione contractam remisisse . *ibid.* §. 9.

Res quamvis non tradita & in contractum jam perfectum deducta si pereat , perit emptori . 396. §. 4.

Emptor a data fide desciscens damna venditori obventa reficere tenetur . 393. §. 3.

Qui sciens rem emit periculosam , & indubiam censetur aleam ludere voluisse . 442. §. *final.*

Nulla idcirco ei competit actio ad repetendum pretium . *ibid.* §. *final.*

Emptoris conditio ex facto posteriori venditoris deterior fieri nequit . 562. §. 5.

Emptor , qui rem alterius obligatam sciens emit , frustra postea

liberationem a molestiis postulat . 661. §. 6.

Principis factum seu casus fortuitus afficit tantum emptorem , cum evictionis promissio non intret ubi res fuit evicta per manum superiorem seu extrajudicialiter . 507. §. 15.

Enunciativa .

Enunciativa quomocumque accipiat , numquam tamen tanti valet , ut jus percipiendi fructus compertissimum auferat iis , qui jure proprio vocati sunt . 202. §. *final.*

Simplici enunciativae nulla fides adhibetur . 806. §. 8.

Cum desint monumenta , ad quae habeatur relatio . *ib.* §. 8.

Episcopus .

Optime se gerit Episcopus , si poenis corporalibus poenas addat pecuniarias . 220. §. 5.

Epistola .

Inter mercatores epistola vim habet publici instrumenti . 668. §. 2.

Eques Hierosolymitanus .

Quidquid habet eques hierosolymitanus professus , non pertinet ad ipsius privatum patrimonium sed ad aerarium ordinis . 152. §. 3. & 8.

Error .

Error aut falsum suppositum omnes vitiat contractus dummodo super eodem errore seu falso supposito expresse non convenerint contrahentes . 175. §. 6.

Error judiciorum sive litarum

sententiarum aequiparatur casui fortuito . 507. §. 18.

Error circa substantiam consensus removet ab actu . 806. §. 6.

Error nunquam obstat veritati . 226. §. 7.

Etsi error contractum non rescindat , actionem tamen tribuit ad correctionem explendam . 622. §. 2.

Evictio .

Evictione agens , non potest repetere pretium originarie solutum , sed eum tantum valorem , quem res amissa tempore evictionis habebat . 40. §. 8.

Sola declaratio fundi cum promissione emendationis evictionis sufficit ut emptor agere valeat adversus venditorem pro liberatione a molestiis . 83. §. 6.

Evicto fundo , promissores tenentur ad singula damna & interesse . 157. §. *final.*

Ob evictionis periculum tertia valori pars detrudere licet . 298. §. 10.

Principis factum seu casus fortuitus afficit tantum emptorem , cum evictionis promissio non intret ubi res fuit evicta per manum superiorem seu extrajudicialiter . *dec.* 507. §. 15.

Vix spoliatus qui est bonis ei cessis jus habet molestias omnes vertendi in eum cum quo contractum iniit . *dec.* 783 §. 3.

Examen testium.

Male propinatum ex personarum qualitate respuendum est. 429. §. 12.

Inutile est formale testium examen, si ab eorum antea testis depositionibus nihil dubitandum relinquant. 430. §. 9.

Exceptio.

Unius casus exceptio comprehensionem aliorum non inducit, qui comprehensi non fuerunt. 157. §. 6.

Exceptiones implexae non possunt remorari exequutionem actionis expeditae. 494. §. final. & 247. §. 7. 254. §. 3.

Excessus.

Quilibet excessus in exequutione mandati iudicis, in attentatum semper abit. 688. §. 2.

Excludere Exclusio.

Non censetur exclusus, si vocatus ad successionem non nubat, dummodo non adsit onus nubendi. dec. 3. §. 4.

Exclusio a certa haereditate fideicommissaria satis est, ut exclusus, quamvis in linea existat succedere non debeat. 38. §. 7.

Et existimatur quoad successionem perinde, ac si nunquam extitisset. *ibid.* §. 7.

Non intrat exclusio foeminarum ubi haereditas a masculis adita non sit. 812. §. 3.

In quavis statutaria exclusionem foeminarum in gratiam masculorum, liberum est masculis illas non admittere. *ibid.* §. 9.

Semel vero admissas non licet amplius excludere. *ibid.* §. 9.

Exclusio foeminarum per modum regulae facta praecipua est conjectura ad coerendam descendantium masculorum vocationem ad solos agnatos masculos. 154. §. 4.

Exclusio foeminarum oportet separata actione concepta sit, ut, ubi masculorum vocationi adhaereat, unam virilis sexus praedilectionem indigitet. *ibid.* §. 6.

Quin excludat masculos foeminarum. *ibid.* §. 6.

Exclusis primis foeminarum filiis, multo magis exclusi censentur cognati. 229. §. 15.

Quia non poterant procreari nisi a foeminis. *ib.* §. 15.

Nec ullus potest esse locus vocationi subsidiariae, si de exclusionem constet. *ibid.* §. final.

Odiosum est omnes primogenitos excludere, & unum tantum successione ditari. 144. §. 3.

Excussio.

Non est locus excussioni, si debitor mandati exequutionem jam in se habeat. 410. §. 7.

Si latitavit, si carceribus mancipatus, si bonis cessit. *ibidem* §. 7.

Exequutio.

Firma exequutione manente, debitorum coetera bona insectari nequeunt. 549. §. 4.

Valida exequutio erit in substantia, si id tantum exequutum

est, quod per sententiam concessum fuit. 345. §. 3.

Una exequutio alteram non impedit, imo omnes in unum collimant finem solutionis assequendae. 767. §. 5.

Posita exequutione valida & justa, ad ulteriora procedi debet. 115. §. 3.

Quamvis exequutio differatur, & interea lex edatur illam exequutionem abrogans, tamen haec non afficit exequutionem illam datam in vim legis postea abrogatae. 207. §. 4.

Cum retrahatur ista exequutio ad diem, quo illa decreta fuit. *ibid.* §. 4.

Exequutio facta auctoritate praetoris valida de jure praesumitur. 215. §. 2.

In rejudicatae exequutione excludi non debent quae res iudicata inclusit aut viceversa. 348. §. 9.

Imo praecise eidem rei iudicatae standum est. *ibid.* §. 9.

Exercitor.

Navis exercitor est is ad quem obventiones & redditus pertinent. 34. §. 4.

Obligatur ex facto & culpa Magistri navis, eorumque omnium qui in navi versantur. *ibidem* §. 6.

Libet exercitoribus magistrum immutare eosque ad libitum subrogare. *ibid.* §. 8.

Non tenetur exercitor casu fortuito. 93. §. 2.

Exemptio.

Exemptio bonorum ad Monachos spectantium a potestate Episcopi apta non est, ad probandam territorii separationem & jurisdictionem activam. 222. §. 6.

Expensae.

Qui venit ad causam absque probationibus, ad expensas est condemnandus. 43. §. *final.*

Promissor evictionis evictionem & expensas praestare tenetur. 157. §. 8.

Sub nomine damnorum veniunt etiam expensae extrajudiciales. 179. §. *final.* & 444. §. 10.

Expensae factae pro alicujus rei conservatione, nullam regulariter resectionem obtinent. 571. §. 4.

Nisi ob eandem magna utilitas allata sit praediis ipsis. *ibid.* §. 4.

Expensae factae in reparationem rei fideicommissariae integre a successore reficiendae sunt. 572. §. 10.

Victus debet refundere victori expensas in iudicio factas. 619. §. 4. & *dec.* 9. §. 3.

Expensae liquidandae sunt pro rata victoriae. 46. §. *final.*

Cum expensae debeantur jure actionis, debentur tam judiciales quam extrajudiciales. 123. §. 6.

Expensae etiam extrajudiciales reficiendae sunt, si ita pacto conventum fuerit. 532. §. 2.

Reficiendae quoque sunt expensae extrajudiciales eandem habentis causam. *ibid.* §. 3.

Imo si conventum fuerit in genere de expensarum refectione, veniunt quoque extrajudiciales. 376. §. 3.

Mulier pro dote agens repetere potest expensas judiciales & extrajudiciales. 626. §. final. & 795. §. 2.

Extraneus.

Extranei dicuntur illi; qui in ordine ascendentium non sunt & potestatem non habent in personam dotatam. 814. §. 2.

Extinctio.

Simplex declaratio tertiae personae recipientis, quae asserat se necuniam recepit, satis non est ad inducendam debiti extinctionem. 372. §. 5.

F

Factum.

Factis suis resistere, incivile est & propudiosum. 54. §. 7. & 514. §. 6. & 519. §. 3. & 601. §. 7.

Nemo tenetur tertii factum implere. 574. §. 7.

Quod quidem procedit, si personalis obligatio contracta sit, habito respectu ad rem, quae in tertium transiverit. *ibid.* §. 3.

Facultas disponendi.

Data facultate ineundi contractus locationis, non ideo facultas impetita censetur etiam ineundi lo-

catitium contractum ad tempus longissimum. 48. §. 9.

Magis si sit de re pupillari. *ibid.* §. 9.

Libera disponendi facultas perpetuum et irrevocabile dominium utile iis vindicat, qui semper de praediis tamquam liberis disposuerunt. 113. §. 4.

Facultas nominandi.

Ubi definita nominandi facultas tributa est & intra certum personarum genus coercita, non potest conferri nominatio extra illud genus statutum. *dec.* 4. §. 7.

Facultas nominandi etiamsi probaretur nil ponit in esse, nisi ex littera testamenti apertissime pateat, testatorem ea usum fuisse facultate. 110. §. 4.

Falsitas.

Falsa folia minime dici possunt quamvis non scripta neque extensa per manum illius, qui ipsis subscripsit. 27. §. 9.

Dummodo constare possit de approbatione obligati. *ibid.* §. 9.

Crimen enim falsitatis & supplantationis certis indiget probationibus. *ibid.* §. 9.

Ideoque est ab inducente demonstrandum evidentissime. 64. §. 11.

Cum omnis praesumptio stet pro veritate, non pro falsitate narrationis. *ibid.* §. 11.

Falsi suspicio gravissima in iudicio civili pro falsitate habetur. 149. §. 2. & 280. §. 2. & 543. §. 7. & 349. §. 13. & 279. §. 2.

Falsitas nullo potest tegi velamine, nullo removeri artificio. 279. §. 4.

Ad inducendam falsitatem prae oculis plurimum habendi sunt mores praetensi falsarii. *ibid.* §. 9.

Falsitatis argumentum est, si fides Notarii corrupti in contractu intercedat. *ibid.* §. 10.

Quod falsitati innititur, rueret debet. 176. §. 4. & 6.

Falsitas evertitur ob lapsum temporis, nisi contrarium evidenter probetur. 198. §. 6.

Familia.

Sub nomine = *familiae* = veniunt soli agnati. 73. §. 9.

Ex iis, quae ad pompam fiunt verum *familiae* statum erui non potest. 281. §. 8.

Aliquando tamen sub nomine = *familiae* = diversa venit significatio. 711. §. 6.

Quae interpretari solet juxta testatoris expressionem. *ibid.* §. 9.

Fideicommissarius

haeres.

Vide *Haeres fideicommissarius.*

Fideicommissarius

quoad immissionem.

Quoad fideicommissum immissionem postulat, oportet primum se vere vocatum esse, comprobet. 59. §. 2.

Non prodest possessio nec titulus onerosus, ut fideicommissarii immissionem proprio jure

venientis possit remorari: 422. §. 5.

Fideicommissum *in genere.*

Probatis duobus extremis; nempe existentia fideicommissi, & propria vocatione, est concedenda immissio ad fideicommissum. *dec.* 1. §. 2. & 612. §. 4.

Fundo a fideicommissum avulsus in fideicommissum non recidet. 49. §. 3.

Prohibitio alienationis, a fideicommissi institutione nihil differt. 59. §. 4.

Numquam absolutum fideicommissum, sed potius onus reale bonis infixum dicitur, quamvis privationis poena descendentibus, & successoribus indicta sit. *ibid.* §. 8.

Intellige, si antea collato successionis emolumento, maneat in casu contraventionis reservatum descendentibus successionis jus. *ibid.* §. 8.

Censetur fideicommissum in vocatos perpetuo deferri debere, eo modo; quem patris voluntas praescribit in successioneibus intestatis. 66. §. 8.

Nisi aliter testatorem voluisse appareat. *ibid.* §. 8.

Fideicommissum quamvis sit conservatorium, non inde inferri potest, restitutorium quoque esse. 73. §. 8.

Retineri non possunt bona posteriori fideicommissum subjecta ex

titulo fideicommissi anterioris .
ibid. §. *final.*

Instituere , substituere , alienationes prohibere , atque detractiones , votum agnationis , haec omnia fideicommissum significant . 163. §. 4.

Non est de fideicommisso dubitandum , cum & aperta lex huiusmodi fuerit scripta , & expressa ordinata substitutis . 184. §. 5.

Fideicommisso individuo ordinato , licet electio aliquibus data sit , si haec quacumque ex causa deficiat , lex supplet . *ibidem* §. 11.

Eique , dummodo non sit indignus , successionem tribuit , qui aetate omnes superat , & conditiones appositae primus impleverit . *ibid.* §. 11.

In fideicommissis individuus non omnes indiscriminatim descendentes , sed soli primogeniti vocati dicuntur . 200. §. 5.

Et obtinent successionem cum nemine dividuam . *ibid.* §. 5.

Non potest fideicommisso vigente imminui portio , quae post haeredis instituti obitum aliis sit deferenda . 294. §. 5.

Manente fideicommisso , ei deferri debet , qui in linea ultimi possessoris est . 400. §. 3.

Et gravato jungitur actio vinculo consanguinitatis . *ib.* §. 3.

Nisi ultimo loco substitutus duabus lineis institutus vocetur , fideicommissum non erit reciprocum . *ibid.* §. 5.

Sed graduale , & descensivum , & inductum tantum inter duas lineas se junctas , & diversas . *ib.* §. 5.

Qui fideicommissum institutum contendit , evidentissime probare debet . 611. §§. 14. 19. & *final.*

In minima enim dubietate bona censentur libera . *ibid.* §§. 14. & 15.

Optata fideicommissi perpetuitas non independenter , ac indefinite accipienda est veluti appositae accessorie ad respective vocatos , ac substitutos . 711. §. 10.

Ideoque non potest fideicommissum ampliari ad personas nec vocatas , nec substitutas . *ibid.* §. 10.

Fideicommisso delato = *ai figli , e discendenti maschi , e femmine* = tam descendantibus masculis , quam foeminis etiam foeminarum delatum censetur . 720. §§. 4. & *sequ.* & 721. §§. 4. 5. & *seq.*

In fideicommissis simplicibus , & dividuis foemina de suo gradu & linea , in qua sola versatur dejici ab agnatis remotioribus nequit . 769. §. 6.

Fideicommissum agnaticum tribui nequit partim Masculis solum Agnatis , partim etiam Cognatis . 777. §. 4.

Quidquid per fideicommissa inquisitur , vel ex bonis fideicommissariis , fideicommisso subicitur . 281. §. 11.

Ex fideicommisso in contractu instituto Trebellianica non detrahatur. *ibid.* §. 12.

In compensatione aut solutione ex re fideicommissaria assequenda est iudex adeundus. 455. §. 20.

Qui crediti actionem probet, & justam bonorum separationem decernat. *ibid.* §. 20.

Nisi id fiat, nunquam bona restitutionis vinculo obnoxia fideicommissarii sibi addicere potest. *ibid.* §. 20.

Fideicommissum non praesumitur, nisi evidenter probetur. 566. §. 4.

Qui ad bona immissionem petit utpote fideicommissaria, debet probare, & vocationem suam, & bonorum existentiam. *dec.* 1. §. 2. & 612. §. 4.

Ad obtinendam enim immissionem ad bona fideicommissaria tria requiruntur: vocatio; adventa vocationis dies; bonorum fideicommissariorum existentia. 803. §. 3.

Unoque deficiente, est immissio deneganda. *ibid.* §. 3.

Immutatum censetur prius illud fideicommissum, si iisdem bonis alterum a fideicommittente institutum sit. *ibid.* §. 7.

Fideicommissum Agnatitium.

Censetur institutum fideicommissum agnatitium, si facta sit mentio familiae qualificatae per cognominis additamentum. 566. §. 6.

Agnatitio fideicommisso instituta, admittendi non sunt nisi Agnati. 567. §. 7.

Fideicommissum particulare.

Ut quis ad fideicommissum particulare vocatus dici possit, oportet ut comprobet suam realem vocationem & existentiam fideicommissi. 39. §. 3.

Fideicommissum quoad aes alienum.

Firmae remanent bonorum fideicommissariorum venditiones, si factae fuerint ob aes alienum fideicommittentium. 216. §. 3. & 217. §. final.

Pro aere alieno gravatorum alienare non licet. 217. §. final.

Fideicommissum quoad alienationem.

Juxta sanctionem *Aut. Resquae* in defectu bonorum liberorum licet alienare bona fideicommissaria ad foeminas dotandas. 49. §. 4.

Atque addicta bona fideicommissaria foeminis non amplius in fideicommissum redeunt. *ibid.* §. 4.

Bona fideicommissaria pro dimissione aeris alieni gravatorum alienare non licet. 217. §. final.

Secus pro fideicommittentibus. *ibid.* §. final.

Fideicommissum quoad dotem.

Bonis fideicommissariis constituenda dos est foeminis, deficientibus bonis liberis. 49. §. 4.

Adverte tamen, non evelli bona fideicommisso, nisi constet

de honorum liberorum deficientia.
ibid. §. 5.

Dote vero jam constituta, censetur constituta in bonis fideicommissariis, nisi probetur eam fuisse constitutam iu bonis liberis.
ibid. §. 5.

*Fideicommissum
quoad extentionem.*

Fideicommissum vocatorum genus praetergredi non potest. 424.
§. 4.

Neque contra disertam instituentis vocationem exclusis proximioribus nominationis arbitrium erga remotiores potest explicari.
ibid. §. 4.

*Fideicommissum
quoad facultatem alienandi.*

Obtenta alienandi facultate, bona fideicommissaria solvuntur a vinculo fideicommissi & censentur tamquam libera. 818. §. 8.

Fideicommissum.

Quoad progressivatem.

Instituto fideicommissio non per lineam in genere, sed per lineam masculinam; haec non componitur ab aliis quam a masculis masculorum. 38. §. 8.

Foeminis a prima sede exclusis, ac sedem separatam habentibus, indicium est, fideicommissum ex uno in alterum transire personarum genus, dum ex masculis ad foeminas progreditur. 119. §. 5.

Vetito fideicommissi progressu in ultiores gradus per verba = *non più oltre* = patet, solos ex-

pressos fideicommittentem nominasse ac voluisse. 229. §. 14.

Conditio = *maucando tutti all'ultimo che resterà* = tum caeteros, tum eum qui contigit, casum complectitur, ut inter eos omnes, qui antea vocati fuerant ultimi substituti filii deficient. 423. §. 8.

Juxta Cumani theoricam, cum primis adeuntibus fideicommissum expiratum dici nequeat tum ad omnes vocatorum descendendum gradus progredi debet. 712. §. 15.

In fideicommissio progressivo filiorum appellatione absque ulla masculinitatis nota continentur agnati & cognati. 769. §. 4.

Maxime si genus vocatorum sub nomine descendendum expressum sit. *ibid.* §. 5.

Uno fideicommissio progrediente in linea foemina, non potest alterum simile in ultimo agnato expirare. 568. §. 6.

Non enim similia sed dissimilia essent fideicommissa. *ibid.* §. 6.

Fideicommissi progressivitas inducta censetur cum bona descendentibus sunt restituenda. 803. §. 4.

Fidejussor, Fidejussio.

Aequum est, ut fidejussor respondeat pro principali, & impleat promissa. 410. §. 4. & 6.

Fidejussor antequam solvat, fruitur induciis trium vel quatuor mensium. 668. §. 4.

Et in eo spatio non potest a creditore cogi, sed tantum sollicitari ad diligentias adhibendas penes debitorem ut solvat. *ibid.* §. 4.

Fidejussio est obligatio stricti juris. 33. §. 2. & 34. §. 2. & 3.

Ideoque expressa de uno ad alterum casum traduci nequit, neque de altera, ad alteram personam extendi potest. 33. §. 2. & 34. §. 2. & 3.

Et si quid forte varietur absque fidejussoris venia obligatio evanescit. 33. §. 3. & 5.

Indemnitas servandus est fidejussor, cum jam collatum est pretium bonorum. 811. §. 10.

Nec aliquid existimandum, qualis sit dimissi crediti indoles, num sterilis aut frugifera. *ibid.* §. 10.

Indemnitas servari debet a debitore. 231. §. 2. & 3.

Fides.

Fides ex litteris deprompta, sive ex particulari depositione non potest non haberi suspecta. 823. §. 6.

Fiduciarius.

Haeres fiduciarius non potest successoris conditionem deterius reddere. 828. §. 2.

Filii Filiae.

Filius & pater sunt una eademque persona. 829. §. 5.

Ideoque societatem cum patre nequit inire. *ibid.* §. 5.

Filiis tantum vocatis haeredibus, & nusquam commemoratis descendentibus, hos despexisse testatorem censetur. 59. §. 6.

Filiis libera est bonorum casus administrationis. 103. §. 7.

Ut quamvis sub patria potestate sint de iisdem tamen disponere possit. *ibid.* §. 7.

Juxta Bulgari theoricam filii alimenta praestare tenentur Matri relictæ haeredi usufructuariae universali. 106. §. 3.

Limita, id locum obtinere, si filii praetermissi fuerint. *ibid.* §. 3.

Adeo ut nullum locum habeat, si filiis pater alimenta relinquens instituit haereditem usufructuariam uxorem. *ibid.* §. 3.

Filius non tenetur debitores convenire, cum quibus mater contraxit, etiamsi ejus nomine contraxisset. 107. §. 4.

Quemadmodum a parentibus filii, ita a filiis parentes, vel sunt in legitima instituendi, vel ex justa aliqua causa exhaereditandi. 119. §. 3.

Nihil justius quam ut, dum masculus iisdem juribus, quibus pater renunciavit, & ipse valeret, eandem quam pater tulit, retributionem referat. 132. §. 10.

Filius primogenitus & haeres gravatus, alimenta sibi ac pecuniaria familiae habere debet ex primogenitura. 140. §. 8.

Quae ministerio legis ac iudicis officio habere deberet, etiamsi expressis verbis fuerit exclusus. *ibid.* §. 8.

Prohibitio alienationis & patria

praeceptum de omnia subiiciendo primogeniturae reddit filium instabilem . *ibid.* §. 10.

Filiis non fratribus debetur haereditas intestata . 145. §. 3.

Filius, quin ulla faciat aditae haereditatis probationem jure necessarij & suitatis intelligitur haeres . 216. §. 4. 217. §. 3.

Ita ut nisi solemniter abdicaverit haereditatem, intelligatur semper adiisse . 216. §. 5.

Juxta naturae ordinem veniunt facilius viciniore filii propriarum filiarum, quam remotiores. 229. §. 12.

Sub nomine filiarum veniunt indiscriminatim omnes nepotum descendentes foeminae . 414. §. 16.

Filii in paterna domo alendi sunt . 522. §. 6.

Eisque debentur alimenta non ad luxum sed ad necessitatem . *ibid.* §. 6.

Inverosimile est, testatorem haeredes institutos restitutionis onere gravasse erga fratris & sororis filios, non erga proprios . 712. §. 3. 7. 11. 14.

Filii vocati = *acciocchè si conservi la roba nelle figlie e figli della medesima* = censentur vocati dispositivi . *ibid.* §. 4.

Filiorum substitutio ad portionem patris vel matertera sive fideicommissaria, sive vulgaris semper praestat univocum dispositivae vocationis argumentum . *ibid.* §. 7.

Filiis portio legitima debetur, & quidem integra . 714. §. 3.

Factum aut patris negligentia minime praejudicium importare potest iis, quae filiis jure proprio debentur . 721. §. 7.

Aequae est inter filios haereditas dividenda . 806. §. 4.

Non censetur, testatorem cogitasse de filiis gravati, si tempore conditi testamenti minime existebant . 146. §. 5.

Aut gravato onus restitutionis impositum est favore substituti . *ibid.* §. 5.

Magis si remota de iis obtinendis spes esset . 146. §. 5.

Ut exclusi dicantur filii in gratiam substituti, non satis est filiorum cogitatio in una testamenti parte . *ibid.* §. 6.

Sed opus est de filiis cogitatione in ipsa substitutione facienda . *ibid.* §. 6.

Filii in successione accipere debent, quantum pater accepisset, si vixisset . 164. §. 3.

Filii, qui antea ob jus suitatis erant necessarii patris haeredes, possunt a paterna haereditate se abstinere . 218. §. 3.

Dummodo in dicta haereditate se non immiscuerint . *ibid.* §. 3.

Donatione facta patri, qui acceptavit pro se & filiis, censentur vocati filii non uti haeredes patris, sed ex persona propria . 281. §. 5.

Filios qui dotare debent foemi-

nas, indicium est universaliter
vocalos fuisse. *ibid.* §. 6.

Quae filius possidet, maxime
si sit sub patria potestate, ex pa-
tre censetur in eum profecta. *ib.*
§. 8.

Patre excluso, tamquam ille-
gitimo, filii quoque, etsi legiti-
mi, excluduntur. 403. §. 13.

Filii legitimi illegitimis sunt
praeferendi. *ibid.* §. 13.

Cum filius patris personam re-
praesentet, omnes ab eo contrac-
tae obligationes censentur con-
tractae patris nomine. 441. §. 4.
& 5.

Institutis primum filiis haere-
dibus proprietariis, deinde legato
uxori usufructu non nudam con-
tulisse filiis proprietatem pater
censetur, sed quoque haeredita-
tis emolumentum. 639. §. 4.

Permissum est filiis inire con-
tractus sciente & consentiente pa-
tre. 792. §. 6.

Ideoque firmus ac validus sem-
per manet. 443. §. 3.

Intelligitur intercessisse con-
sensum, si pater scivit & proba-
vit omnia. *ibid.* §. 4.

Sufficit quoque consensum in-
tercessisse ex intervallo. *ibid.*
§. 4.

Dicitur quoque consensisse, si
pater cum filio contrahat. *ibid.*
§. 4.

Filii in conditione positi.

Positis in conditione filiis mas-
culis, coeteri ulterioris gradus

comprehensi non censentur. 400.
§. 10.

Juxta praescriptum *leg. Lucius*
filii in conditione positi non cen-
sentur dispositive vocati. 712.
§. 2.

Hodie vero aliter facilius de-
cernitur, si ad eos testatorem
respexisse videatur. *ibid.* §. 2.

In conditione positi ad patruo-
rum aut materterarum portiones
vocati, semper propriis etiam
parentibus ex praesumpta testato-
ris voluntate substituti censentur.
ibid. §. 12. & 17.

Votum conservandi bona apud
haeredum institutorum filios in
conditione positos, non tamquam
famulative & accessorie, sed tam-
quam finalis dispositionis causa
vocationem dispositivam demon-
strat. *ibid.* §. 4.

Ut filii ab avo dispositive vocati
existimentur, sufficiunt etiam
conjecturae. *ibid.* §. 11. & 67.
per tot. & 713. §. 3.

Quae ex sola etiam legitimatis
qualitate & ex perpetua filiorum
ac descendentium mentione ac
Trebellianicae & legitimae prohi-
bitione emergunt. 712. §. 11.

Filii in conditione positi, etiam si
dispositive vocati censeantur, ne-
potibus ac ulterioribus descenden-
tibus restituere gravati non cen-
sentur. *ibid.* §. 11.

Cum ab activa ad passivam vo-
cationem argui non possit. *ibid.*
§. 11.

Et aliis de hac re viden. *ibid.* §. *final.* & 67. *per tot.* & 713. §. 4. 5. & *seq.*

De jure tamen civili, filii in conditione positi non censentur dispositive vocati. 406. §. 5.

Urbis statutum dispositive vocatos, intelligendos praescribit. *ibid.* §. 6.

Fiscus.

- Amissio rerum & mercium foeneratori comminata favore fisci respicit. 77. §. 9.

Est privilegium fisci peculiare, avocandi pecunias a creditore posteriori. 615. §. 6.

Foemina.

Foemina exclusa censetur, quoties masculi, sive in prima, sive in secunda, sive in tertia generatione reperiantur. 36. §. 7.

Foeminarum successioni nil magis adversatur, quam votum agnationis. 69. §. 5.

Foeminis a prima sede exclusis & distinctam sedem obtinentibus, indicium est fideicommissum ex uno in alterum personarum genus transire, dum ex masculis ad foeminas progreditur. 119. §. 5.

Foeminae non excluduntur viciniore, masculis remotioribus concurrentibus, 812. §. 2.

Masculis haereditatem non addeuntibus, foeminae habentur pro non exclusis. *ibid.* §. 3.

Sub nomine descendendum veniunt tum masculi tum foeminae. 163. §. 5.

Ad foeminas omnes extendi ne-

quit quidquid fideicommittens quoad suas filias speciatim disposuit. *ibid.* §. 6.

Foeminae in subsidium masculis defectis admitti solent. *ibid.* §. 8.

Statuta omnia potius agnatis, quam foeminis favent. 196. §. 2. 3. & *final.*

Foemina praesumitur juris ignara. 211. §. 7.

Post Matrimonium dos foeminis debetur, atque ita ante matrimonium alimenta debentur. 275. §. 2.

Dote foeminis relicta, non inde exclusae dici debent a successione. 774. §. 4.

Masculis vocatis per modum collegii, licet adsint foeminae proximiores, excluduntur. 37. §. 8.

Aut foeminae vocantur in stipites originis, & relate ad unam quamlibet primogenitum vocatur, & tunc non unus, sed omnium foeminarum primogeniti censentur vocati. 565. §. 7. & 566. §. 12.

Aut eliguntur in stipites originis, & per modum corporis unicus dumtaxat primogenitus vocatur; & tunc non omnes primogeniti sed primogenitus tempore apertae successionis inclusus censetur. 565. §. 7. 8. & 566. §. 12.

Foeminae tunc censentur ad iura suitatis reintegratae, cum in eas confertur quota haereditatis. 686. §. 8.

Et haec quota conferatur titulo institutionis. *ibid.* §. 8.

Nullum discrimen est, juxta jus naturale, inter foeminas & masculos. 746. §. 2.

Ita ut parente intestato aequè succedant. *ibid.* §. 2.

Foeminarum exclusio statutaria cum odiosa sit, trahi nequit de casu ad casum. *ibid.* §. 5. & 12.

Foeminae filio haerede instituto, censetur vocata foemina per medium simplex. 800. §. 10.

Dote foeminis a patre relicta illae excluduntur propter dotem, non propter masculos. 351. §. 6.

Quam dotem quasi legitimam portionem habent jure naturali, atque suitatis. *ibid.* §. 6.

Foemina exclusa in casu dotationis inclusa censetur, si dotata non sit. 747. §. 4. & 7.

Exclusa censetur foemina aliquando favore agnationis, aliquando propter dotem. *ib.* §. 5. & 6.

Gravissimum est pro simultanea successione foeminarum cum masculis argumentum a discretiva deductum. 782. §. 6.

Non prohibet statutum quominus foeminae contrahant sed tantum cavet ne fraudibus implicentur. 170. §. 12.

Potest quandoque etiam absque proximiorum interventu contractum inire si quamvis de justa ac necessaria causa constet contractum ipsum illi impedirent. *ibid.* §. 15.

Factus.

Post septimum vix incoeptum mensem factus justo tempore censetur emissus. 413. §. 6.

Sunt tamen nonnulli, qui mensem quantum completum satis esse arbitrantur. *ibid.* §. 6.

Frater.

Omni sexus sublato discrimine, ad successionem fratris sororisque defunctae venit frater sororque superstes. 351. §. 2.

Quod relictum fratri legitur adhibito verbo *fratri*, sentiendum quoque est quoad sororem. *ibid.* §. 9.

Quasi legeretur, defuncto fratri & sorori. *ibid.* §. 9.

Fraus.

In commercio ubi custodienda religiose bona fides, fraus syngraphae promericalis rigorose punitur. 421 §. 5.

Chirographo in fraudem extorto executionem minime concedi potest. 56. §. 2.

Testator nequit inventarium remittere haeredi, si in fraudem fiat alicujus. 70. §. 4.

Facile est fraudem eudere: difficile fraudis fructus colligere. 279. §. 4.

Fructus in genere.

Contractus foeneratitius nullos fructus producit. 68. §. 15.

Et exacti in sortem imputandi sunt. *ibid.* §. 15.

Fructus colligere nequit, qui pretium debitum pro re aliqua non solvit. 250. §. final.

Qui alimenta consequi debebat, fructus loco alimentorum sibi vindicare potest per id temporis, quo alimenta non percepit. 101. §. 4.

Fructus in specie praefiniendi sunt ad rationem taxae legalis. *ib.* §. 4.

Nimirum ad rationem scutor. quatuor pro quolibet centenariio & anno. *ibid.* §. 4.

Nihil aequius, quam fructus haereditatis ei addici, cui debita alimenta praestata non sunt. 104. §. 2.

Aucto praedii fructu a colono percepto, augere quoque debent Domino responsiones. 112. §. *final.*

Si pro credito pecuniario licet sterili, bona frugifera in solutum cedant, fructus debentur. 130. §. 2.

Iniquum est fructus colligere e re non sua, & per alienam jacturam dives evadere. *ibid.* §. 2. 3. 4.

Fructus vix a solo sejuncti sunt, distinctam a bonis naturam inducunt. 152. §. 4.

Et ab iis tum specie, tum substantia distinguuntur. *ibid.* §. 4.

Quae est capitalis conditio, eadem esse debet fructuum ab ea derivantium. 191. §. 8.

Non sunt denegandi fructus a possessione percipiendi, quos majores omnes perceperunt. 200. §. 4.

Qui fructus post motam litem decursos & decurrendos cum aliis

dividere non tenetur, multo minus restituere debet ante motam litem perceptas. 203. §. *final.*

Fructus beneficii, ubi collecti fuerint, spectant ad titularem, qui de illis disponere potest & inter vivos & causa mortis. 357. §. 11.

Fructus dicuntur accessiones bonorum. 419. §. 10. & 132. §. 3.

Ideoque pereunte sorte, perire debent fructus. 132. §. 3.

Fructus extra Pontificis regimen debentur absque interpellatione requisitorum Castrensium vix debitor est in mora. 665. §. 18.

Fructus non veniunt in judicio redditionis rationis. 724. §. *final.*

Fructus praestandi sunt domino, cum dominii sint accessiones. 71. §. 2.

Qui proprio jure ad fructus obtinendos, vocati sunt, alienis factis & agnitionibus nequitiam possunt obstringi. 201. §. *final.*

Fructus praestandi sunt titulo damni & interesse ob longam litem controversam. 412. §. 2.

Fructum compensativorum conventio omnem tollit census imaginem. 525. §. 8.

Fructus condicendi non sunt in cambialibus platealibus, ibi manentibus. 663. §. 4.

Deleto nomine Cambialium, fructus venire nequeunt. 811. §§. 12. 13.

Re fructifera in contractum deducta, ab injusto detentore, si

non tradatur, solvendum est; quanti interest. 623. §. 2.

Fructus re frugifera, etiamsi nullum pactum sit appositum, tamen debentur. 781. §. 8.

Fructus cambiiorum.

Nunquam cessant cambiiorum fructus, nisi universalis convocatus sit concursus. 526. §. 21.

Aut decoctio debitoris jam intervenierit. *ibid.* §. 21.

Ab anno usque 1797. ob pecuniae raritatem fructus cambiiorum admittuntur ad bessem pro singulo centenariio & anno. 646. §. 3.

Fructus

quoad liquidationem.

Fructus ad rationem taxae legalis praefiniendi liquidantur ad cuta quatuor pro quolibet centenariio & anno. 102. §. 4. & 627. §. 3.

Fructus cum sint Accessiones sortis, eodem jure sunt cum sorte metiendi. 131. §. 2.

Nec debentur, si sors amplius non debeatur. *ibid.* §. 2.

Pariterque non ab excitata lite veniunt, sed computandi sunt a die quo interit is, de cujus haereditate disceptatur. 276. §. 7.

Fructus computandi sunt pro sola rata pretii non soluti. 241. §. 3.

Ad reparandam amissionem praediorum fructus computantur ad taxam legalem. 811. §. 14.

Fructus

quoad restitutionem.

Fructus ab injusto possessore

restitui debent. 102. §. 2. & 130. §. 7.

Et restituendi sunt a die, a quo is ipsos colligere incepit. 130. §. *final.*

Limita: perceptos bona fide, nempe ante motam litem, restituendos non esse. 204. §. 2. & *final.*

Si vero de mala fide constet, restituendi sunt. 230. §. *final.* & 282. *final.* & 277. §. 5.

In judicio familiae heriscundae fructus etiam praeteriti temporis restituendi sunt. 299. §. 3.

Re mala fide distracta, cum restituenda sit, restituendi sunt quoque fructus. 51. §§. 2. 3.

Restituendi sunt fructus a quo die bona fides cessavit. 96. §. 3.

Ab ipsa jurium productione cessat statim bona fides. *ibid.* §. 5.

Non soluto pretio fructus restitui debent a die captae possessionis. 241. §. 2.

Fructus generatim restituendi sunt, si indebite percepti. 748. §. 2. & 285. §. 3. & *seq.* & 286. §. 3.

Quoties restitui debeant bona, restitui quoque debent fructus, 748. §. 3.

Duo sufficiunt ad possessorem cogendum, ut fructus restituat.

I. quod rem possederit non suam.

II. quod res ista ad alium pertinens, fructus dederit vel dare potuerit. 284. §. 5. & 286. §. 5.

Qui fructus ad alium pertinentes injuste percepit debet rationes reddere & deinde fructus ipsos restituere . 285. §. 3. & seq. & 286. §. 3.

Fructus haereditatis restitui debent a die apertae sccessionis . 747. §. 23.

Frumentum .

Pretium frumenti triplex est , maximum , medium , minimum . 476. §. 5. & 495. §. 6. 7.

Ideoque maximo , aut medio , aut minimo venditum , jussu venditum dicitur . 476. §. 5. & 495. §. 6. 7.

Fundus .

Fundus inferior naturalem habet erga fundum superiorem servitutem . 364. §. 5.

Adeo ut debeat recipere aquas ab illo promanantes . *ibid.* §. 5.

Et servit fundo superiori si una adsit ex tribus causis nempe aut lex , aut natura loci , aut vetustas . 397. §. 2.

Servit etiam non tam jure civili quam naturali . *ibid.* §. 6.

Furtum .

Non genericè sed specificè est furtum probandum . 92. §. 3. & 819. §. 6.

Et quidem rigidisse probandum . 761. §. 4.

G

Generare .

Regula , quod generationis stipēs constitutus fuerit = *per mo-*

dum unius = servanda est , quoties foeminae sive expresse , sive tacite una cum masculis ad sccessionem vocatae fuerint . 36. §. 5.

Secus vero , quoties masculus praedilectus sit . *ibid.* §. 5.

Hic enim quamvis remotior , foeminae praefertur . *ibid.* §. 5.

Adducta superior interpretatio locum non obtinet quoties constet de littera , & spiritu fundationis . *ibid.* §. 6.

Genus .

Cum res sit de ingressu in novum personarum genus , nempe de masculis ad foeminas , despicienda est quaecumque adsit major proximitas respectu ad ultimum haereditem gravatum . 119. §. 4.

Fideicommissum tum transit in novum personarum genus , quando personae in sede secunda substitutae in prima sede nec actu , nec habitu vocatae sunt . 269. §. 6.

Institutis facta prout de jure , spectat ad fideicommissi ejusdem in unum eidemque personarum genus progressum . *ibid.* §. 13.

Non quadrat ingressui fideicommissi in novum personarum genus . *ibid.* §. 13.

Nominatione exercenda intra certum personarum genus eaque non peracta , omnes ex aequo haereditatem capiunt , qui intra genus eligendum reperiuntur . 424. §. 5.

Gratia.

Gratia vitatur non tantum ob minus accuratam expositionem rei, quam ob falsitatem expositi. 63. §. 17.

Si vero alias Princeps vel non concessisset, vel difficilius. *ib.* §. 17. & 64. §. 3.

In qualibet dubietate gratia exequenda est. 63. §. 17. & 64. §. 14.

Quoties non probetur gratiam esse vel obreptitiam, vel subreptitiam. 64. §. 3.

Corruente gratiae fundamento, gratia corrumpit mole sua. 733. §. 5.

Gratia obreptitia retractanda est. 95. §. final.

Gratia subrogatoria.

Inventa est gratia subrogatoria in iura defuncti colligatoris super beneficio controverso. 723. *per tot.*

Ne ab insurgente novo Adversario, lites in aevum protrahantur cum Ecclesiae dispendio. *ib.*

Gravatus.

Despicienda est proximitas maior in ultimo haerede gravato, cum agatur de ingressu in novum personarum genus. 116. §. 4.

In progressu quidem gravati spectatur proximitas. *ibid.* §. 4.

Guarantigia.

Guarantigia aequipollét obligationi Camerali. 767. §. 5.

Et omnes ejusdem obligationis habet effectus. *ibid.* §. 5.

Vide *Obligatio Cameralis*.

Gyratarius.

Competit gyratariis actio ad reposcendum cambii caput. 761. §. 2. & *seq.*

Et ad quanti interfuit cambiales illas non solutas. *ibid.* §. 2.

Gyratarius, trahens, acceptans, tenentur omnes invicem in solidum erga possessorem cambialis. *ibid.* §. 3.

H*Habitatio.*

Habitationis particulare jus concessum & ex peculiari pacto usus aedium competens non secumfert privilegia generalis habitationis jus secumferentia. 394. §. 3.

Hebraei.

Licet dominis aedium morosos Hebraeos e domo expellere. 425. §. 5.

Ac interim, donec novus inveniat inquilinus, tenetur Hebraeorum universitas decurrentes interim pensiones rependere. *ib.* §. 5.

Haereditas.

Haereditas intestata a proximioribus condicatur. 18. §. 2.

Haereditate universa usufrui debent, qui honorum omnium obtinere usumfructum. 114. §. 11.

Haereditas intestata debetur filiis non fratribus. 145. §. 3.

Vocabulum = *haereditas* = accipitur quidem figuratè ac minus proprie pro jure succedendi in universum jus defuncti. 162. §. 4.

Vere tamen ac proprie significat, bona haereditaria, quae a defuncto in haereditatem transeunt. *ibid.* §. 4.

Haeres enim jus habet succedendi aut lege aut ex testamento; haereditatem vero non habet, nisi adierit. *ibid.* §. 4. 162. §. 4.

Ad haereditatem nulla alia pertinent bona, quam quae libera sunt. 163. §. 3.

Ad omnes descendentes haereditas diffuere nequit, quae unitantum restituenda est. 184. §. 6.

Qui nullum succedendi ordinem praescripsit, juxta leges successionis intestatae suam quoque haereditatem deferre voluisse praesumitur. 424. §. 6.

Adita haereditate, omnia jura transeunt in adeuntem. 137. §. 3.

Ex eo tempore haereditas petita existimatur, quo primum ille ad quem ipsa delata est, sciverit aut denunciatum id illi fuerit vel litteris vel monitis. 97. §. *final.*

Haereditas non intelligitur neque est, nisi quod superest, detracto aere alieno. 351. §. 4.

A die aditae haereditatis jus omne transfertur. 406. §. 8.

Et tunc non amplius haereditatis sed propria haeredis bona censenda sunt. *ibid.* §. 8.

Qui sese in haereditate immiscuit eaque peragit quae absque jure & nomine haeredis peragi non possunt haeres est renunciandus. *dec.* 2. §. 7.

Haeres, qui haereditatis emo-

lumentum accepit; onus a testatore appositum religiose exequi debet. 747. §. 6.

Haeres in genere.

Quidquid ex patrimonio testatoris profluit, id ad scriptum haeredem pervenire debet. 23. §. 3.

Haud licet haeredi quod commodum est, arripere, quod vero incommodum aufugere. 70. §. 3.

Haeres, qui aliqua legata praestare coepit, ad reliquorum quoque praestationem tenetur. *ibid.* §. 6.

Intimius est proximiori eripere in haereditate intestata, & extraneo concedere, quod proximiori competere. 114. §. 7.

Nemini licet directe praecipitum alteri imponere, cujus vi certus haeres ad hoc sit nuncupandus. 140. §. 13.

Haeredem suum rogare, ut alterum haeredem faciat, idem est ac haeredibus & successoribus relinquere non simpliciter haereditarium compendium, sed gentilitium seu mixtum fideicommissum jubere. *ibid.* §. 11.

Haeres defuncti obligationes implere tenetur. 814. §. 6. & 815. *final.* & 816. §. *final.*

Non licet haeredi ea vindicare bona quae ejus auctor alienavit. 216. §. 2.

Cum haeres de evictione teneatur, dolo petere bona videtur, quorum in causa debet interesse exhibere. *ibid.* §. 2.

L

Si haeres reus conventus sit , tunc sat ei erit inventario legitimo demonstrare , bona a creditoribus persequuta ad ipsum spectare . *ibidem* §. *fin.*

Si vero actor sit , tunc a bonis etiam propriis vindicandis monstrare debet se ab adita hereditate nihil tulisse compendii . 216. §. *final.* & 217. §. 5. & 218. §. 8. 9. 10. 11.

Haeres universalis habet non solum usumfructum , sed & proprietatem bonorum hereditariorum . 274. §. 4.

Haeres cum testatoris personam repraesentet , continuat in possessione in qua testator manebat . 287. §. 4. & 744. §. 8.

Non potest haeres impugnare factum sui Auctoris . 499. §. 8. & 170. §. 6.

Superstite haerede in quolibet gradu & linea , successio ad alias lineas & gradus non devolvitur . 826. §. 6.

Ad probandam intestabilitatem oportet , possibilitatem inveniendi haeredem submovere . 205. §. *final.*

Haeredem universalem sequitur jus legitimae detratiendae . 337. §. 9.

Quae sub particulari titulo ac nomine testator dari jussit personae licet conjunctae , eorum possessio ab haerede petenda est . 457. §. 5.

Est haeres particeps damno-

rum & lucrorum spectantium ad Auctorem . 630. §. 2.

Et ad eum pertinent non solum illa , quae Auctore vivente exitum habuerunt , sed etiam quae eo vivente incoepta fuere . *ibid.* §. 3.

Haeres , qui hereditatis emolumentum accepit , onus a testatore appositum religiose exequi debet . 747. §. 6.

Qui sese in hereditate immiscuit eaque peragit quae absque jure & nomine haeredis peragi non possunt haeres est renunciandus . *dec.* 2. §. 7.

Incivile est haeredis institutionem seu testamenti validitatem in discrimen adducere , cum quis jam legata testamento relicta acceperit . 117. §. *final.*

Haeres fideicommissarius.

Competunt haeredi fideicommissario detractiones legitimae , Trebellianicae , & melioramentorum . 667. §. 5.

Haeres fideicommissarius proprio jure veniens non abstringitur facto gravatorum . 883. §. 9.

Limita : facta gravatorum servari debere si bona fide gesta sunt . *ibid.* §. 9. 11. & *seq.*

Nihil habuisse dicitur haeres fideicommissarius si nihil ex fideicommissi substantia sit assequutus . 339. §. 7.

Haeres gravatus.

Despicienda est major proximitas in haerede gravato , cum

agatur de ingressu in novum personarum genus. 119. §. 4.

Haeres gravatus tenetur de bonis fideicommissariis rationem reddere iis, qui in fideicommissis substituti sunt. 401. §. 4.

Haeredes gravati tenentur etiam in bonis propriis reintegrare fideicommissi substantiam, quae ab iis aut suis Auctoribus fuit perditam. *ibid.* §. 6.

Haeres gravatus reficere tenetur quod minus inter impensum & melioratum. 571. §. 5.

Non potest haeres gravatus de re fideicommissaria disponere, ullumque ei onus imponere in successoris damnum. 573. §. 5.

Haeres gravatus nullam in bonis fideicommissariis contrahere potest hypothecam. 613. §. 14.

Haeres proprietarius.

Non monito neque requisito haerede usufructuario, nequit proprietarius de re favore tertii disponere. 171. §. 10. 11.

Atque ideo restitutio non proprietario sed fructuario fieri debet. *ib.* §. 10.

Haeres

usufructuarius.

Tenetur haeres usufructuarius ad conservationem omnium rerum haereditariarum tum mobilium tum stabilium. 98. §. 5.

Haeres usufructuarius debet exacte ac solemniter inventarium conficere. *ibid.* §. 7.

Donec haeres usufructuarius vivit, non alteri & ne ejus quidem

filio fructus debentur, verum haerediti. 106. §. 3.

Hypotheca.

In re propria dari non potest hypotheca. 68. §. 13.

Ideo qui actionem hypothecariam instituit, manifestum facit, se agnoscere, nullum sibi jus domini opitulari. *ibid.* §. 13.

Licet fundus distrahatur, hypotheca non amittitur quamvis ad alium dominum perveniat. 112. §. 6.

Hypotheca sive generalis sive specialis Reipublicae tempore injecta bonis fideicommissariis, manet perpetuo ad creditorum indemnitate tamquam super bonis libero patrimonio eademque hypotheca comprehensis. 294. §. 16.

Et sive ex se sive ob identitatem rationis obtinet etiam vi Germanicarum legum postea superventiarum & fideicommissa minime renovantium. *ibid.* §. 16.

Hypotheca est contractus. 488. §. 8.

Non censetur ideo extincta, si hujusmodi extinctio ex errore aut falsa causa proveniret. 502. §. 5.

Ex hypotheca non oritur nec possessio nec manutentio. 821. §. 3.

Anterior hypotheca posteriores omnes repellit. 657. §. 3.

Ad inducendam hypothecam satis est stipulatio publico instrumento munita, aut quaevis alia expressio. 682. §. 6.

Hypotheca non amittitur ex acquiescentia post judicalem interpellationem ac post lapsum termini a iudice praefiniti. 818. §. 11.

I

Identitas.

Identitas bonorum fideicommissariorum probatur inventario solemniter facto. 73. §. 5.

Demonstratur quoque ex testibus. 282. §. 10.

Qui tertii obligationem suscepit, eam praestare tenetur, etiam si certum sit indemnitis modum prorsus deficere. 325. §. 11.

Rei identitas non probatur per signum impositum si hoc signum ad libitum adimi possit & subverti. 613. §. 5. & 6.

Casus disparitas excludit identitatem rationis & voluntatis. dec. 5. §. 7.

Loci natura; Instrumenta, Censuales tabulae, possessionis apprehensio identitatem bonorum constituunt. 139. §. 5.

Scilicet ob naturam loci si praedia quae circumambiunt unumque corpus efficientia ad illum eundemque Dominum spectent. ib. §. 6. 7. 8. & seq.

Ignorantia.

Foeminae propter sexus imbecillitatem excusantur, si quidquid mali ob juris ignorantiam commiserint. 214. §. 6.

Exceptio ignorantiae ad oppor-

tunitatem conficta existimatur. 325. §. 9.

Turpe est ignorantiam contra factum proprium proponere. 729. §. 9.

In genere, neminem excusat ignorantia. 861. §. 7.

Immemorabilis.

Immemorabilis praesumit omnem meliorem titulum de mundo. 270. §. 5.

Nec quidam actus turbativi sufficientiunt ad eandem infirmandam. ibid. §. 6.

Immemorabilis constituitur, si nullus actus contrarius a multo tempore factum comperiat. 397. §. 5.

Immissio.

Immissio concedi non debet si deficiat unum extremum legis final. Cod. de Edict. Div. Adr. toll. 38. §. 4.

Fortius si deficiat duplex extremum. ibid. §. 4.

In inmissione ad fideicommissum assequenda sat est leve dubium ad eandem denegandam. ibid. §. final.

Minime denegari potest, si existentia bonorum, & adventa propria vocatio probetur. 66. §. 5. & 229. §. 4. & 255. §. 4. & 297. §. 3. & 418. §. 3. & 424. §. 3. & 282. §. 4. & 568. §. 3. & 782. §. 4.

Uni tantum, omnibus praetermissis, est immissio concedenda, cum constet testatorem unum

tantum habuisse praecipuum. 184.
§. 4.

Is, qui immissionem postulat, indicat se antea non habuisse possessionem bonorum ad quae petit immissionem. 213. §. 6. & 287. §. 4.

Constito de bono jure est danda immissio. 282. §. 3.

Danda est qualificato, excluso altero, adhuc sub conditione permanente. 37. §. 3.

Ad immissionem obtinendam bonorum identitas est rigide probanda. 803. §. 5.

Immunitas Ecclesiastica.

Immunitas Ecclesiastica a reali onere bona non liberat, cum transeant in Ecclesiasticam ditio- nem. 263. §. 6.

Si, cum laicis erant subjecta, impositione gravabantur. *ibid.* §. 6.

Transeunt enim in Ecclesiasticos una cum onere suo. *ibidem* §. 6.

Impossibile.

Nam ea solum impossibilia dicimus quae per rerum naturam fieri non possunt, verum etiam quae communi hominum consuetudini & constanti negotiorum agendorum methodo adversatur. 226. §. 2.

Indemnitas.

Indemnitätis promissio porrigitur ad damna & interesse, expensas judiciales & extrajudiciales. 619. §. 3. & 659. *per tot.*

Indultum.

Indultum quod in speciem renunciationis jurium Hierosolymitani Ordinis inflectitur quodque de bonis tantum praesentibus mentionem facit, bona quoque comprehendit futura. 152. §. 6.

Infans.

Qui alterius filium suscipit infantem, dum baptismali sacramento munitur, nuptias patris neonati probasse signum est. 185. §. 6.

Ingressus.

Despicitur major proximitas erga ultimum haerodem gravatum in ingressu in novum personarum genus. 119. §. 4.

Inhabilis.

Idem est non existere, atque existere inhabilem & incapacem. 186. §. 4.

Nec potest inhabilis dispensari in praejudicium habilis concurrentis. *ibid.* §. 6.

Inhibitio.

Ad inducendam inhibitionem non sufficit protestatio penes Notarium emissa, sed facta esse debet coram iudice reo citato & interpellato. 223 §. 6.

Inhibitio, quae effectum non habuit vim contrariae observationis & possessionis non imminuit. 705. §. 6.

Imo plus auget & confirmat. *ibid.* §. 6.

Spretus inhibitionis legalis attentatum inducit. 802. §. 2. 3. & 292. §. 2.

Insinuatio :

In donationibus non semper necessaria est insinuatio . 99. §. 3.

Et nonnunquam facile remittitur , aut suppletur . *ibid.* §. 3.

Suppletur enim plenissime per juramentum . *ibid.* §. 3. & 128. §. 6.

Limita ante insinuationem quae ad validitatem actus de essentia & pro forma a lege requiritur , donatio imperfecta censetur & revocabilis est . 171. §. 9.

Nec liberat jurata insinuationi renunciatio . *ibid.* §. 10.

Nec sufficit eam facere post nullitatem in iudicium deductam . *ibid.* §. 10.

Re enim non integra non liberat . *ibid.* §. 10.

Intellige , insinuationem necessariam esse in donatione quingentos solidos excedente . 128. §. 6.

Institor .

Institor est is , qui officium stabile administrationis ac superintendendae gerit . 829. §. 3.

Differt institor a procuratore ; eo quod institoris morte praepo-
nentis officium non revocatur ,
procuratori vero morte mandan-
tis officium adimitur . *ibid.* §. 3.
& 443. §. 5. & 6.

Institor proprie dicitur , cui
facultas tribuitur praepo-
nentis nomen adhibendi & negotia ab-
solvendi suo nomine . 829. §. 7.

Qui institore usi sunt , nequeunt

patrimoniorum poscere separa-
tionem . *ibid.* §. 9.

Contracta inito cum institore
etiam post praepo-
nentis mortem ,
pupilli ac minores filii defuncti
praepo-
nentis ex illius facto obli-
gati remanent . *ibid.* §. final.

Institoris officium universale ,
stabile est , nisi ab haeredibus
praepo-
nentis revocetur . *ibidem*
§. fin.

Institor suo nomine contrahens
potest coeteros socios obligare .
521. §. 11.

Institutio Instituire .

Dictio = *e poi* , *seguita la di*
lui morte = spectat ad effectum
institutionis , scilicet ad haeredi-
tatis compendium actu assequen-
dum . 114. §. 12.

Nunquam vero tempus ad suc-
cedendum praefinitum intervertit
jus titulunque successionis . *ib.*
§. 12.

Neque obstat , quominus ii
haeredes pure instituti ab initio
renuncientur . *ibid.* §. 12.

Institutio & substitutio in una
eademque persona conjungi ne-
quit . 119. §. 5.

Sive per vulgarem , sive per
fideicommissum quis vocetur ,
est semper tamen instituendus a
testatore . 418. §. 4.

Instrumentum .

Verba in uno eodemque instru-
mento usitata diversa significatio-
ne interpretari non possunt . 202.
§. 14.

Instrumentum vitiosum fidem non meretur. 508. §. 8.

Credi facilius debet instrumento quod de apposita re loquitur, quam homini utcumque honesto & prudenti. 704. §. 7.

Ad inducendam instrumenti falsitatem requiruntur rigidissime, probationes. 733. §. 8. 9.

Magis sit instrumentum juratum & publicum. 44. §. 5.

Instrumenti amissio nihil officit creditori, quominus debitorem compellat ad satisfactionem. 88. §. 5.

Dummodo aliae suppetant probationes super existentia crediti. *ibid.* §. 5.

Instrumentum falsitati innixum, falsum ac nullum censetur. 176. §. 4.

Utpote si ob figmentum factum fuerit, tunc dicitur falsum. *ibid.* §. 9.

Instrumentum a publico tabellione & testibus firmatum indiscrimen revocari nequit. 735. §. 3. & 4.

Facit enim probationem probatam. *ibid.* §. 2.

Credendum enim non est, tot homines in unum conspirasse & fraudem defendisse. *ibid.* §. 3.

Praesumptio stat pro validitate instrumenti. 174. §. 4.

Observantia validius reddit instrumentum. *ibid.* §. 4.

Interdictum.

De vi bonorum raptorum: pro

restitutione rei ablatae agi potest. 309. §. 4.

Interesse.

Quando postulatur rescissio contractus, non potest eodem tempore obtineri interesse. 40. §. 8.

Cum debeantur cambia & recambia, condemnandus quis non est etiam ad interesse. 688. §. 5.

Sub nomine enim cambiorum & recambiorum comprehenditur interesse. *ibid.* §. 5.

Interpellatio.

Facta interpellatione creditori a debitore pro solutione recipienda, satis est, ut dici possit obligationem fuisse factam. 209. §. 8.

Interpellatione opus est ad moram inducendam. 363. §. 2. 7.

Multo magis si agatur de poena incurrenda. *ibid.* §. 2. 7.

Interpellatio facta per nuncium non solum dici nequit judicialis, sed ne quidem extrajudicialis. 499. §. 5. 6.

Ad poenam includendam est interpellatio omnino necessaria. 521. §. 3.

Dies interpellat pro homine. *ibid.* §. 3.

Necessaria non est interpellatio si res sub conditione posita sit intra tempus statutum. 609. §. 12.

Interpretatio.

Ad evitandam contradictionem quaevis capienda interpretatio. *dec.* 39. §. 7.

Inventarim.

Inventarii solemnitate a testatore remissa, non sequitur inde praelegata a testatore constituta ab haerede solvi non debere. 70. §. 2.

Concessio conficiendi = *in privato inventario* = non importat illud confici non debere. *ibid.* §. 3.

In inventario tutelari quamvis non requirantur rigide omnia solemnities, necessaria est tamen Tabellionis praesentia. *ib.* §. 5. & 98. §. 6.

Inventarium demonstrat negativam quoque existentiae bonorum. 70. §. 5.

Et indentitatem bonorum fidei commissariorum. 73. §. 5.

Inventario deficiente, deficit maximum redditionis rationis fundamentum. 98. §. 2.

Licet in inventario omitti possit praecisa stabilium descriptio, illa omitti nequeunt quae testator describi voluit. *ibid.* §. 3.

Non concurrentibus praescriptis *leg. 1. Cod. de jur. delib.* in inventarii confectione, nullum dicendum erit inventarium. *ibid.* §. 2. 3. 4.

Inventarium etiamsi tutelare si mala fides appareat, semper rejici debet. *ibid.* §. 6.

Praesumptio favet validitati inventarii. 129. §. 6.

Adeo ut licet vel in forma vel in substantia aliquid peccet, nihil officit ejus validitati. *ibid.* §. 6.

Dummodo mala fides nullo modo appareat. *ibid.* §. 6.

Nihilque officit validitati inventarii haeredis absentia. *ibid.* §. 7.

Dummodo procurator adfuerit munitus requisitis facultatibus. *ibid.* §. 7.

Trimestris protractio oblenta nihil officit inventarii validitati. *ibid.* §. 8.

Duo tantum testes & Notarius requiruntur in quolibet inventarii actu. *ibid.* §. 9.

Nec necessarii sunt alii testes pro Creditoribus absentibus. *ib.* §. 9.

Inventarii falsitas est rigidissime probanda. *ibid.* §. 10.

Ut inventarium dicatur factum pro forma requiritur, ut intra dies triginta inchoatum sit, certi creditores citati, & quinque adsint testes. 218. §. 6.

Et describenda sunt mobilia, quae possunt auferri, accuratissime. *ibid.* §. 7.

Deficiente inventario, detractioes intelliguntur consumptae. 281. §. 12.

Circa inventarii confectionem conveniunt cum legum sanctione etiam constitutiones Pii V & Pauli V. 791. §. 3.

Requiruntur loco creditorum tres testes in confectione inventarii. *ibid.* §. 5.

Spretus formae in confectione inventarii praescripta inducit suspicionem fraudis. *ibid.* §. 6.

Et de aliis conjecturis fraudem inducentibus viden. *ibid.* §. sequent.

Inventarii confectio nihil prodest, nisi reddita ratio fuerit. 613. §. 14.

Sola inventarii omissio non constituit dolum & fraudem, nisi doceatur de occultatione aut subtractione rei haereditariae. 211. §. 7.

Omissio inventarii nihil officit ad excludendam actionem pro dote. 274. §. 8.

Multo magis, si testator remissit haeredi confectionem inventarii. *ibid.* §. 8.

Inventarium clam factum ab-que notario & testibus, nihili faciendum. 300. §. 7.

Notula enim privata sine Notario & testibus, sine citatione & subscriptione, inventarium dici nequit. 696. §. 3.

Neque illud sanare possunt Patrochi interessentia aut tutoris & curatoris factum. *ibid.* §. 5. 7.

Inventario deficiente non est amplius locus detractio falcidiae. 183. §. 2. 6. 7.

Confici debet intra terminum sexaginta dierum. *ibid.* §. 4.

Quod si statutum tempus excedat nullum censetur. *ibid.* §. 4.

Et omne damnum quod obvenit haeredi injungendum est. *ibid.* §. 5.

Si inventario non confecto damnum alicui inferatur ne testator quidem dictum inventarium po-

test remittere haeredi. *dec.* 70. §. 5.

Investimentum.

Legatum pecuniae investimento destinatae non indiget interpellatione. 71. §. 3.

Cum eadem investiendi lex a testatore indicta interpellat pro homine. *ibid.* §. 3.

Depositum factum ad effectum reinvestiendi, Legi conficiendi investimentum jam prospectum fuisse dicendum. 248. §. 3.

Adverte: si tantum cavendum sit ut integri semper Investimento conficiendo servarentur nummi. *ibid.* §. 4.

Investitura.

Ad Emphytheuticam qualitatem evincendam satis est investiturae Instrumentum. 139. §. 7.

Judex Judicium.

Judex accommodare tenetur legibus suum judicium. 428. §. 5.

Judicium primae instantiae, etiam si super sola manutentione versatum fuerit, aut de spolio &c. re tamen ad Rotam perducta, non alium exitum habet, quam quod fert boni juris dispositio. 459. §. 3.

Judicium cum alio se juncto, nequit commisceri. 463. §. 11.

Judex jurisdictionem acquirit tum ob causam rei sitae & loci contractus vel delicti tum ratione originis & domicilii. 168. §. 8.

Potest insimul agitari judicium super divisione, dum agatur super redditione rationis. 286. §. 7.

Judicibus mere exequutori-
bus rei judicatae non licet distin-
guere, ubi res judicata non dis-
tinguit. 348. §. 8. & 345. §. 7.

Irritum & inane est, quidquid
a Iudice delegato contra formam
Pontificiae commissionis gestum
fuit. 75. §. 8.

Judex debet omnia pacta inter
partes conventa custodire. 77.
§. 8.

Quousque saltem particulari ju-
dicii totam & integram rem non
abscindat. *ibid.* §. 8.

Judicis arbitrium & auctoritas
non sanat, nec a nullitatis vitio
excusat. 86. §. 4.

Judex non potest nullum dicere
judicium, quod validum antea
agnovit, dum tamquam injustum
duxit retractandum. 334. §. 10.

Judex sententiam quam ad exi-
tum perduxit, immutare non po-
test aut evertere. 806. §. 6.

Judex delegatus non potest sub-
delegare. 802. §. 7.

Maxime si electa fuerit indu-
stria persona. *ibid.* §. 7.

Pendente attentatorum Judicio
atque eo nondum penitus absolu-
to silere debet aliud super negotio
principali. 118. §. 5.

Venditio a muliere inita & a
iudice (cognita justa causa) ap-
probata consistere debet. 170.
§. 8.

*Judicium
familiae herciscundae.
Aequalitatis ratio judicium fa-*

miliae herciscundae regere omni
ex parte debet. 299 §. 4.

Judicium exequutivum.

Retardari nequit judicium exe-
quutivum ab exceptionibus altio-
ris indaginis, quae in congruo ju-
dicio proponi debent. 524. §. 4.

Judicium numerandae pensionis
in vim publici instrumenti, cele-
rem postulat exequutionem. 528.
§. 4 8.

Judicium Petitorium.

In judicio simultanee petitorio,
& possessorio, ei manutentio tri-
buitur, qui licet possessionis fac-
to non juvetur, opitulatur tamen
bonum jus. 265. §. final.

Judicium Possessorium.

Quando agitur de judicio pos-
sessorio, non leges rei controver-
se sunt attendendae, sed leges vi-
gentes eo in loco, ubi posita sunt
bona controversa. 682. §. 10.

In judicio possessorio maxime
praehabetur bonum jus. 265. §.
final.

Et ad bonis juris tramites pro-
cedendum est. 574. §. 2.

Judicium summarissimum.

In judicio summarissimo ma-
nutentionis nudus rei status atten-
ditur, qui litem praecessit. 460.
§. 4. & 461. §. 2.

Et nudum factum possessionis
nec vi, nec clam, nec praecario
acquisitae attenditur. 457. §. 3.

Jura in genere.

Vigilantibus, non dormienti-
bus jura succurrunt. 92. §. 4.

Re ad pristinum statum redacta, omnia jura tum activa, tum passiva reviviscunt. 507. §. 21.

Jura dotalia.

Jura dotalia omnes praecedunt creditores quocumque titulo suffultos. 547. §. 3.

Ideoque Mulier suis juribus dotali-
bus remittere nihil valet nisi omnibus solemnibus adhibitis. *ibid.* §. 7.

Jura dotalia competunt quoque filio pro dotis maternae consequutione. *ibid.* §. 8.

Juramentum.

Juramentum in exhibendis positionibus praestari non debet nisi parte opponente. 162. §. 8.

Juramentum in supplementum plenae probationis locum habet, si deficiat semiplena probatio. 408. §. 8.

Jurisdictio.

Unicus etiam actus ab Abate Commendatario exercitus & juri conformis, sat est ad illius jurisdictionem servandam. 222. §. 9.

Cardinalis Commendatarii jurisdictio quasi Episcopalis non amittitur, ne quidem per non usum. *ibid.* §. 9.

In quocumque iudice est jurisdictio, si partes consentiant. 742. §. 8.

Jus in genere.

Distingui debet inter perfectionem juris & perfectionem illius executionis: jus actu ipso perficitur vix a lege acquiritur: executione cum illud ad exercitium deducitur. 207. §. 4.

Juris executione retrotrahitur ad diem quo jus habuit initium adeo ut Lex quae posterior est initio juris quemadmodum hoc efficere nequit ita neque afficit illius executionem. *ibid.* §. 4.

Nemini vetitum est jura sua alteri cedere. 63. §. 8.

Nil magis juri repugnat, quam alienis detrahere proprietatibus. 75. §. 7.

Qui suo utitur jure, nemini molestus est, nemini facit injuriam. 76. §. final. & 279. §. 7. & 664. §. final.

Jus proprietatis aequam reddit dominorum conditionem. 451. §. 7.

Jus accrescendi.

Divisio haereditatis inter haeredes adversatur juri accrescendi. 145. §. 7.

Jus accrescendi non datur sine reali & personali conjunctione. 826. §. 8.

Non datur post quaesitum ab altero haerede partis suae emolumentum & in suos transmissum. 773. §. 6.

Jus accrescendi indefinite & quocumque tempore vires exerit. 337. §. 2.

Valet quoque post ad aptum emolumentum & reciprocam continet substitutionem. *ibid.* §. 2.

Jus coactivum.

Jus coactivum est odiosum, &

praesumptio stat pro ejus exclusione . 207. §. *final.*

Jus Gazagà .

Jus Gazagà hebraei nominant jus inquilinatus . 425. §. 1.

Nec possunt expelli a dominis aedium si pensiones solvant . *ibid.* §. 2.

Potest hoc jus distrahi , dummodo ob distractionem nullum damnum locatori inseratur . *ibid.* §. 2.

Renunciatio juri *Gazagà* nihili facienda est . *ibid.* §. 3.

Efficat enim renunciatio juri inquilinatus , ut statuto tempore possit a locatore conductor expelli . 425. §. 4. 5. 6.

Jus pascendi .

Jus pascendi ad universam Communitatem pertinet . 82. §. 10.

Nec abstrahitur nisi omnes praestent consensum , uti singuli . *ibid.* §. 10.

Jus privativum .

Jus privativum retinendi *Cymbam* per tres saecula servatum , servandum est . 288. §. 2.

Juspatronatus in genere .

Observantia in jure patronatus plurimum valet . 186. §. *final.*

Cum *juspatronatus* relictus sit , non intuitu dignitatis Ecclesiae , sed intuitu Personae , idem est ac si scriptum fuisset legatum commodo personae laicae . 193. §. 12.

Juspatronatus Activum .

Juspatronatus activum haere-

dibus quibuscumque extraneis servatum est . 140. §. 13.

Juspatronatus

Agnatitium .

Particula = in perpetuum = & = in infinitum = non coerct institutionem ad solos haeredes sanguinis . 140. §. 12.

Imo ad extraneos quoscumque protenditur . *ibid.* §. 12.

Juspatronatus

familiae seu gentilitium .

Juspatronatus gentilitium nunquam institutum dici potest , pro nomine = *sui* = haeredibus adjuncto . 140. §. 12.

In possessione *juspatronatus gentilitii* ii manutentionem consequi debent , quibus & fundatoris voluntas & foundationis lex & subsequens favet observantia . 722. §. 3.

Dictiones = *successorum* = *lineae* = *descendentes* = ostendunt *juspatronatus* mere familiare ac gentilitium . 37. §. 7.

Juspatronatus haereditarium .

Non coerctur *juspatronatus haereditarium* ad solos haeredes sanguinis , si testator usus fuerit particulis = *in perpetuum* = *in infinitum* = 140. §. 12.

Juspatronatus Mixtum .

Juspatronatus Mixtum , nunquam dici potest institutum pro nomine = *sui* = haeredibus adjuncto . 140. §. 12.

Quoties fundator *juspatronatus* e certo stipite descendantibus tri-

buit adjectis clausulis = *in perpetuum* = *semper* = nunquam haereditarium dici potest, sed potius mixtum censendum est. 722. §. 4.

Qualitas haeredis sanguinis si non actu, saltem habitu, satis est ut quis in patronatu mixto succedere possit. 37. §. 7.

Juspatronatus

quoad translationem.

Translatio juspatronatus, quae particulari titulo legati facta sit, nullum juspatronatus exercitium ad legatarium transfert. 193. §. 11.

Nisi accedat Episcopi venia & confirmatio. *ibid.* §. 11.

L

Laesio.

Laesionis actio instituta ob divisionem inter fratres, ut valida & exequutioni mittenda sit non satis est simplicem interfuisse, sed enormissimam esse debet. 189. §. 10.

Laesio, quae bessem excedit, enormissima est. 232. §. 5. & 116. §. 4. 8.

Et cum Ecclesia in sexta tantum. *ibid.* §. 5.

Ad laesionem inducendam spectandum est tempus initi contractus, non quid postea contigerit. 257. §. 7. & 258. §. 8. & 63. §. 9. & 14.

Res inter conjunctos acta facilius laesionem excludit. 656. §. 6.

Ad inducendam laesionem enormissimam oportet demonstrare rem venditam valuisse triplo magis eo, quo vendita fuit. 718. §. 6.

Enormis laesio dicitur si sextam justae pretii partem excessit. 13. §. 8.

Laesio enormissima retardat etiam vim obligationis Cameralis. 118. §. 4.

Maximis ideo est demonstranda probationibus. 428. §. 3. & 188. §. 9.

In contractus emphyteutici laesione sunt maxime prae habenda pacta canonem augentia. 63. §. 12.

Laesio in contractu non admittitur, si initus sit sciente probante & Authorante Pontifice. *ibid.* §. 17.

Ex casu mere possibili & supervento accidenti laesio nequit educi. 64. §. 15.

Actio laesionis est ordinaria, & in ordinario tantum judicio proponi potest. 136. §. *final.*

Laesionis exceptio contra unum possessorem exerceri potest. 187. §. *final.*

Concedi debet reductio, cum probata sit laesio enormis. 194. §. 3.

In laesione dimetienda non una tantum stipulationis pars, sed omnes simul, omniaque onera &

emolumenta librandi sunt . *ibid.* §. 5.

Ex monetarum discrimine non potest laesio conventionis induci . *ibid.* §. 6.

Intellige , cum utrinque pecunia non reductibilis in stipulatum venerit . *ibid.* §. 6.

Laesus dici nequit , qui recepit monetam currentem . *ibidem* §. 7.

Laesi consensio in laesione enormissima attendenda non est . 239. §. 5.

Cui semper praesto sunt leges , vel tamquam erranti , vel tamquam decepto . *ibid.* §. 5.

Constitutionem Innocentii XI. vetat ne post annum actio laesionis contra deliberationes iam perfectas instituitur . 766. §. 4. 5.

Latitatio .

Mora extra assuetum locum non induci fugam & latitationem ad creditores eludendos . 681. §. 5.

Laudum .

Laudum ex falsis instrumentis & ex falsa causa vitiatur & retractari debet . 175. §. 2.

Sublato Laudo fructus ab iniustis possessoribus percepti reddantur oportet . 177. §. 2.

Legatarius .

Inter legatarios nullus ordo servatur sed simul omnes aequaliter reputantur . 70. §. 6.

Imminutio inter legatarios est aequae partienda , ne quis omne

damnum , aut alius omne lucrum sentiat . 674. §. 4.

Legatarius bonis imminutis incommoda ferre debet , quemadmodum commoda percepit . 675. §. 4. 11.

Legatario tunc solum licet unum legatum acceptare & alterum repudiare , cum nullum onus impositum a testatore comperiat . 747. §. 11.

Nec licet legatario rem legatam quam acceperit , offerre ad exemptionem assequendam . *ibidem* §. 13.

Legatum .

Haeres qui aliqua legata praestare incepit , tenetur ad reliquorum praestationem . 70. §. 6.

In legato quod minus est , traditur . 429. §. 4. & 430. §. 2.

Nisi contrarium probetur . 429. §. 4. & 430. §. 2.

Quoties res legantur certo & determinato loco distinctae , toties quidquid in loco designato reperitur censetur legatum ; & viceversa . 429. §. 5. 7. 15. & 430. §. 5. & 431. §. 3.

Legantis voluntas a legati majori minorive praestantia educi non debet . 429. §. 13. 431. §. 10.

Imminuta haereditate , legata quoque minui debent . 675. §. 4. & 11.

Datio legati amorem & benevolentiam indicat . *ibid.* §. 13.

Legatum semel acceptum am-

plius repudiari nequit. 747.
§. 9.

Legatum Pium.

Annuum legatum per multum temporis solutum oportet annuatim praebere. 704. *per tot.*

Cum ex illa temporis consuetudine optimus titulus nascatur. *ibid.*

Limita: dummodo non constet, id titulo elemosynae solum fuisse. *ib.*

Legitima.

Legitimae detractionis prohibito valida esse poterit, adhibita Soccini Cauthela. 140. §. 6.

Non potest enim neque immui neque auferri. 714. §. 10.

Legitima enim est portio libera haereditatis, ipso jure cuius debita, quam filius accipit non ex bonis haeredis sed ex substantia defuncti. 351. §. 7.

Statutum non est, in qua quantitate debeatur, ita augeri vel minui potest juxta vires Patrimonii. 293. §. 11.

Legitima

quoad renunciationem.

Renunciata non intelligitur legitima, etiamsi petita non fuerit. 24. §. 8.

Neque renunciata censetur ob alimenta percepta. *ibid.* §. 9.

Legitimare Legitimitas.

Legitimitatis defectus praescribitur spatio centum annorum. 66. §. 7.

Legitimus dici nequit, qui ex

illegitimo Matrimonio procreatus fuit. 403. §. 9. 12.

Lex.

Lex non habet oculos retro. 207. §. 3. 4. & 406. §. 4.

Idcirco censetur dare formam negotiis futuris non praeteritis. 207. §. 3. 4. & 406. §. 4.

Aequitas in dubia legis interpretatione vim exercere potest. 307. §. *final.*

At nunquam eo excurrit, ut scriptae legi vel receptae praevalcat. *ibid.* §. *final.*

Lex, quae, quoad unum voluta praescribit & exprimit, quoad alterum retineat, putandum est quoad unum expressisse demonstrationis causa non taxative quoad alterum retinuisse ad evitandam verborum superfluitatem. 396. §. 8.

Ut legi pareatur, non sufficit eam partim impleri, partim negligi. 86. §. 4.

Sed omnia ad unguem sunt servanda, quaecumque distincte scripta continent. *ibid.* §. 4.

Quae contra legem fiunt vel jubentur inutilia sunt & in irritum cadunt. *ibid.* §. 10.

Ideo quibus leges resistunt, leges ipsa delent. *ibid.* §. 11.

Licet res in conditionem veniat & separatim accipi possit. *ibid.* §. 11.

Lex vetat debitorem solvere cogi plus eo quod debet. 190. §. 3.

Legis edictalis 31. *Decemb. ann.* 1802. praescripta super reductione vide in decr. 191. §. 4. 5. 6. 7. *final.* & 578. *per tot.*

Vide *Reductio*.

Lex Naselliana diei 13. *Decem. ann.* 1799. peractas excipit solutiones, easque firmas integrasque consistere jubet. 194. §. 7. & 234. §. 7.

Leges, quae non personas, sed res & bona afficiunt, eosdem semper producant effectus. 294. §. 13.

Eandemque vim habent, sive incolae fuerint sive alieni genere. *ibid.* §. 13.

Lex abrogata nulla pollet vi, & reputatur perinde, ac si nunquam jussa sit. 470. §. 5.

Legis sanctionem effugere non potest, qui non demonstrat in exceptione ejusdem legis esse constitutum. 523. §. 5.

Inane est contra legem insurgere. 245. §. 7.

Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda. 536. §. 3.

Lex agens de casu simplici trahi nequit ad casum mixtum. 396. §. 10.

Privilegium legis *Interdum Auth. de aequal. dot.* dotis privilegio postponitur. 547. §. 4.

Ubi explicatur, quid sibi ferat. *ibid.* §. 5.

Decerni debet successio ad trames legis vigentis, cum haec nullam pati possit exceptionem. 813. §. 5.

Utitur jure suo qui agit quod a lege ei permissum est. 174. §. 8.

Distingui debet inter perfectionem juris & perfectionis illius executionis: jus actu ipso perficitur vix a lege acquiritur: exequutio cum illud ad exercitium deducitur. 207. §. 4.

Solutiones factae = *in cedole* = Interregno Neapolitano ac restaurato postea Pontificio regimine sancitum fuit amplius retractari non posse = *purché non abbiano marca d'ingiustizia* = 248. §. 11.

Hanc tamen notam injustitiae aliunde esse sumendam quam ex posthabita abiectione papyri Legis littera demonstrat. *ibid.*

Nullumque lex illa privilegium Ecclesiae tribuit, cum omnes indiscriminatum bono publico inservire debuerint. *ibid.* §. 12.

Si quid aequitas valet in dubiae legis interpretatione potest vim exercere: at nunquam eo excurrat ut scriptae vel receptae legi praevaleat. 307. §. *final.*

Liberatio a molestiis.

Semel ac emptor turbatus est in possessione, competit actio pro liberatione a molestiis. 83. §. 4.

Sola promissio evictionis sufficit, ut emptor agere possit pro liberatione a molestiis. *ibid.* §. 6.

Non debetur liberatio a molestiis, si promissa non fuit. 701. §. *final.*

Nec competit liberatio a molestiis si negotium gestum non sit

eo modo, quo is, in quem actio pro liberatione a molestiis instruitur validam obligationem suscepit. *ibid.* §. *final.*

In iudicio liberationis a molestiis, non inspicitur, utrum iustae vel iniustae sint. 32. §. 6.

Sed tantum si ex illius culpa factove prodierint, adversus quem liberationis actio instituitur. *ib.* §. 6.

Jure ei competit liberatio a molestiis in eum, ob quem molestiae obvenierint. 434. §. 3. & 10.

Nemo tenetur pro molestiis, quarum liberationem non exposuit. 691. §. 5.

Quaeque inferuntur absque eo facto & culpa. *ibid.* §. 5.

Non competit liberatio a molestiis emptori qui rem alteri obligatam sciens emerit. *ibid.* §. 6.

In transactionibus per dictionem appositam = *qualsivoglia* = ubi de molestiis agitur significatur liberatio ad omnem eventum. 157. §. 5.

Vix spoliatus quis est bonis ei cessis jus habet molestias omnes vertendi in eum cum quo contractum iniit. 738. §. 3.

Liber Libri.

Libri authentici ad personam qualificatam pertinentes accipi debent ad probationem inducendam. 617. §. 8.

Libri mercatorii in iudicio maximam fidem faciunt. 761. §. 10.

Dummodo ordinati sint de stylo mercatorum. *ibid.* §. 12.

Libri adminiculati, particulasque registratas exacte exhibentes fidem faciunt, etiamsi privati sint. 485. §. 4.

Et quidem probant etiam contra tertium. *ibid.* §. 4.

Librorum legalitas & veritas probatur quoque ex aliis adminiculis viden. *ibid.* §. 5. & *seq.*

Nisi vero legaliter ac juxta morem negotiatorum custoditi sint, nullam fidem facere possunt. 303. §. 5.

Abrasio, aut aliqua contradictio, marginales superinductiones eorum legalitati plurimum praedictum important. *ibid.* §. 6.

Libri sociales fidem faciunt inter socios, semper vero si legaliter habiti. *ibid.* §. 9.

Librorum defectui suppleri nequit redditione rationis, quae ob diuturnam societatem difficilior redditur. *ibid.* §. *final.*

Liberalitas.

Immodica liberalitas cum praedictio aliorum filiorum est parentibus prohibita. 724. §. 11.

Licitatio.

Meliorem conditionem offerenti jure traditur res publicae venditioni exposita. 85. §. 7.

Linea.

Inclusa linea, cui haereditas privative tribuitur, exclusa intelligitur altera linea. 38. §. 6.

Cum exclusus haberi nequeat pro incluso. *ibid.* §. 6.

Linea masculina componitur

dumtaxat a masculis masculorum.
69. §. 5.

Praerogativa lineae, quae in primogenituris regularibus obtinet, nihil prodest in primogenituris qualificatis. *ibid.* §. 8.

Lineae praerogativa desumi non potest si linea ipsa nova sit; quae veluti nova, praerogativae cuiusvis incapax reputatur. 119. §. 3. 120. §. 5.

In fideicommissis appellatione lineae Masculinae soli mares ex maribus veniunt. 229. §. 8.

Testator vocationem ad singulos quosque cognatos protractam ostendens, proprietatem tamen lineae conservare voluisse & de vera linea substantiae egisse censendus est. *ibid.* §. 10.

Linea Masculorum ex Masculis in conditione posita, & in ultimo loco vocatis foeminis non ideo binas primo nominati & nati minimi lineas contemplatas fuisse dicitur. 256. §. 7.

Fideicommissi pars ex linea, quae eam jam obtinuit, avelli nequit, ut migret ad aliam; nisi linea admissa in totum deficiat. 400. §. 4.

Ordinis ratio quoad descendentes valet in ultimi possessoris linea effectiva. 415. §. 5.

Quoad transversales in linea contentiva. *ibid.* §. 5.

Linea ultimi possessoris primum locum obtinet. 799. §. 4.

Et quidem sive in idem perso-

narum genus progrediatur successio, sive divergat. *ibid.* §. 4.

Linea coeteris praevalet qualitibus, ut qua in ea potior sit, alios vincat, licet in reliquis praestantiores. 830. §. 2.

Liquidatio.

Judicialis liquidatio jam admissa iterum in discrimen non adducitur. 308. §. 3.

Lis.

Litis expensae veniunt in sequelam rei judicatae. 35. §. 6.

Quod factum est ante litis initium, certam sibi fidem vindicat. 162. §. 11.

Ex illegitima lite lucrum capi non debet. 384. §. 4.

Litis pendencia inhibitionem inducit. 169. §. 2.

Et efficit ut innovantes incendant in attentata. *ibid.*

Litterae Apostolicae.

Munera, onera, privilegia nunquam deleta dici debent, nisi in litteris Apostolicis derogatio deprehendatur. 138. §. 2.

Litterae Cambii.

In littera Cambii ubi scribitur = *all' ordine S. P.* = semper tutus est tertius possessor, nec juvat opponi facta & obligationes cedentis. 42. §. 6.

Syngraphae cambiales absque clausula = *all' ordine S. P.* = & omni trajectitiae pecuniae qualitate destitutae pro veris Collybi litteris habendae non sunt. 141. §. 6.

Inno purae = *pagherò per altrettanti* = recensendae sunt. *ibid.* §. 6.

Quo magis a vero Cambio de-
pacta aberrant, eo licet minus
pro veris litteris renunciare.
ibid. §. 6.

Qui litteram cambialem accep-
tavit, subscriptione = *promessa* =
ad ejusdem solutionem tenetur.
439. §. 2. 7. 8.

Remorari non potest actio in
vim litterae Cambialis. 473. §. 2.

Clausula = *per valuta avuta* =
litteris cambii apposita, sit acci-
piens pro illa summa statim debi-
tor. 508. §. 3.

Littera Cambii acceptata, at-
que a trahente dilatione pro solu-
tione obtenta, statim debet ex-
pirato termino debitum extingu-
ibid. §. 4. 6.

Recusata solutione litterae Cam-
bialis oritur statim actio ad cam-
bia & recambia & expensas etiam
extrajudiciales. 687. §. 3. 5. &
444. §. 4. 10.

Solutione praefinito tempore
non peracta, tenetur debitor ad
quanti interest. 760. §. 2.

Creditum collytisticum import-
tat expensas judiciales & extraju-
diciales. *ibid.* §. *final.*

Nemo tenetur persolvere litte-
ras Cambiales, nisi ex suo in-
scripto nomine vere acceptatas
fuisse appareat. 8. §. 2.

Littera cambialis non aliter ob-
bligare potest erga tertium sub
tegmine socii latentem, nisi con-

stat fuisse amplissimum manda-
tum scribendi datum. *ibid.* §. 5.
& 6.

Et in quo mandato ampla data
sit Mandatario aut Socio facultas
Mandantem aut Socium omnium
contractuum & obligationum par-
ticipem facere. *dec.* 8. §. 5.

Quodque mandatum requiritur
rite fuisse ac publice Universis
negociatoribus patefactum ut ad-
monerentur, ubicumque nomen
& obligatio designatae personae
seu Socii scripta deprehenderetur,
ibi nomen quoque & obligatio-
nem socii contineri. *ibid.* &
§. 6.

Nequeunt Cambiales trahi ad
eum, cujus nomine sunt destitu-
tae. 44. §. 5.

Inutile Collybisticae nomen
praestatur tertio, quoties credi-
tor sivit praeterlabi diem praes-
criptam solutioni, sine exhibitio-
ne debitori & solemniter emissa in
eum protestatione. 88. §. 6.

Collybi contractum indole sua
parit fructus *ibid.* §. 7. 9. & *seq.*

In litterarum Cambialium gy-
ratis, necessaria non est diei in-
scriptio. 258. §. *final.*

In cambialibus = *di piazza* =,
cum gyrare non possint, cessat
fructuum condicendorum ratio
nec amplius debentur. 663. §. 4.

In litteris Cambialibus obli-
gantur non solum tractarius &
acceptans, sed etiam trahens. 443.
§. 2.

Etiam si sit trajectitia, aut placialis. *ibid.* §. 2.

Littera Cambiali non soluta, oritur actio in gyrantem, quin trahens excuti debeat. 444. §. 4. 10.

Nemo cogi potest, ut litteras Cambiales invitus acceptet. 551. §. 3.

Cambialis soluta = *con animo di rivalersene* = actionem ei tribuit ad sortem & accessiones omnes condicendas adversus trahentes. 664. §. 2. & 646. §. 2.

Qui in sequelam contractus litterarum cambialem solvere debebat, & non solvit actionem non habet pro contractus implemento. 647. §. 10.

Litterae pure ex singulariter acceptatae non ad originarium creditorem, sed ad gyratarios & litterarum possessores pertinent. 648. §. 7.

Juxta commerciales sanctiones pro transmissione pecuniarum praestitum est in tertia parte unius argenti praemium pro singulis centenariis. 668. §. 5.

Et = *per la garanzia* = debetur in duobus argenteis in quodlibet centenarium. *ibid.* §. 5.

Loca Montium.

Loca Montium ad instar stabilium honorum haberi debent, proindeque ad ea immissio, sive reintegratio concedi potest. 282. §. 4.

Non aliae approbantur distractiones LL. MM. praeterquam il-

lorum quorum nomina patentibus leguntur inscripta. 446. §. 5.

In locis Montium assignatio donationis & traditionis vice fungitur, & dominium transfert. 383. §. 10.

Quicumque contractus super locis montium eisdem producit effectus. *ibid.* §. final.

Dummodo nec Principis, nec tertii interesse laedatur, sed ad solum contrahentium privatum interesse pertineat. *ibid.* §. final.

Locatio Locator.

Concessio ad tertiam generationem masculinam locationi congruere minime potest. *dec.* 7. §. 3.

Locatio ad nonaginta annos producta pro alienatione habetur. 48. §. 13. & 51. §. 6.

Pensio constitui solet ad rationem fructuum rei locatae. 68. §. 9.

In locatione conductione, si pars notabilis rei locatae deficiat, pensio minuenda est, ut fructibus respondeat. 305. §. 4.

Licet Locatori inquilinum cogere, ut solemnibus tabulis exprimatur locatio. 445. §. 2.

Locatio ultra novennium habetur pro vera locatione. 446. §. 9.

In locationis conductionis contractu, dumtaxat usus conductori transfertur. 447. §. 3.

Potest locatio ab uno ex sociis initi. 451. §. 9.

Intellige, dummodo utilis sit & temporanea. *ibid.* §. 9.

Locator conductorem indem-
nem servare debet. 569. §. 4.

Cum in locatione omnium bo-
norum hypotheca antecedere so-
leat, successor singularis tenetur
servare factum locatoris, neque
conductor expelli potest. *ibidem*
§. 5.

Initae locationis indicium est u-
sus concessus rei, aut perceptio
fructuum. 579. §. 2.

Locator, qui incommodum e-
re locata sustinere debet, aequè
commodum habere potest. 453.
§. final.

Ingenuo operis locatori debetur
integrum honorarium, quamvis
morbo correptus aut morte opus
incoeptum ad finem perducere
neguerit. 539. §. 5.

Locator, qui res suas nondum
vindicare ex integro, conduc-
tori cedendas condemnari nequit.
612. §. 3.

Ne ex creditore debitor evadat.
ibid. §. 3.

Potest locator ante tempus lo-
cationi praefinitum conductorem
expellere. 307. §. 5. 8.

Intellige, si hic fundum vitiet
locatum, aut disperdat, aut quae
facere debebat, neglexerit. *ibid.*
§. 5. 8.

Quamvis innovando rem uti-
lem se gessisse contendat. *ibid.*
§. 7.

Et non solum expellere, sed
etiam damnorum emendationem
quoque petere potest. 307. §. 14.
& 308. §. 2.

Locatio perpetua.

Locationes per uniformi fruc-
tuum quantitate initae, vetustae,
& ignotae, perpetuae dicendae
sunt. 112. §. 3. & 113. §. 3.

Locatio perpetua est vera alie-
natio. 451. §. 7.

Lucrum.

Lucra amissa veniunt sub no-
mine damni. 35. §. 7.

Et rependenda sunt. *ibidem*
§. 7.

Extraneum est lucrum petere
contractus, cujus rescissio postu-
latur. 40. §. 8.

Lucro assequuto in ea quantita-
te, quod ex plenissima exequu-
tione contractus sperari poterat,
non est unde de majori lucro ca-
ptando quaeratur. *ibid.* §. 9.

Ex fortuito inadimplemento lu-
crum percipi non debet. *ibid.*
§. 10.

Sed tantum damnum vitari.
ibid. §. 10.

Leges prohibent quidquam lu-
crari ab induciis tributis a credi-
tore debitori. 47. §. 7.

M

Majoratus.

Sub nomine majoris natu venit
non solum primogenitus naturalis
sed etiam primogenitus Civilis,
nempe qui primus in familia lo-
cum obtinet. 193. §. 3.

Mala fides.

Lite vix contestata, intrat con-

tinuo mala fides in possessore .
230. §. *final.* & 96. §. 5.

Mandans .

Qui mandatum alicui dedit ;
atque hunc tantum sibi voluit ob-
strictum , quidquid mandatarius
egerit , ratum habere debet . 43.
§. 7.

Dummodo non excesserit fines
mandati . *ibid.* §. 7.

Et in quo mandato ampla data
sit Mandatario aut Socio facultas
mandantem aut Socium omnium
contractuum & obligationum par-
ticipem facere . 8. §. 5.

Quodque Mandatum requiritur
rite fuisse ac publice universis ne-
gociatoribus patefactum ut admo-
nerentur , ubicumque nomen &
obligatio designatae personae seu
Socii scripta deprehenderetur , ibi
nomen quoque & obligationem
Socii contineri . *ibid.* & §. 6.

Mandatarius .

Si Mandatarius Mandante in-
scio quidquid agat illius jura
minuens , permissum est Man-
danti id impedire . 461. §. 5.

Mandatarius tenetur de negli-
gentia , in executione mandati .
46. §. 5.

Nec potest alteri negotium
transmittere cum Mandantis peri-
culo . *ibid.* §. 6.

Mandatarius nihil damni peti
debet ob res mandantis gestas .
672. §. 3. 4. 5. & *seq.*

Idcirco indemnitas a Mandante
servari debet . *ibid.* §. 3. 4. 5.

Mandatario competit etiam re-
fectio expensarum . 726. §. 8.

Et liberatio a molestiis . *ibid.*
Mandatum .

Qui Mandatum cessionis ineun-
dae suscipit , susceptam obliga-
tionem nequit evadere . 43. §. 3.

In contractu Mandati quamvis
exigere debeat Mandatarius & cu-
stodire pecuniam non tenetur ac-
tione depositi , sed mandati . 479.
§. 7.

Mandatum Judicis .

Mandatum promptam declarat
exigendi aut solvendi voluntatem .
69. §. 7.

Excludit quamlibet cunctatio-
nem & extraneas reddit quascum-
que inducias . *ibid.* §. 7.

Constito de credito , est rela-
xandum Mandatum . 239. §. 2.
479. §. 3. & 553. §. 2. & *final.*

Iustum Mandatum executio-
nem habere debet . 575. §. 2. &
88. §. 3.

Nequit executioni committi
Mandatum , credito non extante .
118. §. 3.

Mandati relaxationi minime lo-
cus esse potest , nisi prius de cre-
dito constiterit . 442. §. 3.

Mandatum procuratoris .

Ad emittendam confessionem
in praedictum Clientis satis non
non est generale Mandatum rede-
re . 27. §. 7.

Sed requiritur speciale . *ibid.*

Praeter gressis finibus mandati
mandans Procuratoris facto non
obligatur . *ibid.* §. 7.

Mandatum procurae nisi expresse revocetur, semper praesumitur in procuratore permanere. 171. §. 3. 172. §. 4.

Cujus qualitas tamdiu in ipso durat, quandiu lis ipsa viget. 171. §. 3. 172. §. 4.

Ratihabitio supplet Mandatum deficiens. 209. §. final.

In expeditione monitorii opus non est mandato procurae particulari. 606. §. 7.

Secus in disdicta. *ibid.* §. 7.

Manutentio.

Ad evitandos circuitus in possessione bonorum is manuteneatur, de cuius bono jure constat. 69. §. 9. & 567. §. 4.

Uni tantum a testatore electo est concedenda manutentio. 184. §. 4.

Manutentionis iudicium absolvendum est juxta possessionis statum. 213. §. 3. 6. & 270. §. 3.

Eique manutentio tribuitur, qui doceat, se motae litis tempore in actuali bonorum possessione fuisse versatum. 213. §. 3. 6. & 270. §. 3.

Manutenendus vero non est, qui possidet sine causa. 297. §. final.

Danda est manutentio ad trames possessionis. 821. §. 3.

Manutentio alteri non conceditur, domino invito & docente de bono jure. 573. §. 3. & 566. §. 3.

Contractu rite inito, cum con-

stet de bono jure est danda manutentio possessori. 170. §. 5.

Maritus.

Maritus, qui dotem aestimam acciperit, iniase censetur emptionem venditionem. 583. §. 5.

Ideoque si bona dotalia pereant ipsius damno pereant. *ibidem* §. 5.

Etiamsi nondum tradita fuerint. *ibid.* §. 5.

Intellige, si emptio venditio ab illa aestimatione profluens vere perfecta fuerit. *ibid.* §. 10.

Renunciatio facta a Marito, accedente uxoris consensu, valet quanti valuisset si ipsa uxor expresse fecisset. 76. §. 3.

Marito pereunt res mobiles in dotem sive aestimatae sive inae-stimatae traditae. 282. §. 4.

Uxori licet indotatae alimenta coeteraque ad mundum muliebrem spectantia praestari debent. 750. *per tot.* & 751. §. 3.

Vide *Uxor. Matrimonium. Mulier. Dos quoad restitutionem.*

Mater.

Competit Matri tertiam partem totius assis haereditarii, quando extranei instituti sunt haeredis. 114. §. 4. 5.

Competit vera tertia tertiae partis, quando instituti ii sunt, qui ab intestato venissent. *ibid.* §. 4. 5. & 182. §. 5.

Iniquum enim esset, favore venientium ab intestato legitimae partem eripi matri, & non in eorum ab intestato venientium sed in extraneorum compendium recasuram. 114. §. 7.

Cum in matre absuerit culpa ob obventum pupillae malum, non ideo est matri deneganda filiae haereditas. 213. §. 10.

Nec haereditatem mater amittit, si ad secunda vota transierit. *ibid.* §. 13.

Nec privari potest haereditate, si tutorem filiae statuere neglexerit. *ibid.* §. 14. 15.

Maxime si ex lege tutorem habuisset. *ibid.* §. 14.

Potest mater tutelam filii & filiae abdicare. 214. §. 8.

Intelligi, dummodo justa causa id faciat. *ibid.* §. 8.

Nempe si ad secunda vota transire velit. *ibid.* §. 8.

Mater defunctae proli succedit, quae e vivis excedens haereditatem transmittit patri superstiti. 413. §. 2.

Competit matri legitima in bonis filii praedefuncti. 182. §. 3. & 4.

Matrimonium.

Matrimonium initum inter pares personas ejusdemque conditionis non potest non probari. 185. §. 5.

Ad tuendam matrimonii libertatem, jus Ecclesiasticum de medio sustulit poenam a Civili jure

statutam secundo nubentibus. 213. §. 8.

Matrimonium exhibet causam corresponsivam, non onerosam. 438. §. 6.

Parochi praesentia in Matrimonii celebratione requisita, intelligitur de proprii domicilii Parrocho. 403. §. 4.

Non de alio quocumque Parrocho. *ibid.* §. 4.

Ita ut Matrimonium initum coram alieno Parrocho nullum est & irritum. *ibid.* §. 6. & 404. §. 2.

Liuita, dummodo non sint vagi. 103. §. 6.

Et qui a nullo matrimonio procreati sint, illegitimi censentur. *ibid.* §. 9.

Miles qui matrimonium contrahere vult adire debet exercitus Capellanum. 404. §. 3.

Et eo deficiente Parochum loci, ubi permanet actus. *ibi id* §. 3.

Si donationis causa finalis fuit matrimonium per necesse a Donatario ineundum tunc Donatio abit in innominatum & corresponsivum contractum. 206. §. 3.

Matricitas.

Verus Matricitatis titulus ex dioecesana jurisdictione proficiscitur. 731. §. 2.

Et quando inducta censeatur, viden. 732. *per tot.*

Melioramenta.

Ubi agitur de melioramentis, non est aestimatio praestanda

tempore quo facta fuerunt melioramenta. 571. §. 3.

Sed dumtaxat, quo tempore bona ipsa meliorata restituuntur. *ibid.* §. 3.

Ab haerede gravato reficiendum est tantum quid minus est inter impensum & melioratum. *ibid.* §. 5.

Et hoc locum obtinet, tum quoad praedia rustica, tum quoad praedia Urbana. *ibid.* §. 6.

Melioramenta facta in Aedibus magnatum, quamvis ad voluptatem facta, nullatenus utilia censentur. 572. §. 4.

Mensura.

Mensura computanda est in loco in quo bona sita sunt, non ubi contractus initus fuit. 757. §. 7.

Ratione bonorum inito contractu, ad solam mensuram cogitasse contrahentes non censentur. 758. §. 5. 8. 9. 11.

Merces.

Non est mercatori imputandum, si merces onerari non possint ob pyratarum rumores. 80. §. 3.

Pariterque si factum Principis obstat. *ibid.* §. 4.

Mutatio mercis majoris aestimationis cum alia minoris valoris nullam pravitatem inducit, si aliquid datum sit in exaequatione valoris utriusque mercis. 480. §. 5.

Merces, quae sub hasta viles-

cunt, vilius emi possunt, quam vere valeant. 766. §. 13.

Quin adsit laesio. *ibid.* §. 13.

Minor.

Minorum actio ad id repetendum, quod consequi debebant & consequuti non sunt, cohibetur ad quinquennium, ex quo majores facti sunt. 103. §. 6.

Minor cum contrahere societatem non possit, oportet ut a Curatore haec ratificata sit. 690. §. 9.

Minor impugnare potest obligationem initam absque solemnibus cum de jure nulla sit. 392. §. 10.

Contrahere nequit absque tutoris aut judicis consensu. 801. §. 5. & 9.

Nec in alium potest jus contrahendi transferre. *ibid.* §. 6.

Cum nec per se habeat. *ibid.* §. 6.

Mobilia Immobilia.

Gaza, signa marmorea, tabulae pictae quamvis mobilia, immobilibus aequiparantur. 455. §. 16.

Moneta in genere.

Moneta in genere in contractum deducta, censetur de moneta viliori. 124. §. 3. & 643. §. 4. 716. §. 12. & 754. §. 4. & 718. §. 9. & 428. §. 4. 5 & 327. §. 7.

Ex juris communis providentia obligatio contracta moneta viliori, hac sublata cogi nequit debitor ad solvendum moneta pretiosiori. 124. §. 6.

Monetarum aestimatio residet in intrinseco earum valore, non pendet ab hominum opinione. *ibid.* §. 7.

Qui solvit moneta in commercio usum non habente, non solvere dicitur. 158. §. 3.

Et potius illusio, quam solutio dicenda est. *ibid.* §. 3.

Monetae aestimationem juxta legem Nasellianam vide 173. §. 2. *Et seq.*

Scutatum in reali moneta non existens, est moneta imaginaria. *ibid.* §. 3.

Sub nomine monetae = *sonante* = intelligi debet moneta cusa, non moneta repraesentativa. *ibid.* §. 4.

Solutio facienda in moneta = *sonante* = intelligi quoque potest de moneta aerea, sive villiori. 810. §. 3. *Et seq.*

Nec unquam conciliari potest cum moneta papyracea quamvis in commercio valorem obtineat. 173. §. 4.

Alcae ludus censendus est, cum agatur de moneta, quae ignotum erat utrum cresceret sive decrederet. 194. §. 6.

Ex monetarum discriminine laesio conventionis inducitur. *ibid.* §. 6.

Cum utrinque pecunia non reducibilis in stipulatum venerit. *ibid.* §. 6.

Cum Princeps valorem monetae statuatur, quamvis in maximo populi contemptu sit tamen donec

eam Princeps non abrogat, licite ac impune recusari non potest. *ibid.* §. 7. & 174. §. 7. 9. & 10.

Moneta, quae cursum tempore solutionis habebat, si recusata fuit a Creditore & postea abrogata sit, periisse intelligitur damno creditoris. 209. §. 4.

Intellige, solutionem illam fieri emisse per monetam etiam currentem, non in moneta proxime reprobanda. *ibid.*

Solutio enim facta moneta proxime reprobanda nihil valet. 190. §. 11. & 241. §. 2. 7. 10.

Ad hoc adverte reprobam dici nequire monetam dies octo ante proscriptionem. 174. §. 5. 248. §. 7.

Proxima enim monetae reprobatio dicitur intra septem dies. 174. §. 5. & 248. §. 7. & 248. §. 8. & 245. §. 3. 4. *Et seq.*

Cum nihil de monetae qualitate conventum fuerit, potest debitor quacumque in moneta solvere. 234. §. 4.

Nec valet querela de minus proba monetae qualitate, si tempore solutionis valida erat. 234. §. 6. & 236. §. 11.

Quamvis postea abrogata fuisset. 234. §. 6. & 236. §. 11.

Moneta proxime reprobanda Creditorem laedit enormissime. 239. §. 2. & 3. & 236. §. 8. 9.

Quamvis tum debitor tum creditor sint in bona fide. *ibid.* §. 6.

Et solutio nulla censetur. *ibid.* §. 6.

Depositum factum moneta proxime reprobanda nullum censetur. 240. §. 3.

Ob monetarum vicissitudines inexpectatas debet reduci contractus. 305. §. 9. 10.

Monetae magis pretiosae permutatio cum alia minus aestimabilis minime pravitatem involvit. 480. §. 5.

In permutatione monetae purioris cum alia materiae minus purae potest possessor purioris exigere, quantum sufficit ad coequantandum valorem naturalem. *ib.* §. 6.

Et licitum est aggium accipere. *ibid.* §. 7. 8.

Et quanti generaliter sint habendae monetae juxta qualitatem, vident. *ibid.* per tot.

Vetum est, quod viliori moneta solutum est, pretiosiori eundem valorem representante repetere. 582. §. 4. 5. 6.

In quibuscumque contractibus initis usque ab anno 1800. ob monetae disparitatem locum habet reductio. 583. §. 3. 4.

Et de ejus effectibus vident. *ib.* per tot.

Alias enim debitor solveret plusquam deberet. 584. §. 4. 5. 6. 8.

Solutio fieri debet in moneta currenti. 643. §. 4.

Sub nomine monetae = *currentis* = venit etiam moneta aerea. 125. §. 4.

Solutio dici nequit facta in mo-

netia reprobata, si bona fide solutum fuerit. 224. §. 3. & 225. §. 2.

Solutiones factae usque ad diem 25. Martii 1798. justae censentur tanquam factae in moneta currenti. 244. §. 4. 5.

Monetae discrimen non a depositario, sed a deponente ferendum est. 253. §. 5.

Observantia monetae improbitatem prostermit. 245. §. 6.

Solutio facta vili moneta si postea restituenda sit, tantum restituendum est, quantum respondet viliori antiquae. 261. §. 3. & 115. §. 8. 9.

Solutio facienda = *in moneta corrente al tempo del pagamento* = non facienda est in moneta currenti de tempore contractus, sed ea, quae exitura erit = *al tempo del pagamento*. 261. §. 4. 7. 8. & 807. §. 10. 161. §. 3.

Monetarum valor attendendus est, quem leges tempore solutionis vigentes, ei imponunt. 329. §. 5.

Solutio facienda in moneta imaginaria contendit nequit fieri debere in scutis romanis. 115. §. 5. & 6.

Verum in quacumque moneta etiam vilissima. 233. §. 3. & 262. §. 4. 5. & seq.

In solutionibus faciendis tractu temporis, nisi designata fuerit monetae species, censetur, contrahentes eventui monetarum commississe. 161. §. 4.

Debitoris factum & agnitionis quoad dignoscendam qualitatem monetae persolvendae maxime existimandae sunt. 262. §. 7.

Licet agatur de praediis rusticis ante monetarum discrimen aestimatis dummodo venditio inita sit pretio constituto = *di scudi moneta romana* = emptores rite solvunt, si eos rependant numeros etiam viliores, qui ex scripto valore repraesentent quantitatem = *di scudi moneta Romana* = *ibid.* §. 10.

Contrahentium ac debitoris observantia ad monetae qualitatem, quae in stipulationem deducta fuit demonstrandam, plurimum valet. 342. §. 8.

Moneta reprobata, in nummis currentibus tempore solutionis est solutio facienda. 191. §. 5.

Permutatio monetae magis pretiosae, cum alia minime aestimabili minime censi potest usura ubi solvatur quidquam ad aequandum valorem monetae pretiosioris. 480. §. 5.

Moneta imaginaria in contractum deducta, eadem imaginaria moneta legitime repraesentatur per quamlibet monetam quae solutionis tempore vigeat in commercio. 262. §. 4.

Scilicet moneta illa imaginaria quae in commercio hominum obtineret sive deterior sive pretiosior futura tempore solutionis absolvendae. *ibid.* §. 5.

Obligationes enim susceptae in

pecunia imaginaria sive = *in scudi romani* = rite dissolvi poterant & nummariis schedis vel nummis aeneis, qui solutionis tempore versarentur in commercio. *ibid.* §. 6.

Licet ab argentea pecunia quae contractus tempore vigeat longe distarent. *ibid.*

Respondetur nonnullis decisionibus de quibus. *ibid.* §. 9.

Sic emptores rite obligationi satisfaciunt solvendo viliores numeros qui ex in scripto valore quantitatem repraesentant = *di scudi moneta Romana* = *ibid.* §. 10.

Moniales

Moniali per emissam renunciationem in religionis ingressu nullum jus ad succedendum remanet. 18. §. 2.

Est mortua seculo. *ibid.* §. 3.

Monitorium

In expeditione monitorii nullum requiritur Mandatum procuratoris. 606. §. 7.

Mora Morosus

Morosus est, non solum qui debitum non solvit tempore statuto, verum & a iudice damnatus detrectat. 600. §. 2. & 601. §. 12.

Mora cuique sua, non alii nocere debet. 670. §. 3. 4.

Qui obligationem a iudice probatum exequi recusat, in mora est. 366. §. 9.

Ad moram inducendam non sufficit terminus in contractu

praefinitus, sed necessaria est interpellatio. 367. §. 10.

Excusatur reus a mora, si ignoret, quid actor allaturus sit. 411. §. 7.

Definiendum est a iudice si mora fiat ex controversiae statu. *ibid.* §. 8.

In mora dici non potest, qui creditum sociale non solvit, cum antea suum debitum persolvere debuerit. 499. §. 7.

Qui morae purgationem postulat, jam a jure emphyteutico sese ecedisse fatetur. 697. §. 2.

Quae concessa semel non potest iterum postulari. *ibid.* §. 3. 6.

Implemento postea sequuto, non censetur remissa mora. 525. §. 10.

Nisi creditor ejusdem purgationem declaret. *ibid.* §. 10.

Mortuus.

Mortuus censetur, qui quinquennale per spatium absens fuit. 421. §. 4. 9.

Limita: dummodo absint quoque aliae conjecturae vident. *ibid.* a §. 5. usque ad. 8. & 10. & 11.

Mulier.

Non tenetur mulier requisitas diligentias qualibet in re adhibere. 213. §. 11. & 214. §. 6.

Cum sexus fragilitas eam excuset. 213. §. 11. & 214. §. 6.

Purgationis mulieris cessatio, non certum est graviditatis signum. 413. §. 7.

Licet enim non conceperint,

duos quandoque, tresve menses eadem protrahitur. *ibid.* §. 7.

Mulier quandoque in filiorum gratiam, sua privatur dote. 712. §. 8.

Mulier dotata a quacumque successione removetur ex censura legis Septempedanae. 724. §. 4.

Interveniente iudicis decreto, praesumitur mulieris obligationem rite, & in ejus utilitatem fuisse susceptam. 44. §. 9.

Consequuta a muliere indemnitate in bonis viri licet ea obligationi integram dotem subjecerit, nunquam tamen confugere valet ad beneficium medietatis dotis. *ibid.* §. final.

Ut vera, & justa dicatur a muliere contrahendae obligationis causa, sufficit eam agnovisse iudicem competentem. 524. §. 8.

Concurrente utilitate, vel necessitate obligationis, nihil interest, utrum rigidissime solemnita fuerint observata. *ibid.* §. 8.

Admissa muliere indotata ad successionem, acquiritur eidem jus ad haereditatem a die, qua haereditas ipsa delata est. 746. §. 4.

Quod jus a fratrum arbitrio tolli nequit. *ibid.* §. 4.

Mulier potest obligationem absque solemnibus initium impugnare. 392. §. 10.

Cum de jure nulla sit. *ibidem* §. 10.

Mulier de suis juribus dotali-

bus remittere nihil valet. 547.

§. 7.

Nisi solemnibus adhibitis. *ibid.*

§. 7.

Quae pro forma requiruntur. *ibid.* §. 7.

Judicis approbatio in venditione a muliere inita justam causam constituit, & contractum firmum reddit. 170. §. 8.

Non prohibet Statutum quominus mulier contrahat; verum cavet ne fraudibus implicetur. *ibid.* §. 12.

Quandoque etiam potest in contractu proximiorum intervntum declinare, si quamvis de justa ac necessaria causa constet contractum ipsum illi impedirent. *ibid.* §. 15.

Mulieres qui majores sunt possunt de jure communi absque solemnibus contrahere. *ibid.* §. 16.

Mutuum.

Mutuum est contractus stricti juris; in quo tantum restitui debet, quantum acceptum fuit. 546. §. 5.

Prima origo crediti mutuum. 663. §. 3.

Quod sui natura sterile manet, ut nulli fructus debeantur, licet in pactum venerint. *ibid.* §. 3.

Et quidquid pro fructibus solutum est, in sortem ex computatur. 792. §. final.

N

Navarchus:

Naturalis aequitas exigit, ut navarcho, qui onerare cymbam quascumque ob causas non potuit reficiantur omnia damna. 80. §. 6.

Atque is incolumis sit servandus ac si e portu non solvisset. *ibid.* §. 6.

Licet in maritimis pirateriis testimoniales desint, non inde tamen navarcho vetitum est alias afferre probationes. 89. §. 3.

Aequum enim est aliquid de rigore juris remitti favore navarchi. *ibid.* §. 4.

Cui rerum temporumque circumstantiae impossibilem reddunt probationem. *ibid.* §. 4.

Excusari non debet a restitutione mercium, quas accepit. 315. §. 4.

Dummodo nullam infortunium in itinere passus sit. *ibid.*

Et tenetur merces reddere eadem in qualitate, & quantitate, quemadmodum accepit. 651. §. 2.

Et reficere debet in iis, in quibus damnum vel vitium contraxerint. *ibid.* §. 2.

Infortunium navi illatum absque hominis facto, navarchus unus, & una navis ferre debent. 650. §. 3.

A navarcho denunciatio infortunii dictum = *P'appunto* = in eo

primo portu, quem adiit, fieri debet, & non in aliis. 93. §. 8.

Reliquas solemnitates complere tenetur in alio, in quo nempe merces exonerare debet. *ibid.* §. 8.

Naves.

Plurimum interest navim praesertim praedatoriam ab uno aut ab altero duce exerceri. 33. §. 6.

Naulum.

Naulum = *del vuoto per pieno* = praestare non tenentur mercatores navim mittentes. 80. §. 4.

Nisi per eos non stetit, quominus navis onerata fuisset. *ibid.* §. 4.

Negativa.

Negativa coarctata in depositionibus viam fraudibus praeccludit. 89. §. 11.

Negotiator.

Negotiatoribus in iudicio maxime favendum est. 828. §. 9.

Cum negotiator Cambiali subscripserit = *promessa* = eandem accepisse manifestum est. 439. §. 2.

Inter negotiatores sub nomine damni, venit omnis utilitatis amissio. 653 §. 2.

Interdum negotiator obligatur per litteras. 739. §. 5.

Intellige, id fieri quando certum aliquod determinatum negotium favore alterius peragendum committitur verbis expressis. *ibid.* §. 5.

Et interposita promissione, ea se omnia facturum, quae alter mandabat, & in se rei periculum suscepturum. *ibid.* §. 5.

Negotiator qui alteri pariter negotia = *fornt l'impresito*, e *riceve il pegno* = praeferrí debet super pretio retracto ex eodem pignore. 740. §. 6. 8.

Negotiorum gestor.

Sive ex generali, sive ex particulari obligatione rationem reddere tenetur de negotio, quod gerendum suscepit. 92. §. 2.

Qui aliena gerit negotia alienis non propriis gerit sumptibus. 208. §. 6.

Multoque minus sese in scriptis obstringit. *ibid.* §. 6.

Quidquid cum negotiorum gestore agitur, habendum est, ac si cum Domino ipso gestum fuerit. 615. §. 3.

Nepos Neptis.

Nepos aut Neptis, qui sub avi paterni potestate permanserit, sunt Avi haeredes sui, & necessarii. 566. §. 9.

Nomen.

Nominis mutatio non leve est doli, & fraudis argumentum. 48. §. 7.

Onus assumendi nomen; coarctata vocatione ad certas personas, ad alias porrigi nequit. 154. §. 7.

Licet aptae sint ad illud onus implendum. *ibid.* §. 7.

Onus assumendi nomen non inducit agnationis contemplatio-

nem . 825. §. *final.* & 773. §. 8.

Cum etiam foeminae id assumere queunt . 773. §. 8. 825. §. *final.*

Nominare Nominatio .

Facta nominatio adimi postea nequit ex serotina poenitentia . 36. §. 11. 37. §. 4.

Nominatio extendi nequit extra personas contemplatas . 255. §. 10.

Non potest nominare , qui nunquam bona possedit , quae veniunt sub nominatione . 256. §. 11.

Nominatio facta adversante testatoris voluntate irrita censetur . 424. §. 5.

Nominatio a testatore jussa dici debet necessaria , si testator veluti infortunium existimavit nominationis deficientiam ob nominandorum defectum . 611. §. 18.

Perperam traducitur nominatio ad eos , qui extra personarum contemplatarum genus versantur . 5. §. 6.

In nominationibus non opus est solemnibus . 37. §. 5.

Quandoquidem etiam pupillus septennio major jus nominationis exercere potest sine tutoris auctoritate . *ibid.* §. 5.

Et si nominatio necessaria sit locum sibi vindicare nequit erroris exceptio . *ibid.* §. 5.

Quia nominatus non a persona nominantis , sed a fundatore ipso collatum beneficium agnoscit . *ib.* §. 5.

Injusta habetur nominatio facta favore ejus , qui ab Ecclesiastica professione alienus sit . 193. §. *final.*

Notarius .

Mendum Notarii incuria prolatum contractus validitatem non minuit . 85. §. *final.*

Simplex Notarii dictum super alicujus possessione , non allatis Catastri excerptis , nullius est momenti tamquam referens sine relato . 112. §. 13.

De fide publici Notarii in processu actorum quidquid scriptum legitur dubitare non licet . 209. §. 5.

Ubi Notarius affirmet , testatorem mente sanum esse , pro certo habendum est . 284. §. 7.

Notarii clausulae solent aliquando adjicere , quae sunt alienissima a contracto aut a contrahentium voluntate . 583. §. 8.

Quae signata a Notario praesentibus testibus , fidem habent , ac si in ipso judicio signata essent . 682. §. 4.

Notarii fides sine testibus nulla est . 792. §. 7.

Notarii subscriptionis defectus non inducit nullitatem in instrumento emphyteutico . 139. §. 15.

Notula .

Notula ad quotidianum usum destinata memoriae non fidei causa , nullam fidem facit nec pro nec contra scribentem . 638. §. 4.

Notulae judicialis acceptatio , prohibet , quominus , qui accep-

tarunt de veritate Notulae & fide amplius excitent quaestionem . 618. §. 5.

Novatio .

Non inducitur novatio ab extrinseco facto . 410. §. 6.

Quod nihil addit vel detrahit naturae & substantiae obligationis . *ibid.* §. 6.

Novatio enim est prioris debiti in aliam obligationem vel civilem vel naturalem transfusio atque translatio . 516. §. 7.

Ideo non inducitur , nisi de ea contrahentes caverint expresse . 611. §. 12. & 468. §. 9. & 437. §. 3.

Vel posterior contractus sit cum priori incompatibilis . 611. §. 12. & 468. §. 9.

Et quidquid in inducendis novationibus . 611. §. 13.

Ubi pacta nova a praecedentibus diversa fiant , tunc inducitur novatio . 312. §. 9.

Quae inutiliter infirmari quaeritur si ex ipsa actus declaratione descendit . *ibid.* §. 9.

Neque inducta censetur , nisi ex novo instrumento expressim sublata legatur . 618. §. 8.

Nullitas .

Quod nullum est nullum quoque parit effectum . 118. §. 3.

Quamvis obligatione Camerali sit contractus munitus . *ibidem* §. 4.

Numeratio .

Non creditur numerationem pecuniae factam esse praesente No-

tario ; nisi hic in ipso instrumento testetur de pecuniarum numeratione coram se & testibus peracta . 372. §. 6.

Nundinae .

Mercatores nundinarum tempore personali gaudent immunitate . 715. §. 3.

O

Obaeratio .

Obaeratio cum collybisticae tractionem excludat . 512. §. 2.

Sistit cursum inter usuriorum proficiscentium ex Cambii obliqui natura . *ibid.* §. 2.

Oblatio Oblator .

Oblationes posteriores contractui inito nihili aestimandae sunt nec procedere possunt adversus apertissimam juris dispositionem . 63. §. 13.

Nam invidia potius & aemulatione processisse videntur . *ibid.* §. 15.

Libera manet facultas in oblatione , oblatores eligere , quem sibi magis idoneum opportuniorumque existimet . 85. §. 5.

Et quidquid in judiciali oblatione solemne fit , nihil habet quando venditio sit privata . *ib.* §. 5.

Jus nominatim alteri majori oblatori constitutum , primus oblatores sibi vindicare nequit . *ibid.* §. 8.

In subhastationibus , quae auctoritate judicis perfici debent primus oblatores est praefendus . 86. §. 5. 87. §. 8. 9. 15.

P

Omnesque posteriores vincit, dummodo meliorem conditionem ab ultimo factam implere sit paratus. 86. §. 5.

Ideoque primus oblator debet semper interpellari, an praelationis jure uti velit. 86. §. 6. 87. §. 10. 11.

Omittitur vero oblitoris interpellatio, si licitatio sit & consumitur candela accensa. 86. §. 6.

Oblatio etiam verbalis in iudicio emissa debitorem liberat. 209. §. 6. 7. 8. 210. §. 3.

Ac censetur, si pecunia oblata creditore illam rejiciente mox pereat, periisse damno creditoris. 209. §. 6. 7. 8. 210. §. 3.

Oblatio enim judicialis non a creditore contradicta, sed tacite per creditorem acceptata vim habet solutionis. *ibid.* §. 9.

Oblationes factae nudis verbis aut per nuncium aut per litteras nihili faciendae. 340. §. 4.

Utpote factae ad eludendos creditores & inefficaces. *ibid.* §. 4.

Vincula & conditiones obligationem & ipsum depositum reale plurimum irritant. *ibid.* §. 5. & *seq.*

Adeout legitime creditor eam rejicere possit. *ibid.* §. 5. & *seq.*

Denunciatione non facta primo oblatori, obligatio irrita, ac nulla censetur. 81. §. 3. 4.

Requiruntur tres tantum obligationes, non tres oblatores. *ibid.* §. 8.

Est primus oblatores praefertendus, dummodo aequas proponat condiciones. 81. §. 9.

Oblatio debita pecuniae obligationem debitoris extinguit. 174. §. 6.

Licitatione facta ut bona meliori oblatori deferantur, etiamsi nolit venditor, meliori tamen oblatori deferendum est. 785. §. 9.

In oblatione facienda nulla est juris providentia quae praescribat oblationem fieri debere coram Iudice & depositum expleri ipso auctorante. 174. §. 6.

Ut constet de oblatione, obligatio fieri solet coram iudice. *ibid.*

Et ne de oblationis fide dubitetur decernitur depositum pecuniae oblatae. *ibid.* §. 6.

Incompetentia iudicis efficit, ut obligatio haberi non possit pro judiciali, sed solum facta extra iudicium. *ibid.*

Quae sufficit si sit realis ad liberandum creditorem. *ibid.*

Obligatio.

Obligatio super omnimoda refectione damnum sua proprietate complectitur etiam expensas iudiciales & extrajudiciales. 83. §. 6.

Obligationes ex conditionis verificatione, pure ac omnimode perfectae censentur. 131. §. 16.

Nec amplius periclitantur, quicumque postea fuerit rerum eventus. *ibid.* §. 16.

Obligationem implet, qui ea facit, quae facere debebat aut promisit. 190. §. 4.

Pignora, hypothecae, & fidejussiones supponunt principalem obligationem. *ibid.* §. 4.

Ut illius implemento facilius via pateat. *ibid.* §. 4. & seq.

Obligatio accessoria non dissolvitur, nisi extincto nomine principali. 372. §. 3.

Obligatione semel praestita jura omnia postulant, ut ea ad unguem dissolvantur. 432. §. 2. 494. §. 2.

Qui obligationem subscripsit, aut aliquid faciendum promisit, si postea non est exequutus, tenetur ad damna, & ad quanti interest. 450. §. 2.

Indefinita obligatio bonorum omnia bona indistincte obligantis complectitur. 488. §. 2.

Obligatio est mater actionis. 560. §. 3.

Obligationes annuae praestationis plurimum differunt ab obligationibus unicae praestationis. 578. §. 7.

Si enim in istis admittitur reductio, in illis omnino negatur. *ibid.* §. 7.

Quidquid ad inducendam obligationem conferri potest, nisi exprimitur, omissum censetur. 607. §. 6.

Tractatus nullam obligationem parit neque inducit obligationem. 668. §. 7.

Obligatio ab obligatione proveniens, si prior iuxta valida est, etiam haec posterior valida esse debet. 797. §. 12.

Quidquid ex obligatione nobis persolvi debet, jure actionis debitum dicitur. 264. §. 9.

Cessante causa obligationis, cessat obligatio. 309. §. 6.

Qui obligationem suscepit, praestare tenetur. 325. §. 11.

Etiam si indemnitas postea servari nequeat. *ibid.* §. 11.

Obligationes quae ex contractu manant, illum semper sequuntur. 353. §. 5.

Obligatio extinguere nequit per aequipollentem. 395. §. 6. 7.

Si praecise ad substantiam libertatis fundi comparandae stetit obligatio. *ibid.* §. 6. 7.

Non ad factum extinctionis. *ibid.* §. 6. 7.

Ex quinque annorum spatio, obligatio rescissa dici nequit. 472. §. 9.

Obligatio inita ex necessitate & justa causa in discrimen adduci nequit ex defectu solennium. 530. §. 4.

Justa & necessaria maxime dicitur, quando iudex eam approbavit. *ibid.* §. 5.

Idem dicendum, cum ex bona fide initam esse appareat. *ibid.* §. 10.

Et quamvis res sub certa die sit determinata, quoties obligatio contrahitur, dummodo ali-

quid fiat, tota obligatio censetur conditionalis. 609. §. 9.

Solutione ejus, quod debetur, omnis corrumpit obligatio. 262. §. 3.

Vis & efficacia obligationis non pendet ab usu, cui postea accipientes pro arbitrio destinantur. 310. §. 8.

Sed ab indole verborum. *ibid.* §. 8.

Praestito, super re & pretio, consensu, quidquid quocumque modo, quocumque loco, quocumque tempore agendum super est omne ad obligationis effectum pertinet. 595. §. 7.

Debiti peremptio differt ab obligationis ortu, & a causa debendi, *ibid.* §. 7.

Frequenter enim implentur obligationes, & perimuntur debita, quae plures ante annos orta rite orta fuerant. *ibid.* §. 7.

Obligatio Cameralis.

In vim obligationis Cameralis, licet creditori in exequutione variare. 405. §. 4.

Sive de persona ad personam, sive de re ad rem. *ibid.* §. 4.

Et in omnia indistincte bona hypothecata illa agere potest. 488. §. 2.

Et praeter coetera obligatio Cameralis continet expressam omnium bonorum hypothecam. *ibid.* §. 4.

Obligatio Cameralis expeditissimam reddit exequutionem, 516. §. 4. & 519. §. final.

Omnesque respuit exceptiones, & tricas. 597. §. 10. & 44. §. 3.

Obligatio Cameralis efficit, ut bona etiam fideicommissaria sub hypothecae vinculo comprehendantur. 611. §. 10. 11.

Obligatio enim Cameralis secumfert tacitam hypothecam. 682. §. 7. 8.

Litterae collybi non inducunt hypothecam. *ibid.* §. 9.

Obligatio Cameralis efficit, ut expromissor etiam absque explicita declaratione super sarcicendis damnis cujuscumque generis tamen sarcire debeat. 123. §. 3.

Imprimit hypothecam super bonis omnibus obligati. 818. §. 3. & 642. §. 9.

Et non solum super bonis possessis verum etiam super bonis possidendis. 818. §. 6.

Obligatio Cameralis in stipulatione excludit causae defectum, & laesionem enormissimam. 188. §. 5. & 189. §. 5.

Obligatio Cameralis expeditissimum reddit quamcumque actionem. 258. §. 2. & 603. §. 4.

Obligatio Cameralis eliminat exceptionem non numeratae pecuniae. 600. §. 6. 601. §. 8. 603. §. 4.

Obligatio Cameralis efficere nequit ut quod nullum est suum sortiatur effectum. 118. §. 4.

Obligatio Solidalis .

Sub nomine socii venit obligatio solidalis . 521. §. 15.

Quid obligationem firmat solidalem , non potest ejusdem implementum declinare . 325. §. 3. 4. & 331. §. 2.

Oblivio .

Factum quod communi partium plauso oblitteratum est , post haberi omnino debet . 27. §. 7.

Obreptio .

Deneganda est Clhiro grapho executio , si hoc obreptitium aut subreptitium comperiatur . 55. §. 2.

Observantia .

Observantia haeredum institutorum comprobatur , testatorem voluisse instituere fideicommissum restitutorium in omnes descendentes . *dec.* 1. §. 10.

Observantiae legitime inductae auctoritas non tollitur , si casu , vel alterius culpa neglecta fuerit . 66. §. 13.

Observantiae haeredum super qualitate & vinculis bonorum plurimum deferendum est . 73. §. 6.

Observantia contrahentium est optima interpretis eorum , super quibus illi contraxerint , quaeque in stipulationem deduxerint . 815. §. 7.

Observantia lumen rebus proferre dicitur , atque omne fert punctum . 200. §. 13.

Nec excluditur ob praesumptiones & conjecturas . 202. §. 15.

Judicis decretorum observantia & passa coactio obstaculo sunt , ne possit quis jus suum impugnare & factam litem reintegrare . 270. §. 7.

Observantia potissimum valet ut id fiat , quod praeteritis temporibus factum est . 397. §. 3.

Observantia centenaria meliorem titulum de mundo supponit . 685. §. 12. 13.

Observantia , quae fertur contra jus , debet ex actis certissimis evinci . 746. §. *final.*

Oeconomus .

Ex Oeconomi deputatione injuste deducitur insania personae . 284. §. 9.

Ita ut adempta dici nequeat testandi facultas . *ibid.* §. 9.

Apud Oeconomum una pertinet administratio bonorum . 287. §. 3.

Possessione tamen apud eum manente , cujus bona administrantur . *ibid.* §. 3.

Sub nomine Oeconomi venit unus administrator sive Curator . 390. §. 5.

Hic datur praesertim , si prodiga penes eum fuerit administratio , cui oeconomus datur . *ibid.* §. 5.

Oeconomi & viri confessio de non soluto spillatico attenditur . 386. §. 4.

Onus .

Commemoratis dumtaxat haeredum suorum personis , onus impositum ad eos tantum perti-

net, nec ad descendentes & nepotes transferri potest. 59. §. 5.

Depactum assignamentum in onerum corresponsivitate concedit mole sua oneribus ipsis coincidentibus. 131. §. *final.*

Justitiae maxime contrarium esset ut onus quod a fundi Domino laico ferebatur si postea fundum in Ecclesiae potestatem transmigret sese ab ipso onere ferendo recusaret. 263. §. 11.

Onera Matrimonii.

Inter onera matrimonii recensentur libertati valetitio, prolisque adnasciturae educatio: quae maxima sunt. 438. §. 6.

Cum onera matrimonialia hodie graviora sint, haud fas est antiquas dotes respicere. 624. §. 9.

Opera servilia.

Qui alteri opera servilia locavit, eaque praestare paratus est totius temporis mercedem asssequitur. 484. §. 21.

Si per eum non stetit, quominus commissum opus ad exitum perduxerit. *ibid.* §. 21.

Opinio.

In re quae tota juris est, non opinio, sed disciplina jurisprudentiae attendenda est. 40. §. 10.

Ordinarius.

Sanctiones Canonicae, nisi auctorante Ordinario, irritam declarant patrimonii sacri distractionem. 149. §. *final.*

P

Pactum.

Pacta, quae arbitrio debitoris solutionem committunt, ita accipienda sunt, non ut perpetuo debitor non solvat, sed temporarias habeat inducias. 525. §. 4.

Quae a iudice vel a bono viro praefiniuntur, & spatium decem annorum egredi nequeunt. *ibid.* §. 4. 5. 6.

Pacta arctissimam recipiunt interpretationem. 396. §. 6.

Praesertim si accedant dictiones = *solum* = *tantum* = *ibid.* §. 6.

Quae rem cohibent ad casus expressos. *ibid.* §. 6.

Pactum obsignatum exequi debet, ex dispositione juris gentium & civili. 556. §. 9. & 587. §. 9.

Praetor non potest contra pacta inter partes juste conventa jus dicere. 27. §. 6.

Imo illis tenetur plane ahaerere. *ibid.* §. 1.

Pretii tenuitas, quod ne medietatem quidem veri valoris attingit, si pacto redimendi jungatur, indicat, simulatam fuisse emptionem venditionem. 68. §. 5.

Pactum redimendi coactivum est indicium ad simulationem, & foenus inducendum. *ibidem* §. 14.

Pactum redimendi, quamvis facultativum non solum foenus non removet, sed pro foenore praesumptionem suppeditat. *ibid.* §. 14.

Pacta conventa sunt religiose servanda. 77. §. 3. & 9. §. 4. & 121. §. 3. & 189. §. 2.

Pactum est ita accipiendum, ut cohaerent dispositioni juris, & vitio careat. 85. §. 11.

Pacta facta testatore adhuc vivente, super jure universali successionis sunt a lege omnino reprobatae. 162. §. 12.

Pacta vero, quae non resperxerint bona ad successionem pertinentia, valide existimantur. *ibid.* §. 12.

Et ad ea excludenda, si anceps quaestio sit, omnis capienda est interpretatio. *ibid.* §. 13.

Pactum pedissequum, consectorium & clausulare nunquam principalis actus naturam intervertere potest. 190. §. 5.

Pactum de tempore perficiendae solutionis, est quam plurimum religioseque observandum. *ibid.* §. 10.

Pacta onerosa conductori injecta absque compensatione aestimationem recipiunt & pensioni additamentum praestant. 305. §. 13.

Quoties in contractu moneta vilior soluta fuit, & debitor se obligavit pretiosiore pecunia majorem summam dare, pactum istud nullum censetur. 582. §. 4.

Pactorum generalis confirmatio in praecedenti immovendo contractu appositorum, efficit ac si omnia pacta perextensum essent reposita. 611. §. 11.

Pactum reversivum alienationem impedit. 710. §. 5.

Pacta servanda sunt, dummodo nec dolus nec fraus intervenierit. 797. §. 3.

Pacta & onera conductori imposita in pretio habenda sunt. 306. §. *final.*

Parochus.

Parochi praesentia in celebratione Matrimonii requisita intelligitur de proprii domicilii Parocho. 403. §. 4.

Non de alio quocumque. *ibid.* §. 4.

Patronus.

Vetitum est patronis factam praesentationem variare. 186. §. 8.

Pecunia.

In contractu si antea obligantur praedia, postremo autem loco agitur de pecunia, intelligitur subsidiarie pecuniam visse in obligationem. 27. §. 4.

Nummi ad debitorem pertinentes, & adhuc extantes, uti res omnes hypothecae subsunt & priori, & potiori creditori consignandi. 241. §. 3.

Sub nomine pecuniae, non solum venit pecunia numerata, sed etiam omnes res tam soli, quam mobiles, & corpora non minus, quam jura. 162. §. 4.

Naturae pecuniae est valor impositivus, non materia, ex qua conflatur. 327. §. 3.

Industria pluris habenda est quam pecunia. 631. §. 7.

Pensio.

Cum pensio a fundi redditu vix distet. 305. §. 7. 11. 12.

Si non potest iudicium institui aut laesionis aut rescissionis, remedium adhiberi potest reductionis. *ibid.* §. 7. 11. 12.

Si aliquid in pensione remittitur, quaecumque pericula & damna conductor ferre debet. 604. §. 3.

Etsi locator ea reficere deberet. *ibid.* §. 3.

Annua pensioe statuta, sat censentur obligationes, quot sunt anni. 588. §. 4. & 593. §. 4.

Pensiones debiti, absque ulla diminutione non possunt in alios diversos usus converti. 549. §. final.

Cum de vera locatione res est, ad rationem fructuum rei locutae constitui pensio solet. 68. §. 9.

Peritus Peritia.

Factum & iudicium peritorum habendum est tamquam factum & iudicium ipsius magistratus, qui peritos elegit. 35. §. 4.

Propriam vero fatentes turpitudinem Periti in pretio habendi non sunt. *ibid.* §. 5.

Rectum periti iudicium habendum erit; si artis regulis, &

recepta consuetudine innitatur. 305. §. 14.

Peritis, & testibus de facto proprio deponentibus plurimum deferendum est. 63. §. 11.

Peritia judicialis plurima praestat auctoritate. 211. §. 4.

Ex applicatione theorica Saliceti per justam interpretationem ex quinque peritorum peritia inter se disceptantium, simul conservata, quinta pars detracta pro vero valore habenda est. 298. §. 8. & 116. §. 7.

Et ex trium peritorum tertia tantum. 752. §. 3. & 116. §. 7.

Peritus judicialis & alteri extrajudiciali habendus est. 304. §. 7. & 806. §. 10. & 596. §. 6.

Nequit insurgere adversus periti iudicium postquam ab eo reclamatum non fuit. 407. §. 13.

Periti eliguntur in re dubia. 467. §. 4.

Et eligendi, qui apti ad eam rem conficiendam aexistimantur et dicuntur = *dell' arte* = *ibid.* *per tot.*

Judiciali perito circa ea quae ad suam artem pertinent plenissima fides adhibetur. 573. §. 3. 577. §. 2.

Peritiae posteriores factae ab iis qui tempore contractus rem sub oculis non habuerunt, nihili faciendae sunt. 766. §. 6. 8. 11. & 718. §. 12.

Firma remanere debet quaecumque peritia, si ex adverso ni-

hil obficiatur in istam . *dec. 9. §. final.*

Firmationi status haereditarii a perito non proprio ingenio , sed accurato studio expletæ & initæ est adhaerendum . 212. §. 3.

Pretium a judiciali perito statutum , justum dicendum est . 462. §. 8. 10. 11. & seq.

Contradicientibus peritis , peritor est eligendus . *ibid. §. final.*

Maxima fides adhiberi debet perito judiciali , eo magis si peritia expleta dignoscatur plenissimo juri examina . 546. §. 3.

Aut nisi error evidentissima pateat , semper est maxima fides praestanda . 685. §. 4.

Peritia alligata instrumento tanti valet , quanti instrumentum , cujus est pars . *ibid. §. 8.*

Quod uno peritorum ore asseritur , tamquam veridicum est existimandum . 466. §. 7.

Maxime si quid ex conventionali , judiciali , aut ejusdem debitoris perito affirmetur . *ibid. §. 8.*

Perito conventionali electo , a quo reclamare non posse statuerunt partes , satis est ejus judicium ad totam dirimendam questionem . 635. §. 5.

Justum pretium in venditionis contractu intercessisse dicendum est si judicio peritorum fuerit constitutum . 170. §. 8. 17. 18. & 19.

Praecipue si ad hoc opus mutuo partium consensu peritus vel periti fuerint electi . *ibid. §. 21.*

Cognito verum peritorum errore officio judicis injusta aestimatio ad boni viri arbitrium redigitur . *ibid. §. final.*

In contradictione peritorum sententiae Periti Curialis in dubio adhaerendum est . 303. §. 8.

Peregrinus .

Peregrinus a vago differt . 403. §. 5.

Eo quod peregrinus habet voluntatem redeundi , vagus de re ditu non cogitur . *ibid. §. 5.*

Pignus .

Pignus Praetorium constitutum dicitur , cum creditor in possessionem bonorum debitoris mittitur judicis imperio . 787. §. 3. & 788. §. 3.

Pignus judiciale constitutum dicitur , cum in causam judicati ac in executionem mandati bona debitoris creditor accipiat . 787. §. 3. & 788. §. 3.

Pignus judiciale persequi potest etiam contra tertium possessorem . 787. §. 7.

Amplia , quamvis contra debitorem personali , non reali egerit actione . *ibid. §. 7.*

Verum non judicio exequutivo sed ordinario . 788. §. 5.

Plantatio .

Sylva vetusta arboribus certo ordine positis consita Dominus semper caret nam vix est ut ea in pristinum valeat reduci . 307. §. 13.

Nova enim plantatio efficere

nequit ut non illud desit quod injuria sublatum est . *ibid.*

Pontifex .

Pontificis rescriptum nihil valet , si reticatum sit aliquid a postulante . 734. §. 4. 5. 10. 11.

Quamvis non malitiose , sed bona fide reticatum fuerit . *ibid.* §. 8.

Falsaque apparente rei substantia sive per obreptionem , sive per subreptionem . 734. §. 9. & 785. §. 5. & *seq.*

Cum Pontificem ea non rescripisse censeatur , si sciret omnia , aut omnia essent exposita . 734. §. 9. & 785. §. 5. & *seq.*

Pontificis , aut testatoris dispositioni derogatio aut altera sanctio servanda est . 756. §. 6.

Pontifex nunquam invita justitia aliena jura prosternit . 55. §. 2.

Imo justitiae & equitatis est non modo cultor , sed vindex quoque acerrimus . 56. §. 2.

Nec ullo modo potest prae sua justitia jus jamdiu alicui quaesitum auferre . *ibid.* §. *final.*

Pontifex de plenitudine potestatis potest praedia Ecclesiae in Emphyteusiam perpetuam alicui dare . 63. §. 5.

Posthabitis auctionibus vigesima & sextae aliaque solemnitatibus . *ibid.* §. 5.

Nunquam tamen in irritum , quod factum fuit , cadere potest . *ibid.* §. 5.

Quod sciens & prudens ex gratia facere voluit , reverenter ex-
cipiendum est . *ibid.* §. 16.

Quod enim Pontifex novit , laudavit , & sua auctoritate confirmavit , validissimum censendum est . 64. §. 4.

Neglectum dici non potest Pontificis desiderium , quod patule constat observatum . 377. §. 4.

Pontifex , ne cuilibet faciat injuriam , nunquam partium inauditarum jura tangit . 733. §. 7. 10.

Pontificis rescriptis censetur ad nexa conditio , si vera sint exposita . 126. §. 2.

Nunquam enim aliena jura ledit . 218. §. 5. 345. §. 14. 38. §. 8.

Portio .

Inter portionem & portionem haereditariam haec est diversitas , quod illa genericum , haec particulare tantum nomen exprimit . 771. §. 3. 777. §. 4.

Positiones .

Datis positionibus , quidquid exinde apparet , non licet in discrimen adducere . 128. §. 14.

Qui recusat positionibus respondere , tacite fatetur , verum esse , quod in positionibus continetur . 792. §. 6.

Positiones plenissimam constituunt probationem , ac habentur pro ipsa veritate . 247. §. 6.

Possessio .

Agrariae tabulae cum possessionem sequantur , ad eam demonstrandam censentur aptissimae . 112. §. 4.

Sequuto usufructuarii obitu contestim naturalis & corporea bonorum possessio cum civili possessione consolidatur . 136. §. 3.

Non per viam novae possessionis, sed per viam continuationis possessionis . *ibid.* §. 3.

Possessio defuncti non transferitur in haereditem, nisi actuali apprehensione . *ibid.* §. 4.

Ideoque nuda haereditis institutio Civilem possessionem haerediti instituto non tribuit . *ibid.* §. 4.

Non datur major possessionis probatio, quam quae ex publicis edictis affertur . 270. §. 4.

Nisi possessio capta sit, debitor non reputatur liberatus . 405. §. 5.

Et res integra adhuc censetur . *ibid.* §. 5.

Nil valet possessio precaria, cum nutu domini quandocumque revocari possit . 680. §. 15.

Possessio nisi naturaliter comprehensa sit, ad nos non pertinet . 137. §. 3.

Levi in dubio rejici debet actio immissionis contra tertii liberam & pacificam possessionem sui fundi . 817. §. 3.

Possessio non animo solum verum etiam corpore retinetur . 679. §. 3.

Cum consolidatio dominii fit ex novo facto & stipulatione contrahentium, (fieri enim potest etiam ex ipsa natura rei), sicut qualitas possessoris nihil afficit, sed totum operatur nova stipula-

tio, ita possessor plus juris non habet quam habeat extraneus . 207. §. 9.

Atque ideo excludere non valet jus praelationis quod consanguineo aut alteri spectet . *ibid.*

Possessio quoad continuationem.

Diuturna & continuata possessio, quamvis ejus initium non ostendatur, loco tituli est . 112. §. 2.

Cum quaecumque intercessisse praesumatur possessori tuendo magis idoneum . *ibid.* §. 2.

Mortuo usufructuario, possessiones consolidantur non per viam novae possessionis sed per viam continuationis . 136. §. 3.

Possessio continuata per plurius annorum spatium habet ex se auctoritatem, ut perpetuum jus retinendi possessoribus adjiciat . 113. §. 10.

Possessio quoad manutentionem.

Possessio immemorabilis, sive centenaria ad ea perpetuo servanda pro titulo est, quae antea valuerunt . 705. §. 4.

Possessor.

Inter duos possessores ille manutendus est, qui bono jure fulcitur . 145. §. *final.*

Vetitum est venditori ob pretium non solutum exturbare possessorem voluntate domini possidentem, aut instrumenti auctoritate fulcitum . 270. §. 3.

Praelatio.

Praelationis nomen odiosum est & juri communi contrarium . 85. §. 3.

Q 2.

Quia tollit libertatem de re propria disponendi, & aufert alteri rem justo titulo acquisitam. *ibid.* §. 3.

Perperam primus oblatores sibi vendicat praelationis jus in re alteri vendita pro pretio majori quam est pretium ab illo primo oblatae. *ibid.* §. 8.

Praelatio non a jure vel statuto, sed a pacto oriens nullam tribuit hypothecam ipsius rei. *ibid.* §. 15.

Praelatio personalem tantum affert actionem adversus promissorem. *ibid.* §. 15.

Non ut avocentur res a tertio legitimo possessore, sed ut a primo tantum praestetur, quantum alteri interest, rem non fuisse traditam. *ibid.* §. 15.

Jus praelationis primo oblatores semper competit. 86. §. 6.

Adeo ut, nisi interpelletur, auctiones posteriorum oblatores minime suffragentur. 86. §. 6. 87. §. 8.

Actio praelationis aut est realis, qua praelationis effectus consistit. *ibid.* §. 11.

Aut est personalis in re scripta, continens rei persequutionem apud quemcumque possessorem, ad quem jure praelationis neglecto transiata fuit. *ibid.* §. 11.

Semper proprie & ex vero locum obtinet, & verificatur praelatio, sive ex descendentibus omnibus, sive soli primogenito qualificatus praeferatur. 200. §. 8.

Praelatio praesupponit vocationem praecedentem inter eos, qui postea praeferendi sunt & eos, qui posteriores manent. 202. §. 8.

Praelatio supponit, jam antea contractum esse validum atque perfectum. 165. §. final.

Absurdum est in uno contractu quoad unum praedium denegare praelationem, quoad alterum concedere. *ibid.* §. 9.

In praelationis materia rigida interpretatio tenenda est. 563. §. 5.

Neque ei praelatio indulgenda, qui non solvit pensiones decursas. *ibid.* §. 7.

Juxta constitutionem Gregorianam qui vendere vult praedium quoddam, tenetur nunciare vicino si praelationis jure ob vicinitatem uti velit. 557. §. 36.

Lite pendente de praelatione, mora non contrahitur. *ibid.* §. 7.

Praelegatum.

Praelegata uni ex haeredibus relicta, quae universalem haereditatem institutionem praecedunt, posterioris universalis vinculo subiciuntur, & cum fideicommissis fideicommissariis haeredibus restitui debent. 771. §. 2. & 770. §. 7.

Praeponeus.

Morte praeponeus non evanesceat institutoris officium, sed tantum revocatione per haereditatem facta. 828. §. 3.

Praeponeus tenetur de institutio facta . 652. §. 5. 6.

Cum praepONENTI imputari debeat , se tali usum esse homine , qui in crimen facile erat delapsurus . *ibid.* §. 5. 6.

Praepositus Praepositura .

Praeposito concedenda institutio , qui a facultate habenti praesentatus dignum quoque praepositura comperiat . 193. §. 2.

Praesbiter .

Non intelligitur in vocatione exclusus presbiter , si vocatus quis sit absque onere nubendi . *dec.* 3. §. 4.

Etiamsi debeat , aut facultatem habeat successorem filium nominandi . *ibid.* §. 5.

Id enim non inducit privationem vocationis in sua persona . *ibid.* §. 5.

Sed defectum alteram nominandi . *ibid.* §. 5.

Incredibile est , testatorem a qualitate Sacerdotali abhorruisse si ipse testator eadem qualitate fuerit insignitus . *ibid.* §. 7.

Et quamvis sit praesbiter , ac tamen utpote Agnatus atque antea vocatus ; non ideo potest subsidiaria vocatio ante illius mortem ad minus dilectos propagari . *ibid.* §. 8.

Non praepeditur praesbiter locare certa pecuniaria responsione bona patrimonii sacri vel alio nomine cedere commoditatem fructuum ad ipsum spectantium , 357. §. 9.

Praescriptio .

Potest praescriptio actionem etiam expeditissimam infirmare . 239. §. 9.

Ad interrompendam praescriptionem satis sunt actus judiciales . 617. §. 6.

Vel debiti confessio . *ibidem* §. 6.

Praescriptio non inchoatur , nisi a die captae possessionis . *ibid.* §. 7.

Praescriptio triginta annorum tam rigore capi debet , ut , si una deficiat dies , nihil sit . 164. §. 14.

Praescriptio decennalis inter praesentes favet quidem tertio possessori , si probat bonam fidem . 787. §. final.

Praesentatus Praesentatio .

Directe vocati ad beneficium non indigent patroni praesentatione . 186. §. 8.

Praeterito a nominatione spatium semestri nequit in Ecclesiastica nominatione praesentatio variari . *ibid.* §. 8.

Praesentatio , licet confirmatio impleretur , nunquam retrahitur in praepjudicium illius , qui fuerit praesentatus ex justa haereditis nominatione . 193. §. 13.

Praeservatio .

Proprietas praeservationis iurium , nihil certi statuit , sed tribuit jura , dummodo & quatenus competant . 219. §. 8. 262. §. 8.

Praesumere :

Praesumptio stat pro veritate, non falsitate narratorum . 64.

§. 11.

Praesumptio cedit veritati. 666.
§. 6.

In iudicio recognitionis in dominum & solutionis Canonum satis sunt praesumptiones & coniecturae ad demonstrandam qualitatem Emphyteuticam . 139.

§. 4.

Secus in iudicio devolutionis .
ibid.

Praesumptio stat pro validitate & iustitia Instrumenti quae non cedit nisi absolutae demonstrationi super earum nullitate . 174.
§. 4.

Pretium .

Pretium fundi rustici verum & realem valorem habentis in mone-
ta argentea persolvendum est. 64.
§. 3.

Pretium frumenti, aut rerum, in dies mutantur, adeo ut una venditio nullo in calculo haberi debeat . 604. §. *final.*

Certum pretium dicitur non modo si quantitas fuerit expressa, sed etiam si certa via & ratio proposita sit, unde pretium in poterum definiatur . 170. §. 17.

*Primogenitura**Jus Primogeniale :*

Deficiente Primogenito, primogenitura transit ad secundo genitum, nisi aliter testatoris voluntas decreverit . 69. §. 3.

Perpetuitas primogeniturae volita a testatore excludit consilium Oldradi . *ibid.* §. 7.

Praerogativa lineae, quae in primogenituris regularibus obtinet nihil prodest in primogenituris qualificatis irregularibus. *ibid.* §. 8.

In primogenitura qualificata & saltuaria agnatus masculus censetur expressus substitutus . *ibid.* §. 8.

Maxime si testator nonnisi in masculos etiam ordine retrogrado deferri voluit . *ibid.* §. 8.

In Primogenituris, bonorum dominium juris ministerio veluti per ictum fulminis transit in primogenitum . *ibid.* §. 9.

In Primogenituris ac fideicommissis ordinandis eo spectant testatorum vota dum alienationem bonorum prohibent, ut conservationi familiarum consulant, perpetua apud substitutos manente fructuum perceptione . 140. §. 5.

Praeceptum filio factum de omnia subjiciendo generatim primogeniturae, cum nihil relinquat subjectum ultimo elogio per leges pro non scripto habetur . *ibid.* §. 10.

Qui absolute vocavit unum successorem, primogenituram instituit . 184. §. 12.

In qua solemne est, ut etiamsi electiva debeat esse, nulla tamen facta electione is nominatus intelligatur, qui & condiciones im-

pleverit a testatore propositas, & primogeniti praerogativa donetur. *ibid.* §. 12.

In primogenitura, qua familiae conservationi consulitur, etiamsi primi electio desideretur, ille tamen anteponitur, qui & aetate alios habiles antecedit, & testatoris conditiones primus implevit. *ibid.* §. 13.

In primogenituris individuis non omnes indiscriminatim descendentes, sed soli primogeniti vocatione gaudent obtinentque successionem cum nemine dividuam. 200. §. 5.

Semper est decori atque splendori primogeniti & primogeniturae consulendum. *ibid.* §. 11.

In primogenituris omnes ab eo vincuntur, qui lineae praerogativa pollet. 255. §. 4.

Mixia erit primogenitura, in qua vocatus sit aut filius a patre eligendus, aut filius primogenitus. *ibid.* §. 6.

Et omnes excludendi sunt, praeter primo natum, si hunc tantum vocavere primogeniturae institutores. *ibid.* §. 7. 8.

Qui primogenitalem successionem vult nancisci, debet evidenter requisita se qualitate praeditum ostendere, & se vocatum esse. *ibid.* §. 11.

A primogenituris per contractum ordinatis longissime procul exulat representatio. *ibid.* §. final.

Lineae praerogativa in primogenituris principem locum tenet. 256. §. 2. 14.

Atque in linea, in gradu in sexu pari aetas omne ferre punctum solet. *ibid.* §. 14.

Cum testator, institutionem factam vocarit = *primogenitura* = institutio primogeniturae denegari nequit. 256. §. 5.

Natura primogeniturae importat, ut unum faciat successionis capacem, pluresque simul succedere non sinat. *ibid.* §. 5.

Possessor, qui elegit filium non primogenitum ex indulta sibi facultate in hoc irregularem non facit primogenituram. *ibidem* §. 6.

At si conceditam facultatem aut non vult, aut non potest exercere, tunc cum habet primogenialis juris censura & per ordinem primogeniturae regularis tribui debet. *ibid.* §. 6.

Natu minimo inter fratres ad primogenituram vocato, id fit, non ut natu majoribus injuria inferatur, sed ut in fratrum concursu ille fruatur bonis, qui minus aetate proventus sit. *ibidem* §. 9.

In primogenituris & fideicommissis, praeter lineam substantiae, est quoque alia linea qualitatis, 297. §. 6.

In qua non alii includuntur, quam qui volita potiuntur qualitate. *ibid.* §. 6.

Votum Agnationis ; digressus ad plures substitutionum gradus , alienationis prohibitio primogenituram efformant . 414. §. 11.

Primogenitura a linea jam admissa ad aliam lineam transferri nequit . 415. §. 3.

Nisi postquam illa fuerit penitus interempta . *ibid.* §. 3.

In primogeniali successione gradus semper prae habetur post lineam . *ib.* §. 12.

In primogenitura non curatur aetas , nisi in sexu pari , nec curatur sexus nisi in gradu pari . 415. §. 7. & 799. §. 3. 7.

Et sive de progressu primogeniturae in idem genus personarum agatur , sive de ingressu ad primogenituram in novum genus personarum in dispari tamen linea gradus semper temnitur . 415. §. 7.

In ambiguitate etiam levissima regulari primogeniturae ordini arcte haerendum est . *ibid.* §. 10.

Primogenitura nunquam retrahitur . 799. §. 4.

Et ad eum defertur debet , qui est unicus & primonatus , nisi obstet testatoris voluntas . *ibid.* §. 5. 6. 8.

Aut faeminae multae eliguntur in stipites originis , & relate ad unam quamlibet primogenitus vocatur , & tunc non omnes primogeniti faeminarum , sed ille tantum praefertur , qui inter omnes descendentes primogenitus sit tem-

pore apertae successionis . 565. §. 7. 8. & 566. §. 12.

In primogenituris primum linea , deinde gradus , postremo sexus veniunt . 800. §. 2.

In primogenitura gradualis nulum locum habet vulgaris anomolia . *ibid.* §. 3.

Intelligitur inducta primogenitura gradualis pluribus ex causis , de quibus . *ibid.* §. 7. & seq.

De solis primogenitis disposuisse testatorem censetur , si expresserit = *di primogenito in primogenito* = eosque solos ad primogenituram vocarit . 567. §. 11.

Princeps .

Debet Principis constitutio venerari , vetitumque est ab ea deflectere judicando . 142. §. 4.

Non debet Princeps in conspiciam injuriam beneficia conferre . 126. §. 3.

Dum Princeps vel fiscus contrahit , utitur jure privatorum , iisdemque legibus ligatur . 785. §. 10.

Quae Princeps concessit uni , dum alteri incommodum facit , non sunt producenda de casu ad casum duriores sed stricte accipienda . 310. §. 7. 16.

Quod Princeps concessit , est ita semper accipiendum , ne alterius jus laedat . 373. §. 5.

Principis factum seu casus fortuitus afficit tantum emptorem , cum evictionis promissio non intret ubi res fuit evicta per ma-

num superiorem seu extrajudicialiter. *dec.* 507. §. 15.

Privilegium.

Ab uno privilegio ad alium longe diversum fieri nequit extensio. 715. §. 10.

Praesertim si causa deficiat, qua privilegium innitebatur. *ibid.* §. 10.

Nuquam deleta censentur privilegia nisi derogatio in litteris Apostolicis comperiat. 138. §. 2.

Probare Probatio.

Non melior dari potest probatio, quam quae ab ipsa debitoris confessione aut Rei promanat. 68. §. 12.

Procurator.

Etiā per personam procuratoris, nos ipsi contrahere videmur. 42. §. 8.

Etiā per procuratorem potest societati renunciari. 54. §. 5.

Intellige, ad hoc oportere, procuratorem generalem bonorum administrationem habere. *ibid.* §. 5.

Secus enim emissā renunciatio non tenet. *ibid.* §. 5.

Procurator ad exigendum tantum constitutus non potest esse simul liber administrator & arbiter. *ibid.* §. 6.

Renunciatio, quae fieri debet *previa la propria dichiarazione* = valida haberi nequit, si a solo facta sit procuratore. *ibid.* §. 7.

Procurator judicialis donationem a Cliente factam accipere nequit ad evitendam publicae fraudis rationem, quae facile patra-

ri posset. 171. & 172. *utrobique ex §. 2. usque ad septimum.*

Qualitas procuratoris demonstratur ex comparitione in Actis a procuratore facta. 172. §. 4.

Procurator in committendo praejudicium principali aut Clienti inferre nequit ob clausulas = *salvo jure* = &c. 238. §. 4.

Non esse potest in culpa procurator, si res domini agat, utpote suas agere solet. 479. §. final.

Procurator obligare non potest Dominum ipso inaudito. 668. §. 7.

Potest procurator alieno nomine pecuniam accipere & principalem monere, ut stato tempore solvat. 441. §. 8.

Procurator mandato destitutus perinde habetur, ac si nullimode adesset. 648. §. 6.

Producere Productio.

A sera productione instrumenti aut documenti plurimum est suspicandum de illius integritate. 494. §. 7. 207. §. 10.

Prohibitio.

Prohibitione divisionis Agnatis praecipue favere voluisse testator censetur. 66. §. 9.

Prohibitio alienationis.

Prohibitione alienationis simplicis & personali sive taxative facta primis haeredibus ad eosque restrictive directā, censentur vocati tantum, qui leguntur nominati. *dec.* 1. §. 7.

Secus si prohibitio realis seu generalis sit. *ibid.* §. 7.

Prohibitio alienationis fideicommissum restitutorium necessario supponit. 69. §. 6.

Prohibitio alienationis familiae conservationi consulit atque ejusdem prosperitati. 140. §. 5.

Promissio.

In jure idem est non promittere, ac promittere sub ea conditione, quae postea non verificatur. 131. §. 6.

Aut in eo promittere casu, qui non modo non exiit, sed vices imo fert omnino contrarias secumque invicem pugnantes. *ibid.* §. 6.

Ex simplici promissione obligatio in promissorem insurgit. 189. §. 4.

Nec licet adversus propriam promissionem insurgere. 564. §. 9.

Quidquid enim promissum fuit, praestandum est. 758. §. 2.

Promissor.

A materiali solo molestiarum facto, nascitur obligatio a promissore vindicanda. 738. §. 5. & seq.

Proprietas.

Sequuto usufructuarii obitu, confestim naturalis & corporea bonorum possessio cum civili possessione consolidatur. 136. §. 3.

Non per viam novae possessionis sed per viam continuationis, quia ullum proprietarii factum requiratur. *ibid.* §. 3.

Proprietate acquisita non nisi injuria novi superimponi contractus possunt ad illam turbandam vel labefactandam. 785. §. 11.

Protestatio.

Protestationes clanculum penes notarium emissae sunt inutiles ad inducendam inhibitionem. 223. §. 6.

Protestatio serotina spernenda est. 796. §. 7.

Pariterque si facta illam destruant. *ibid.* §. 7.

Protestationes praeservant jura, si haec praesto sint, nihil tribuunt, si desint. 262. §. 8.

Protestationes facto contrariae contemnendae sunt. 786. §. 13.

Proximior Proximitas.

Haereditas intestata proximiori addicitur. *dec.* 17. §. 2.

Cum res sit de ingressu in novum personarum genus nempe ex masculis ad foeminas, despicienda omnino est, quaecumque adsit respectu ad ultimum haereditem gravatum major proximitas. 119. §. 4.

In progressu quidem proximitas inspicitur. *ibid.* §. 4.

Etiā i. proximior nominatim vocetur semper in eadem jam semel admissa linea censetur volita major illa proximitas. 415. §. 7.

Cum nullus ad novum personarum genus transitus sit, indicium est, quod non gravantis sed ultimi possessoris tantum proximitas sit attendenda. 424. §. 8.

Proxenetæ.

Contractus unicus Proxenetæ approbationem exhibens non indiget nec Notario, nec testibus, ut ab omni fraudis suspicione careat. 652. §. 3.

Praesumptio enim stat nemini fraudare voluisse, cum non suam, sed alienam rem gerat. *ibid.* §. 3.

Pyratæ.

Pyratarum rumor justa est causa, unde merces nequeant onerari. 80. §. 3.

Licet in pyrateriis maritimis testimoniales desint, non inde tamen navarcho vetitum est alias proferre probationes. 89. §. 3.

Pyratarum aggressio equiparatur casui fortuito. 93. §. 2.

Et probatur ex pluribus conjecturis de quibus. *ibid.* §. 3. & seq.

*Q**Qualitas.*

Qualitas procuratoris dignoscitur ex comparitione in actis a procuratore facta. 172. §. 3.

Possumus alterius qualitatem & conditionem ignorantis & inviti meliorem reddere non deteriorem. 451. §. 7.

Cum qualitas a lege requisita sit, satis est qualitatem adesse in potentia sive habitu tempore vacationis. 186. §. 5.

Secus vero cum qualitas requisita sit ab homine. *ibidem* §. 5.

Qualitas hæreditaria.

Nil nocet extra qualitatis lineam versari, si lineæ prærogativa non in qualitate, sed in natura, & sanguine versetur. 415. §. 6.

Ad allegantem spectat qualitatem hæreditariam demonstrare. 737. §. 8.

Nefas est qualitatem hæreditariam negare, quem in actu deliberato fuerat jam quis professus. 218. §. 4.

Quantitas interest.

In excomputatione, sive taxatione quanti interest nedium damnum, sed omne quoque luctum comprehenditur. 653. §. 3.

Quantitas.

Quantitas bonorum non intervertit ius titularumque successionis ad usumfructum coercitæ. 114. §. 11.

Constito in genere de quantitate ad eam probandum in specie leves sufficiunt probationes. 708. §. 8.

Et juramentum illius, qui damnum passus est. *ibid.* §. 8.

Sibi contradicit, qui minorem quantitatem accepisse dicat, dum datam ratam accepit. 757. §. 8.

Majori quantitate soluta, atque acceptata, silentium pro residuo indicat communi jactato contractum imperfectum jacuisse. 352. §. 4.

Quarta

Sub nomine quartae partis haereditatis venit quarta omnium bonorum ad haereditatem spectantium. 108. §. 2.

Quietantia

Qui amplam habet quietantiam, iterum dare id, quod per quietantiam jam dedit, cogi nequit nec debet. 498. §. 3.

*R**Ratificatio*

Ratificatione sequuta, debitor liberatus dici potest. 235. §. 10. & 11.

Ideo ad eam inducendam opus est actibus positivis, & concludentibus. *ibid.* §. 13.

Ratificatio mandato aequiparatur. 344. §. 11.

Ratificatio praesertim in rebus damnosis non praesumitur absque maxims probationibus. 451. §. 10.

Recepta

Recepta privata absque ullo teste, suspicionem falsitatis, & supplantationis inducit. 16. §. 7.

Et de aliis conjecturis viden. *ibid.* §. seq.

Recognitio in Dominum

Constito de Emphyteutica fundi qualitate necesse est ut emptor recognitionem in Dominum emitat, & depactum canonem rependat. 139. §. 3.

Cum super recognitione in Dominum disceptatio versatur aut super solutione canonum

satis sunt praesumptiones, & conjecturae quibus qualitas Emphyteutica demonstratur. *ibid.* §. 4.

Recusare Recusatio

Plurima sunt a Iudice decernenda, ut recusatio facta a Creditore nummos accipiendi injusta dici possit. 240. §. 4.

Redditio Rationis

Dici nequit, redditam esse rationem per inventarium, quod in forma, & in substantia deficit manifeste. 98. §. 7.

Maxime si ab eo ratio reddenda est, qui non ut creditorum actiones a suis bonis avertat, sed ut sua ipse credita ex bonis haereditariis deducat. *ibid.* §. 7.

Ante redditionem rationis nemo dici potest creditor, aue debitor. 101. §. 5.

Iniquum est administratorem ad redditionem rationis compellere, cum hic jam illam legitime reddiderit. 819. §. 4. 5. 516. §. 8. 518. §. 3. 638. 3.

Et quando redditio rationis deficiat, nunquam obligationis Cameralis vim potest retardare. 819. §. final.

Debet rationem reddere is, qui & si nec curator nec tutor sit, res gesserit pupillarias. 31. §. 9.

Etiā i nec a testatore, nec a iudice sit deputatus. *ibid.* §. 9.

Iterum reddi debet ratio, si primam fraudolenter & dolose

redditam fuisse constet . 638. §. 3.

Ibi reddenda est ratio, ubi bona, de quibus reddi debet, posita sunt . 286. §. 14.

Redditiōe rationis quae gravem & longam indaginem desiderat retardari minime potest iudicium actionem habens expeditam. 254. §. 3.

Sic pariter per id temporis spatium quo fructus injuste perceptos fuisse deprehenditur . 285. §. 3. 4. & per tot.

Reductio .

Reductio non admittitur in annuis praestationibus juxta legem 31. Decembris 1802. dec. 578. per tot. & 621. per tot. & 808. §. 3. 7. & 585. §. 4. & 757. §. 4.

Limita : obligationes solutionis faciendae in moneta corrente juxta eandem legem reductioni subsumunt . 125. §. 3. & seq. 593. §. 3.

Quae reductio calculanda est ad formam legis ejusdem . 125. §. 15.

Ipsius legis magis explicantur conditiones circa reductionem in dec. 261. §. 9. & seq. & 588. §. 3. & seq. & 589. §. 3.

Ab anno vero 1795. usque ad totum 1802. reductio admittitur erga debita, imaginaria moneta imita, 579. §. 2. 754. §. 3. 591. per tot. 592. §. 2. & seq.

Habito quoque respectu ad temporis incertitudinem atque monetae . 592. §. final.

Reductio enim admittitur praecipue ob monetae disparitatem . 579. §. 2. 582. §. 2. & 3.

Admittitur quoque in contractibus factis usque ab anno 1800., ob monetae disparitatem . 583. §. 3. 584. §. 3.

Caeterum reductio conceditur = *nella moneta che ha avuto corso finora* = ut praescribit lex anni 1800. dec. 585. §. 3.

Ubi nullum monetarum discrimen fuisse constet, nulla conceditur reductio . 620. §. 3.

Reductio fundorum pretii non denegatur, nisi ubi constet, valorem bonorum intrinsecum eam pertingere quantitatem, quae pro pretio comuni contrahentium placito, constituta fuerit . 754. §. 6.

Nec reductionis beneficium admittitur ob silentium a debitore servatum . *ibid.* §. 11.

In reductione monetae inspicitur ille unus dies, quo moneta tradita fuit . 807. §. 5.

Ad obtinendam reductionem juxta legem Nasellianam oportet demonstrare, quod ad cedulas habita fuerit expressa ratio in pretio statuendo . 160. §. 3.

Fieri debet reductio si magnum sit discrimen, inter pensionem & fructum . 306. §. 5.

Etiamsi ad ordinariae laesionis mensuram non perveniat . *ibidem* §. 5.

Subsunt reductioni venditiones

seu locationes herbarum ad annum expletæ . 590. §. 5.

Praerogatae pecuniae a conductoribus & emphiteutis pro pensionibus & canonibus in posterum decurrendis reductioni quoque subjiuntur . 593. §. 10.

Militat reductio tam in debito moneta aërosa contracto , tam = *in moneta ridotta* = quam per compensationem cum credito = *in moneta ridotta* = . 699. §. 2.

Cautum debet esse in reductione , quod creditor non reddat , neque repraesentet , plusquam revera accepit . 332. §. 5. 595. §. 4.

Reductio non complectitur indiscriminatim omnes contractus , sed eos tantum , qui initi fuerunt tempore quo papyracea & aenea moneta vigeat . 595. §. 3.

Adeo ut contractus qui ante monetae reprobationem initi fuerint , reductioni non subiaceant . *ibid.* §. 8. 11. 12.

Dilatio a creditore concessa nunquam reductionem potest impedire . *ibid.* §. 9.

Nec ob moram debitoris in solvendo jus reductionis oriri potest . *ibid.* §. 14.

Regulares .

Statutis foeminarum exclusivis Innocentius XI. etiam regulares inclusos voluit . 743. §. 8.

Reintegratio .

Est reintegratio concedenda , quoties constet , quidquid actum

est , actum esse per dolum & in fraudem . 48. §. 4.

Ideoque injuste spoliato danda semper est reintegratio . 49. §. 3.

Religiosi in genere .

Nil mirum si non satis apte religiosus propria jura neque ab initio habuerit perspecta . 704. §. 8.

Cum vitae institutum , potius ad coelestium contemplationem , quam hominum commercium pertineat . *ibid.* §. 8.

Religiosi in specie .

Concessus est Franciscanis usus rerum omnium tum mobilium tum immobilium . 704. §. 10.

Proprietas vero pertinet ad Ecclesiam Romanam . *ibidem* §. 10.

Et quidquid tenue , satis Franciscanis esse debet . *ibid.* §. 10.

Renunciatio Renunciare .

Renunciatio realis & abdicativa complectitur omnes successiones & omnia . *dec.* 18. §. 2.

Generalis enim & ampla omnia complectitur . *ibid.* §. 4.

Quamvis verbaliter scripta non legatur praecise illa successio , de qua in casu disceptetur . *ibidem* §. 4.

Qui enim renunciat omnibus haereditatibus extraneis intelligitur etiam renunciasse haereditati fratrum & aliorum transversalium successionibus . *ibid.* §. 5. 6.

Renunciatio facta patri pro se suisque haereditibus stipulanti non censetur personalis , neque hae-

redes tantum sanguinis complectitur, verum & extraneos. *ibid.* §. 8.

Renunciatio facta ex falsa causa, atque conditionum defectu cum intelligatur procul esse consensus, intelligitur nulla. *ibid.* §. 9.

Cum agatur de inducenda renunciatione, quaelibet interpretatio sumenda est ad illius exclusionem. 75. §. 10.

Maxime si aperta renunciatio judicialibus factis interpositae appellationis litisque vigentis adversetur. *ibid.* §. 10.

Renunciatio facta a marito, accedente uxoris consensu, valet quanti valuisse, si ipsa intercessisset expressa ejusdem uxoris renunciatio. 76. §. 3.

Renunciatio actionibus = *presenti e future* = competentibus complectitur etiam non expressas. *ibid.* §. 4.

Renunciando juribus competentibus intelligitur etiam facta quoad competentia sub spe. *ibid.* §. 5.

Solemnis litis renunciatio evidens signum secumfert, renunciantem plenissime habuisse, eam sententiam vel rem judicatam. 106. §. *final.*

Actualis renunciatio sola, tantum, illud avertit renunciatario compendium, cujus dumtaxat in corresponsivitate depacta fuerat. 131. §. 9.

Promissio renunciandi pro ipsa

renunciatione haberi non potest. 132. §. 9.

Cum nihil ex promissione depromatur in cujus corresponsivitate aliqua summa solvi debeat. *ibid.* §. 9.

Renunciatario id competit, quod renuncianti competeat. 276. §. 5. 6.

Renunciatio facta occasione nuptiarum jura tantum illis competentibus complectitur. 721. §. 9.

Ita ut non liceat istas renunciationes ad ea protrahere jura, quae filii sibi propria demonstrant, ex potestatis defectu in parentibus ipsis renunciantibus. *ibid.* §. 9.

Abdicativa renunciatio efficit, ut bona omnia ita excurrat & personas, ut nihil adsit, cui non renunciatum existimetur. *dec.* 17. *per tot.*

Renunciatio apposita in parte exequutiva & clausulari nihil tenet. 125. §. 13.

Nec tenet, si enunciative & non dispositive emissa fuerit. *ibid.* §. 11.

Renunciationes utcumque effusissimae & amplissimis verbis conceptae, auti dispositive, famulativae & accessoriae, nunquam illius egrediuntur fines. *ibidem* §. 11.

Renunciatio facta a matre = *a qualunque eredità o pretensione. E.g.* = intelligitur facta pro *taxative*. 164. §. 5. 6. 8. 9. & *seq.*

Non jura filiorum & successorum proprio & privato titulo spectantia pertingere potest. *ibid.* §. 5. §. 8. §. 9. & *seq.*

Renunciatio, voluntate refragante nunquam valida & efficax haberi debet quoad ea bona, quae non fuerunt expresse renunciata. *ibid.* §. 7.

Tantum valet promissio renunciandi, quantum ipsa renunciatio valeret. 131. §. 9.

Repudiare.

Repudiatio fieri potest etiam per epistolam, nec exigit ullam solemnitatem. 812. §. 12.

Inducitur quovis voluntatis indicio. *ibid.* §. 7.

Requisita Castrensia.

Absque interpellatione requisitorum Castrensiarum creditum infrugiferum, frugiferum devenire nequit. 47. §. 7.

Requisita Castrensia, nempe judicialis mora, prompta occasio collocandi pecuniam usuras tribuunt condicendas loco damnorum. 159. §. 3.

Debet esse specifica atque individua. 627. §. 3.

Necessaria non sunt omnia requisita Castrensia, ubi obligatus deficit in adimplemento facti. 555. §. 5.

Praesertim ad repetendam solam damnorum emendationem ob moram obventorum. *ibid.* §. 5.

Rescriptum.

Rescriptum Principis semper ita interpretari debet, ut nulli

damnum inferat, & minus quam fieri potest, a communi jure recedat. 86. §. 8.

Obreptitium & subreptitium statim corrui. 310. §. 6.

Rescripta, quae tertium laedunt manifeste, ipso permittente Principe sunt reportanda. *ibid.* §. 21.

Praesumptio semper stat pro rescripti validitate. 311. §. 4.

Est quasi sacrilegium Principis rescripto resistere, nisi obreptum aut subreptum comperiatur. 786. §. 2. 15.

Magis si justitia atque munificentia duce sit concessum. *ibid.* §. 3. & *seq.*

Res judicata.

Valida & justa est confirmanda. 42. §. 3. 276. §. 3. 683. §. 8. 736. §. 3. 797. §. 2.

Nisi probetur irritam esse & injustam. 66. §. 3.

Cognita injustitia sententiarum, non potest constare de rejudicata. 75. §. 4.

Audiendus non est, qui contra se habet rem judicatam, nisi prius obtinuerit restitutionem in integrum. 106. §. *final.* 597. §. 8. 281. §. 7. 538. §. 4.

Ad rem judicatam pertinent, quae cognita & definita fuerunt, non tamen ea, quae extra causae necessitatem nec cognita nec discussa addotata deprehenduntur. 152. §. 7.

Res judicata aequiparatur transactioni. 175. §. 2.

Devium a jure est excipere actionem contra ea, quae constituta sunt per rem judicatam, de qua amplius non inquiritur. 814. §. 7. 815. §. final.

Maximi facienda est res judicata, quousque ex obtento restitutionis in integrum beneficio adversus illam obloqui non liceat. 216. §. 3. 217. §. 7.

Nullam inferens laesionem confirmari debet. 682. §. 4.

Et quod statutum est per rem judicatam, non potest in discrimen adduci. 687. §. 5.

Qui damnorum compensationem excipit, aut terminum ad solvendum postulat, non ideo rem judicatam probare censetur. 608. §. 14.

Non possunt duae res judicatae se invicem destruentes consistere. 95. §. 4.

Et quod res judicata praescripsit, non licet neque excedere, neque immutare. 348. §. 8. 9. & seq.

Immo firmum remanet donec per restitutionem in integrum revocetur. 644. §. 4.

Restitutio in integrum.

Est laeso restitutione in integrum succurrendum. 27. §. 3. 142. §. 4. 200. §. 4.

Cognitaque injustitia sententiarum, constare debet de causis restitutionis in integrum. 75. §. 4.

Audiendus non est, qui rem judicatam contra se habet, nisi

prius obtinuerit restitutionem in integrum. 106. §. final.

Retentio.

Non est indulgenda retentio bonorum fideicommissariorum contra certum successorem pro creditis, vel dubiis. vel illiquidis. 73. §. 7.

Retractus.

Jura retractus, cum libertati naturali inimica sint, ad alium casum diversum minime protrahuntur. 167. §. 3.

Communiter tamen jus retractus competit tam in principali venditione rei, quam in cessione juris redimendi. 207. §. 8.

Et quidquid alii senserint, accipiendum est in casu, quo jus redimendi evanuerit, vel fuerit cessum gratuito. *ibid.* §. 8.

Non vero, cum aut venditio aut alius contractus onerosus intercesserit. *ibid.* §. 8.

Reus.

Quidquid reus excipit contra actorem, debet concludenter probare. 47. §. 6.

Excusatur a mora, si ignoret, quid actor ad crediti confirmationem allaturus sit. 411. §. 7.

Resistendi temeritas reo prodesse non debet. 96. §. 6. 97. §. 6.

Reus si actor fiat in sua exceptione, debet hanc concludenter probare. 122. §. 3.

Ripa.

Ripa est terrae spatium quod
S

inter flumen & vicinia praedia
interjectum est . 450. §. 5.

S

Sacerdos .

Illimitata in testamento Sacerdotum praelatione iussa, est amplissime ad ejus foundationis trames interpretatio capienda . 36. §. 9.

Salvianum .

Ad obtinendam immissionem ex interdicto Salviano tria requiruntur extrema

I. Creditum hypoteca suffultum .

II. Vetus penes debitorem possessio .

III. Recens penes reum possessio . 417. §. 3. 420. §. 2. 617. §. 2.

Quorum unum si desit , corrumpit , actio Salviani . 817. §. 3.

Ideoquę deficiente credito , aut si sit ambiguum , immissio isthaec est prorsus deneganda . 181. §. 3.

Aut deficiente hypotheca . *ibid.* §. 4.

Schedula Pagherò .

Schedula pagherò cum contineat confessionem pecuniae numeratae , efficit , ut sponsor habeatur tamquam depositarius pecuniarum . 494. §. 2.

Schedula pagherò idem est ac = *cambiale plateale* = . 441. §. 9.

Quae non exhibent collybum , sed simplicem inutuum constituent . *ibid.* §. 9.

Scientia .

Scientia exequutionis quando inducta censeatur . 788. *per tot.*

Scriptura .

In contractibus rei veritas , potiusquam scriptura inspicienda est . 68. §. 2.

Est scripturis falsis commune , ut impensius quam decet , repetitis verbis ac clausulis repleatur , 279. §. 3.

Scriptura quaevis absque subscriptione nihil valet nullumque pondus habet ; secus vero e contra . 651. §. 10.

Cum Scriptura a contrahentibus requisita de essentia contractus non sit , distinguendum est , an scripturae mentio fiat quoad contractum futurum , aut potius ad jam perfectum . 355. §. 12.

Quod si de contractu perficiendo loquutum fuerit , tam necessaria est , ut absque illa contractus non stet . *ibid.* §. 12.

Quod in contractu perfecto dici nequit : cum non possit convenire , ut fiat in posterum , quod jam perfectum est . *ibid.* §. 12.

Sententia .

Sententia in causa status non solum afficit particulares personas iudicium agentes , verum etiam omnes generatim , qui quomodo ad eam pertinere videntur . 112. §. 9.

Est omnino confirmanda sententia, cujus validitati jungitur perspectissima undique iustitia. 132. §. 3.

Sententia in gradu appellationis ferenda est secundum ius, quod actori tempore inchoati iudicii competeat. 228. §. 3.

Sententia falsis instrumentis & ex falsa causa lata retractanda est. 175. §. 2.

Qui ad solutionem a sententia condemnatus non reclamatur, sed citatur ad recipiendum, sententiam approbasse signum est. 597. §. 7.

Sententia, a qua non est appellatum, afficit omnes coaequaliter ius habentes & rei iudicatae vim obtinet. 263. §. 15.

Separatio Patrimoniorum.

Tunc locus est patrimoniorum separationi, cum diversi concurrunt creditores diversarum personarum & diversa patrimonia in una eademque persona. 828. §. 3.

Sequestra.

Sequester est executio super bonis debitoris. 693. §. 3.

Ideo nisi constituto de credito, de fuga, vel de bonorum dilapidatione, fieri nequit. *ibidem* §. 2.

Nec imponi potest pro credito venturo, vel pro damnis patientis. *ibid.* §. 4.

Non licet sequestratario de sequestrorum iustitia vel iniustitia quidquam obmussitare sed cum-

creditoris ac debitoris dumtaxat id intersit, ad hosce solummodo spectat sequestrorum iniustitiam vindicare vel revocationem obtinere. 802. §. 4.

Servitus.

Manutentio in quasi possessione servitutis ei tribuenda est cujus commodo imposita fuit. 397. §. 8.

Servitus in loco publico imponi potest dummodo nihil exinde publico officietur. 460. §. 7.

Cum servitus odiosa sit, semper pro restrictione servitutis capienda est interpretatio. 291. §. 6. & 11.

Sexus.

Absque sexus discrimine tum masculi tum foeminae haeredes sunt. 276. §. 3.

Simulatio.

Ubi nulla adest causa simulandi nec simulatio potest adesse. 42. §. final.

Tunc dicitur adesse simulatio, cum ea fiunt, quae ex natura iusti contractus aut fieri non debent, aut non possunt. 68. §. 7.

Posita contextuali locatione immutanter acta, quae dicatur tamdiu duratura, quandiu praedia redempta fuerint, censetur intervenire simulationem. *ibid.* §. 8.

Incertissimis opus est probationibus ad simulationem inducendam adversus publicum instrumentum. 266. §. 2. & 358. §. 9.

Et oportet justas & veras adducere causas, 266. §. 3.

Secus non admittitur. *ibid.* §. 3.

Nec ineptissimae adductae quidquid prosunt. *ibid.* §. 4. 188. §. 12.

Venditoris confessio alias emissas de veritate contractus plurimum juvat ad simulationem excludendam. 266. §. 10.

Exulante simulationis causa, nulla est simulationis querela. 494. §. 4. 682. §. 21. 267. §. 5.

Et, qui debitum simulationis incusat, debet revera simulatum esse evincere. 359. §. 8.

Licita est simulatio si nulli damnum faciat. 600. §. 10.

Simulatus autem contractus etiam per conjecturas dici potest. 735. §. 6. & seq. 792. §. 3. 219. §. 6. & seq.

Contractus simulatio nil officit hypothecae realitati. 735. §. 8. & seq.

Laevis utilitas, sat est, ut causa simulandi adesse putetur. 219. §. 3.

Extante causa simulandi, non multis indiget simulatio probationibus. *ibid.* §. 4.

Contractus inter patrum & Nepotem, cum maxima sit inter eos sanguinis conjunctio, vehementem inducit simulationis suspicionem. *ibid.* §. 6.

Societas.

Societas dissolvitur Socii mor-

te, si ejus sit industria electa. *dec.* 6. §. 3. 630. §. 5. 631. §. 2.

Nihil magis naturae Societatis adversum est, quam institutam eam fingere cum filio familias. 828. §. 4.

Dum eam inire possunt ii tantum, qui liberam suarum rerum administrationem habent. *ibid.* §. 4.

Est Societatis essentiae contrarium, quod inter unam eandemque personam contrahatur. *ibid.* §. 4.

In omni judicio dolus punitur, & in societate rigidissime. 53. §. 3.

Venditio facta nomine communi non inducit, societatem initam inter convenditores fuisse, sed tantum signum est consortii & condominiumis. 235. §. 4.

Si quid damni in societate aut in negotiatione illatum ab eo sit, cujus nomine administrator negotiatio, negotiationis particeps actionem habet pro damnorum emendatione. 363. §. 13.

Societas ex instrumentorum fide maxime probatur. 501. §. 4.

Societas recte contrahitur, cum alter nummos, alter industriam & operam suam ponit. 630. §. 4.

Præsertim ubi agatur de viro magni nominis, & cujus opera existimetur egregia. *ibid.* §. 4.

Societatis jura transeunt etiam in hæredes. 630. §. 7. 631. §. 2. 4. & seq.

Societas, nisi probetur, non praesumitur. 673. §. 3. 690. §. 6. 739. §. 7.

Deficiente causa finali, deficit quoque societas. 673. §. 5.

Differt societas a communione bonorum, ita ut una extante altera deficiat. 690. §. 6.

Societate inita adeo res & negotia communia sunt inter socios ut alter altero invito nihil dispo- nere possit. 632. §. 5.

Verba = *il nostro* = *la mia Casa* = apud Mercatores, societatem significant initam. 644. §. 7.

Maxime si accedant propriae confessiones etiamsi extrajudiciales. *ibid.* §. 8.

Cum vero ad rem odiosam tra- duci velit, nisi evidenter probe- tur, non censetur inita. 739. §. 7.

Ex conjecturis quoque nullam intercessisse societatem demon- strari potest, de quibus viden. *ibid.* §. 8. 9. 11. & seq.

Socius.

Inter socios lucrum omne est communicandum. *dec.* 6. §. 3.

Licet socius proprio nomine, rem acquisiverit, intelligitur ta- meri societati acquisisse. 53. §. 2.

Socius a societate se vindicans, liberat consocios erga se, non ve- ro ipse liberatur erga consocios. *ibid.* §. 2.

Competit socio actio, quoties fidem alii socii fefellerunt, & sui

favore nihil egerunt cum effectu. 54. §. 4.

Socius potest renunciare Socie- tati etiam per procuratorem. *ibid.* §. 5.

Emissa vero renunciatio per procuratorem non habentem om- nimodam administrationem bo- norum censetur, ac si emissam non esset. *ibid.* §. 5.

Cum in renunciatione requi- ratur = *la propria dichiarazio- ne* = socius ipse solus potest re- nunciare. *ibid.* §. 7.

Socius tenetur de dolo. *ibidem* §. 13.

Et tenetur ad quanti interest. *ibid.* §. 15.

Non supponitur socium tam immoderatum exercere arbitrium ut inovatione facta, alterius nego- tium perdere voluerit. 235. §. 5.

Socius ille censetur, qui pati- tur suum in contractibus expendi nomen. 363. §. 12.

Socius non potest absque alte- rius socii consensu quidquam fa- cere, ita ut, si damnum fecerit, debeat emendare, ac si furtum commisisset. 365. §. 6.

Et tenetur ad quanti interest. *ibid.* §. final.

Non potest socius, quae com- munitur possidentur, de socii portione, eodem ipso, distra- here. 446. §. 2.

Potest socius rem locare, ea- que locatio alium etiam afficit. 451. §. 9.

Intellige, si locatio sit utilis & temporanea. *ibid.* §. 9.

Dammum & utile in utrumque socium est refundendum. 507. §. 3.

Tenentur omnes consocii id ratum habere, quod socius gessit. 501. §. 2. 3.

Societatis causa inducit obligationem solidalem. 521. §. 10.

Socius a pactis desciscens tenetur erga alterum socium ad damna & interesse. 619. §. 3.

Haeredi socii competit actio ad emolumenta consequenda, licet haeres socius non sit. 630. §. 6.

Socio pro debitis contractis in causam societatis competit actio solidalis. 725. §. 7.

Socii vicissim tenentur pro virili. 546. §. 6. 727. §. 4.

Et qui solidum solvit, actionem habet in consocios. 546. §. 6. 727. §. 4.

Societate inita, omnia inter socios communia sunt, ut alter altero invito nihil possit disponere. 632. §. 5.

Littera Cambialis obligare non potest Socium nisi ampla data sit Mandatario aut Socio facultas Mandantem aut Socium omnium contractuum & obligationum participem facere. *dec.* 8. §. 5.

Quodque Mandatum requiritur rite fuisse ac publice universis negotiatoribus patefactum ut admo-nerentur, ubicumque nomen & obligatio designatae personae seu Socii scripta deprehenderetur, ibi

nomen quoque & obligationem Socii contineri. *ibid.* & §. 6.

Solvens.

Debitori bona fide solventi inimicis sui Creditoris tantum jus tribuitur, ne sit in damno, minime vero ut lucrum cum ipsius creditoris jactura assequatur. 84. §. 4.

Solutio.

Solutio facta inscio vel invito Creditore legitimo, debitorem non liberat. 84. §. 4.

Nec liberat, si facta sit in moneta reprobata vel proxime reprobata. *ibid.* §. 4. 239. §. 6. 240. §. 8. 9. 10. 11. 779. §. 7. 10. 321. §. 3.

Nec liberat, si facta sit in moneta non currenti. 158. §. 3.

Ita ut, quamvis creditor acceptionem obsignasset, tamen, quia falsa abductus opinione id fecit, dicta solutio non tenet. *ibid.* §. 4.

Cum non praesumatur, sua neminem perdere velle. *ibid.* §. 4.

Qui tardius solvit, minus solvit. 194. §. 5.

Potest solutio differri etiam duos post menses effluxos a die disdictae. 208. §. 8.

Quoties nihil de nobiliori moneta, sive aurea sive argentea cautum fuerit, sed tantum solutio statuta in scutis Romanis, est liberum debitori,olvere debitum qualibet moneta. 234. §. 4.

Liberatio a creditore obsignata

nullo expectato termino admittum ei, tum suis haeredibus facultatem oppugnandae solutionis. *ibid.* §. *final.*

In solutione, est unice spectandum, quid actum sit inter dantem & accipientem ut, cui & in quam causam solutum sit, pervincatur. 235. §. 9.

Solutio facta alteri, quam legitimo creditori, vel non legitimo, nulla censetur. 240. §. 7. 242. §. 6. 471. §. 4. 778. §. 5. 6.

Solutio vectigalium fieri debet, ubi existunt bona, quibus vectigal impositum fuit. 271. §. 3. 4.

Solutio facta in minori quantitate si nunquam a creditore reclamatum sit, intelligitur debitori remissum quod supererat. 363. §. 9.

Ut solutio facta creditori non legitimo liberet debitorem, tria haec concludentissime probanda sunt.

I. Effectiva numeratio.

II. Quod peracta fuerit bona fide.

III. Quod ad eam peragendam fuerit debitor coactus. 372. §. 4.

Deficientibus istis probationibus, devinctus semper manet debitor erga Creditorem. *ibid.* §. 8.

Solutio facta creditoribus, sine expressa jurium cessione nullum potest privilegium asserere solventi. 563. §. 4.

Solutio debitum supponit, ita ut, hoc deficiente, solutio non consistat. 579. §. 5.

Nemo pro altero solvere solet, quin jus sibi reservet condicendi summam pro eo solutam. 604. §. 9.

Solutione omnis extinguitur obligatio. 682. §. *final.* 329. §. 2.

Solutio ad mandati executionem avertendam peracta nullum solventis juribus detrimentum potest asserere. 754. §. 10.

Adveniente solutionis die, est relaxandum mandatum, nec ea potest intercepti. 762. §. 2.

Solutio facta anno 1798. aut circiter in summa gravi censetur facta in moneta papyracea. 779. §. 3. & *seq.*

Solutio facta in moneta papyracea, adveniente solutionis die, non est restituenda in eadem quantitate monetae pretiosoris, sed reductione facta. *ibid.* §. 6 7.

Solutio facta usque ad diem 25. Martii 1798. cum nondum reprobaretur moneta papyracea justa & valida dicenda est. 244. §§. 4. 5.

Solutioni factae moneta aerea vigente, conditione apposita = *purchè non abbiano altronde mar-
ca d'ingiustizia* = de alia qualibet injustitia, quam debilitate sensisse signum est. 245. 8.

Non praesumitur solutio, nisi probetur. 386. §. 4. 761. §. 5.

Et adhibenda sunt omnia solemnia. 386. §. 5.

Praesumitur facta in extinctionem debiti anterioris. 540. §. 16.

Vetitum est duplicem postulare solutionem . 546. §. 10.

Solutioe antefacta, qui solvit creditor exsurgit, & ejusmodi solutio in quoddam transit mutui genus . 593. §. 4.

Silentium non sufficit ad solutionem demonstrandam . 761. §. 9.

Solutione rite ac legitime facta, nihil inde in debitorem damni evenire potest, si in utilitatem aut in damnum creditoris cesserit . 248. §. 8.

Consensus praestitus a recipiente tempore non suspecto solutionis facta in moneta proxime reprobanda eliminat nullitatem solutionis . *ibid.* §. 9. 10.

Solutio facienda in moneta ad libitum, valet, si pretiosiore aut viliori fiet . 342. §. 6.

Dummodo semper praestitae pecuniae quantitas respondeat summae creditori pendendae. *ibid.* §. 6.

Solutiones inite, in tesseris paucis diebus ante illarum abrogatione proscriptae reputantur . 553. §. 3.

Solutio facta = *con protesta ad animo di rivalersene* = inepta est quo ad eos, qui proprium dimittunt debitum . 648. §. 3.

Praesertim postquam suum debitum agnoverunt in libera acceptatione cambialium . *ib.* §. 3.

Ad solutionis coactionem comprobendam, quae non ex in justa vi aut metu illato, sed ex legitimo imperio magistratus procedat

plura requiruntur : de quibus videat . *ibid.* §. 5. & *seq.*

Intercedente creditoris consensu, solutio facta in moneta proxime reprobanda nequit lae sive aut irrita dici . 428. §. 9.

Cum solutione ejus quod debetur omnis obligatio extincta dicatur . 248. §. 2. & 262. §. 3.

Injustum idcirco esset ad unum idemque debitum bis solvendum unum eundemque debitorem adigere . 248. §. 2.

Emptor qui praefinito in termino solvit utitur jure suo : & proinde quomodo cumque cesserit si ve in utilitatem si ve in damnum Creditoris legitime tamen semper est expleta dicenda solutio . *ibid.* §. 8.

Silentium quippe post factam solutionem eo magis eam legitimam reddit . *ibid.* §. 10.

Solutiones factas = *in Cedole* = Interregno Neapolitano ac restaurato postea Pontificio regimine sancitum fuit amplius retractari non posse = *purchè non abbiano marca d'ingiustizia* = *ibidem* §. 11.

Hanc tamen notam injustitiae aliunde esse sumendam quam ex posthabita abiectione papyri Legis littera demonstrat . *ibid.*

Cum supplementum veram Debiti quantitatem supponat . 262. §. 3.

Ideo soluto debito nullus locus esse potest supplemento, *ibid.*

Moneta imaginaria in contractu deducta, eadem imaginaria moneta legitima repraesentatur per quamlibet monetam quae solutionis tempore vigeat in commercio. 262. §. 4.

Scilicet moneta illa imaginaria quae in commercio hominum obtineret sive deterior sive pretiosior futura tempore solutionis absolvendae. *ibid.* §. 5.

Obligationes animi acceptae in pecunia imaginaria sive *di scudi Romani* = ritu dissolvi poterant ex nummariis solidis vel nummis aeneis, qui solutionis tempore versarentur in commercio. *ibid.* §. 6.

Licet ab argentea pecunia quam contractus tempore vigeat longe distarent. *ibid.*

Respondetur nonnullis Decisionibus de quibus. *ibid.* §. 9.

Sic emptores rite obligationi satisfaciunt solvendo viliores nummos qui ex inscripto valore quantitate repraesentant = *di scudi moneta Romana* = *ibid.* §. 10.

Solutio

in quam causam cedat.

In Materia solutionis unice spectandum est, quid actum sit inter dantem & accipientem; ut facile dignosci possit, in quam causam solutum sit. 235. §. 9.

Reservata debitori facultate solvendi per partes hic declarare potest, in quam causam solvat. 487. §. 4.

Quod si tacuerit, solutio prior cedit in usuras, deinde in sortem. *ibid.* §. 4.

Soror.

Soror jus habet succedendi fratri improbi & intestato. 18. §. 7. 400. §. 3.

Omnique sublato sexu discriminis ad successionem fratris sororisque defunctae venit frater sororque superstes. 351. §. 2.

Quod fratri relinquitur legitur adhibito verbo = *fratri* = idem obtinet quoad sorores; quasi legatur = *fratri & sorori*. *ibid.* §. 3. 9. & seq.

Spillaticum.

Spillaticum non praesumitur solutum nisi probetur. 386. §. 4.

Spillatica gaudent iisdem privilegiis & juribus, quibus pollet ipsa dos. 386. §. 5. 387. §. 4.

Spoliatus.

Vix spoliatus quis est bonis eicessis jus habet molestias omnes vertendi in eum, cum quo contractum iniit. 738. §. 3.

Spoliato refici debent a spoliante fructus, & damna omnia ei per spoliium obventa. 694. §. 2.

Spolium.

Spolium violentum rigore purgandum est. 35. §. 8.

Et reficiendae sunt expensae tam judiciales, quam extrajudiciales. *ibid.* §. 8.

Duo spolium constituunt, velut penes spoliante possessione,

T

nova penes spoliatum injusta possessio. 287. §. 3.

Nullum committitur spoliū, si absque ejus damno removeamus impedimenta a vicino appōita rei nostrae, vel quae nobis servit. 460. §. 6.

Nec admittitur actio spoliī, nisi de possessione penes spoliatum, & de injusta occupatione spoliantis docetur. 664. §. 2. 4.

Spolium ut crimen puniendum est. 180. §. final.

Spolium committitur, quoties pacificus possessor sine legitima auctoritate turbetur. 693. §. 2.

Aut prohibeatur, quominus res sua libere uti possit. *ibid.* §. 2.

Spolio inducto, etiam ex iudicis Auctoritate, distinguendum est, utram iudex nulliter processerit. 694. §. 4.

Si enim processit juris ordine servato, tunc remissius; si vero nulliter processerit, tunc rigore purgandum. *ibid.* §. 4.

Nefas est, super spolio futuro pacisci. *ibid.* §. 9.

Stipes.

Stipitis unitas nihil detrahit novitati generis personarum secunda in sede substitutatur. 269. §. 10.

Testator jubente, ut quis succedat, is pro vero vocationis stipite constitutus censetur, & haereditatem consequitur. 415. §. 2.

Super existentiae conditione non purificata, censi nequit substitutus, nec uti stipes originis, nec ut stipes vocationis. 828. §. 6.

Foeminis vocatis in stipites originis & relate ad unam quamlibet ipsarum tunc non unus, sed omnium foeminarum primogeniti censentur vocati. 565. §. 7.

V. Foeminae.

Et quando intelligatur inductus stipes originis, viden. 565. §. 10. 11. & seq.

Verba = *chiamola primogenita* = intelligitur vocata non in stipite vocationis sed in stipite originis. 800. §. 9.

Posito certo vocatorum stipite, exclusi prorsus censentur, qui ad alium stipitem pertinent. 567. §. 6.

Statuta.

Omnia ferme statuta foeminarum successioni inimica sunt. 23. §. 4.

Statutum Auximi, & Recineti, extantibus Masculis, foeminae agnationis a successione rejiciuntur. 66. §. 8.

Statutu vetens, ne foeminae etiam sub conditione positae simultanee cum Masculis Agnatis vocatae censeantur, praevalet juris communis dispositioni. *ibid.* §. 10.

Statutum Amaldulae praescribit, ut extantibus Masculis foeminae excludantur ab intestata etiam Patris. Avipaterni, & aliorum ascendentium successione, si jam antea dotatae fuerint. 145. §. 8.

Statuta, quae preponunt fratres, sororibus in haereditate pa-

rentis strictam interpretationem mereptur. 812. §. 2.

Statuta municipiorum, quae devia sunt a generalibus providentijs, ubi roborata non dignoscantur suprema approbatione, ulla non polleant auctoritate. 813. §. 7. 747. §. 2.

In Piceni provincia est universum statutum, quod in subhastatione creditor elapsis quindecim diebus continuis a die, qua praedium accepit, possit bona vendere plus offerenti. 187. §. 5.

Statuta omnia in genere jubent in successione, Agnatis esse potius deferendum, quam foeminis, relicta tuis dote congrua. 196. §. 2. 3. & final.

Uniuscujusque Civitatis statutum vires non exeat extra districtum. 276. §. 4.

Ut statuta obligare possint, oportet, quod utraque tum bonarum, tum personarum subjectio copulative suas exerat vires. 128. §. 9.

Ideoque jurisdictione carentia non possunt ad juris censuram invertendam connecti. *ibidem* §. 7.

Munera in Urbe exercita, exerceptem a statuto particulari eripiunt, & sub Urbis statuto subjiciunt. 167. §. 7.

De particulari Montis falisei statuto quoad dotem viden. 197.

147
per tot. 198. per tot. 199. per tot.

Statuto confirmato a Principe in forma communi quamvis juri communi in parte adversetur, firmum tamen remanet. 293. §. 126.

Ad confirmandum enim statutum sufficit, simplex confirmatio in forma communi, quamvis non adsit specifica confirmatio. *ibid.* §. 13.

Censetur confirmationem etiam specificam decepisse, si a multo tempore vigerit statutum. *ib.* §. 14.

Vetus statutum a reformatione infirmari nequit, imo semper venerari debet. 746. §. 9.

In praescriptionibus statutariis latior interpretatio capi debet, quam quod littera praebeat. 747. §. 9.

Statutum disponens pro masculis Agnatis nullam praestat conjecturam voluntatis super praelatione cognatorum masculorum. 782. §. 7.

Non prohibet statutum quominus foeminae contrahant, sed tantum cavet ac fraudibus implicentur. 170. §. 12. & 14.

Qui ad evitandam statuti dispositionem alio ad contrahendum se transferunt ibique contrahunt nihil egisse dicendum est. *ibid.* §. 13.

Limita si statutum licet certas personas consideret primario

tamen afficiat contractus formam
praescribens. *ibid.*

Amplia: etiam sub poena nul-
litalis. *ibid.*

Stipulatio

Stipulatio solemnis creditum
probat. *dec.* 525. §. 3.

Ideoque quidquid adducitur
contra evidentissime probandum
est. *ibid.* §. 3.

Personales stipulationes con-
templatam personam non egre-
diuntur, & praeter eam, coeteri
omnes extranei existimantur. 131.
§. 8.

Stipulatio facta sub conditione
atque in uno casu taxative in ni-
hilum abit, si conditio deficiat.
132. §. 4.

Fortius si res in eum incidit
statum, a quo nequibat incipere.
ibid. §. 4.

Juris praesumptio stat pro sti-
pulationis validitate. 357. §. 4.

Itaut, si falsa aut laesiva di-
catur, concludentissime probari
debet. *ibid.* §. 4.

Praetoris est stipulationes pri-
vatas ad effectum perducere.
495. §. 2.

Stipulatio inita publico instru-
mento satis est, ut creditum ha-
beat hypotheca munitum.
682. §. 6.

Stipulationes effectum habere
debent. 327 §. 4.

Subsistere non potest stipula-
tio, cui resistit tam provisio ho-
minis, quam dispositio legis.
343. §. 11.

Stylus

Ad evitandos inanes circuitus
est: Rotae stylus in possessione
bonorum manutenendi eum de
cujus bono iure constat. 69.

§. 9.

Subhastatio

In subhastationibus, quae au-
ctoritate iudicis perfici debent,
primus oblato anteponitur, al-
iosque posteriores vincit omnes,
dummodo conditionem ab ultimo
factam impleat. 86. §. 5.

Cum res sit de subhastationis
nullitate, maxime animadverten-
da est peculiaris loci consuetu-
do, quae omne fert punctum.
187. §. 5.

Juxta constitutionem Innocen-
tii XI., non licet post annum
de subhastationis nullitate que-
ri. 716. §. 5. 718. §. final.

Subhastatio ut valida dicatur,
requiritur saltem licitatores ad-
fuisse, ne ad praefocandum de-
bitorem facta censeatur. 802.
§. 5.

Ac omnia coetera solemnia
fieri debent, ac necessaria. *ibid.*
§. 6.

Ex quibus autem inducitur cen-
seatur nullitas subhastationis vi-
den. *ibid.* §. sequ.

Simplex subhastatio, nisi rea-
lis deliberatio sequatur, nihil de-
trahit proprietatis, & dominii
juribus. 824. §. 5.

*Subministrationes in Cau-
sam.*

Duo in iudicio subministra-

tionis in causam declarandam probari debent : bonum jus , & paupertas . 317. §. 2.

Subreptio .

Deneganda est Chirographo exequutio quod subreptionis vitio scateat . 55. §. 2.

V. Obreptio . Chirographum . Pontifex .

Subrogatio .

Si pro credito sterili bona frugifera in solum cedunt , cum fructus quoque debeantur , id fit , ob quamdam a lege productam subrogationem , sterilis crediti , cum bonis frugiferis . 130. §. 2.

Idem juris pro subrogatio valet , quod pro eo obtinet , cui fit subrogatio . 131. §. final.

Substitutio .

Substitutio foeminarum precepta linea masculina , probat foeminas in prima substitutione comprehensas non esse . 69. §. 5. 269. §. 9.

Alias essent sibimetipsis substitutae . 69. §. 5.

V. foeminae .

Digressus ad plures substitutionum gradus excludit consilium Oldradi . 69. §. 7. 414. §. 12. 13. 14.

Expresse ordinata substitutio fideicommissum indicat . 184. §. 5.

V. Fideicommissum ,

Vetita substitutione in ultiores gradus per vocabulum = *e non più oltre* = apparet unos filiarum filios ; sive eos , qui

ultra vocationem veniunt , exclusos fuisse . 229. §. 14.

Nullus locus esse potest substitutioni subsidiariae in praepjudicium substitutorum a testatore ; maxime si de illorum exclusione constet . §. final.

Substitutio est secunda institutio , seu in locum primi haeredis successio . 274. §. 5.

Non mutatur indoles , & natura substitutionis , si vel una , vel plures personae in vulgarem substitutionem alternatim fuerint conjectae . 400. §. 8.

Deficiente conditione substitutio quoque deficere debet . 423. §. 6.

Substitutio in uno tantum casu factae nominationis , & strictae coercita ac taxative ad illum casum determinata ad alium casum contrarium factae nominationis detorqueri nequit . 611. §. 17.

Praevalet Soccini regula adversus illam Oldradi , substitutionem nempe praepconceptam in casu deficiendae aequae locum habere in casu non existentiae . 711. §. 8.

Substitutio facta in casu , quo linea alicujus efformata & inchoata fuerit , & postmodum defecerit , juxta Oldradi consilium porrigi nequit ad casum , quo antecedens linea , nunquam inaecepit . 67. §. 3.

Substitutio reciproca .

Ut substitutio sit reciproca non solum vocatio omnium requiritur

inter quos illa consistat, sed oportet etiam ultimo loco exscriptum esse substitutum titulo universali. 400. §. 5.

Si ubi placuit, substitutionem adiecit reciprocam testator, ubi nihil de ea commemoravit, exclusisse censendum est. *ibidem* §. 6.

Ex substitutione in casu delicti nullum erui potest argumentum substitutionis reciprocae linearis in casu obitus. *ibid.* §. 14.

Defectus prohibitionis alienationis, ac directa solummodo vocatio descendentium excludunt substitutionem reciprocam. 825. §. 7.

Cum saepius hae sint conditiones ad eam inducendam solitae. *ibid.* §. 7.

Reciproca linearis, cum odiosa summopere sit, nunquam admittitur, nisi aperta pateat testatoris voluntas. 773. §. 5.

In substitutione reciproca tacita intelligitur conditio obitus = *si sine filiis* = ex conjectura naturalis pietatis ascendentis deducta. 146. §. 3.

Substitutio compendiosa.

Per compendiosam vocati censentur ii omnes, qui in casu obitus & subindefinita mortis commemoratione, sine ulla temporis limitatione substituti fuerunt. 712. §. 5. 713. §. 9.

Substitutio censetur compendiosa ex volita bonorum conservatione. 713. §. 9.

Substitutio si sine filiis.

Conditione *si sine filiis* substitutioni adjecta, licet hi postea defecerint, substitutio secundo-geniti evanescit pervulgarem, ac si nunquam scripta fuisset, 69. §. 6.

Substitutio vulgaris.

Prohibitio alienationis, cum fideicommissum restitutorium necessario supponat, meram substitutionem vulgarem dumtaxat conceptam fuisse excludit. 69. §. 6.

Si conditio simplex fuerit & taxativa, ut primo tantum haerediti adhaereat, & ejus mortis dumtaxat tempus intuetur deficiente illa conditione, cessat substitutio tamquam vulgaris. 400. §. 7.

De conjecturis inducentibus fideicommissariam substitutionem vulgarem viden. 418. §. ab 8. usque ad 12.

Non purificata conditione obitus sine filiis, substitutio vulgaris evanescit. 744. §. 7.

Substitutio Vulgaris-anomola.

Ex vulgari anomola etiam substitutio compendiosa proficiscitur. 414. §. 17.

Cum res est de fideicommissio perpetuo, ordine successivo in infinitum instituto recepta est juris regula, ex vulgari anomola filium subingressum esse in locum matris. 720. §. 6.

Vulgaris anomola inuenta fuit ne fideicommissa in aevum ordinata repente concidant . 799. §. 9.

Non vero ut testatorum voluntati vim faciat . *ibid.* §. 9.

Quo in casu excluditur quaecumque vulgaris anomola substitutio . *ibid.* §. 9.

Non censetur inducta anomola, si successioni locus non sit, nisi antea successerit, qui prius vocatus fuit . 800. §. 7.

Nec in vim anomolae licet gradualitatem volitam subvertere . *ibid.* §. 7.

Vulgaris anomolae indoles est, ne fideicommissa perpetuo mansura inopinato concidant . *ibid.* §. 8.

Substitutus .

Bona primogeniturae subjecta, sunt integre substitutis reddenda . 140. §. 5.

Nemo potest esse institutus & substitutus . 274. §. 5. & 566. §. 5.

Cum nullum sit discrimen inter verba = *si institutus filios habuerit* = & = *si habuerit quidem & ante ejus obitum defecerint* = aequae tali in casu substitutus admittitur . 400. §. 9.

Conditione super existentiae non purificata, substitutus censeri nequit, nec ut stipes originis, nec ut stipes vocationis . 829. §. 6.

Successio .

Conciliari non potest clausula

= *post hos omnes* = cum limitatione ad haeredes institutos tantum . *dec.* 1. §. 9.

Masculis extantibus successio ad foeminas transire nequit quae attributa iis dumtaxat fuit post masculorum defectum . *dec.* 3. §. 3.

Ex jure communi, successio- nis capaces sunt tum foeminae tum masculi . *dec.* 23. §. 6.

Secundum naturalem ordinem, successio deferenda est amitae in gradu proximiori Nepoti . 36. §. 5.

Spatium longissimi temporis praesumptionem praebet validissimam cujuscumque validioris tituli ad eos removendos, qui de successione solliciti non fuerunt . 66. §. 12.

Si cum fratribus defuncti, etiam ascendentes ad haereditatem vocantur nullo modo ad successionem ab intestato fratris filii vocari possunt . 114. §. 5.

Dictio = *e poi* = *seguita la di lui morte* = spectat ad effectum institutionis, scilicet ad haereditatis compendium, nunquam vero jus aut titulum successionis intervertit tempus ad succedendum praefinitum . *ibid.* §. 12.

Filiis debetur successio de jure naturae . 813. §. 3.

Et primum deferenda est filio, deinde filiae, exclusis aliis Masculis etiam propinquis . *ibidem* §. 3.

Decerni debet successio ad trames legis vigentis, cum haec

nullam pati possit *exceptionem* : *ibid.* §. 5.

Pactiones factae, testatore vivente, super jure universali vel particulari successionis, sunt omnino reprobatae. 162. §. 12.

Omnes, qui in numero, corpore, familiave eligibilium versantur indiscriminatum gaudent aequo jure, ac successionis compendio. 202. §. 2.

In successionebus intestatis portiora sunt jura ascendentium, quam transversalium. 213. §. 6. 10. 214. §. 3. 11.

Urgente ratione pari, censenda est par voluta successio. 255. §. 9.

Quoties jus successionis ab incerta pendet qualitate verificanda, nullus potest esse transmissioni locus, nisi qualitas verificetur. *ibid.* §. 13.

Successio cum innititur non origini, sed loco vocationi, non potest ad ascendentes transferri nisi prius, qui vocatur fuerit, successerit. 255. §. 14. 15.

In successione pari & in pari jure non potest dispar esse successio. 269. §. 3.

Successio deferenda est ei, qui non gravanti; sed gravato proximior est. 400. §. 4.

Ad successionem acquirendam minime opus est foetum vitam duxisse: sed satis est, eum vivum emissum fuisse, & sufficienter perfectum. 413. 5. *final.*

Antequam successio ad aliam lineam transferatur, in linea admissa omnes extincti esse debent. 415. §. 8.

Nullum jus in successione habere possunt ii, qui etiamsi vocati a testatore nominari postea ab altero debuerant. 611. §. 18.

In successionebus haereditariis par est explenda distributio inter eos, qui pari jure succedunt. 720. §. 2. 721. §. 3.

Quod ad causam successionis intestatae invaluit, perperam ad testati causam traducitur. 769. §. 9. 774. §. 6.

Haerede superstite in quo libet gradu & linea successio ad alias lineas & gradus non devolvitur. 773. §. 4.

Et quando successio potius masculo, quam foeminis aut viceversa debeat, & quando vocatus sit pro simplici vocationis aut originis stipite viden. 779. *per tot.*

Successio gradualis, gradus plures, plura puncta, plures succedendi aditus sua vi reposcit. 143. §. 8.

Successio = *di primogenito in primogenito in infinito* = nunquam importat, in primo sedis vocatae ingressu unicum duntaxat primogenitum relate ad omnes foeminas veluti per modum collegii contemplatas fuisse substitutum. *ibidem* §. 9.

Verum intelligitur, quod si alicujus primogeniti linea defecit.

set, tunc non omnium superextantium linearum descendentes, sed soli primogeniti succederent. *ibid.* §. 9.

Deficiente eo, a quo successionem repetere poterant vocati, omnis successio evanescit. 565. §. 5. 566. §. 8.

Statutum exclusivum non censetur excludere foeminas indefinite propter masculos, sed denegat illis successionem propter dotem, ita ut exclusae censeantur si dotem habuerint. 746. §. 3.

V. foeminae.

In successione regularibus saltus fieri nequit. 800. §. 3.

Non licet a successionis ordine constabilito discedere. 803. §. 6.

Nec per prius nec per posterius successioni inhierare quispiam potest, si nullibi vocatus legatur. 567. §. 15.

Successor.

Sub nomine successoris veniunt tum proximi, tum extranei. 425. §. 4.

Successorum pluralitas ad unum tantum gradum restringi nequit. 143. §. 11.

Successor singularis.

Frustra in successionem singularem, titulum praeferentem onerosum intenditur doli actio, nisi evincatur doli conscius fuisse. 500. §. 6.

Quamvis successor singularis non teneatur servare contractum locationis ab antecessore initum attamen, si locatio contineat om-

nium bonorum hypothecam, id locum non habet. 569. §. 5.

Supplicatio.

Constito de veritate & iustitia supplicationis, ea signanda est. 186. §. 3.

T

Taxa legalis.

Taxa legalis, cum sit subsidium remedium, recipienda est, ubi de vera fructuum quantitate haud liquido constet. 605. §. 2.

In certa praedialium reddituum aestimatione semper juxta taxam legalem fructus computandi sunt. 811. §. 11.

Tempus.

Temporis habenda ratio est, quo initus fuit contractus emphyteusis, dum agatur de ejusdem laesione. 63. §. 9.

In stipulatione enim contractus illud tempus spectandum est, quo contrahimus. 64. §. 16.

Et temporis fluxu quamvis directe sublatum censi non solet fideicommissum damno substituti, adhuc tamen duorum fere saeculorum observantia exigit dubiam testamenti dispositionem interpretari ut locali statuto sit conformis. 66. §. 11.

Imo praesumptionem praebet, cujuscumque solidioris tituli ad eos removendos, qui nunquam de successionem solliciti fuerunt. *ibid.* §. 11.

V

Tempus quoque, quemcumque suppediat titulum ad rei retinendae possessionem tuendam. 112. §. 2.

Quidquid actum fuit tempore quo agi vel declarari non poterat nullum detrimentum potest Actori inferre. 118. §. 8.

Terminus.

Liberatio debitoris obsignata nullo designato termino admittit tum creditori tum ejus haeredibus facultatem oppugnandae solutionis. 234. §. final.

Terminus debitori semel concessus non est iterum concedendus. 600. §. 5.

Terminus ad reluendum est unius mensis. 187. §. 6.

Intellige, de subhastationibus in Urbe vel ob mandatum in Urbe relaxatum expletis. *ibid.* §§. 6. 7.

Territorium.

Territorii individuitas nunquam praesumitur, ideo indiget concludentissimis probationibus. 271. §§. 5. 8.

Tertius possessor.

Commercii favor invexit, tertiis possessoribus oneroso titulo eas dumtaxat obijci posse exceptiones, quae ex ipsa palmari & patula collybi litera bonam fidem arceant. 760. §. 3.

Et tertio bonae fidei possessori favendum, quamvis qualitas promercedis aliquid requirat. *ibid.* §. 4. 5.

Non licet contra tertium possessorem iudicio agere exequutivo, sed periclitanda est Actio in iudicio ordinario. 788. §. 4.

Testamentum in genere.

Novi testamenti confectio inducit deletionem anterioris. 39. §. 4. 268. §. 3. 384. §. 2.

Atque efficit, ut dispositum in priori nulla fides mereatur. 39. §. 4.

Testamenta ita semper accipi debent, ut, instantanea correctio evitatur. 140. §. 7.

Praeceptum tamquam non scriptum habetur per legem, ita ab aliquo jussum ultimo testamento, ut libero homini testandi facultas abripiatur. *ibid.* §. 9.

Non potest testamentum partim corrumpere, & partim firmum remanere. *ibid.* §. 10.

In declaranda testatoris voluntate singulae testamenti partes conjungendae sunt, ut altera alteram explicet. 229. §. 12.

Testamentum nuncupativum duplex est, alterum explicitam nuncupationem praesertit in quo publice explicatur testatoris voluntas. 268. §. 4.

Alterum est pervocationem implicitam, seu per relationem ad schedulam. *ibid.* §. 4.

Minus solemne dici non potest testamentum, si consignatum fuerit coram septem testibus & notario. 284. §. 11.

Testamentum equiparatur publico instrumento. 258. §. 2.

Ideoque maximi ponderis est in iudicio. *ibid.* §. 2.

Quod in testamento disponitur, executioni committendum est. 264. §. 6.

Quidquid ex testamento nobis debetur, jure actionis debitum dicitur. *ibid.* §. 9.

Cum Papiniano et Justiniano ineognitum fuerit testamentum nuncupativum nuncupationis implicitae, ideoque, quidquid in ea Constitutione commemoratur intelligendum est, de pura testatoris nuncupatione coram septem testibus factam, Imperatorem sensisse. 117. §. 7.

Quoties agitur de testatorum solemnibus, haec dependent non a lege, sed potius ab usu & consuetudine. 117. §. 10.

Falsum dici nequit testamentum, si codicillus validus censetur. *ibid.* §. 12.

Notarii & testium subscriptiones testamenti veritatem demonstrant. *ibid.* §. 12.

Ad omnem fraudem avertendam sancitum est ut nunquam in unius Notarii ore ejusque dumtaxat fide solemnitas probationis testamentorum collocaretur. *ibid.* §. 9.

Liturae atque additiones in testamentis appositae fidem tabulis magis adaugent. *ibid.* §. 11.

Praecipue si toto testamenti contextui aut posteriori codicillo cohaereant. *ibid.*

Maximum quidem robur testamentum acquirit, si posteriores;

jam disposita, Codicilli confirmant. *ibid.* §. 12.

Nihil officit validitati testamenti si rogatum notarii non in testamenti dorso sed folii alterius quo illud fuit obvolutum, appareat. *ibid.* §. 12.

Incivile est haeredis institutionem seu testamenti validitatem in discrimen adducere, cum quis jam legata testamento relicta sit consequutus. *ibid.* §. final.

Testamentum

Quoad Cap: Cum esses.

In testamento per relationem ad schedulam excluditur privilegium testamenti ad formam Cap: cum esses. 268. §. 3.

Testamentum quoad Cap: cum esses coram quibuscumque testibus confici potest, dummodo voluntatem suam testator exponat. *ibid.* §. 5.

Testamentum nuncupativum.

In testamento nuncupativo, nuncupationis implicitae, necessaria non est, externa testatoris subscriptio, 117. §. 7.

Imo si adsit suspicio, potius quam nuncupativum, in scriptis dicitur. *ibid.* §. 7. & seq.

Testamentum quoad falsitatem & validitatem.

Validum semper erit testamentum, si certe de patris familias, voluntate constat quorumque modo padita. 284. §. 14.

*Testamentum per relationem
adSchedulam.*

In omnibus testamentis & prae-
cipue in testamento per relationem
&c. duo tantum testes non
sufficiunt ad legalitatem formae
prae scriptam . 268. §. 3.

Et subscriptionis deficientia
maxime vitiat schedulam . *ibid.*
§. 3.

Ad ejus validitatem satis est,
testatorem coram testibus schedu-
lam obsignasse & professum esse
in ea contineri ipsius voluntatem.
ibid. §. 5.

Deficiente autem subscriptione
requiritur solemnitas relevatio, ni-
mirum per judiciale testium exa-
men . *ibidem* §. 6. 7.

Schedula vero subscripta, nil
aliud requiritur, quam testium
subscriberum recognitio . *ibid.*
§. 6. 7.

Validissimum est testamentum,
per relationem ad schedulam,
dummodo coram septem testibus
declararit Testator, suum testa-
mentum in ea cartula contineri .
117. §. 4. & seq.

Duplici enim modo testa-
ri potest aut *solemniter* scilicet
in scriptis aut *per nuncupatio-
nem* scilicet sine scriptis . 117.
§. 4.

Cumque posterior dispositiones
per testes audita intendunt haere-
dibus adversus testatorem votum
captandae mortis suggesserit . §. 4.

Idecirco novus testandi modus
fuit a Prudentibus inventus scilicet

*per nuncupationem implicitam
seu per relationem ad schedulam.*
ibid. §. 4. & 7.

Quo dummodo septem coram
testibus testator declararit testa-
mentariam dispositionem iis in
tabulis contineri omnem habuis-
set hujusmodi testamentum vali-
ditatem . *ibid.* 4.

Quod maximum robur acquirit
si schedula clausa ac signis muni-
ta sit iisdem videntibus testibus
atque publico praesente notario .
ibid. §. 6.

Crescit si Notarius in ejus dor-
so rogatum suum apposuerit ac
se se testes ibi subscripserint. *ibid.*
§. 6. 12.

Incognitum fuit Papiniano ac
Justiniano testamentum nuncupa-
tivum nuncupationis implicitae .
ibid. §. 7.

Adeo ut si praeter testamentum
in scriptis nuncupativum etiam in
Constitutionem commemoratur,
sermonem tantum factum fuisse
dicendum est de pura testatoris
nuncupatione coram Septem tes-
tibus . *ibid.* §. 7.

Ideo ad hujusmodi testamenti
validitatem requiritur id unum
quod de identitate et veritate sche-
dulae dubitari nequeat . *ibid.* §. 8.

Quamvis nec Notarius nec tes-
tes adhibiti fuerint . *ibid.*

Quod non solum necessaria
non est externa Testatoris sub-
scriptio . *ibid.* §. 8.

Ut inno cavendum ac hanc si-

mul cum Testibus subscriptioneu
Testator adjiciat. *ibid.*

Cum si secus contigisset, ex
hujusmodi solemnitate adhibita
Testatorem potius testamentum in
scriptis condere voluisse dicere-
tur. *ibid.*

Nomen testatoris appositum
in schedula omnem fraudis & doli
suspicionem etiam levissimam re-
movet. *ibid.* §. 12.

Testator.

Qui certum finem sibi propo-
suit, is non potest non exoptasse
media, quibus testatoris volun-
tas impletur. *dec.* 1. §. 6.

Si testator, ubi filios instituit
haeredes, ad alios substitutio-
num gradus minime digreditur,
& nullam mentionem filiorum fa-
cit, dici non potest fideicommis-
sum instituere velle. 59. §. 3.

Filii enim scriptis haeredibus,
non memorato restitutionis onere,
nullaque prohibita alienatione,
dici nequit, nepotes de quibus
nunquam locutus est substituissse.
ibid. §. 3.

Si testator enunciative tantum
dicit institutos esse debere legiti-
mos & naturales, hi quamvis na-
talibus antea illegitimi, sed po-
stea restituti, succedere possunt.
66. §. 7.

Si inventario non confecto da-
mnum alicui inferatur, ne tes-
tator quidem dictum inventarium
potest remittere haeredi. 70.
§. 4.

Etiam si probaretur facultas no-
minandi; haec nil ponit in esse,
nisi ex littera testamenti apertis-
sime pateat, testatorem ea u-
sum fuisse facultate. 110. §. 5.

Testator eam, quam vult, le-
gem bonis suis dicere potest,
dummodo juri non adversetur.
140. §. 13.

Non potest non aequaliter di-
ligere, aut non aequaliter vocare
eos, quos incognitos in tempus
remotissimum collective substi-
tuit. 269. §. 5.

Qui testatorem dementiae in-
cusat, oportet altissimis id com-
probet probationibus. 284. §. 3.

Testatoris voluntas certis ver-
borum formulis, & limitibus cir-
cumscripita esse non debet, &
quomodocumque pandita execu-
tioni committitur. 712. §. 11.

Et quoties constat, testato-
rem voluisse, ut omnes vocati
per fideicommissum succederent,
quaecumque dictio alternativa in
copulativam solvitur. *ibid.* §. 15.

Et ad simplicem vulgarem
designandam expressa non cen-
setur. *ibid.* §. 15.

Lex praesumit, si testator de
re non sua disposuerit, ignorau-
ter credidisse rem esse suam.
193. §. 10.

Vetitum est expressam testa-
toris voluntatem infringere. 403.
§. 11. 800. §. 4.

Indecorum est testatoris vo-
luntatem divinari, cum satis

eandem ipsē expresserit . 429.
§. 11. 431. §. 8.

Pedissequa testatoris vota debent principali famulari , nec possunt eandem subvertere , aut novas eudere vocationum sedes . 565. §. 14. 15.

Maxime si testator , quod voluerat , expresserit . *ibid.* §. 14.

Quoties testator de re disponit aut haeredis , aut legatarii , eosque gravat in re propria , suis consistit viribus dispositio . 747. §. *final.*

Sive sciverit rem ad legatarium pertinere , sive falso putaverit , rem esse suam . *ibid.* §. *final.*

Ubi testatoris adest dispositio , lex nullum locum habere potest . 775. §. 4.

Ideoque , etsi lex aliquibus successionem concedat , si testator eos expresse exclusit , nunquam illi admittendi sunt . *ibid.* §. 5.

Testes in genere .

Improbandi sunt testes , qui modo album , modo nigrum ad opportunitatem pejerant . 53. §. 11.

Testibus de facto proprio deponentibus plurimum deferendum est . 63. §. 11. 103. §. 4.

Testes iurati omnem fidem sibi vindicant . 103. §. 4.

Testium conciliatio atque in depositionibus identitas , efficit , ut omnia eorum dicta jungantur , & congrua interpretatione explicentur . 150. §. *final.*

Cum agitur de re familiari , audiendi sunt etiam testes familiares veluti consanguinei , servi &c. &c. 321. §. 4.

Testis contra limpidum contractum insurgens , mendax existimandus . 759. §. 15. 17.

Pariterque post habendus si contra suum factum insurgat . 809. §. 7.

Testes

a Parte inducti .

Testes plenissime probant contra inducentem . 103. §. 4. 162. §. 6. 494. §. 6.

Non potest quis testem a se inductum respuere . 664. §. 5.

Testes

de Auditu .

Testes auritus , quique recitat , quae alio ex ore audivit , magnam fidem non meretur . 190. §. 7.

Testibus de auditu nulla praestanda est fides , si e contra testes oculati deponant . 413. §. 4.

Testes , ea deponentes , quae ab ipsis eos adducentibus audierunt , cum ea referant , quae illi ipsi dixerunt , nihil habendi sunt . 331. §. 13.

Testes

quales sint praefereendi .

Testes integritate , & fide noti , qui rem asserunt positivam & cum eis congruit quod tabulis scriptum legitur praefereendi sunt coeteris omnibus . 80. §. 6.

Praefereendi sunt testes illi , qui

ea referunt , pro quibus stat
juris praesumptio . 284. §. 5. 6.

Actorum publicorum auctori-
tas praefertur testibus extra pro-
prium officium deponentibus aut
suspectis . 789. §. 13.

Testes

quando probant .

Testes quamvis formiter rogati
non sint de veritate eorum de-
positionis maxime tamen sunt
attendendi , cum nullam excep-
tionem patiantur neque in per-
sona , neque in re . 82. §. 4.

Duorum testium fides , est om-
nino amplectenda quibuscumque
in casibus . 89. §. 6. 272. §. 6.

Multo magis quatuor . 272.
§. 6.

Plenissimam faciunt probatio-
nem contra producentem . 103. §. 4.
602. §. 7.

Aut contra eum , cui famulan-
tur . 124. §. 4.

Testis Sacerdos maxime pro-
bat . 209. §. 16.

Testes de re propria , cum non
possint non recordari , omnem
fidem merentur . 238. §. 6. 479.
§. 5. 597. §. 11. 705. §. 3. 65. §. 7.
791. §. 11.

Sat est testes in substantia con-
venire , quin peculiariter conve-
niant . 708. §. 8.

Testis qui concordias concilia-
vit , seu potius qui rem omnem
gessit atque cognovit maxime ha-
bendus est . 608. §. 8. 609. §. 11.

Omnis est fides praestanda te-

stibus judicialiter examinatis . 485.
§. 7.

Testes

quando non probent .

Testes vilis conditionis fidem
obtinere nequeunt uti qui pretio
facile conducuntur . 82. §. 5.

Non probat testis unicus a par-
te inductus vel a teste instrumen-
tario . 150. §. 9.

Non probant testes illi , qui
modo hoc ajunt , modo id ipsum
inficiantur . 150. §. 9. 274. §. 9.
115. §. 12. 116. §. 6.

Testes pendente lite conquisiti
nihil probant . 115. §. 12. 116.
§. 6. 300. §. 6.

Testis ignotus , extrajudicialis ,
ac pendente lite expiscatus nullam
fidem promeretur . 475. §. 5.

Nec probant testes inverosimi-
lia deponentes . 475. §. 5. 257.
§. 4.

Nec probant publicis tabulis
adversantes . 709. §. 8. 710. §. 3.

Testes expiscati lite pendente
nihil pariter probant . 737. §. 4.
779. §. 7. 58. §. final. 613. §. 8.
128. §. 15. 612. §. 9.

Adhaereri non debet testibus
servitio addictis multaque fami-
liaritate consociatis ei , pro quo
deponunt . 16. §. 5. 788. §. 7.

Testes

quoad examen .

Examen testium ad longum
tempus protrahendum est . 89.
§. 8.

Et perfici debet quando major

est eorum numerus; qui facilius possint rem claram facere. *ibid.* §. 9.

Testes formiter examinati maxime probant. 413. §. 3.

Testis unicus.

Nihil officit, testem unicum esse, dummodo res narrata verosimilis sit, ut ex peritorum iudicio confirmetur. 57. §. 5.

Limita, si jam unicus testis reiectus antea fuerit eo tempore, quo bini alii contestes ea super re ab ipso testata contrarium edixerint. 442. §. 6.

Testis tamen unicus etiam fidem facere potest, si nullam patiatur exceptionem. 610. §. 12.

Imo & qualitatibus plurimis honorificis sit insignitus. *ibidem* §. 12.

Attestatio unius testis in sui heri commodum deponentis, ac serotina emergens, nihili facienda est. 127. §. 2.

Testis unicus ab alio teste instrumentario inductus est aspernandus. 150. §. 9.

Testis unicus satis non est ad improbam inducendam criminationem. 824. §. 8. 498. §. 7. 500. §. 2.

Testis unicus sufficit ad probandum infortunium. 93. §. 6.

Testis unicus ei addictus in cuius favorem deponit, nihili facendus est. 530. §. 6.

Traductio.

Fraudolentae traductionis cans-

sae de loco ad locum esse possunt, aut voluntas eludendi dispositionem vigentem in loco a quo, aut aliae ejusmodi. 513. §. 3. 170. §. 13. 14.

Limita, hanc traductionem contractum non vitare, si justa traductionis caussa comperiatur. 170. §. 15.

Transactio.

Vim habet reijudicatae, nec impediri potest, quominus exequatur. 61. §. 5. 175. §. 2.

Ea est transactionis natura, ut vel tota consistere, vel tota rueri debeat. 77. §. 5.

Nec ullus iudex eam partim scindere, partim servare potest. *ibid.* §. 5.

Ad transactionem ineundam nulla requiritur iudicis auctoritas. *ibid.* §. 7.

Sed sola partium voluntas sufficit. *ibid.* §. 7.

Praesertim, quando adest oeconomus & curator, qui patrimonii rebus consulere debent. *ib.* §. 7.

Exigit transactionis indoles, ut aliquid hinc inde pernecesse remittatur. 154. §. 8.

Secus enim si nihil datum ab uno sit, transactio diceretur *Leone* nina. *ibid.* §. 8.

In transactionibus per dictionem appositam = *qualsivoglia* = ubi de molestiis agitur, significatur liberatio ad omnem eventum. 157. §. 5.

Falsum suppositum vitiat transactionem . 175. §. 6.

Dummodo super eodem errore vel falso supposito non conveniunt expresse . *ibid.* §. 6.

Non licet transactionem obiter infringere . 217. §. *final.*

Transactio maturo consilio & inter consanguineos inita acrius servari debet . 357. §. 4.

Publicae fidei interest , transactiones religiose custodiri . 607. §. 4.

Et competit unicuique actio ad implementum . *ibid.* §. 5.

Quae in transactione bona fide inita sunt , justa haberi debent & firma . 665. §. 5.

Maximam acquirit vim transactio , si nunquam in discrimen adducta executioni statim commissa fuerit . *ibid.* §. 8.

Unicuique transigere licet, dummodo damnum alteri non importetur . *ibid.* §. 7.

Iustam reddit transactionem dubius litis eventus , ac rei & futurae litis incertitudo . 665. §. 12. 692. §. *final.* 690. §. *final.*

Transactio simplex iustum paciscendi usuras titulum praebere non potest . 798. §. 7.

Ad sustinendam transactionem non quaevis sufficit dubietas , sed quae legalis sit & prudentis iudicis animum in ancipiti ponat . 155. §. 7.

Dici nequit facta sine causa transactio si de nascitura lite dubitetur . 189. §. 7.

Transactio bona fide inita si procul a fraude super modo solventi debita dolose contracta agatur , non ideo dolosa dicenda est . 296. §. 8.

Ad inducendam transactionis nullitatem indubiae afferri debent probationes . 657. §. 4.

Ac validior dicenda est , si vix inita , non fuit reclamatum : immo post longum tempus . *ibidem* §. 5.

In qualibet transactione inter plures stipulationis causas unam veram esse sat est ut altera corruentem , firma illa maneat . *ibid.* §. 8.

Non potest transigens transactioni resistere ejusque executionem removere . 690. §. 4.

Retardari potest transactionis executio ; cum iudicium institutum sit super nullitate transactionis . *ibid.* §. 5.

Transactiones posteriores derogant prioribus . 95. §. 7.

Non censentur transacta ea , super quibus penitus perspectis transigentium consensus locum non habuit . 115. §. 10.

Transactio nisi per laesionem enormissimam non irritatur . 428. §. 5.

Ideoque consistere nequit , si alter omnia remittat , alter nihil concedat . 610. §. 10.

Transactio celerem promeretur executionem . 691. §. 3.

Et si aliquod imputetur vitium ad eandem labefactandam , rigo-

rose, ac evidentissime id est demonstrandum. *ibid.* §. 3.

Transmissio.

Nullus esse potest transmissio-
ni locus, si a conditione pen-
deat verificanda. 255. §. 13.

Juxta commerciales sanctiones
pro transmissione pecuniarum,
praestitutum est in tertia parte
unius argenti praemium pro sin-
gulis centenariis. 668. §. 5.

Et = *per la garanzia* = debe-
tur in duobus argenteis in quod-
libet centenarium. *ibid.* §. 5.

Trebellianica.

Praesumitur absumpta Trebel-
lianica, ex decenniali fructuum per-
ceptione. *dec.* 1. §. 11.

Ex fideicommisso in contractu
instituto Trebellianica non detra-
hitur. 281. §. 12.

Tutor Tutela.

Tutor sive curator non potest
de bonis pupillaribus quocumque
interposito contractu sibi addice-
re quidquam, sub poena amissio-
nis rei coemptae & quadrupli e-
jus valoris. 48. §. 6.

Tutor & Curator non solum
tenetur reddere rationem fruc-
tuum perceptorum, sed etiam
eorum qui ex negligentia & culpa
sua a pupillo absumi permisit.
203. §. 6.

Qui res gessit, quasi tutor &
curator atque locavit, eodem
quoque nomine pactas pensiones
a conductoribus exegisse censен-
dus est. 107. §. 3.

Quod si non exegisset, tamen

praestare teneretur id, quod;
tamquam tutor exigere debebat.
ibid. §. 3.

Qui tutorem datum fuisse non
in bonum pupilli asserit, eviden-
tissime probare debet dolum &
fraudem intercessisse. 213. §. 9.

V U

Vagus.

Vagus dicitur, qui domicilio
relicto iter facit quaerens ubi pe-
dem figat. 403. §. 5.

Animo ibi amplius non redeun-
di. 404. §. 5.

Valor.

Non populi opinio, sed lex
tantummodo valorem nummis tri-
buit. 194. §. 7.

Valor praediorum rusticorum
aestimandus est a fructibus, ad
rationem taxae legalis, nempe
ad seuta quatuor. 765. §. 4.

Ita quidem ut fructus annuus
seutor. quatuor Capitale efficiant
seutorum centum. *ibid.* §. 4.

Verus praediorum valor aequi-
paratur Canoni vicies sumpto.
125. §. 12.

Vectigalia.

Cessante causa vectigalis, eo
ipso & vectigalia cessare debent.
142. §. 8. & 9.

Ubi vectigal impositum fuit su-
per bonis, ibi solutio peragenda.
271. §. 3. 4.

Venditio Venditor.

Venditione bonorum sive mo-
bilium sive immobilium perfici-

cienda auctoritate iudicis, distrahenda sunt bona eadem per hanc publicam. 86. §. 2.

Ita ut venditiones aliter absolutae nullius momenti sunt, & nullum jus tribuant emptori, a quo res avocari potest quamvis pretium is solverit. *ibid.* §. 2.

In venditionibus, quae auctoritate iudicis perfici debeant, primus oblatores palmam fert, aliosque posteriores vincit omnes, si conditiones ab iis oblatis implere sit paratus. *ibid.* §. 5.

Venditor, qui arrham recepit, si datam fidem frangat, ad duplum arrhae tenetur. 475. §. 3.

Tunc venditori nocet vitium rei venditae, cum emptor idem ignoraverit. 507. §. 20.

Venditio est fundi distractio, ac potest esse voluntaria & necessaria. 667. §. 8.

In venditionibus arbitrium ex bono & aequo illud sumi semper debet, quod favet recte vendentibus. 765. §. final.

Venditor tenetur de evictione erga emptorem. 45. §. 7.

Ex venditione venditor jus habet in emptorem ad pretium obtinendum, eoque non implente ad bona subhastanda ut ex eorum pretio suum creditum assequatur. 126. §. 4.

Si una eademque res duobus vendatur, illi res empti debet quamvis posteriori, qui jam sit in possessione. 165. §. 4.

Venditio per epistolas perfici nequit, cum requisitis solemnibus indigeat. *ibid.* §. 5. 10.

Nec vendi potest res minoris, absque curatoris auctoritate. *ib.* §. 5.

Nec pariter res uxoris a marito, nisi interposito iudicis decreto. *ibid.* §. 5.

Limita posse patrem ex causa necessaria praedia filii etiam minoris alienare. *ibid.* §. 6.

Venditio inita a proximo de coactu nulla, atque irrita censetur. 304. §. 7. 676. §. 4. & sequa.

Maxime si notum sit, ad eludendos creditores factam esse. 670. §. 4.

Venditor, qui pretium non accepit jure sibi retinet, aut vindicat rem venditam. 678. §. 2. & 3.

Ex dolosa venditione nullum jus oritur. 304. §. 9.

Venditor, qui rem non tradit, cogere nequit emptorem ad solutionem pretii. 353. §. 6.

Nec periculum rei venditae, ad emptorem pertinet, nisi traditione sequuta. *ibid.* §. 9.

Venditori jus est condicendi quanti ejus interest emptorem a contractu, dataque fide descivisse. 391. §. 3.

Arborum nemorumque venditio ut inita dicatur, oportet, fructus cum solo, & arbore alienatos esse, nempe res quae pro-

creatur una cum caussa procreante distractas fuisse . 590. §. 2.

Pretium est venditioni accessorium , imo venditionis pars est . 678. §. 5.

In venditionibus , quae fiunt ob necessitatem primum mobilia , deinde remota , postremo stabilia alienantur . 677. §. 4.

Nihil potest venditor post perfectam venditionem , sive in contrahendo , sive in distrahendo moliri . 785. §. 14.

In venditione expleta ad instantiam unius , aut alterius creditoris extra concursum non est necessarium mandatum de subliando , sed sufficit iudicis concursus decretum . 81. §. 6.

Etiamsi pretium venditionis remittatur arbitrio boni viri , valida tamen remanet venditio . 170. §. 20.

Imo validior redditur . *ibid.* §. 21.

Venditio , quae nec enormiter , nec enormissime ledat , servanda est . 603. §. 10.

Inita venditio a Muliere , & a Iudice cognita justa caussa approbata contractum validum reddit . 170. §. 8.

Judiciali inhibitione justa , vel injusta manente , venditio , spreta iudicis praescriptione , inita , attentata censenda est . 314. §. 7.

Perfectus dicitur contractus venditionis , cum res pretium , consensus intervenerint , *decis.* 507 §. 8.

Venditiones judiciales sunt duplicis generis , aliae fiunt praecone proclamante ad hastam accensa candela aliae fiunt praevia affixione programmatum ad oblatores alliciendos . *decis.* 81. §. 5.

Quae fiunt ad hastam requirunt oblationes in Urbana depositaria exhibitas . *ibid.* §. 5.

Quae fiunt per programmata requirunt solum oblatione in actis exhibitas . *ibid.* §. 5.

Praesertim si conventio praecesserit cum Urbis depositaria . *ibid.* §. 5.

Et unum iudicis concursus decretum requirunt . *ibid.* §. 6.

Venia .

Venia obtenta pro aliqua re facienda in specie , generatim accipi nequit . 449. §. 3.

Ita ut , si quis ultra veniae fines egressus sit & exinde obvenierint damna , refici debent ab eo , qui permissionis fines praeter gressus est . *ibid.* §. *final.*

Verba in genere .

Testator , verbis enunciativis institutos legitimos , & naturales esse debere iubens eos , qui natalibus illegitimis sint , legitimitati vero restituti , non excludit . 66. §. 7.

Verba in eodem instrumento usitata non possunt diversa interpretari significatione . 202. §. 14.

Ita ut prius descendentes omnes , postea primogenitos designent . *ibid.* §. 14.

Angustiora, quae sequuntur, verba ampliora praecedentia restringunt. 229. §. 11.

Argumentis, & conjecturis opus est, ut recedatur a generali verborum significatione. 418. §. 5.

Verbis expressis in antecedenti orationis parte, si id subsequenti volitum fuisset, quod in antecedenti, non diversae, sed eadem expressiones adhibitae fuissent. 201. §. 6.

Verba, quae locationi conductioni congruunt inepta ad emptio-nem venditionem pertrahuntur. 590. §. 3.

Verba expressa per ablativum absolutum conditionem important. 608. §. 5.

Cum in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis quaestio. 803. §. 8.

Verba non sunt versute captanda, sed in quocumque negotio inspicere potius debet, quid sit actum quam verborum cortex. 226. §. 5.

Verba in specie.

Verba vocationis = *alla sua agnazione* = ad Cognatos protendi nequeunt. 803. §. 4.

Verba = *facio filium meum institutorem* = ac = *praepono negotiationi* = idem solum ad munus institutoristribuendum. 828. §. 6.

Verba = *e caso che si estinguesse la linea masculina* = testatorem adjunxisse censetur, ut

praecedentia nimis ampla & ambigua verba restringeret atque explicaret. 229. §. 11.

Verba = *mancando* = *in mancanza* = *in difetto* = determinate adhibita ad unum tempus obitus testatoris & ad casum non aditae haereditatis vulgarem efformant substitutionem. 418. §. 6. 7.

Et de earum vi in specie vident. *ibid.* §. 5.

Verum quando positae sint indeterminate, non vulgarem dumtaxat praeseferunt, sed compendiosam. *ibid.* §. 6.

Verba = *agnationis contemplatio* = *alienationis prohibitio* = non inducunt fideicommissum agnatum & masculinum, sed commune omnibus descendantibus. 770. §. 8.

Verba = *pleno jure* = substitutioni adjecta designat, bona cuncta quovis titulo filii relicta in fideicommissum redire, & ad substitutos deferri. 771. §. 6.

Verba = *se vi sarà alcuna femmina chiamato la primogenita*, e se più fossero nel medesimo tempo *chiamo la maggiore di età* = foeminam primogenitam non in purum originis stipitem, sed in stipitem vocationis constituunt. 799. §. 10.

Verba = *qualsivoglia eredità a lei dovuta* = cohiberi nequeunt ad haereditates, quae causam dumtaxat habent de praesenti. *dec.* 17. §. 8.

Verba = *qualunque lite* = nullam patiuntur limitationem, sed omnes tum motas quam moventes includunt. 45. §. 4.

Verba = *di primogenito in primogenito* = non omnes linearum extantium descendentes sed solos primogenitos succedere debere, significant. 143. §. 9.

Verba = *al qual primogenito a primogeniti sostituisco &c.* = non unum singulariter, sed omnes pluraliter primogenitos fuisse contemplatos important, 144. §. 4. 8. & seq.

Verba = *nella maniera e forma* = plenam important relationem. 568. §. 4.

Ita ut, quae continentur in relato, expriment, & cum suis qualitatibus repetant in referente. *ibid.* §. 4.

Verba = *da computarsi* = futurum denotant tempus. 699. §. 5.

Verba = *da calcolarsi* = anticipatam indicant factam solutionem. *ibid.* §. 5.

Verba = *chiamo la primogenita* = indicant vocatam in stipitem originis non in stipitem vocationis. 800. §. 9.

Verba = *tutti i contratti* = non admittunt distinctionem speciei a specie. 552. §. 4. 7.

Verbum = *altro* = juxta naturalem verborum significationem ad similia jam expressa refertur. 396. §. 6.

Verba = *il nostro* = *la mia Casa* = apud Mercatores, sunt societatis argumenta. 644. §. 7.

Via.

Viae vicinales, quae resident inter fundos, non excludunt eorum vicinitatem cum stratae sint ex illorum parte. 207. §. 12.

Vicinus.

Immemorabilis tantam habet auctoritatem, ut si quod erat contra vicinos jus ut aliquid darent vel facerent, peremptum remanserit. 397. §. 9.

Vidua.

Viduae retinenti res defuncti viri, dotis restitutio aliarumque rerum adeptio denegatur; iisque satisfactum praesumitur donec rationem reddiderit. 457. §. 8.

Vis.

Vis facta censetur, ubi quis sibi jus auctoritate propria dicat. 664. §. 3.

Vim privatam infert tam is, qui e rerum possessione dominum expulerit, quam qui in rerum possessione dominum turbaverit. 694. §. 5.

Vita.

Est juris praesumptio, partum vivum emissum esse. 413. §. 5.

Ex vita enim vitalitas arguitur. *ibid.* §. 5.

Universitas.

Qui contrahit cum Curatoribus universitatis habet hanc sibi semper obligatam, etiamsi municipales omnia deglutissent. *dec. 11.* §. 11.

Quod a praesentibus membris universitati factum intelligitur, factum etiam ab absentibus, qui in praesentes proprium jus contulerunt. 497. §. 6. 7. 8.

Deliberatio capta a maiore parte universitatis habenda est, ac si universitas integra deliberationi adfuisset, 497. §. 5. 6.

Vocatio Vocatus.

Ad fideicommissum vocati intelliguntur etiam descendentes in infinitum, cum in testatore comparatur voluntas = *ut domus sua reviviscat* = dec. 1. §. 5.

Maxime si adsit prohibitio alienationis. *ibid.* §. 6.

In fideicommissi vocatione si prohibitio alienationis est simplex & personalis, scilicet taxative facta primis haeredibus ad eosque restrictive directa, censentur vocati tantum, qui nominati leguntur. *ibid.* §. 7.

Secus si prohibitio est realis. *ibid.* §. 7.

Vocatio = *post hos omnes* = conciliari non potest cum limitatione successionis ad haeredes institutos tantum. *ibid.* §. 9.

Vocatio descendens absque onere nubendi non concedit si uxorem non ducat, aut Presbyter sit. dec. 3. §. 4.

Vocatione cohibita ad certam designatamque personam, locus est succedendi eis dumtaxat, qui ab illa descendunt. 38. §. 5.

Vocatio Masculorum facta per verba communia intelligitur, tum

quoad Masculos Masculorum, tum quoad foeminarum. 154. §. 2. & 3.

Ad triplicem catenatam Masculorum vocationem inducendam requiritur, ut tres occurrant Masculinitatis gradus per masculum designati tam ex parte generati, quam generantis & subsequantur ditiones respectivae Masculinitatis quoad alios subsequentes collective vocatos. *ibid.* §. 5.

Aut saltem duo occurrant masculinitatis gradus cum dictionibus respectivis. *ib.* §. 5.

Collectiva masculorum vocatio, ut plurimum graduum complexiva, per se nunquam vocationem ad agnatos coerct. *ibid.* §. 5.

Ubi vocatio coercita est ad certas personas, iisdemque impositum onus assumendi nomen, ad alias porrigi nequit, licet aptae sint ad illud onus implendum. *ibid.* §. 7.

In vocatione qualificata qui requisita qualitate se praeditum non monstrat, perinde habendus est ac si non existeret. 200. §. 7.

In vocatione Masculorum veniunt Agnati Masculi & Cognati. 220. §. 5.

Nullus potest esse subsidiariae vocationi locus, quando constat de clarissima exclusionem. *ibid.* §. final.

Ubi vocatio ab incerta pendet conditione superventivae, vel ab alia quacumque, si conditio

defecerit antequam aperiretur successio, evanescit vocatio, ac si nunquam facta fuisset. 355. §. 12.

Vocatio enim conditione sine qua non, ne habituale quidem jus in haeredes desert. *ibid.* §. 12.

Vocatio incerta determinanda & conditionalis, quae per contrarium eventum fuit labefactata, imo nunquam fuit inesse posita, perinde habenda est, ac si nunquam extitisset. 256. §. 8.

Neque in ea quidquam est computandum. *ibid.* §. 11.

In vocatione pari, in pari jure, dispar non potest esse successio. 269. §. 3.

Si agnatos cognatosque uno eodemque tempore vocationem habere voluisset testator, per collectivam vocationem eos insimul consociasset. *ibid.* §. 11.

Qui cum masculis etiam foeminas vocavit, non censetur per ipsos exclusisse foeminas etiam illius lineae. 297. §. 5.

Verum si vocatio expressa fuerit ad Masculos, qualitas masculinitatis perquiri debet & a masculino eo pergat oportet successio ubi alter masculus reperitur. *ib.* §. 5.

Quoties vocationis primordium deficit, successio inducta minime censi potest. 611. §. 19.

Volita bonorum conservatione penes vocatos, contra Cumani theoricam fideicommissaria vocatio censi debet. 712. §. 14.

Vocatio subsidiaria postulat

vocationis primordium. 711. §. 4.

Vocatus dici nequit, qui in illo genere vocatorum descendendum inclusus non sit. 565 §. 6.

Qui nullibi vocatus est nequit sive prius sive posterius successionem inhiare. *ibid.* §. 13.

Expressa aperta testatoris voluntate, inutile est ad subsidiariam vocationem consurgere. *ibid.* §. final.

Vocatio facta duabus sub conditionibus, altera deficiente, corruit. 775. §. 2.

Voluntas.

Voluntas est omnino probanda aliis rationibus quam a nuda potestate. 110. §. 7.

Non ex vocalis neque ex una testamenti parte, sed ex integro contextu erui debet voluntas. 777. §. 9.

Votum Captandae mortis.

Quidquid votum captandae Mortis includit, indole sua inane est. 193. §. 3. 4. 5.

Vox.

Vox = progetto = sonat in tractatum. 47. §. final

Vocula = ad = cum de dispositionibus pertractetur adhibita potius quam = in = dispositionem jam declaratam non immutat neque invertit. 200. §. 6.

Usus.

Domino tantum licet de re sua libere disponere non conductori cui usus tantum conceditur. 307. §. 11.

Vide Locator:

Vis & efficacia obligationis pendet ex indole verborum non ab usu . 310. §. 8.

Usus alteri concessus tolli nequit nec immutari , quamvis praedium ex infructuoso devenierit fructuosum . 307. §. 11.

Usuraria fraus .

Usurariae fraudis conjectura non excluditur , si contrahentes nobilitate praefulgeant , 30. §. 5.

Usuras licitas non reddit debitoris confessio . 130, §. 7.

Verum si de fructibus agitur ab alienis bonis a non domino perceptis , tunc cavillatio est usurariae fraudis nomen agitare , & fructus de re a non domino perceptis reddendi sunt . *ibid.* §. 7.

Usuraria fraude , coinquinatus censetur , tum qui sibi perficit contractum foeneratitium , tum qui ministrat alteri nomen ad perficiendum . 475. §. 3.

Usurde .

Ne mercatori quidem debentur in credito incerto , & illiquido . 688. §. final.

Usufructus Usufructuarius .

Usufructuarius universalis loco legatarii habetur , atque usque ab initio pleno jure ii haeredes constituuntur , quibus bonorum proprietates addicta fuit . 114. §. 6. & 13.

Usufructus duplex est : formalis , qui in utendo fruendoque

consistit : causalis , qui junctam tenet proprietatem . *ibid.* §. 8.

Haec vero usufructus causalis concessio , seu dispositio a jure non promanans per manifestam testatoris voluntatem aperte comprobanda est . *ibid.* §. 8.

Excluditur talis usufructus causalis institutio , quando testator dixerit = usufructuario = Et praecipue quando usus , & proprietas inter se pugnare compariantur . *ibid.* §. 9. 10.

Aut si testator addiderit = sua vita naturale durante = *ibidem* §. 10.

Haeredes usufructuarii sunt vere hereditatis proprietarii obstricti deinceps haereditatem per quamdam fideicommissi speciem reddere substitutis . *ibid.* §. 14.

Sequuto usufructuarii obitu , statim naturalis , & corporea bonorum possessio cum civili possessione , & proprietate consolidatur , non per viam novae institutionis , sed per viam continuationis . 136. §. 3.

Quia ullum proprietarii factum requiratur . *ibid.* §. 3.

Haeres in usufructu intelligitur , salva rerum substantia . 274. §. 5.

Usufructus Uxori relictus filiis extantibus , convertitur in alimenta . 416. §. 3.

Juxta interpretationem , seu consuetudinem Bulgari . 639. §. 2. 5. 6. & seq.

Limite, si testator facultatem disponendi concessit, Uxori, & ita de expressa testatoris voluntate constet. *ibid.* §. 3.

Ususfructus Causalis.

Idem est ususfructus causalis, ac pleno dominio potiri. 274. §. 4.

Quoties in usufructu est quis institutus absque ullo cohaerere proprietario; qui postea succedere debeat, per substitutionem censetur vocatus etiam ad proprietatem & ne proprietas remaneat in suspensio, ususfructus relictus censetur causalis. 471. §. 8.

Utilitas publica.

Quemadmodum jus privatorum cedere debet publicae utilitati ita ex causa publicae utilitati damno affici Privati non debent. 289. §. 2.

Uxor.

Renunciatio facta a marito, accedente uxoris consensu, valet, ac si expressa intercessisset ejusdem uxoris renunciatio. 76. §. 3.

Cum quis post se plures relinquens filios instituit uxorem suam haeredem ususfructuariam, talis institutio resolvitur in sim-

plex alimentorum legatum. 106. §. 3.

Adverte, talem juris dispositionem locum habere, quando testator filios praeterierit. *ibid.* §. 3.

Nullumque locum obtinet, quando filiis alimenta linquens uxorem instituerit haeredem ususfructuariam. *ibid.* §. 3.

Inane est uxorem, currunt, & mundum muliebrem postulare a marito, cum jam decoctus sit. 522. §. 7.

Uxor, quamvis inops, & indotata, a marito ali debet. 751. §. 2.

Magis si hic dotem acceperit. *ibid.* §. 2.

Quamvis dissociatio per uxoris culpam intersit. *ibid.* §. 3.

Ac praeter alimenta ea omnia consequi uxor debet, quae ad decentem exhibitionem requiruntur. *ibid.* §. 4.

Majoraque debentur, si non ex simplici charitatis officio, sed ex contractu postulantur. *ibid.* §. 5.

Inter virum, et uxorem perpetui debet esse vitae consuetudo. 750. §. 3.

FINIS.

72. 178

7

Notizie sul restauro effettuato nell'anno 1997
dal laboratorio di restauro " Il Segnacolo " di Cristina Agù
Via Ganaceto n. 78 Modena

Segnatura dell'opera

7. 2. 118

Statali delle operazioni effettuate

Operazioni preliminari al restauro:

controllo numerazione, smontaggio, scucitura, spolveratura.

Trattamenti ad umido:

Prove di acidità, prove di solubilità, lavaggio

con acqua demineralizzata, deacidificazione con soluzione acquosa semisatura
di idrossido di calcio, ricollatura con soluzione acquosa di tylose mh300p al 2%.

Restauro delle carte:

rammendo alla piega con velo giapponese 25561 e colla tylose mh300p in
soluzione acquosa al 2%

mending con carta giapponese 25517

e colla tylose mh300p al 4%

Ricostruzione del corpo del libro:

ricomposizione fascicoli, pressatura, cucitura su quattro fettucce di lino arrotondate e cucite a nervo con

filo di canapa tipo barbours

capitello infilato su nervo in fettuccia arrotondata cucito con

filo di canapa tipo barbours

Legatura:

costruzione di nuove carte di guardia struttura c in carta ingres

indorsatura leggera in carta giapponese 25517 e colla tylose mh300p al 4%

legatura in tutta pergamena semifloscia con labbro e due laoci di chiusura

Collaudatore

Data collaudo

